

УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ПРИЈЕДОРА 2012-2032

БАЊА ЛУКА, јуни 2014. године

ДОКУМЕНТ:	УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ПРИЈЕДОРА 2012-2032
ИНВЕСТИТОР:	ГРАД ПРИЈЕДОР улица Трг ослобођења бр.1, Приједор
НОСИЛАЦ ПРИПРЕМЕ:	ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ ГРАДА ПРИЈЕДОРА
НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:	"УРБИС ЦЕНТАР" д.о.о. Бањалука
ВЕРИФИКАЦИЈА:	СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ПРИЈЕДОР НА XX СЈЕДНИЦИ ОДРЖАНОЈ 9.7.2014.год.
УЧЕСНИЦИ НА ИЗРАДИ:	ЉИЉА ДМИТРОВИЋ, дипл.инж.арх. МИРЈАНА СИНАДИНОВИЋ, дипл.инж.арх. ВЕСНА ЛАЗИЋ, дипл.инг.арх. ТАМАРА ПАШТАР, дипл.инж.арх. ГОРДАН МИЛИНКОВИЋ, дипл.инж.геод. БРАНКО ИВАНКОВИЋ, дипл.инж.геол. мр БРАНИСЛАВ БИЈЕЛИЋ, прост.планер ДРАГАНА ПАШИЋ, дипл.инж.саоб. мр РИСТО СТЕПАНОВИЋ, дипл.инж.грађ. мр МИЛАН ПРЖУЉ, дипл.инж.ел. БРАНКИЦА МИЋИЋ, дипл.инж.ел. СТЕВО ЖДРЊА, дипл.инж.маш. БРАНИСЛАВ МИЋИЋ, дипл.инж.пољ. МИРОСЛАВ МИРКОВИЋ, дипл.инж.шум. др ДУШАН ВРАЊЕШ, дипл.инж.тех. СЛАВИЦА ПАШТАР, дипл.инж.ел. ДРАГАНА МИЛИНКОВИЋ, дипл.ецц. ДАНИЈЕЛА МИЉИЋ, дипл.правник ДАЛИБОР ПАСПАЉ, геоматар

ДИРЕКТОР:

СНЕЖАНА - МРЋА БАЦА, дипл.инж.арх.

САДРЖАЈ

ТЕКСТУАЛНИ ДИО ПЛАНА

А. ПРИПРЕМА:

А.1. СТРУЧНА ПРИПРЕМА

- А.1.а. Анализа Одлуке о приступању изради Плана
- А.1.б. Подлоге за израду плана
- А.1.в. Природна добра од великог и изузетног значаја
- А.1.г. Непокретна културно-историјска добра од великог и изузетног значаја
- А.1.д. Анализа претходног документа просторног уређења који је истекао
- А.1.ђ. Наслијеђене планске обавезе
- А.1.е. Информациони основ

А.2. ОСТАЛА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПРИБАВЉЕНА У ФАЗИ СТРУЧНЕ ПРИПРЕМЕ

Б. АНАЛИЗА И ОЦЕНА СТАЊА:

Б.1. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

Б.1.а. ПРОСТОР

- Б.1.а.1. Природни услови
- Б.1.а.2. Остварени урбани развој
- Б.1.а.3. Правни и имовински статус земљишта
- Б.1.а.4. Остварена организација простора
- Б.1.а.5. Заштита животне средине и заштита од елементарних непогода, технолошких опасности и ратних дејстава
- Б.1.а.6. Земљишна политика
- Б.1.а.7. Процеси конверзије намјене земљишта
- Б.1.а.8. Контролисан и неконтролисан урбани развој
- Б.1.а.9. Земљишта контактних зона
- Б.1.а.10. Земљишта у функцији заштите
- Б.1.а.11. Комунална опремљеност
- Б.1.а.12. Идентификовање градских дијелова

Б.1.б. СТАНОВНИШТВО

- Б.1.б.1. Демографски развој
- Б.1.б.2. Структуре становништва
- Б.1.б.3. Дистрибуција становништва

Б.2. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

- Б.2.а. Становништво
- Б.2.б. Природни ресурси
- Б.2.в. Антропогени ресурси
- Б.2.г. Простор

Б.3. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

- Б.3.а. Стамбени фонд
- Б.3.б. Центри са распоредом и капацитетима јавних служби и садржаја
- Б.3.в. Привреда
- Б.3.г. Непривреда
- Б.3.д. Инфраструктура
- Б.3.ђ. Остварени урбани стандард

Б.4. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

- Б.4.а. Културно-историјско наслеђе
- Б.4.б. Наслијеђе природе
- Б.4.в. Угрожена подручја
- Б.4.г. Ресурси

Б.5. ОЦЕНА СТАЊА ИЗГРАЂЕНОСТИ И ФУНКЦИОНИСАЊА ПРОСТОРА

- Б.5.а. Природни услови
- Б.5.б. Природни ресурси
- Б.5.в. Становништво
- Б.5.г. Стамбени фонд
- Б.5.д. Инфраструктура (комунална опремљеност)
- Б.5.ђ. Привреда
- Б.5.е. Непривреда
- Б.5.ж. Заштита животне средине
- Б.5.з. Културно-историјско наслеђе
- Б.5.и. Наслијеђе природе
- Б.5.ј. Правни и имовински статус земљишта
- Б.5.к. Земљишта контактних зона
- Б.5.л. Земљишта у функцији заштите
- Б.5.м. Процеси конверзије намјене земљишта
- Б.5.н. Земљишна политика
- Б.5.њ. Урбани стандард
- Б.5.о. Урбани развој
- Б.5.п. Организација простора

В. ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

- В.1.а. Природни услови
- В.1.б. Природни ресурси
- В.1.в. Становништво
- В.1.г. Стамбени фонд
- В.1.д. Инфраструктура
- В.1.ђ. Привреда
- В.1.е. Непривреда
- В.1.ж. Заштита животне средине
- В.1.з. Културно-историјско наслеђе
- В.1.и. Наслијеђе природе
- В.1.ј. Правни и имовински статус земљишта
- В.1.к. Земљишта контактних зона
- В.1.л. Земљишта у функцији заштите
- В.1.м. Процеси конверзије намјене земљишта
- В.1.н. Земљишна политика
- В.1.њ. Урбани стандард
- В.1.о. Урбани развој
- В.1.п. Организација простора

Г. ЦИЉЕВИ

- Г.1.а. Природни услови
- Г.1.б. Природни ресурси
- Г.1.в. Становништво
- Г.1.г. Стамбени фонд
- Г.1.д. Инфраструктура
- Г.1.ђ. Привреда
- Г.1.е. Непривреда
- Г.1.ж. Заштита животне средине
- Г.1.з. Културно-историјско наслеђе
- Г.1.и. Наслијеђе природе
- Г.1.ј. Правни и имовински статус земљишта
- Г.1.к. Земљишта контактних зона
- Г.1.л. Земљишта у функцији заштите
- Г.1.м. Процеси конверзије намјене земљишта
- Г.1.н. Земљишна политика
- Г.1.њ. Урбани стандард
- Г.1.о. Урбани развој
- Г.1.п. Организација простора

Д. ПРОГРАМ (КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА)

- Д.1.а. Природни услови
- Д.1.б. Природни ресурси
- Д.1.в. Становништво
- Д.1.г. Стамбени фонд
- Д.1.д. Инфраструктура
- Д.1.ђ. Привреда
- Д.1.е. Културно-историјско наслеђе
- Д.1.ж. Наслијеђе природе
- Д.1.з. Урбани развој

Ђ. ПЛАН

- Ђ.1.а. Концепција уређења простора
- Ђ.1.б. Границе уже и шире урбане зоне
- Ђ.1.в. Границе осталих земљишта у обухвату плана и контактним зонама
- Ђ.1.г. Критеријуми за формирање зона (цјелина и подцјелина)
- Ђ.1.д. Урбанистички и други услови за уређење градског грађевинског земљишта и других земљишта по цјелинама
- Ђ.1.ђ. Природни услови са мјерама за заштиту, очување и активирање природних ресурса
- Ђ.1.е. Пожељна земљишна политика
- Ђ.1.ж. Распоред и концепција општих центара, јавних функција, радних зона и објеката непривреде, као и центара рекреације
- Ђ.1.з. Мјере заштите културноисторијског наслеђа, наслеђа природе и заштита животне средине
- Ђ.1.и. Мјере заштите људи и добара за случај елементарних непогода, ратних катастрофа и технолошких акцидената
- Ђ.1.ј. Рјешења саобраћајне, водне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре
- Ђ.1.к. Критеријуми и правила за уређење, коришћење и изградњу свих врста планираних објеката и зона, односно намјена
- Ђ.1.л. Услови за спровођење плана документима просторног уређења нижег реда по територијама, приоритету и остали услови

ГРАФИЧКИ ДИО ПЛАНА

КАРТЕ СТАЊА:

1. ГРАНИЦЕ ОБУХВАТА ПЛАНА	1:10000
2. ПОСТОЈЕЋА ФУНКЦИОНАЛНА И ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА	1:10000
3. КОМУНАЛНА ОПРЕМЉЕНОСТ	1:10000
4. ГЕОЛОШКЕ ТЕМАТСКЕ КАРТЕ	1:10000
5. КАРТА ВЛАСНИШТВА НАД ЗЕМЉИШТЕМ	1:10000

КАРТЕ ПЛАНИРАНОГ РЈЕШЕЊА:

1. ГРАНИЦЕ ОБУХВАТА ПЛАНА, ПОДЦЕЛИНЕ И НАМЈЕНА ПОВРШИНА	1:10000
2. ЦЕНТРИ И РАСПОРЕД ЈАВНИХ ФУНКЦИЈА, РАДНИХ ЗОНА И ОБЈЕКТА НЕПРИВРЕДЕ КАО И ЦЕНТАРА РЕКРЕАЦИЈЕ	1:10000
3. ИНФРАСТРУКТУРА, ПРАВЦИ, КОРИДОРИ И КАПАЦИТЕТИ ЗА САОБРАЋАЈНУ, ЕНЕРГЕТСКУ, КОМУНАЛНУ И ДРУГУ ИНФРАСТРУКТУРУ	1:10000
4. КАРТА ПРИОРИТЕТА ИЗРАДЕ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА НИЖЕГ РЕДА СА ГРАНИЦАМА ОБУХВАТА	1:10000

ТЕКСТУАЛНИ ДИО ПЛАНА

А. ПРИПРЕМА

А.1. СТРУЧНА ПРИПРЕМА

А.1.а. АНАЛИЗА ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ ПЛАНА

Општина Приједор покренула је поступак израде Урбанистичког плана Приједор (у даљем тексту: План), на 11. сједници Скупштине општине Приједор, одржаној 22.10.2009. у октобру 2009. год. у складу са тада важећим Законом о уређењу простора.

("Одлука о приступању изради Урбанистичког плана Приједора број 01-022-116/09 од 22.10.2009. год.).

Временски период за који се План доноси, по усвојеној Одлуци је био 10 година.

Закључком о утврђивању Нацрта Урбанистичког плана Приједора 2012.-2013. временски период за који се План доноси је коригован на 20 година.

Скупштина града Приједора, на својој XIX сједници, одржаној 25.6.2014.год. донијела је Одлуку о изменама Одлуке о приступању изради Урбанистичког плана Приједора број 01-022-91/14 од 25.6.2014.год. у којој се мијења правни основ за доношење Одлуке о приступању изради Урбанистичког плана Приједора број 01-022-116/09 од 22.10.2009.год. и плански период са 10 на 20 година.

Урбанистички план, у складу са чл.33 Закона о уређењу простора и грађењу, доноси се за урбано подручје јединице локалне самоуправе, на основу просторног плана јединице локалне самоуправе, а њиме се детаљније разрађују одређења из просторног плана.

Граница обухваћеног простора захвата подручје површине 7164,81 ha.

Обухват документа просторног уређења представља просторну или административно уређену просторну цјелину за коју се доноси документ просторног уређења.

Плански период за који се доноси План је 2012-2032. година (двадесет година), представља период изражен у годинама, за који су извршени анализа и оцена потреба и могућности просторног развоја и утврђени циљеви и програм, односно концепција развоја подручја у обухвату документа просторног уређења.

Носилац припреме за израду Плана је Административна служба Града Приједор, Одјељење за просторно уређење, а носилац израде је „УРБИС ЦЕНТАР“ д.о.о из Бањалуке.

Радни тим за израду Плана: Љиља Дмитриновић, дипл.инж.арх, Мирјана Синадиновић, дипл.инж.арх, Весна Лазивић, дипл.инж.арх, Тамара Паштар, дипл.инж.арх, Гордан Милинковић, дипл.инж.геод, Бранко Иванковић, дипл.инж.геол, мр Бранислав Бијелић, прост.планер, Драгана Пашић, дипл.инж.саоб, мр Ристо Стјепановић, дипл.инж.грађ., мр Милан Пржуљ, дипл.инж.ел., Бранкица Мићић, дипл.инж.ел., Стево Ждрња, дипл.инж.маш., Бранислав Мићић, дипл.инж.пољ., Мирослав Мирковић, дипл.инж.шум., др Душан Врањеш, дипл.инж.тех., Славица Паштар, дипл.инж.ел., Драгана Милинковић, дипл.еџц., Данијела Мијић, дипл.правник, Далибор Паспаљ, геометар.

Савјет за израду Урбанистичког плана Приједор именован је Рјешењем о именовању Савјета за израду Урбанистичког плана Приједора 2012-2032. год. донесеним на 35 сједници Скупштине општине Приједор, одржаној 19.4.2012. год., под бројем 01-111-58/12.

Чланови Савјета су: Ђаковић Миленко, замјеник начелника општине; Пашалић Азра, председник Скупштине општине Приједор; Комљеновић Мирјана, Одјељење за просторно уређење; Вукадиновић Радан, Одјељење за стамбено-комуналне послове; Бабић Љиљана, Одјељење за друштвене дјелатности; Војводић Боро, Одјељење за привреду и пољопривреду; Рељић Мишо, Агенција "ПРЕДА"; Боровчанин Љубичић Азра, "Водовод" А.Д. Приједор; Драшко, ЗП "Електрокрајина" а.д. Бањалука, РЈ Електродистрибуција Приједор; Вучковић Ранко, "Телекомуникације РС" а.д. Бањалука ИЈ Приједор; Станисављевић Зоран, ЈП Завод за изградњу града-Приједор; Кнежевић Зоран, "Топлана" А.Д. Приједор; Дукић Јелена, Поште Српске а.д. Бањалука, РЈ Приједор; Љиљана Јањић, Агенција за воде; Алексић Раде, Служба за мјесне заједнице; Вера Јовић, Одјељење за просторно уређење-Одсјек за планирање, урбанизам и документацију, Павичић Рада, дипл.инж.арх., Шарић Радан, геод.тех., Радивојац Миленко, Музеј Козаре; Комосар Дијана, Привредна комора Републике Српске, Подручна привредна комора Бањалука; Зрнић Драган, Еколошка коалиција унског слива, Представник Омладинског Савјета општине Приједор.

Задатак Савјета дефинисан је чланом 43. став 2 Закона о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник" РС бр.40/13).

Савјет укупно прати израду документа просторног уређења, вођења јавне расправе и усаглашавање ставова и интереса независно од потребе, обима и врсте документа.

Савјет заузима стручне ставове према питањима општег, привредног и просторног подручја за које се документ доноси, као и стручне ставове у погледу рационалности и квалитета предложених планских рјешења, усаглашености документа са документима просторног уређења који представљају основу за њихову израду, односно у погледу усклађености документа са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу и другим прописима заснованим на закону.

Примијењена методологија

Методолошки оквир за израду документа просторног уређења у Републици Српској, укључујући и урбанистичке планове, дефинисан је законском и подзаконском регулативом, али и општим правилима струке.

С обзиром на вријеме доношења Одлуке о приступању изради Урбанистичког плана, све активности на припреми, изради и доношењу Плана су уобављене у складу са чл.38.став 3. и 4. Закона о уређењу простора и грађењу (Службени гласник Републике Српске, 55/10).

Како се План доноси за период од 20 година, да би био оперативан, садржај Плана и све стручне дефиниције, усклађене су са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу (Службени гласник Републике Српске, 40/13).

Урбанистички планови, који се доносе за урбано подручје јединице локалне самоуправе, су развојни, стратешки дугорочни документи просторног уређења. Њима се дефинишу основни циљеви и принципи развоја у простору и доносе се за период од 20 година.

У члану 33. Закона о уређењу простора и грађењу (Службени гласник Републике Српске, 40/13) дефинише се општи методолошки оквир урбанистичких планова. У овом члану се наводи сљедеће: "Урбанистички план детаљније разрађује одређења из из просторног плана јединице локалне самоуправе, а нарочито:

- концепција уређења простора,
- границе осталих земљишта у обухвату плана и у контактним зонама,
- критеријуме за формирање зона (цјелина и подцјелина, одређивање намјена и др.), дефинисање границе урбаног и ужег урбаног подручја,
- границе осталих земљишта у обухвату плана и контактним зонама,
- услови уређења градског грађевинског земљишта,

- услови коришћења земљишта у заштитним зонама, зоне саобраћајне, водне, енергетске и комуналне инфраструктуре,
- објекти друштвене инфраструктуре (здравство, образовање, наука и др.),
- мјере заштите градитељског и природног наслеђа,
- мјере за заштиту животне средине,
- уклањање архитектонских баријера,
- мјере заштите становника и материјалних добара од елементарних и других непогода,
- обавезе израде спроведбених докумената, те
- земљишна политика и смјернице за израду спроведбених докумената просторног уређења".

Детаљнији методолошки оквир за израду урбанистичког плана дефинисан је подзаконском регулативом.

Садржај и начин израде Урбанистичког плана Приједора усаглашен је са одредбама Правилника о начину израде, садржају и формирању докумената просторног уређења (Службени гласник Републике Српске, 69/13).

Општа методологија за израду докумената просторног уређења, односно овог Плана, обухвата слиједеће фазе:

- Припрему
- Анализу и оцјену стања
- Проблеме развоја и уређење простора
- Циљеве
- Програм, односно, концепцију развоја
- Израду документа просторног уређења.

Тежња у изради плана је да се обезбиједи довољна флексибилност према документацији нижег реда (спроведбеним документима просторног уређења), тако да се њиховом израдом, приликом које се остварује детаљнији увид у погодности одређене локације и адекватније одговара на захтјеве које ситуација поставља, не наруше основни принципи и концепт плана.

Методологија израде овог планског документа конципирана је на познатим принципима урбанистичког планирања-методама анализе и синтезе, принципима одрживог развоја и принципима комуникационог планирања. Аналитичке студије (анализа) тематских области полазну основу имају у постојећем стању, а као резултат дају претпоставке за планирање. Синтеза подразумијева усаглашавање формираних тематских претпоставки и евалуацију планских рјешења. Циклички процес планских решења обавља се док се не дође до задовољавајућег планског рјешења. Примјењени комуникациони модел планирања подразумијева и грађанску евалуацију планских решења која највише долази до изражаја у фази нацрта плана, односно у периоду јавног увида (члан 47, Закона о уређењу простора и грађењу).

Истакнута је потреба да Урбанистички план Приједора буде максимално флексибилан и да обезбиједи континуитет у процесу урбанистичког планирања. План је конципиран развојно и у погледу односа према плановима нижег реда, т.ј. зонинг плановима, регулационим плановима и урбанистичким пројектима, на такав начин да је при њиховој изради могуће остварити максимум креативности а да се при томе не наруше основни принципи и концепт овог плана.

Усаглашавања

У поступку израде преднацрта Плана, вршено је усаглашавање са надлежним општинским органима и комуналним организацијама.

У складу са Законом о просторном уређењу и грађењу, вршено је усаглашавање планских рјешења са члановима Савјета плана и представницима административне службе на више радних састанака: 17.1.2013.год., 24.5.2013.год. и 21.6.2013.год.

У циљу утврђивања преднацрта Урбанистичког плана, 5.7.2013. године у просторијама општине Приједор је одржана стручна расправа. Презентовању преднацрта Плана присуствовали су представници општине (Носиоци израде УП-а), чланови Савјета, представници надлежних инфраструктурних организација и заинтересовани грађани.

Јавни увид и стручна расправа о нацрту плана

Скупштина је на својој 9. сједници одржаној 11.9.2013.год. донијела Закаључак о утврђивању нацрта Урбанистичког Плана Приједор и упутила га на јавни увид, у трајању од 30 дана; од 13.9.2013. до 14.10.2013. године.

Све пристигле примједбе и сугестије су размотрене, оне које су биле основане су уврштене у приједлог Плана, док су остале образложене у писменој форми и достављене подносиоцима на личне адресе.

12.11.2013. године је одржана Стручна расправа о приједлогу планских рјешења са уврштеним одговорима по пристиглим примједбама.

Приједлог плана

Након разматрања, записника са Стручне расправе (која је уједно имала карактер јавне расправе због присуства заинтересованих грађана), припремљен је нацрт Приједлога Плана који је упућен у даљу процедуру (прибављање сагласности од надлежних министарстава и институција).

Стручна контрола и сагласности на приједлог плана

У поступку прибављања сагласности, пристигао је одређен број примједби, које су се односиле углавном на текстуални дио Плана.

Након извршених корекција и поступања по пристиглим примједбама и сугестијама, припремљен је Приједлог Плана и достављен Носиоцу припреме, ради прибављања коначне сагласности Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију. Копије прибављених сагласности су у прилогу Општа документација.

Урбанистички план Приједора 2012-2032 усвојен је на XX сједници Скупштине града Приједора, одржаној 9.7.2014.год. Одлуком о усвајању Урбанистичког плана Приједора 2012-2032, број 01-022-97/14.

А.1.6. ПОДЛОГЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

Графички дио плана рађен је на геодетским плановима у векторском облику за подручје размјере 1:1000 и растерском облику за подручје размјере 1:2500. Осим геодетских планова кориштен је и орто-фото снимак просторног плана Приједора.

Графички дио урбанистичког плана одштампан је у размјери 1:10000 ради лакше употребе и једноставнијег сагледавања простора, с напоменом да је План, Носиоцу припреме достављен у дигиталној форми.

А.1.в. ПРИРОДНА ДОБРА ОД ВЕЛИКОГ И ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

У обухвату Урбанистичког плана Приједора није евидентиран ни један објекат природног добра од великог и изузетног значаја. На територији Града Приједор, у евиденцији Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, налази се само Национални парк Козара, који није у обухвату Плана.

А.1.г. НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКА ДОБРА ОД ВЕЛИКОГ И ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

Као резултат Дејтонског споразума (Анекс 8), на нивоу Босне и Херцеговине је утемељена Комисија за очување националних споменика, која је ставила на своју Привремену листу националних споменика, извјестан број споменика, од којих су неки већ били у регистру споменика културе СР Босне и Херцеговине, али највећи број проглашених споменика никада није био у регистрима споменика културе.

У међувремену, Комисија је један дио споменика са привремене листе прогласила националним споменицима, уз проглашење неких добара директно за националне споменике.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана 5, став 4 Анекса 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 39, став 1 Пословник о раду Комисије за очување националних споменика, донијела је Одлуку о проглашењу националних споменика БиХ, на простору Приједора:

- МЈЕСТО И ОСТАЦИ ГРАЂЕВИНСКЕ ЦЈЕЛИНЕ- ЧАРШИЈСКА ЦАМИЈА, Приједор,
- МЈЕСТО ГРАДСКЕ (СУЛТАН АХМЕДОВЕ) ЦАМИЈЕ СА ХАРЕМОМ И НИШАНИМА, Приједор

Национални споменик са привремене листе националних споменика БиХ на подручју обухвата Плана је:

- ЦРКВА СВ. ТРОЈИЦЕ, Приједор

А.1.д. АНАЛИЗА ПРЕТХОДНОГ ДОКУМЕНТА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА КОЈИ ЈЕ ИСТЕКАО

За подручје обухваћено израдом Урбанистичког плана Приједора, у протеклом периоду на снази је био урбанистички план Приједор урбанистички план 1981-2000, урађен од стране "Индустропројекта" Приједор и Урбанистичког завода Бањалука, маја 1985. године. ("Службени гласник општине Приједор", бр. 12/07).

АНАЛИЗА РАЗВОЈА ПРИВРЕДНИХ ОБЛАСТИ

Урбанистичким планом Приједора из 1981. год. развој привредних дјелатности се усмјерио у три облика просторне дистрибуције и то:

- у индустријским зонама,
- у стамбеним зонама дисперзно и
- у градским центрима.

Производне дјелатности (индустрија и грађевинарство)

Просторни размјештај производних дјелатности (индустрија, грађевинарство, производно занатство) се усмјерио у двије индустријске зоне, југоисточну и сјеверозападну зону и у оквиру стамбених зона - дисперзно.

Југоисточна зона је према планском концепту смјештена између ријеке Сане и магистралног пута Бањалука-Приједор и планирана је у површини од 213,5 ха. Постојећи изграђени производни капацитети (Целпак, МИП, Житопромет, ГИК Мраковица) заузимају површину од 89,80 ха, што износи 42% планиране површине ове зоне. У пријератном периоду у овој зони је било запослено око 4.300 радника, у 2011. год. 370 радника, док ова зона по просторном критерију може да прими око 6.300 радника.

Сјеверозападна зона се налази на подручју између Приједора и Брезичана, на десној и лијевој страни магистралног пута Приједор-Нови Град, планиране површине 108,95 ха, на којој је било предвиђено око 8.200 радних мјеста. Постојећи изграђени производни капацитети (Приједорчанка, МБ-Модул, Сцонто-Пром) заузимају површину од 40,1 ха, што износи 37% планиране површине ове зоне.

Највећи број предузећа је био смјештен у овим зонама, док су остала предузећа као: "Мира", "Циглана", итд. смјештени дисперзно у стамбеним зонама, планиране површине 53,22 ха.

Услугне дјелатности

Према Урбанистичком плану Приједора трговачки објекти су били распоређени унутар стамбених зона и у градским центрима. У 2011. год. у области трговине је било запослено око 1.500 радника.

У ојени реализације Урбанистичког плана из 1981.год. треба посматрати два периода и то: период до 1992. год. и период од 1992. год. па до данас. Период до 1992. год. карактерише наглашена индустријализација, неразвијеност услужних дјелатности и спречавање развоја приватног сектора, што се у простору рефлектовало кроз централизацију индустријских (индустријске зоне) и пословних објеката.

Период од 1992. год. па до данас карактерише с једне стране, заустављање индустријске производње уз губитак тржишта и технолошко заостајање усљед рата, разних санкција и блокада, затим спор процес приватизације који није успио да опорави производне дјелатности, док је с друге стране значајно повећано учешће услужних дјелатности у структури остварених прихода и запослености. Просторне посљедице оваквог развоја су:

- нерационално коришћење земљишта у индустријским зонама и локацијама,
- застарјелост индустријских објеката и опреме због недовољног прилива инвестиција,
- пропадање комуналних инфраструктурних објеката,
- повећање пословних површина,
- повећана изградња пословних објеката,
- уситњеност пословних објеката.

ПОЉОПРИВРЕДА

У структури земљишних површина у претходном урбанистичком плану на пољопривредно земљиште отпадало је 48.600 ха, у чему је друштвени сектор учествовао са свега 2.900 ха. На планираном обухвату плана од 7.164 ха на пољопривредно земљиште отпада 4.168.64 ха.

ШУМЕ И ШУМСКА ЗЕМЉИШТА

У поређењу са стањем предметних шума, приказаним у ранијим планским документима, може се констатовати да се површине под шумом и шумским земљиштем нису значајно мијењале, али је примјетно смањење квалитета и количине дрвне залихе.

СИСТЕМ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА

Према ранијем планском документу, планиран је равномјеран и уравнотежен размјештај зелених површина. Урбанизацијом и ширењем градског насеља Приједора видљиво је да у централној зони Приједора задовољавајућа дрворедна мрежа и да су потребе за урбаним зеленилом задовољене, док је у ширем подручју града евидентан недостатак дрвног зеленила.

КОМУНАЛНА ПРИВРЕДА

Саобраћај

Претходни Урбанистички план Приједора истекао је 2000. године, а био је актуелан у периоду од 1981. године до 2000. године.

Овим документом дефинисане су градске магистрале, примарне саобраћајнице, секундарне саобраћајнице, сабирне и прилазне саобраћајнице. План је добро дефинисао саобраћајну мрежу у којој су постављена два радијално-прстенаста система саобраћајница око централног подручја града. Постављање радијалних праваца који се пресијецају дијаметралним правцима, представља школски примјер добро осмишљене саобраћајне мреже. Планом је предвиђено да вањски прстен преузме транзитни саобраћај а да се унутар прстенова одвија локални саобраћај (изворно-циљна путовања). Планом се предвиђала реконструкција и проширење постојеће саобраћајне мреже као и изградња планираних саобраћајница.

Урбанистичким планом је задржана траса жљезничке пруге Суња-Добој при чему је планирана њена модернизација као и ремонт појединих дијелова.

Јавном градском путничком превозу, поменути планом, дат је приоритет с обзиром на економичност, ефикасност као и најбржи вид превоза који омогућава повезивање централне зоне града са постојећим стамбеним насељима.

Урбанистичким планом су, такође, били одређени примарни пјешачки токови, који су већим дијелом били изоловани од моторног саобраћаја, а дио је предвиђен уз постојеће и планиране саобраћајнице. Посебна пажња се посветила пјешачким токовима уз ријеку Сану, са обе стране обале, као и зона старог дијела града изолована рукавцем Берека.

Хидротехника

Према Урбанистичком плану Приједора од 1981. год. као и Студији о могућности снабдијевања водом Приједора, анализиране су планиране варијанте дуготрајног обезбјеђивања потребних количина воде. Након разматрања потенцијалних изворишта, с обзиром на количину, квалитет воде и могућу заштиту, у обзир су дошла слиједећа изворишта:

- а) подземни издан на лијевој обали Сане 300 l/s
- б) водозахват на ријеци Сани - профил Жегер 2500 l/s
- в) водоток Мљечаница 300 l/s
- г) извориште Дабар 700 l/s

За индустријске потребе је било планирано смањење учешћа индустрије у потрошњи воде са градског водоводног система, увођењем савремених технологија и рецикулације у технолошким процесима тамо гдје је то оправдано. У међувремену је дошло до гашења производње (па тиме и великих количина потрошње воде) у комплексу "Целпака".

ДРУШТВЕНИ СТАНДАРД

Пројектованим растом привреде, Урбанистичким планом до 2000. године исказан је и раст потреба у сфери друштвеног стандарда и развој непривредних дјелатности у ужем урбаном подручју.

Урбанистичким планом предвиђене су изградња објеката Регионалног медицинског центра са укупно 1250 лежајева, чиме би се постигао стандард од 7 болесничких постеља на 1000 становника; примарне здравствене заштите, тако да се на сваких 6-8000 становника изгради објекат примарне здравствене заштите; предшколских установа, основних школа, школа средњег усмјереног образовања, социјалних установа, објеката за смјештај културних институција и организација, отворених и затворених површина физичке културе, те објеката за смјештај јавних служби, администрације и привреде и других друштвених и самоуправних организација.

У домену социјалне заштите планирана је изградња Дома за стара и изнемогла лица. капацитета 400 мјеста, Центар за васпитно запуштену дјецу, капацитета 300 штићеника, ђачки дом капацитета 400 постеља, Центар за мајку и дијете, капацитета 100 постеља и Дисциплинско прихватилиште за васпитно запуштену дјецу.

Дјечја заштита

Урбанистичким планом до 2000. године пројектовано је око 9000 дјеце од 1 - 6 година старости, што је предпостављало поред постојећих капацитета, изградњу 14 нових објеката смјештајних капацитета за око 2500 дјеце предшколског узраста од 1- 6 година.

Основно образовање

Урбанистичким планом до 2000. године пројектовано је око 13000 дјеце 2001. год., старосне доби 7-14 година.

Циљ урбанистичког плана је био да се обухвати потпуни контингент дјеце основним образовањем, што је значило до краја планског периода изградити 7 нових објеката са око 10000 нових ученичких мјеста, за једносмјенски рад у школама.

Такође је планирано замијенити нефункционалне објекте, а код свих код којих нису задовољени захтјеви у погледу величине земљишта, обезбиједити потребно проширење.

Средње бразовање

Пораст броја ученика средњег образовања на око 10800 у 2000. години, изискивао је нове капацитете за укупно 4320 ученичких мјеста, односно, 3 нова објекта са 40 одјељења, односно, 1440 ученичких мјеста за рад у двије смјене. Такође је планирана реконструкција и доградња постојећих објеката, с обзиром на дефиците неких простора (кабинета, лабораторија, радионица).

Више и високо образовање

Урбанистичким планом је планиран пораст броја студената (редовних и ванредних) са подручја општине Приједор као и са осталог регионалног подручја.

План је био да се изгради једна виша школа или факултет у Приједору, усклађена са стварним потребама свих привредних грана.

Култура

С обзиром на повећање броја становника на 90000 у планском периоду и планирани развој привреде, планирано је и повећање друштвеног и личног стандарда грађана, а тиме и развој културних дјелатности и институција, како професионалних, тако и аматерских, затим формирање нових институција и организација.

Циљ је био да се надокнади заостајање неких културних дјелатности и да се област друштвеног стандарда подигне на виши ниво, те да се изграде нови објекти за централну градску библиотеку, архив, дом културе са компатибилним дјелатностима (4 биоскопа, музеј, универзална дворана, умјетничка галерија, посебни простори за културно - умјетничка друштва).

Такође је планирано да се на нивоу мјесних заједница, изграде друштвени домови у склопу којих би били библиотека, читаоница, клубови, културно-умјетничка друштва, друштвено-политичке организације и поливалентне дворане.

Физичка култура

План је предвидио повећање обухвата становништва физичком културом, као и број спортских организација и активних чланова који раде у организацијама физичке културе.

План је предвидио да се обезбиједи укупно 1.115.610 m² површина намијењених за физичку културу, од чега 1.092.028 m² отворених и 23.582 m² затворених површина.

2000. године Приједор је требао имати по становнику 12,3 m² површине за физичку културу, те изградити око 944.550 m² простора, од чега 927.102 m² отворених и 17.448 m² затворених површина, у оквиру већих и мањих спортских центара, централног градског спортског објекта, објеката и површине за предшколски узраст, основних школа, средњих школа, објеката специјалне намјене, објеката и површина у оквиру мјесних заједница, организација удруженог рада (сходно тадашњем уређењу) и рекреационих површина.

Јавне и друге градске службе

План је утврдио да је, сходно повећаним потребама произашлим из укупног развоја, потребно изградити: анекс објекту Скупштине општине, нове објекте СУП-а, ОНО и ДСЗ, заједнички објекат за све друштвено-политичке организације, управне објекте за више привредних организација, чиме би се ублажио постојећи дефицит у овим службама.

Примјеном овог планског документа у протеклом периоду, установљено је да многа планска рјешења нису проводива, у смислу реализације планираних намјена, а такође и планираних рјешења саобраћајне инфраструктуре. Такође се као проблем наметнула и немогућност легализације низа изграђених објеката чија намјена није у складу са планираним намјенама у Урбанистичком плану.

Због истека планског хоризонта и застарјелости општинска администрација више не примјењује овај просторно-плански документ.

Важећи стратешки документ за општину Приједор је Просторни план општине Приједор. Просторни план општине Приједор, у складу са Законом о уређењу простора ("Сл. гласник РС", бр. 84/02, 14/03, 112/06 и 53/07) усвојен је у септембру 2009. год. Носилац израде је Урбанистички завод Републике Српске, а.д., Бања Лука. Временски период за који је План донесен је 10 година.

А.1.ђ. НАСЛИЈЕЂЕНЕ ПЛАНСКЕ ОБАВЕЗЕ

Наслијеђене планске обавезе су:

1. раст потреба у сфери друштвеног стандарда и развој непривредних дјелатности у ужем урбаном подручју,
2. заштита водозавата,
3. резервисане површине - коп цигларске и керамичарске глине,
4. локација еродрома,
5. саобраћајни концепт,
6. заштита животне средине.

Саобраћај

Планиране трасе градских магистрала, односно транзитних саобраћајница које чине шири прстен, радијални правац око централне зоне града нису изведене. Шири прстен планираних саобраћајница представља 3 обилазнице:

- сјеверну,
- југозападну и
- југоисточну.

Сјеверна и југозападна обилазница нису изведене, док је југоисточна обилазница изведена у јужном дијелу обухвата у дужини од око 2500m као и нови мост преко ријеке Сане. Поменути дио планиране саобраћајнице није спојен на постојећу саобраћајну мрежу у дужини од око 100m. Неопходно је задржавање планираних градских магистрала у саобраћајној мрежи града.

Унутрашњи прстен је изведен парцијално и дјелимично, али није спојен да би се користио као радијални правац у мрежи градских саобраћајница.

Хидротехника

Када је у питању хидротехничка инфраструктура, знатан дио радова није реализован према рјешењима претходног урбанистичког плана.

Уређење водних токова: Још нису елиминисани сви узроци плављења градских подручја пошто нису у цјелости завршене планиране регулације и уређење водотока кроз градско подручје (Сане, Гомјенице, Трешњевца, Цигануше, Светиње, Зукиновца, Глибајца, Пухарске, Јаруге, Милошевице, Мајчевца и Гараваче). У наредним активностима је потребно извршити уређење водотока да се смањи њихов штетни утицај на околни простор усљед великих вода.

Снабдијевање водом: По претходном Урбанистичком плану био је изражен дефицит у планским количинама вода на извориштима, недостатку резервоарског простора као и недовољно изграђеној примарној и секундарној водоводној мрежи.

У међувремену је дошло до повећања резервоарског простора. Примарна и секундарна водоводна мрежа је донекле грађена и реконструисана. Још су у експлоатацији поједини застарјели цјевоводи недовољног профила, што резултира некавалитетним снабдијевањем потрошача као и знатним губицима воде. Било је планирано формирање четири висинске зоне:

- основна зона снабдијевања водом има коте дна резервоара на коти 185мнм,
- друга висинска зона је од 185 до 260 мнм,
- трећа од 260 до 330 мнм,
- четврта од 330 до 400 мнм.

Планиране висинске зоне нису у потпуности реализоване.

Канализациони системи: Постојећи канализациони систем је у највећој мјери реализован по мјешовитом систему. Већи дио простора по претходном Урбанистичком плану није још покривен изграђеном канализацијом, па се и даље може констатовати да је постојећи канализациони систем непотпун. Покрива само одређене дијелове града. Један дио становништва још нема ријешену диспозицију отпадних вода путем канализационе мреже, па отпадне воде путем кућне канализације испуштају у септичке јаме.

Третман отпадних вода: Још није реализован пројекат изградње централног градског постројења за пречишћавање отпадних вода. Један дио индустрије има одређени третман, док други дио своје отпадне воде упушта директно у водотоке или градску канализацију без пречишћавања.

Заштита животне средине

Урбанистички план Приједора за период 1981- 2000 године у свом методолошким присупу израде одредио је оквири који су утврђени на бази предходне процјене појединих елемената за планирање развоја града и листе присутних проблема. У том смислу проблематика заштите животне средине је адекватно позиционирана и третирана у свим елементима плана до границе која је обезбиједила одговарајући ниво за конципирање складног развоја града.

У сагледавању регионалног аспекта развоја обухваћена је заштита животне средине кроз програмске и генералне поставке по областима, са назначаванем режима заштите простора. У оквиру заштите укупног простора третирана је: заштита природе, заштита земљишта и угрожених подручја, заштита вода и заштита ваздуха. У ту сврху је предвиђена оквирна класификација степена заштите у простору. Утврђена су три степена заштите и предвиђене обавезе за утврђивања изузетних природних ријеткости, очување стања простора и објеката природне средине и очување природних извора од деградације или загађивања с циљем да се омогући нормална и природна репродукција.

У сегменту Плана који се односи на анализу постојећег стања, проблематика заштите животне средине је сагледана кроз анализу природних услова, урбанистичко просторне карактеристике и инфраструктурну опремљеност. Поједини елементи заштите животне средине сагледани су кроз анализу стања саобраћаја и саобраћајница, снабдијевање водом, одводњу отпадних вода и диспозицију чврстог отпада.

У сегменту Урбанистичког плана Приједора који утврђује концепцију развоја до 2000 године, кроз опште и урбанистичко просторне циљеве уважена је компонента заштите животне средине с циљем да се обезбиједи пуни склад између природних карактеристика и услова, могућности и потреба просторног развоја. Кроз утврђену концепцију инфраструктурног опремања такође је у свим сегментима обухваћена заштита животне средине. Утврђена је концепција која је поред полазних основа заштите животне средине, утврдила и заштиту урбаног наслијеђа и заштиту појединих елемената животне средине. У овом сегменту плана концепт заштите животне средине је третиран интегрално, али је посебно наглашена заштита основних компоненти животне средине: воде, ваздуха и земљишта.

Овим планом су посебно утврђени циљеви заштите вода са посебним акцентом на заштиту воде за пиће, заштиту водозаштитних подручја и заштиту свих подземних вода на урбаном подручју. Утврђени циљеви који су се односили на заштиту ваздуха посебно су третирали смањење емисије сумпордиоксида, чађи и прашине, те заштиту од издувних гасова. Смањење емисије из појединачних ложишта такође је предвиђено кроз проширење топлификације града.

Утврђена је и обавеза заштите шумског и пољопривредног земљишта од ненамјенског кориштења и подручја која се штите. Такође је предвиђена и организација сакупљања и евакуација отпада која уважава санитарно хигијенске услове и мјере.

У одредбама за провођење Плана обухваћена је заштита животне средине у оквиру које су поред општих и посебних мјера заштите, утврђене посебне одредбе о заштити које се односе на заштиту воде, ваздуха, земљишта и заштиту од буке.

А.1.е. ИНФОРМАЦИОНИ ОСНОВ

У изради Урбанистичког плана Приједора коришћена је слиједећа просторно планска документација:

1. Информационо – документациона основа Просторног плана Републике Српске до 2015. године, Урбанистички завод Републике Српске а.д. Бања Лука, Бања Лука, 2007,
2. Просторни план Републике Српске до 2015. године, Урбанистички завод Републике Српске а.д. Бања Лука, Бања Лука, април 2008.,
3. Просторни план општине Приједор 2008-2018 из 2009. год. Урбанистички завод Републике Српске, а.д. Бања Лука - референтни плански документ,
4. Урбанистички план Приједор 1981–2000. (синтеза), Индустропројект Приједор, Урбанистички завод Бања Лука, Приједор, 1985,
5. Урбанистички ред Брезичани, Урбанистички завод Приједор, Урбанистички завод Бања Лука, Бања Лука, 1981,
6. Документација за грађевинске рејоне насеља општине Приједор, Индустропројект – РО за пројектовање, урбанизам и конзалтинг, Приједор, 1989,
7. Процес учешћа у развоју начина кориштења земљишта у општини Приједор, Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду, 2007.
8. Студија за транспорт мастер план у Босни и Херцеговини – финални извјештај, извршни сажетак; Јапан International Cooperation Agency (JICA), Министарство цивилних послова и комуникација Босна и Херцеговина, Министарство промета и комуникација Федерације БиХ, Министарство саобраћаја и веза Република Српска, Pacific Consultants International; март, 2001.,
9. Средњорочна развојна стратегија Босне и Херцеговине – PRSP (2004-2007), коначна верзија, Савјет министара БиХ, Сарајево, 2004,
10. Стратегија развоја Босне и Херцеговине (радни документ), Савјет министара БиХ, Дирекција за економско планирање, Сарајево, мај 2010. године,
11. Анализа стања локалне управе и самоуправе у Босни и Херцеговини (нацрт), ЕДА-Агенција за развој предузећа, Фонд отворено друштво Босна и Херцеговина, SDC / Intercooperation, мај 2005. године,
12. Први национални извјештај Босне и Херцеговине у складу са Оквирном конвенцијом Уједињених нација о климатским промјенама, Бања Лука, август 2009. године,
13. Ревидирана стратегија Босне и Херцеговине за провођење Анекса 7 Дејтонског мировног споразума, Министарство за људска права и избјеглице БиХ, Сарајево, јуни 2010. године,
14. Студија енергетског сектора у БиХ – нацрт коначног извјештаја, Енергетски институт Хрвоје Пожар Хрватска, Солузиона Шпанија, Економски институт Бања Лука, Рударски институт Тузла, 2008,
15. Регионална стратегија економског развоја за економску регију Сјеверозападна БиХ, Акредитирана регионална развојна агенција Сјеверозападне БиХ, Босна и Херцеговина, новембар 2004.,
16. Политика развоја становништва Републике Српске – пројекат, Влада Републике Српске, Републички савјет за демографску политику, Бања Лука, 2005,
17. Стратегија развоја пољопривреде Републике Српске до 2015.године, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, 2006,
18. Стратешки план руралног развоја Републике Српске за период 2009-2015. године (нацрт), Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, 2009,

19. Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2010-2020. године (нацрт), Влада Републике Српске, 2010,
20. Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске у Републици Српској за период 2006-2010. година, Влада Републике Српске, 2007,
21. План развоја енергетике Републике Српске до 2030. године, Енергетски институт Хрвоје Пожар Хрватска, Економски институт Бања Лука, Загреб/Бања Лука, април 2010. године,
22. Секторска стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2009-2013. година, Министарство индустрије, енергетике и развоја, 2009,
23. Стратегија развоја противградне заштите Републике Српске, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, 2010,
24. Бројање возила на мрежи путева у Републици Српској – 2008. година, Јавно предузеће "Путеви Републике Српске", Бања Лука, август 2010. године,
25. Пројена угрожености Републике Српске од природних и других несрећа, Републичка управа цивилне заштите Републике Српске, 2001,
26. Стратегија развоја општине Приједор у периоду 2008–2013. године Приједор, мај 2008.,
27. Социо-економска анализа општине Приједор (радни материјал), Агенција за економски развој општине Приједор "ПРЕДА–ПД", Приједор, октобар 2007.,
28. Социо-економска анализа стања општине Приједор (радни материјал), Приједорска асоцијација за економски развој (ПРЕДА), Приједор, август 2005.,
29. Стратегија развоја предузетништва и малих и средњих предузећа општине Приједор за период 2003-2008. год., Приједор, јануар 2004.,
30. Студија саобраћаја урбаног подручја Приједора, АД "Пројект" Бања Лука, Бања Лука, 2009,
31. Локални акциони еколошки план – општина Приједор, Приједор, април 2005.,
32. Стратешки план добре управе у области вода и заштите животне средине општине Приједор (2008–2013), Приједор, новембар 2008.,
33. Концепт санације, реконструкције и доградње водоводног система Приједор, "Хидротехника" д.о.о. Бања Лука, Бања Лука, 2008,
34. Акциони план за одрживо управљање енергијом на подручју општине Приједор (СЕАП) - нацрт, Општина Приједор, новембар 2011. године,
35. Студија топлификације Приједора до 2005. године (Књига 5: извод из студије), Енергопројект – ООУР Индустрија и термотехника, јул 1989.,
36. Младен Стојановић: Клима општине Приједор (специјалистички рад),
37. Миленко Радивојац: Студија о стању добара културно–историјског наслеђа општине Приједор, интерни материјал,
38. Пројена угрожености подручја општине Приједор од елементарних непогода, Одсјек цивилне заштите, интерни материјал,
39. Република Српска у процесима регионалног организовања са посебним освртом на ЕУ РЕД пројект економских региона у Босни и Херцеговини - нацрт, Економски институт Бања Лука, Бања Лука, децембар 2004.,
40. Публикација - насељена мјеста у Републици Српској, Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука,
41. Попис становништва 1953, становништво и домаћинства, књига 12, подаци за насеља и дијелове насеља према управној подјели у 1953. години - Београд, 1959,
42. Попис становништва, домаћинстава и станова у 1981. години [CD-ROM], Савезни завод за статистику, Београд,
43. Становништво БиХ – Народосни састав по насељима, Државни завод за статистику Републике Хрватске, Загреб, 1995. године,
44. Статистички годишњак Републике Босне и Херцеговине 1992, Државни завод за статистику, Сарајево, мај 1994. године,
Попис становништва 1991. години, Федерални завод за статистику, Сарајево,
Попис становништва у 1993. години (радни материјал), Републички завод за статистику РС, Бања Лука,
45. Билтени демографске статистике 1998–2010.године, Републички завод за статистику РС, Бања Лука,
46. Статистички годишњак РС 2009.година, Републички завод за статистику РС, Бања Лука, 2009,
47. Статистички годишњак РС 2010.година, Републички завод за статистику РС, Бања Лука, 2010,
48. Статистички годишњак РС 2011.година, Републички завод за статистику РС, Бања Лука, 2011,
49. Анкета о потрошњи домаћинстава у БиХ 2007. године, Агенција за статистику БиХ, Републички завод за статистику РС, Федерални завод за статистику,
50. Статистички годишњаци СР БиХ и СФРЈ,
51. Археолошки лексикон БиХ, Земаљски музеј Босне и Херцеговине, Сарајево, 1988,
52. Годишњак - Потрошња воде и степена загађења отпадних вода у СР Босни и Херцеговини за 1990.годину, Републички водопривредни друштвени фонд, Сарајево, 1991,
53. Публикација о здравственом стању становништва за 2008.годину, Институт за заштиту здравља Републике Српске, 2009,
54. Стратегија управљања чврстим отпадом БиХ – Final Report, AEA TECHNOLOGY ENVIROMENT, 2000,
55. Шуме високе заштитне вриједности у Босни и Херцеговини – водич, Федерално министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Сарајево, 2008,
56. Шумско – привредне основе за подручје општине Приједор,
57. Прилагођавање реалног и финансијског сектора прикључењу Европској унији, Савез економиста Југославије, 2002. године,
58. Водопривредне смијернице за израду урбанистичке документације,
а. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, сектор водопривреде, Бијељина, 1999,
59. Дугорочни програм снабдијевања питком водом становништва и привреде у СР БиХ, Сарајево, 1988,
60. Дугорочни програм развоја водопривреде Босне и Херцеговине у периоду од 1986. до 2000.године,
61. Основне карактеристике водопривреде СР БиХ, Р.О. "Водопривреда" БиХ, ООУР "Завод за водопривреду" Сарајево, 1980,
62. Локални еколошки акциони план општине Приједор (ЛЕАП),
63. Студија о стању културно-историјског наслеђа Општине Приједор
64. Студија о очувању старих заната у РС-ој , Министарство индустрије, енергетике и рударства,
65. Студија одрживог развоја иригационих површина на подручју РС-сажетак студије, Завод за пољопривреду д.о.о. Бијељина,
66. Зелене површине,
67. Анализа теретног транзитног саобраћаја кроз урбано подручје Општине Приједор Александар Јефтић,
68. Карта градских линија
69. Усвојени регулациони планове
70. Усвојени планови парцелације
71. Обухвати регулационих планова за које су донесене одлуке о изради,
72. Општинска регулатива
73. Зоне градског грађевинског земљишта
74. Директиве Европске Уније о водама,
75. Оквирни план развоја водопривреде Републике Српске, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Републичка дирекција за воде Бијељина, 2006. год.
- Акциони план за реализацију Оквирног плана развоја водопривреде Републике Српске, плански период 2007-2015. год., Влада Републике Српске Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, 2007. год.
- Студија одрживог развоја иригационих површина на подручју Републике Српске, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, 2008. год.

- Оквирна водопривредна основа Босне и Херцеговине, Јавно водопривредно предузеће "Водопривреда Босне и Херцеговине" Сарајево, Завод за водопривреду Сарајево, 1994. год.
- Стратегија интегралног управљања водама у Републици Српској до 2024. год.
- Стратегија управљања водама Федерације Босне и Херцеговине, Сарајево 2009. год.
- Катре водних објеката, издање Војно Географски институт Београд,
- Мастер план водоводног система Приједор, "Водовод", а.д. Приједор, "Хидротехника", д.о.о. Бања Лука, 2008. год.
- Водовод Љубија, пројекат изведеног стања, "Хидротехника", д.о.о. Бања Лука, 2008. год.
- Анализа снабдијевања водом са изворишта "Црно врело" у сливу водотока Суботица - Гомјеница, "Хидротехника" д.о.о. Бања Лука, 2004. год.
- Урбанистичко-технички услови за регулацију дијела лијеве обале ријеке Сане на потезу од мјеста Крагуљи до трафо станице Тукови, Урбанистички завод Републике Српске, а.д. Бања Лука 2009. год.
- Санација, реконструкција и доградња водоводног система Приједор - прва фаза, Глушац Мирослав, Рељић Владо, Боровчанин Азра, Дванаеста међународна конференција Водоводни и канализациони системи, Јахорина, Пале 2012. год.
- Стратешки план у области вода и заштите животне средине општине Приједор (2008-2013), Општина Приједор, Комисија за израду Стратешког плана добре управе у области вода и заштите животне средине
- Елаборат о квалитету и резервама воде изворишта Тукови - Матарушко поље, Рударски институт Приједор, Сектор за Хидрогеологију Приједор, 2005. год.
- Програм санитарне заштите воде изворишта Тукови - Матарушко поље, Рударски институт Приједор, Сектор за Хидрогеологију Приједор, 2005. год.
- Програм санитарне заштите изворишта воде "Приједорчанка", општина Приједор, д.о.о."ИПИН", п.о. Бијељина, 2005. год.
- Одлука о заштити изворишта воде за пиће "Матарушко поље - Тукови", "Матарушко поље 2" и "Приједорчанка", Службени гласник општине Приједор бр. 5/05.
- Ресурси Републике Српске, зборник радова симпозијума, Географско друштво Републике Српске, Урбанистички завод Републике Српске, Бања Лука, мај 1995. год.
- Нацрт плана управљања сливом ријеке Саве, Савска комисија, нацрт Загреб, децембар 2011.
- www.voders.org - Агенција за воде обласног ријечног слива Саве
- www.savacommission.org - Савска комисија
- Одлука о локалним путевима, некатегорисаним путевима и улицама унасељима (Извор: Сл. Гл. бр.8/07);
- Студија саобраћаја урбаног подручја Приједора, април 2010. године (Урадио Индустропроект а.д. Приједор и а.д. Пројект Бањалука)
- Студија бицикличких рута подручја Града Приједора: јули-август 2013.год.
- ЈП "Завод за изградњу града" Приједор у сарадњи са Туристичком организацијом Града Приједора.
- Стратешки план добре управе у области заштите вода и заштите животне средине за период 2008–2013. год.
- Стратегија развоја руралних подручја општине Приједор за период 2012–2016.
- Локални еколошки акциони план општине Приједор, Скупштина општине Приједор, 2005.
- Акциони план за одрживо управљање енергијом на подручју општине Приједор, Скупштина Општине Приједор 2012.
- План управљања отпадом општине Приједор за период 2012–2017 год.
- Међуентитетски акциони план заштите животне средине у БиХ, Сарајево, 2002. год.
- Програм санитарне заштите изворишта "Приједорчанка" општина Приједор, ДОО, "ИПИН" Бијељина, 2005.

- Програм санитарне заштите воде изворишта "Тукови" –Матарушко поље" Рударски институт Приједор, 2005.
- Елаборат о квалитету и резервама воде изворишта "Тукови – Матарушко поље", Рударски институт Приједор,2005.
- Процјена угрожености од природних и других несрећа на подручју општине Приједор,
- Одлука о заштитним зонама изворишта "Матарушко поље" и изворишта
- "Приједорчанка" Приједор, Скупштина општине Приједор 2008. год.
- Одлука о заштити ваздуха од загађивања на подручју општине Приједор, (Сл. гласник општине Приједор, бр. 7/84)
- Одлука о комуналном реду (Сл. гласник општине Приједор, бр.05/07, 5/10, 2/12)

У изради дијела Урбанистичког плана који се односи на природне ресурсе кориштена је слиједећа информационо-документациона основа:

- Шумско привредна основа за Козарачко шумско привредно подручје – државне шуме
- Шумско привредна основа за приватне шуме општине Приједор

А.2. ОСТАЛА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПРИБАВЉЕНА У ФАЗИ СТРУЧНЕ ПРИПРЕМЕ

У документационој основи су и детаљне информације из стручних организација из области шумарства, рударства, инфраструктуре, привреде, животне средине; релевантне општинске одлуке и подаци из општинских одјељења добијених путем анкете; топографске и катастарске подлоге; геолошке карте (основне геолошке карте); као и еколошка документација приложена у поступку прибављања еколошких дозвола.

Такође су коришћене информације стручних организација из области инфраструктуре. Што се тиче статистичких података они су били оскудни и неадекватни, па је концепт плана у добром дијелу заснован на подацима добијеним валоризацијом постојећег стања.

Б. АНАЛИЗА И ОЦЕНА СТАЊА

Б.1. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

Б.1.а. ПРОСТОР

Б.1.а.1. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, РЕЉЕФ, КЛИМА И ДРУГЕ ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

Географске и климатске карактеристике

Град Приједор се налази у сјеверозападном дијелу Републике Српске. Обухват урбанистичког плана заузима централни дио Града. Овај простор са аспекта географске регионализације припада Панонском ободу односно субрегији Панонско поље.

Подручје Града Приједор обухвата централни и дјелимично доњи дио слива ријеке Сане на површини од 834 km². Град Приједор је смјештен између планине Козаре, на сјеверу и Мајданских планина, на југу. Планина Козара преграђује приједорску котлину од посавске долине и дна панонског базена. Приједорска котлина се пружа дуж осовине сјеверозапад-југоисток, те представља главну карику у попречној интегралној спони између ријека Врбаса и Уне. Ријека Сана је главна хидрографска артерија, која до Приједора тече у правцу сјевера, гдје мијења смјер тока у правцу запада, све до ушћа у ријеку Уну.

У рељефу се што се тиче морфологије разликују ријечне долине (Сане, Гомјенице и њихових притока) и пространо Приједорско поље окружено обронцима Козаре на сјевероистоку и истоку. Ријеке Сана и Гомјеница представљају ерозиону базу и дрен читавог простора предметног плана.

Подручје урбанистичког плана карактерише се денудационим и акумулационим типом рељефа. Оба типа рељефа истичу се са благим рељефним формама, благо заталасаним.

Терен у обухвату плана, углавном је субхоризонталан са благим нагибима који расту идући ка рубовима обухвата плана. Најнижа ката терена је око 130 m у кориту Сане у најнизводнијој тачки обухвата, док је највиши врх на локалитету Хамбарине, врх Кладе са надморском висином 275 m.

Урбанистички план Приједора обухвата Приједорско поље са обронцима са свих страна. Централни дио Плана представља уједно и централни дио градског насеља Приједор.

Подручје Града Приједор по свом географском положају припада појасу умјерене континенталне климе. На овом подручју постоје извјесне климатске разлике у температури и количини падавина, чији је основни разлог рељефна неуједначеност терена, тако да у подручју Козаре и осталих виших предјела влада другачија клима, у односу на равничарски дио града. Температурне разлике су изражене, а хладна струја ваздуха са Козаре и топли ваздух из Приједорског поља, условљавају чешће падавине током љетних мјесеци. Може се констатовати да на подручју Града Приједор влада умјерено континентална клима која се одликује хладним зимама и топлим умјерено - сувим љетима.

У Приједору је заступљен више континентални тип климе, са малим температурним разликама између прољећа и јесени. Просјечна годишња температура износи 10,3 °C. Најхладнији мјесеци су децембар (средња мјесечна температура 0,9 °C) и јануар (средња мјесечна температура -1,1 °C). Најтоплији мјесец је јули, са средњом мјесечном температуром 21,1 °C.

За обављање вањског живота у урбаним подручју битно је поменути дане са апсолутним максималним температурама већим од 25 °C, којих просјечно има 81, а то је скоро три мјесеца годишње, када се могу очекивати поменуте температуре.

Годишња количина падавина износи 979 l/m², а најпромјенљивији мјесеци су мај, јун и октобар. Прољетна количина падавина износи 75 l/m², а јесења 82 l/m². У априлу мјесецу је могуће очекивати максималну количину падавина. Годишње, просјечно, има 26 дана са појавом снијега, а 45 дана са појавом сњежног покривача. Изражено у процентима, број ведрих дана износи 16,7 %, облачних 41,7 % и мутних дана 41,7 %.

Појава магле је регистрована у скоро свим годишњим добима. Годишње просјечно има 80 дана са регистрованом појавом магле у низијским дијеловима, нарочито на урбаном подручју Приједора. Вјетрови дувају из свих праваца, али су најчесталији и најдоминантнији сјеверни и сјеверозападни правци, док су најјачи вјетрови из јужног правца. Честа је појава и олујних вјетрова, који се углавном јављају у љетним периодима.

ИНЖЕЊЕРСКОГЕОЛОШКИ УСЛОВИ

Инжењерскогеолошки услови терена дају се на основу Основних геолошких истраживања, истраживања изведених за дефинисање сеизмичке микрорејонизације Приједора и друге расположиве геолошке документације.

Геолошки састав и грађа терена

Предметно подручје у геолошком смислу припада приједорској депресији и њеним ободним дијеловима. Сјеверни дио простора обухвата обронке Козаре, која представља хорст и подручје релативног издизања, што има рефлекса на сеизмичку ситуацију, а исто тако и на развој рељефа (предиспозиције за развој ријечних корита, ерозију и сл.). Југозападни дијелови обухватају Приједорско ниско горје за које се сматра да је такође у фази издизања у односу на централну котлину.

Централни дио терена којим протичу ријеке Гомјеница и Сана је заравњен и припада простору релативног тоњења. Приједорска котлина представља терцијарни базен спуштен у олигоценској фази дуж ломова динарског правца, када се у динарској, перипанонској зони одвијају интензивни тектонски покрети набирања, попраћеног вулканском активношћу. Вулканска активност имала је одраза и у простору Приједора и то на планини Козари, а и јужно од котлине, гдје је резултирала рудним лежиштима који су изван обухвата Урбанистичког плана.

У литолошко-стратиграфском погледу предметно подручје је врло хетерогено. Најстарије идући од најстаријих ка млађим стијенским масама на подручју Урбанистичког плана Приједора констатоване су слиједеће геолошке јединице:

Доњи и средњи Карбон (C₁₊₂)

Стијене карбонске старости присутне су на површини терена једино у јужном и југозападном дијелу Урбанистичког плана. Представљене су кластичним, карбонатним и вулканогеним творевинама. Класичне насlage евидентирани су као пјешчари, субграувакног типа, метапјешчари те шкриљцима у много вертикалних и латералних измјена. мјестимично пјешчари прелазе у ситнозрне конгломерате. У односу на кластичне стијене карбонатни седименти су подређени. Граница ка кластичним стијенама углавном је тектонска или покривена квартарним наслагама.

Вулканогени седименти заступљени су у нижим нивоима. Представљени су туфовима, спилит-дијабазним стијенама и риолит кератофирским стијенама. Вулканисти често долазе у танким плочастим тијелима.

Мезозоик

Доњи Тријас (Т₁)

Доњотријаске наслаге сусрећу се само у југозападном дијелу предметног плана и то у тектонском контакту са карбонским наслагама. Представљени су пјешчарима, шкриљцима, љубичастим кречњацима, лапорима и ријетко доломитима. Дебљина ових седимената је од 300 до 500 m. Седиментација у доњем тријасу била је у условима плитких мора што је условљавало епирогенетске немире слабијег интензитета. До већег продубљивања није долазило због чега изостају типичне кампилске наслаге.

Средњи Тријас

Анизик (Т₂¹)

У анизик у раздвојени су кречњаци и доломити. На предметном простору евидентирани су слојевити бијели кречњаци. Налазе се у западном дијелу предметног обухвата.

Ови кречњаци врло су густи на неким мјестима попут порцулана, врло су једри са појавом шкољкастог прелома. На предметном подручју слојевитост ових седимената је изражена. Процјењена дебљина ових седимената је око 200 m зависно од тектонског склопа терена.

Ладиник (Т₂²)

На ширем простору урбанистичког плана евидентирани су два развоја Ладиника, Кластични са ефузивима и карбонатно кластични. На предметном подручју доминантнији је карбонатно кластично развиће. За оба развића карактеристична је подморска вулканска активност.

У оквиру ових наслага најзаступљенији су Рожнаци, туфови, пјешчари с изливима спилита. Дебљина карбонатно кластичне серије се креће око 500 m. Субмаринска активност одвијала се кроз цијели Ладиник. Латерални прелази између кластичних наслага са ефузивима и карбонатних кластита нису запажени.

Ови седименти присутни су у западном дијелу обухвата плана (Геолошка карта у прилогу)

Јура (J)

Јурске наслаге издвојене су као тектонизирани офиолитски меланж. Творевине ове формације откривене су на малом дијелу обухвата у сјеверном дијелу предметног подручја. Офиолитски меланж представљен је пјешчарима, глинцима и рожнацима.

Пјешчари су ситнозрни, катаклизирани и без јасно изражене стратификације. То су субграувакни пјешчари који садрже минералне карактеристичне за метаморфне стијене. Знатно веће учешће у овој серији имају плочасти рожнацисиве, црне и црвеномрке боје.

Неоген

Средњи Миоцен (М₂²)

Седименти средњег Миоцена представљени су углавном услојеним лапоровитим пјешчарима и лапорцима. Ове наслаге евидентирани су у сјеверном дијелу предметног плана на самим рубовима сјеверног дијела обухвата и имају мало распрострањење.

Плиоцен (Пл)

Плиоценске наслаге на предметном простору нису рашчлањене, имајући у виду да су евидентирани само у источном дијелу плана. Плиоценске наслаге представљене су пјеском, шљунком са прослојцима глине и угља лигнита.

Најзаступљенији су кварцни пијескови жуте и смеђе боје. често су раздвојени жутим и смеђим глинама и шљунком.

Плиоценско-квартарне творевине (Пл, Q)

У западном дијелу обухвата на локалитету Хамбарина налазе се жуте глине и свијетле каолинске глине помјешане са мало пјеска. преко њих леже творевине површинског распадања и иловаче. Описане глине вјероватно су Плиоценске док су иловаче продукти ерозије и денудације из виших хоризоната те представљају квартарне седименте. С тим у вези, ове наслаге нису рашчлањене већ се издвајају као Плиоценско-квартарне творевине.

Квартар

Пролувиј (Пр)

Морфолошки прелаз Козаре и Приједорског поља, покривен је пролувијалним материјалом спраним са Козаре. Дебљина наноса врло је велика. Испод су неогени седименти вјероватно конгеријске наслаге, регистровани у сеоским бунарима који су дубине 20-30 m.

Пролувијалне наслаге представљене су глинама са мањим прослојцима пијеска

Алувиј (ал)

Алувиј је издвојен у долинама ријека и потока у Приједорском пољу. Покрива централни дио предметног обухвата и представља најзаступљенију геолошку јединицу на предметном обухвату. Алувијални седименти представљени су шљунком и пијеском са глином. У оквиру ових седимента бројне су биле експлоатације шљунка.

Тектоника

Тектонске карактеристике предметног подручја су врло сложене имајући у виду да се предметни обухват налази у зони тектонски активној. С тим у вези даје се опис ширег простора.

Према К. Петковићу, 1961. г. постоје геотектонске јединице: «Централни офиолити» и «Палеозојски шкриљци и мезозојски кречњаци». На Основној геолошкој карти извршена је тектонска рејонизација.

Централна офиолитска зона

Козарска тектонска јединица
Структурна јединица: Козарска антиклинала (Козара I)
Структурна јединица: «Козарске боре»

Зона палеозојских шкриљаца и мезозојских кречњака

Структурна јединица: Сански палеозоик
Структурна јединица: Волари

Терцијарни басен

Приједорски терцијарни басен

Сеизмотектонске карактеристике

Простор општине Приједор у геотектонском смислу припада унутрашњим Динаридима, геотектонским јединицама: централној офиолитској зони и зони палеозојских шкриљаца и мезозојских кречњака. Ове двије зоне одвојене су расједом дуж којег је настало Омарско-приједорско поље.

Централна офиолитска зона

Козарска тектонска јединица

1. Козарска антиклинала. Сјеверно од Голе планине и Лисине, паралелно пружању сјемена Козаре, пружа се разорена антиклинала изграђена од горњокредних седимената. Слојеви се пружају динарски. Од осталих структурних јединица антиклинала је одвојена расједима, низ које се усјекла у ниво старијих творевина. Поред граничних расједа у антиклинали Козаре утврђено је и неколико попречних расједа. На геолошкој карти означени су само важнији.
2. Ова структурна јединица названа је: "Козарске боре". Припада јој највеће пространство на Козари. У "Козарске боре" уврштени су вулканогено-седиментни слојеви и масив габродолерита. У структуролошком смислу, ова јединица одликује се малим пребаченим борама, чије аксијалне површине тону према сјевероистоку. Боре су често кидане паралелно пружању. Локално су се десила и краљуштања. Положај структура у складу је с пружањем слојева, осим малих бора, кливажа аксијалне површине и измјене појединих литолошких чланова. Расједи већих димензија тешко се могу регистровати. Мањи расједи, претежно попречни, утврђени су уз контакте са горњотријаским кречњаком.

Габродолеритски масив је конкордантан. Стратификација у масиву статистички је паралелна слојевитости седимената. На сјеверној страни масив је у тектонском контакту с антиклиналом Козаре и еоценским слојевима. Еоценске наслаге тектонски су усјекле у ниво јурских.

У ову структурну јединицу, мада се не ради о повезаној структури, уврштени су серпентински масиви. Регистррани су уз расједе који су их довели у ниво јурских попречних бора.

Зона палеозојских шкриљаца и мезозојских кречњака

Сански палеозоик

Сански палеозоик у тектонском смислу представљен је борама и краљуштима изграђеним од карбонских кластичних, карбонатних и вулканогених стијена и пермтријаских кластичних наслага. Ове структуре одликују се малим пребаченим борама, чије аксијалне површине падају на сјевероисток (слика 1). Поред бора, у дијеловима гдје је орогенетска активност била дуготрајнија, постоје краљушти код којих у подинским дијеловима долазе пермтријаски, а у кровинским карбонски седименти. Пермтријаски седименти сачувани су највише захваљујући свом синклиналном положају у језграма структура, тамо гдје је премицање сјевероисточног крила било интензивно, посебно између тока Сане и тока Сасине. Ту је тектонски стил, којим се одликује сански палеозоик, најизраженији. Смјер многих токова (СИ-ЈЗ) поклапа се с попречним расједима који су у пиринејској орогенетској фази деформирали нешто раније створене динарске структуре.

Најинтересантнији примјер краљуштања запажен је у Пиљешкој ријеци, СИ од Трнове. Тамо су откривени скитски слојеви паралелни са карбонским слојевима у њиховој кровини. Слојеви падају ка сјевероистоку под углом од 30°. Истог су положаја и нагиба аксијалне површине малих бора, чак и реверсне равни даље ка југоистоку.

Око Трнове постоји више пребачених бора у чијим језграма су пермтријаске стијене. У језграма антиклинала гдје доминирају пермтријаски кластични налазе се и карбонске стијене.

Тектонски догађаји у палеозојском терену, резултирали су великим бројем пребачених бора с тенденцијом љускања, истодобно, настали су попречни расједи, чији је интензитет расједања овисио о отпору маса у фронту дјеловања. Овакав тектонски стил илустрован је не само положајем слојева, него и осам бора, кливажом аксијалне површине, положајем реверсних расједа, милиметарским борама. Сви ти елементи статистички су паралелни са динарским пружањем.

Воларска тектонска јединица

1. У Мискоглавској структури заступљени су скитски, анизички и ладички седименти. Структурни облици представљени су поремећеном Виноградском и Челопечком синклиналом динарског положаја. У језграма су карбонатно-кластичне ладичке наслаге, а на крилима скитски седименти. Према сјеверозападу наслаге поступно све више заузимају динарско пружање. Југозападно крило инверсног је положаја, дијелом је пребачено преко сјевероисточног.
2. Воларској структури долазе наслаге исте старости као и у Мискоглавској, али се оне литолошки знатно разликују. Скит је униформан у обје јединице. Анизик је представљен остацима доломита у језграма скитских синклинала, или ладичких антиклинала. Ладички је означен кластичним наслагама са ефузивима. Од структурних облика регистррани су остаци јако разломљених синклинала у Каменици и Волару. У структурној једини доминирају расједи различите оријентације.

Слика 1: Тектонска карта Приједора

Инжињерскогеолошке карактеристике

Разноликост стијена што изграђују предметни терен упућује на изузетну сложеност инжењерско-геолошких прилика (инжењерскогеолошка карта у прилогу). Ободни дио Козаре, одликује се многобројним процесима што настоје нивелирати постојећу ситуацију. Томе придоноси и састав подлоге осјетљиве на дјеловање површинских фактора.

За просторно планирање и изградњу објеката од посебне важности су процеси као што су егзогени процеси, клизање, одрони, јаружање и остали процеси одношења материјала, али такође и мјеста одлагања тог материјала. Клизишта, као савремени геодинамички процес присутни су у ободном дијелу Приједорског поља. Исто тако јаружања и испирања терена најинтензивнија су на ободним косинама гдје је енергија бујичних токова највећа. Поменути процеси везани су претежно за плиоценске и квартарне глиновито-пјесковите наслаге.

Све стијене регистроване на терену сврстане су према петрографском саставу и физичким својствима, у три инжењерско-геолошке категорије:

- окамењене стијене с чврстом везом између зрна,
- слабо окамењене стијене
- невезане стијене,
- слабовезане стијене.

У окамењене стијене убројене су стијене са великом чврстоћом, као што су кречњаци, доломити и еруптиви затим пјешчари и рожнаци.

Слабо окамењене стијена, што обухвата глинце, лапорце, те пјешчаре, брече и конгломерате везане глиновитим или лапоровитим везивом које су средње до мале чврстоће, а што је још важније, слабо су постојани у води. Распрострањење ових стијена на подручју Приједора је прилично мало, углавном у источном дијелу обухвата на обронцима Козаре.

Слабовезане стијене које имају пластичну везу између зрна, обухваћају комплексе глиновито-кластичних седимената којима је заједничка особина глиновито везиво. То су претежно наслаге ободног дијела простора представљени пролувијалним и плиоценско-квартарним седиментима. Врло су значајни с инжењерско-геолошког становишта, будући да се већи дио деструктивних процеса одвија управо у тим наслагама.

Невезане стијене, чије простирање је најшире у предметном обухвату, заступљене су растреситим материјалима без везива као што су пијеск, шљунак, валутци, блокови и други дробинасти материјали.

Зависно од квалитета материјала што изграђују терен, у склопу с осталим чиниоцима као што су подземне воде, падавине и остали фактори, могуће је прогнозировать процесе који ће се одвијати на одређеним мјестима простора и евентуално угрозити постојећи објект или објекте који ће се тек градити. У смислу инжењерско-геолошке класификације, с обзиром на повољност издвојене су три категорије терена:

- терен повољан у природним условима,
- терен условно повољан према инжењерскогеолошким карактеристикама,
- терен неповољан према инжењерскогеолошким карактеристикама.

Терен повољан са инжењерскогеолошког аспекта обухвата већи дио предметног подручја, а изграђују га алувијалне наслаге. Овај терен је углавном хоризонталан, па нема могућности појаве нестабилности.

У повољне терене уврштене су у површине чију подлогу чине окамењене стијене отпорне на вањске факторе, са нагибом до 10°.

У повољне терене су уврштене и благе падине подкозарја, иако би по литолошком саставу припадали условно стабилним теренима.

Проблем у овом дијелу су једино високе подземне воде, замочварена и повременио плавна подручја која су издвојена као неповољна подручја по инжењерскогеолошким карактеристикама.

Условно повољни терени обухватају наслаге карбонског шкриљавог комплекса, доњотријаске лапоровито кречњачке наслаге, наслаге трошних стијена, плиоценско-квартарних седимента који имају нагиб преко 10°. Карактеристика ових терена је да су у природном стању углавном стабилни. Клизишта, одрони и слични процеси се ријетко сусрећу, али код грађевинских радова и сличних радова усљед нарушавања природне равнотеже може доћи до покретања стијенских маса.

Хидрогеолошке карактеристике терена

Центалним дијелом терена предметног подручја протиче ријека Сана и скупља све површинске воде, одводећи их даље у Уну (хидрогеолошка карта у прилогу). На тај начин она представља највећи дрен, односно реципијент ријечне мреже предметног подручја. Самим тим представља и ерозиону базу цијелог простора изузев кречњака у западном дијелу који имају дубљи ерозиони базис. Највећа притока ријеке Сана је ријека Гомјеница.

У оквиру хидрогеолошке анализе подручја урбанистичког плана Приједора извршена је подјела стијенских маса према структурном типу порозности. Поменутом подјелом извојене су четири групе стијена и то:

- стијене са интергрануларном порозношћу,
- стијене са карстном порозношћу,
- стијене са пукотинском порозношћу и
- условно безводне стијене тј. стијене практично без значајнијих водоносника

Стијене са интергрануларном порозношћу

Стијене са интергрануларном (међузрнском) порозношћу су углавном алувијални, пролувијални и плиоценски седименти гдје су присутни седименти различите гранулације. Од гранулације ових седимента зависи и порозност односно водопрпусност. На основу водопрпусности у оквиру ове хидрогеолошке категорије извојене су три подгрупе према водопрпусности као:

- стијене добре водопрпусности,
- стијене средње водопрпусности и
- стијене лоше водопрпусности.

Стијене добре водопрпусности заузимају највећи дио предметног обухвата и везују се за алувијалне седименте. У овим наслагама подземне воде се акумулирају у виду слободне издани подземних вода и воде су углавном у директној вези са водама у ријеци Сани. Ниво подземних вода осцилира у зависности од нивоа вода у ријеци Сани. Ова издан има могућност акумулирања значајних количина подземних вода. Експлоатација шљунка у оквиру алувијалних седимената, угрожава квалитет подземних вода јер се на тај начин загађење директно инфилтрира у издан подземних вода. Напуштене шљунчаре се из тих разлога требају рекултивисати планским рјешењима.

Стијене средње водопрпусности су извојене као плиоценске наслага са доминантном пјесковитом фракцијом. Услед присуства глиновитих сочива и прослојака, који могу имати и већу дебљину, издан подземних вода је под благим притиском што ову издан карактерише као субартерску издан подземних вода. Ова издан има ограничено распрострањење тако да је количина вода које се могу акумулирати мора бити утврђена детаљним хидрогеолошким истраживањима.

Стијене лоше водопрпусности су стијенске масе пролувијалних застора и лепеза. У овим наслагама формирана је комплексна хидрогеолошка структура карактеристична по укрштеној слојевитости чиме се удвајају бројне издани локално зависне или независне. Издан се формира у пјесковитим и шљунковитим сочивима. У овим наслагама могу се јавити мањи извори који имају углавном повремени карактер. У овим хидрогеолошким срединама доминирају стијене са изолаторским својствима.

Стијена са карстном порозношћу

Стијене карбонатног хемијског састава имају способност растварања, тако да се у њима формира карстна порозност. Карстна порозност развијена је у кречњацима. Кречњаци имају ограничено распрострањење на површини терена (западни дио предметног плана). Хидрогеолошким анализом

констатовано је да кречњаци имају залијегање испод алувијалних седимената тако да се издан подземних вода формирана у кречњацима прихрањује углавном преко алувијалних седимената, а мање директном инфилтрацијом са површине терена јер је су релативно мали издани кречњака на површини терена.

Захваљујући оваквом положају ова хидрогеолошка средина представља перспективно добру средину за водоснабдијевање тј. експлоатацију подземних вода. Са аспекта заштите подземних вода залијегање кречњака испод алувијалних наслага је повољно јер алувијални седименти својом филтрацијом врше пречишћавање подзених вода које се акумулирају у карстној издани.

Стијене са пукотинском порозношћу

Стијене пукотинске порозности јављају се у оквиру рожнаца и пјешчара. Вода у овим наслагама се акумулира у пукотинама. Степен испуцалости директно је повезан са водопрпусношћу ових стијенских маса. Испуцалост опада са дужином па на тај начин и водопрпусност. Пукотинска издан има слабо распрострањење (крајњи западни дио плана). Ова издан може послужити за локално водоснабдијевање уз претходна детаљна хидрогеолошка истраживања.

Условно безводне стијене

Условно безводне стијене су стијене су комплекси стијена са доминантним изолаторским својствима. У овим наслагама се не акумулирају веће количине подземних вода, а водоснабдијевање се може рјешавати на индивидуалном нивоу углавном копаним бунарима мале издашности. Степен угрожености подземних вода на овом дијелу терена је најмањи тако да се ова подручја плански могу третирати као дијелови терена повољнији за депоновање опасних материјала или привредних објеката који могу да имају негативан утицај на животну средину, површинске или подземне воде.

Сеизмолошке карактеристике

Услови настајања земљотреса

Земљотреси у региону Динарида, па тиме и у подручју Приједора су тектонског поријекла. Због тога је за сагледавање механизма њиховог настајања неопходно сагледати сеизмогеолошке услове који изазивају њихово појављивање. Они се могу подијелити на непосредне: геотектонски положај подручја, присутни тектонски напони, напони гасова и пара и техногени услови који изазива човјек и посредне: удаљеност датог подручја од примарног извора сеизмичке енергије, дебљина литосфере, дубински склоп и сеизмотектонски склоп. Последња два услова садрже прије свега неотектонску издијељеност литосфере и са тиме везану динамику тектонских покрета у датој области.

Непосредни услови

Положај изучаване области у односу на савремено активни геотектонски спрег

Истраживано подручје се налази на јужном ободу европске плоче, у домену савремено активног геотектонског контакта између Европске плоче и Афро арапске плоче. Последња услед веће брзине кретања у правцу СЗ притискује европску плочу, услед чега дуж њиховог примарног колизионог контакта долази до нагомилавања тектонских напона. Они се преко тектонских разломних система преносе у његово залеђе до дубине од око 200 km. За ово подручје је компетентан дио тог контакта дуж приморја између јадранске масе као истакнутог дијела афричке табле и трупине Динарида као јужног обода европске табле.

Тектонска напонска поља на подручју региона и изучаване области

Примарни утицај компресионог контакта дуж Јадранске обале допире до око 200 km у њено залеђе. У томе простору су усљед концентрације већих тектонских напона на присутним разломним вршинама, код њиховог активирања ослобађају тектонски напони у виду сеизмичке енергије. То је зона у којој је могуће генерисање земљотреса са распоном већина магнитуда 4,2 М 6,6, што одговара распону интензитета потреса у епицентралним подручјима 6 И 8,5 MSK₆₄. Подручје Приједора налази се како је наведено, дијелом у зони примарног утицаја компресионог контакта, а дијелом у слиједећој удаљенијој зони.

На ширем подручју Приједора је присутно 7 сеизмогенних система у којима су распони магнитуда и интензитета у епицентралним подручјима слиједећи:

1. Сеизмогени систем Бихаћа	(А)	4,2	М	5,1	6° MCS	l _o	7,15° MCS
2. Сеизмогени систем Грахова	(А)	4,7	М	5,5	7° MCS	l _o	7° MCS
3. Сеизмогени систем Грмеча	(А)	4,2	М	5,0	6° MCS	l _o	7° MCS
4. Сеизмог. сис. Сан палеоз.	(Д)	4,4	М	5,9	6° MCS	l _o	8° MCS
5. Сеизмогени систем Козаре	(Б)	4,7	М	5,2	7° MCS	l _o	7,5° MCS
6. Линијски индивидуални извор Врнограч-Цазин	(Е)	4,4	М	4,5	7° MCS	l _o	6° MCS
7. Сеизмогени систем Бања Луке	(Б)	5,6	М	6,6	7° MCS	l _o	8,5° MCS

Распони магнитуда аутохтоних жаришта земљотреса на подручјима околних општина и општине Приједор су слиједећи:

• Бања Лука					7° MCS	l _o	8,5° MCS
• Костајница - нема аутохтоних жаришта земљотреса							
• К. Дубица		4,7	М	5,1	7° MCS	l _o	7,5° MCS
• Двор – нема аутохт. жар. земљ.							
• Нови Град – нема аутохт. жар. земљ.							
• В. Кладуша			М	4,5		l _o	6,25° MCS
• Цазин		4,4	М	4,5	6° MCS	l _o	6,25° MCS
• Кореница – нема аутохт. жар. земљ.							
• Бихаћ		4,0	М	5,1	5,5° MCS	l _o	7° MCS
• Б. Крупа		4,4	М	4,5	6,1° MCS	l _o	6,25° MCS
• Приједор		4,0	М	5,29	6,25° MCS	l _o	7,5° MCS
• Доњи Лапац		4,2	М	5,0	6° MCS	l _o	7° MCS
• Б. Петровац		4,2	М	4,5	6° MCS	l _o	6,25° MCS
• Сански Мост		4,4	М	5,2	6,1° MCS	l _o	7,3° MCS
• Кључ		4,4	М	5,9	6° MCS	l _o	8,35° MCS
• Дрвар		4,7	М	5,21	6,5° MCS	l _o	7,31° MCS
• Грахово		5,21	М	5,3	7,31° MCS	l _o	7,5° MCS

Као што из горњег прегледа произлази сеизмичка угроженост од аутохтоних жаришта земљотреса је на подручју Приједора је релативно велика (сеизмогени системи Козаре и Санског палеозоика (6°-8° MSK₆₄, односно 7°-7,5° MSK₆₄). Од сеизмогенних система у региону највећи утицај има бањалучки сеизмогени систем.

Посредни услови

Дебљина литосфере на подручју изучаване површине

Дебљина литосфере, у чијем домену се генеришу тектонски земљотреси, посредно утиче на величине њихових магнитуда.

Дубински склоп

Дубински склоп литосфере у овом региону утврђен је геофизичким методама. Утврђене су три квалитативне средине:

1. Епидермални дио кога сачињавају мезозојско-кенозојске стјенске творевине тектонизирани у алипијској орогенези. У њега су дјелимично укључени и дијелови, палеозојских комплекса.
2. Крустални дио који по својим карактеристикама одговарају гранитским стјенским комплексима у горњим дијеловима базалтним у доњим и
3. Површина дисконтинуитета Мохоровичића, односно доњи дио литосфере којим она налијеже на дубљу сферу Земљине унутрашњости – астеносферу.

Дебљине првог дијела на изучаваним површинама крећу се од 10 km до 18 km, а другог од 15 km до око 35 km.

Литосфера је на подручју овог региона била у току кенозоика коначно формирана као компактна стијенска средина. У младим неотектонским напрезањима она је издјељена на крупне мегаблокове који се у динамици саваремених тектонских кретања понашају релативно самостално.

Сеизмогене карактеристике изучаваног подручја у односу на услове настајања земљотреса

Сеизмогене карактеристике предметног подручја произлазе из општих сеизмогеолошких прилика које су на тим просторима присутне. Према њима би распони магнитуда земљотреса могли бити 4,2 до 6,6. Али, ту треба прије свега узети у обзир сеизмотектонска обиљежја која играју врло велику улогу у генерисању сеизмичке енергије.

Ту долази у обзир, прије свега интензитет, односно густина тектонске издијељености и дубина допирања разломних структура у литосферу.

На стварне величине магнитуда земљотреса, који се јављају на одређеним сеизмогеним површинама битно утичу прије свега сеизмотектонска обиљежја тог простора. Она ће утицати прије свега на то, да ли ће се присутни тектонски напони ослободити у виду сеизмичке енергије уопште, а ако ће, колико ће бити стварне величине магнитуда тих земљотреса.

Геотектонски склоп

Под геотектонским склопом неког подручја подразумијева се општи принцип тектонске грађе ширих простора који је настао у вријеме квалитативног основног структурног, преображавања, примарних геосинклиналних подручја у области вјенчаних планина. То се на изучаваном подручју десило за вријеме мезоалпијских орогених покрета (палеоцен-миоцен у вријеме ларамидских илирских и пиренејских орогених покрета). Основни принцип геотектонске грађе Динарида уопште, па према томе ових простора, је навлачење стијенских комплекса некадашњих лито-фацијалних подручја у правцу ЈЗ. При томе су те поједине навлачне цјелине биле у себи убиране и краљуштане у мање тектонске јединице, на изучаваном подручју у правцу ЈЗ.

На изучаваном подручју је присутна структурна фацијална јединица централна офиолитска зона и структурно-фацијална јединица палеозојских шкриљаца и мезозојских кречњака.

У неоалпијским-неотектонским напрезањима је основни геотектонски склоп овога подручја модификован структурним модификацијама и издијељен углавном на веће тектонске или структурне јединице. Тим издјељавањем у времену миоцен-квартар (савске, штајерске фазе и атичка, роданска и влашка фаза алпијске орогенезе) је првобитна геотектонска навлачна грађа разбијена на поједине сегментне блокове чије дужине страница се крећу у распонима $n \times km$ до $n \times 10 km$.

Та чињеница је од битног значаја за сеизмотектонске карактеристике ове области, јер од величине појединих сеизмоактивних сеизмогених површина зависе и величине магнитуде која се на тим површинама генеришу.

Према резултатима геофизичких истраживања на истраживаном подручју постоје дубински расједи и дубоки разломи.

Први издјељују крусталне дијелове литосфере у правцу СЗ-ЈИ, дакле, подудара се са правцем старије мезоалпијске геотектонске грађе. Дубоки разлози су настали, међутим, у млађим неотектонским напрезањима и пресјекли већ консолидовану геотектонску грађу.

Што се тиче дебљина епидермалног дијела литосфере, до око 15км она је узрокована пакетима навлачних структура, које су у правцу ЈЗ нагомилване једна преко друге. До тих дубина углавном и допиру млади неотектонски расједи и разлози.

Досадашња сеизмичка активност

Земљотреси који су се десили на истраживаном простору углавном су на правцу дубоког сеизмогеног расједа источно од Приједора. Расјед је правца сјеверозапад-југоисток (М 4,5 - 5,29). Догођени потреси у епицентрима су VI-VII MSK₆₄.

Максимално очекивани интензитет потреса

На територији уже околине града извршена су сеизмичка испитивања 1970. год., те сеизмичка микрорејонизација терена. Предоминантне периоде осцилације тла су 0,22 до 0,62 сецкмРејонизацијом су издвојена подручја са <7°, 7, >7° и 8° MSK₆₄.

Према подацима карата из Правилника о техничким нормативима за високоградњу у сеизмичким подручјима максимално очекивани интензитет потреса је:

За повратни период :	50 година	5°	и	6°
	100 година	6°	и	7°
	200 година	7°	и	8°
	500 година	8°		

Б.1.а.2. ОСТВАРЕНИ УРБАНИ РАЗВОЈ

ТЕРИТОРИЈА

Обухват Урбанистичког плана (УП) односно урбано подручје Приједора се простире на око 71.65 km² или 7164.81 ha и дио је територије Града Приједор. Укупна површина Града Приједор иначе износи око 834.05 km², тако да обухват УП Приједор чини 8.59% територије Града Приједор.

Сам обухват УП-а заузима 11 цјеловитих насељених мјеста и 8 дијелова насељених мјеста - Брезичани, Црна Долина, Чараково, Ђела (Петрово), Горњи Орловци, Љубија, Миљаковци и Велико Паланчиште, што је видљиво у следећој табели.

Табела 1: Површина насељених мјеста у обухвату УП Приједор (ha)

Редни број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	ПОВРШИНА (ha)
1	Бишћани	458.30
2	Брезичани - дио	346.23
3	Црна Долина - дио	143.67
4	Чараково - дио	138.71
5	Чејреци	160.85
6	Чиркин Поље	305.66
7	Ђела (Петрово) - дио	112.33
8	Доњи Орловци	641.07
9	Гомјеница	609.85
10	Горња Пухарска	209.15
11	Горњи Орловци - дио	19.32
12	Хамбарине	829.25
13	Љубија - дио	5.57
14	Миљаковци - дио	126.83
15	Орловача	351.95
16	Приједор	1796.39
17	Раковчани	399.15
18	Ризвановићи	472.80
19	Велико Паланчиште - дио	37.76
УКУПНО		7164.81

Уколико се као просторне јединице сагледавају катастарске општине (КО), у обухвату УП Приједор се налази укупно 16 катастарских општина (8 цјеловитих и 8 дијелова катастарских општина). Само градско насељено мјесто (насеље) Приједор се простире у оквиру двије катастарске општине (Приједор 1 и Приједор 2), заједно са насељеним мјестима Чиркин Поље, Гомјеница и Орловача. Територија осталих катастарских општина је идентична са територијом истоимених насељених мјеста.

У суштини, обухват покрива континуирано изграђени дио подручја градског насеља Приједор и околних приградских насеља са контактним пољопривредним и шумским површинама.

Обухват УП Приједор је доста правилног облика и простире се у правцу сјевер - југ 8.5 - 9.6 km (просјек око 9 km), а исток - запад 8.9 - 11.7 km (просјек око 10.3 km).

ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗВОЈ ГРАДСКОГ НАСЕЉА И УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ПРИЈЕДОР

Обухват УП Приједор је дефинисан у Просторном плану општине Приједор 2008 - 2018. из 2009. године на основу комбиновања границе градског грађевинског земљишта Приједора и граница просторних јединица (насељених мјеста/катастарских општина). Насељено мјесто Приједор 1953. године је поред данашње територије обухватало и насељена мјеста Гомјеница, Орловача и Чиркин Поље, те дио насељеног мјеста Миљаковци (Балтине Баре). У Урбанистичком плану Приједора из 1985. године урбано подручје је обухватало цјелокупна насељена мјеста Чејреци, Чиркин Поље, Гомјеница, Орловача и Приједор, те дијелове насељених мјеста Бишћани, Брезичани, Црна Долина, Чараково, Ђела, Доњи Орловци, Горња Пухарска, Горњи Орловци, Хамбарине, Миљаковци, Раковчани, Ризвановићи и Велико Паланчиште. Укупна површина тадашњег урбаног подручја је износила 4787.7 ha. Уже урбано подручје је обухватало највећи дио катастарских општина Приједор 1 и Приједор 2 (насељена мјеста Чиркин Поље, Гомјеница, Орловача и Приједор), те дијелове насељених мјеста Бишћани, Чараково, Чејреци, Ђела, Горња Пухарска, Миљаковци, Раковчани и

Ризвановићи, те је имало укупну површину од 2737ха. У односу на урбано подручје из 1985.године, урбано подручје (обухват УП Приједор) дефинисано просторним планом је проширено на истоку на целокупно насељено мјесто Доњи Орловци, на сјеверу на читаво насељено мјесто Горња Пухарска, као и на дијелове насељених мјеста Горњи Орловци и Велико Паланчиште, на западу на целокупна насељена мјеста Бишћани, Хамбарине, Раковчани и Ризвановићи и дио насељеног мјеста Брезичани, док је на југу дошло до проширења на мали дио насељеног мјеста Љубија (депонија Курево), као и у насељеном мјесту Миљаковци. Иначе, на сјеверној граници урбаног подручја дошло је до одређених мањих корекција, чиме су се мањи дијелови насељених мјеста Брезичани и Црна Долина нашли изван урбаног подручја.

ГЕНЕРАЛНИ ПРИКАЗ КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

Генерални приказ коришћења земљишта у оквиру обухвату УП-а Приједор је заснован на пројекту Европске агенције за животну средину (ЕЕА) - CORINE LAND COVER 2006 (CLC 2006). Код CORINE LC пројекта је генерално ријеч о пројекту праћења коришћења земљишта (земљишног покривача) у Европи током времена ради идентификације промјена у његовом коришћењу. Основа пројекта CORINE LAND COVER 2006 су сателитски снимци из 2006. године, а јединица посматрања је ћелија димензија 28.5 са 28.5 м.

Структура коришћења земљишта из пројекта CORINE LAND COVER 2006 за подручје обухвата УП-а Приједор 2006. године је приказана у следећој табели.

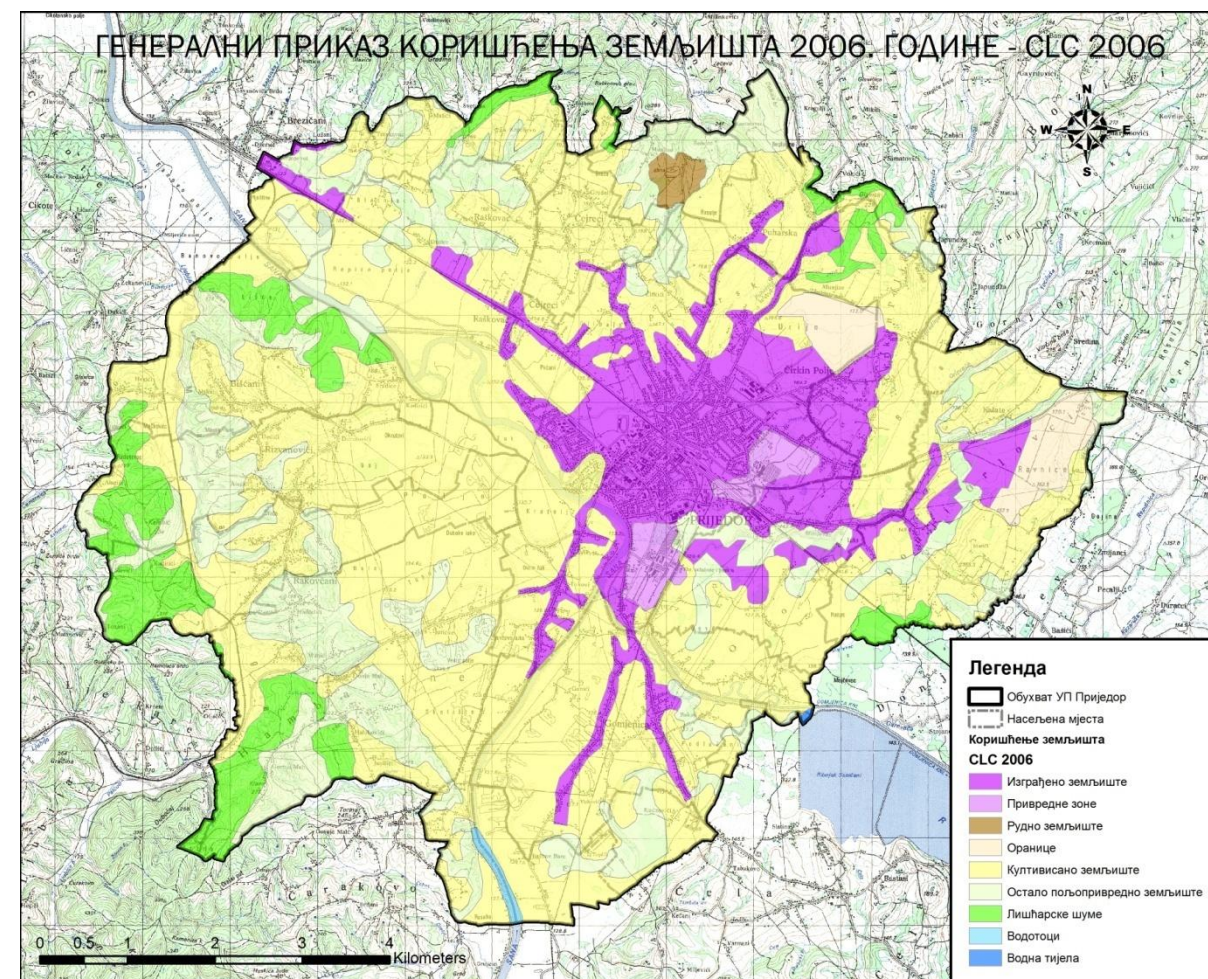
Табела 2: Структура коришћења земљишта на подручју обухвата УП Приједор 2006. године (извор: CORINE LAND COVER 2006)

КАТЕГОРИЈА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА	ПОВРШИНА (ha)	УЧЕШЋЕ (%)
Израђено земљиште	1055,81	14,74
Привредне зоне	95,85	1,34
Рудно земљиште	29,39	0,41
Оранице	146,10	2,04
Култивисано земљиште	4054,40	56,59
Остало пољопривредно земљиште	1289,03	17,99
Лишћарске шуме	478,97	6,69
Водотоци	13,89	0,19
Водна тијела	1,37	0,02
УКУПНО	7164,81	100,00

Из табеле је видљиво да пољопривредно земљиште доминира на подручју обухвата УП Приједор. Три категорије пољопривредног земљишта чине 76.62 % површине обухвата, а од тога највише култивисано земљиште или групе обрадивих парцела са чак 56.59 %, затим слиједи остало пољопривредно земљиште или пољопривредне површине са значајним удјелом природне вегетације - 17.99 %, док оранични комплекси (ненаводњавани) чине свега 2.04 % обухвата. Шуме и шумска земљишта (тачније лишћарске шуме) учествују у површини обухвата са свега 6.69 %. Различите категорије грађевинског земљишта (изграђено земљиште и привредне зоне) чине 16.07 %, рудно земљиште 0.41 %, а водене површине (водотоци и водена тијела) 0.21 % површине обухвата.

Следећа слика показује коришћење земљишта на подручју обухвата УП Приједор на основу података из пројекта CORINE LAND COVER 2006.

Слика 2: Генерални приказ коришћења земљишта на подручју обухвата УП Приједор 2006. године (извор: CORINE LAND COVER 2006)

Из графичког приказа је видљиво да изграђени простор заузима централни дио обухвата УП Приједор и да се шири уз путеве (облик полипа). Два већа оранична комплекса се налазе на подручју насељених мјеста Чиркин Поље (предио Урије) и Доњи Орловци (предио Равнице). Остало пољопривредно земљиште је већином присутно у западном дијелу обухвата. Култивисано земљиште је доста равномерно распоређено по читавом обухвату. Шумски комплекси се доминантно налазе на подручју насељених мјеста Бишћани, Раковчани, Ризвановићи и Хамбарине. Рудно земљиште је присутно на подручју насељеног мјеста Црна Долина (глиниште).

Промјене између CORINE LAND COVER 2000 и CORINE LAND COVER 2006 се првенствено односе на претварање пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште на подручју насељених мјеста Чиркин Поље (насеље Главице), Доњи Орловци (насеље Орловци), Орловача (насеља Целпак, Врбица, Тополик, Нова Орловача) и Приједор (Аеродромско насеље). На овај начин је у периоду 2000 - 2006. година из пољопривредног у грађевинско земљиште претворено 182.79 ha.

Б.1.а.3. ПРАВНИ И ИМОВИНСКИ СТАТУС ЗЕМЉИШТА

Градским грађевинским земљиштем у смислу Закона о уређењу простора и грађењу ("Сл.гласник Републике Српске" број 40/13) сматра се изграђено и неизграђено земљиште у градовима и

насељима градског карактера, које је одговарајућим документима просторног уређења намијењено за изградњу објеката у складу са одредбама овог закона и другим прописима, односно, које је као такво одређено одлуком скупштине јединице локалне самоуправе.

Изградња градова и насеља градског карактера на градском грађевинском земљишту и насеља на осталом грађевинском земљишту врши се у складу са урбанистичким планом и спроведбеним документима просторног уређења или документима просторног уређења вишег реда до доношења урбанистичког плана и спроведбених докумената просторног уређења, ако је њихово доношење прописано урбанистичким планом и сматра се да је у општем интересу.

Градско грађевинско земљиште у обухвату урбанистичког плана, према расположивим и подацима достављеним у току израде плана, диференцирано је као:

- земљиште у државном власништву
- земљиште у државном власништву уписано на Општину Приједор,
- земљиште у државном власништву уписано на Скупштину општине Приједор,
- земљиште у државном власништву уписано на Добро у општој употреби - путеви,
- земљиште у државном власништву уписано на Добро у општој употреби - воде
- земљиште у приватном власништву и
- земљиште крупних посједника :
 - земљиште Жељезнице Републике Српске а.д.,
 - земљиште ЈПШ Шуме РС а.д. Соколац, Приједор,
 - земљиште РЖР Љубија ДП и
 - земљиште Земљорадничке задруге.

Општина, односно град управља и располаже градским грађевинским земљиштем у државној својини, на начин и условима предвиђеним законом и прописима донесеним на основу закона. Градско грађевинско земљиште у приватном власништву је у промету.

Одлука о одређивању градског грађевинског земљишта садржи детаљан опис границе обухваћеног земљишта и податке о парцелама и власницима из катастра некретнина, односно податке из земљишне књиге. Саставни дио одлуке је копија катастарског плана у коју су уцртане све парцеле обухваћене одлуком.

Одлуком о одређивању градског грађевинског земљишта не мијења се облик својине на земљишту које се одређује као градско грађевинско земљиште.

Б.1.а.4. ОСТВАРЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Урбанистички план Приједора за плански период 1981-2000. год. представљао је дугорочни развојни план у чијем је методолошком приступу израде поред стручног морао бити уграђен и самоуправни аспект планирања као и самоуправно одлучивање о битним, стратешким правцима будућег развоја, сходно друштвеном уређењу тог периода.

У стручном, управном и самоуправном процесу планирања истакнута је потреба да План буде максимално флексибилан и да обезбиједи континуитет у процесу урбанистичког планирања.

Планом је успостављена корелација између града и окружења, при чему је планиран такав развој града који ће обезбиједити интензивне привредне, демографске, социјалне и друге комуникације између града и окружења, посебно развој других центара у непосредној гравитационој зони Приједора, а посебно успостављања система и мреже насеља у циљу превазилажења разлика између села и града.

Овај план је конципиран развојно и у погледу планова нижег реда, нудећи елементе, параметре и одређујуће улазне податке, тако да је при њиховој изради могуће остварити максимум креативности, а да се при том не наруше основни принципи и концепт Плана.

Приједорски регион обухватао је општине: Приједор, Сански Мост, Босански Нови и Босанску Дубицу.

Територија овако конципираног региона обухватала је површину 2871 km² или 5,6% површине СР БиХ, на којој је према попису из 1981. год. живјело 247030 становника, у том периоду 6.5 % становника Републике.

Становништво

У урбаном подручју предвиђено је повећање броја укупног становништва, тако да је за 2001.годину предвиђено 55.567 становника без миграција, од тога 37244 становника у урбаном подручју, док је са миграцијама предвиђено 90807 становника у урбаном подручју, од којих је 65179 становника у урбаном подручју.

Тенденција је да ће број становника расти, али да ће опадати број чланова просјечног домаћинства.

Са аспекта привреде основни правци развоја били су:

- развој црне металургије-производња и прерада жељезне руде,
- развој металног комплекса-металоправаљачке дјелатности,
- развој производње и прерада металних сировина,
- развој дрвног комплекса-шумарства, хемијске и механичке прераде дрвета те
- развој пољопривредно-прехранбеног комплекса.

Са аспекта инфраструктурних система у жељезничком саобраћају планирана је изградња другог колосјека пруге Босански Нови-Приједор -Добој, као и изградња нове пруге која би повезала Приједор са Јајцем и Зеницом (дефинисани заштитни коридори).

У друмском саобраћају очекивала се изградња нових и модернизација постојећих друмских саобраћајница:

- изградња и модернизација дионице магистралног пута Босански Нови - Приједор -Бањалука - Добој - Тузла - Зворник (М-4),
- Босанска Дубица - Приједор - Кључ - Мркоњић Град - Гламоч - Ливно (М-15)
- модернизација и реконструкција осталих магистралних и регионалних путева као и
- изградња и модернизација нове мреже локалних путева у крајевима гдје је не густина путне мреже недовољна.

Предвиђено је било и испитивање могућности и услова регулације Сана до Приједора око 38 km за оспособљавање за пловидбу, а тиме и планирање локација за чворишта и терминале.

У погледу ваздушног саобраћаја планирано је да се обезбиједи и заштити простор за спортско-туристички аеродром.

За потрошњу гаса планирано је било обезбиједити коридоре за цјевоводни транспорт гаса на потезу Маглај-Приједор-Босанска Дубица.

У ПТТ саобраћају планирано је да просјечно свако домаћинство има директан прикључак и да се знатно побољша степен задовољења потреба привредних и непривредних дјелатности.

У области водопривреде планирана је заштита вода, заштита од вода, рационално коришћење воде и снабдијевање становништва, привреде и других дјелатности водом.

Такође је планирано пречишћавање свих индустријских и отпадних вода, посебно појаса дуж ријеке Сане до ушћа у Уну.

У планском периоду планирана је реконструкција комплетне одбрамбене савске линије, као и насипе уз доњи ток Сане и Гомјенице и уређење њихових притока бујичастог карактера, чиме би се обезбиједила заштита највећег дијела равничарског подручја региона од великих вода.

Компарацијом планиране и остварене организације простора, евидентно је да је дио планиране организације остварен у погледу:

- становања и локације индивидуалног и вишепородичног становања ,
- у дијелу друштвених дјелатности; изградњом објеката школства, социјалне заштите, здравствене заштите, објеката културе, те објеката и отворених простора спорта и рекреације.
- у дијелу привреде подржане су формиране зоне индустрије, сервиса и складишта, док је дијелом нарушен планирани просторни континуитет ових зона, изградњом индивидуалних стамбених насеља, условљених ванредним околностима (избјегличка насеља), а донекле и стихијском градњом.
- у сегменту комуналног опремања дошло је до проширења заштитног појаса водозахвата у односу на планирани и штићени простор, а није дошло до изградње постројења за пречишћавање отпадних вода.
- испоштована је зона експлоатације глине, као и локација аеродрома.
- у саобраћајном смислу није дошло до изградње планираних обилазница, као ни комплетирања саобраћајне мреже.

С обзиром да је у протеклом периоду, од краја планског периода до данас , дошло до корјених промјена у друштвеном уређењу (рат, миграције, прелазак из социјалистичког поретка у капиталистички), да је извршена приватизација у готово свим видовима привреде, као и у стамбеном фонду, да је ванпривреда изашла из државне контроле, да је наглашено власништво над земљиштем, да су се десиле промјена законске регулативе и што је посебно битно знатно смањен број становника, реализација Урбанистичког плана до 2000.год. може се сматрати и релативно успјешном.

Б.1.а.5. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКИХ ОПАСНОСТИ И РАТНИХ ДЕЈСТАВА

Привредни и урбани развој Града Приједор уз повећано кориштење природних ресурса, произвео је читав низ штетних посљедица и проблема заштите квалитета животне средине. Постојећа структура привредних капацитета базирана је на експлоатацији минералних сировина и производним капацитетима који представљају дјелатности које у значајној мјери угрожавају животну средину. Читав низ околности, како друштвених тако и економских утицао је да је у посљедњих 10 година присутан тренд смањења индустријске производње на овом подручју, што је узроковало значајно смањење нивоа загађења животне средине.

Нагла урбанизација и велика концентрација становништва у градском подручју уз напуштање и осиромашење великог простора утицало је да се манифестују многи проблеми урбаног загађења. Главни еколошки проблеми који се тренутно манифестују на овом подручју, такође су у значајној мјери узроковани заостајањем у развоју комуналне инфраструктуре урбаног подручја Приједора. Све ово се углавном манифестује као значајно смањење нивоа комуналне хигијене градског подручја,

мада показатељи квалитета основних параметара животне средине: воде, ваздуха и земљишта не показују висок степен загађености животне средине.

Да би се заштитила животна средина неопходно је кроз документе просторног уређења Града Приједора конципирати развој који ће спријечити деградацију животне средине, а прије свега кроз рационално и планско кориштење простора и природних ресурса уз адекватан развој комуналне инфраструктуре и избор модерних и еколошки прихватљивих технологија. За реализацију оваквог планираог развојног концепта неопходно је створити организационе и финансијске предуслове за спровођење планираних превентивних и санационих мјера заштите животне средине

Неријешена питања комуналне хигијене урбаног подручја Приједора, указују на неопходност спровођења интензивнијих мјера развоја и модернизације комуналне инфраструктуре, а прије свега водоводне и канализационе мрежа те унапређење квалитета збрињавања чврстог отпада. Постојећи квалитет животне средине овог подручја указује на развојне потребе и могућности а нарочито у области производње здраве хране, туризма и многих других дјелатности.

СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА УРБАНОМ ПОДРУЧЈУ ПРИЈЕДОРА

Стање животне средине на урбаном подручју Приједора условљено је низом фактора, прије свега, обављањем привредних дјелатности и кориштењем природних ресурса. Нагла урбанизација и концентрација становништва у градском подручју, уз заостајање у развоју комуналне инфраструктуре, такође представљају значајне факторе који утичу на стање животне средине урбаног подручја Приједора.

Због неријешених или некавалитетно ријешених питања управљања чврстим отпадом проблематика збрињавања чврстог отпада представља доминантан еколошки проблем. Испуштање отпадних вода без предходног пречишћавања и деградација и загађење земљишта, такође представљају значајне проблеме заштите животне средине.

Проблематика диспозиције чврстог отпада и његово еколошки прихватљиво неутралисање, још увијек није адекватно ријешено на урбаном подручју Приједора. Најзначајније појаве у области управљања чврстим отпадом су неконтролисано одлагања чврстог отпада и некавалитетна рјешења санитарног депоновања на постојећој градској депонији.

Испуштање комуналних и индустријских вода у водотоке без пречишћавања представља значајан еколошки проблем на урбаном подручју Приједора. Највећи терет загађења подноси ријека Сана прије свега због испуштања отпадних вода са урбаног подручја Приједора без предходног третмана. До загађења вода такође доводи и неконтролисано одлагања чврстог отпада и употреба хемијских средстава у пољопривреди. Урбано подручје Приједора располаже са квалитетним извористима воде за пиће који су такође угрожени различитим облицима загађења а прије свега непоштивњам утврђених мјера заштите у зонама санитарне заштите изворишта.

Индустријски и урбани развој градског насеља Приједор има за посљедицу угрожавање квалитета ваздуха. Загађивачи ваздуха у урбаној зони могу се идентификовати као извори са сталним и повременим емисијама, које у зависности од врсте, састава и количине загађујућих материја које емитују и метеоролошких услова постају узрочници аерозагађења. На урбаном подручју Приједора је доминантно урбано загађење ваздуха а прије свега емисија из мобилних извора (саобраћај) и емисија из енергетских постројења.

На урбаном подручју Приједора присутне су појаве нерационалног и непланског кориштења простора као и појаве непоштивања донесених урбанистичких и просторних планова кроз бесправну изградњу и друге облике непланског кориштења простора.

Активности на урбаном подручју Приједора потребно је усмјерити на спровођење превентивних мјера заштите ради спречавања угрожавања живоотне средине. Како неријешена питања збрињавања чврстог и опасног отпада на урбаном подручју Приједора предствљају изузетно значајне еколошке проблеме, мјере заштите животне средине неопходно је усмјерити на изградњу санитарне депоније и стварање услова за селективно сакупљање чврстог отпада.

Анализа стања животне средине на урбаном подручју Приједора показује да најзначајнији извор угрожавања квалитета животне средине на овом подручју представља неконтролисано одлагање чврстих и других отпадних материја. Сљедећи најзначајнији проблеми угрожавања квалитета животне средине представљају нестручна и некавалитетна примена хемијских средстава и испуштање отпадних вода без претходног пречишћавања. Угрожавању квалитета животне средине у значајној мјери доприноси нерационално и непланско кориштење простора. Када се упореди стање животне средине са стањем животне средине у другим градовима које је утврђено у оквиру израде НЕАП БиХ (Национални еколошки акциони план Босне и Херцеговине) уочавају се неке специфичности. Док су поједине карактеристике животне средине (кавалитет ваздуха, водених токова, шума) услед смањеног капацитета индустријске производње, много боље, друге карактеристике животне средине (отпад, комуналне отпадне воде, нерационално кориштење простора и сл.) су знатно лошије. Из презентованих резултата који се односе на значај и учешће појединих узрока деградације квалитета животне средине на подручју Приједора такође се уочавају појаве угрожавања животне средине које нису доминантно везане за индустријску производњу и углавном се односе на неријешена питања управљања чврстим отпадом, употребу хемијских средстава у пољопривреди, комуналне отпадне воде и сл.

ЗАШТИТА ВОДА

Град Приједор располаже са значајним водним ресурсима а прије свега са водотоцима и подземним акумулацијама које се могу користити за снабдијевање становништва водом за пиће као и за друге потребе становништва. Богатство водним ресурсима представља значајан предуслов за развој, рјешавање питања водоснабдијевања и развој примарних и прерађивачких капацитета. Истовремено наведени предуслови квалитетног развоја представљају потенцијалну опасност да се непланским и неконтролисаним кориштењем водних ресурса, раубовањем и непридржавањем принципа одрживог развоја у значајној мјери доведе до деградације и угрожавања квалитета вода. Најзначајнији фактор потенцијалне угрожености вода представља испуштање комуналних и индустријских отпадних вода у водотоке без пречишћавања. На урбаном подручју Приједора такође у значајној мјери су присутни и други облици потенцијалне угрожености вода а то су неконтролисана примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, те неадекватан систем газдовања односно управљања водним ресурсима. Под загађивањем вода подразумјева се процес уношења разних чврстих, течних и гасовитих материја у површинске и подземне воде. Овим уношењем долази до њихове акумулације те настају значајне промене квалитета, како водотока тако и стајаћих вода и подземних акумулација. Када испуштање загађујућих материја у водотоке и њихова акумулација у површинским и подземним водама пријеђе критичну границу, тада долази до њихових штетних манифестација и њиховог токсичног дјеловања на живи свијет.

Као најприоритетнија питања која је неопходно рјешавати у области управљања водним ресурсима и заштити вода намећу се квалитетно рјешавање питања водоснабдијевања и заштита изворишта воде за пиће, изградња и развој санитарног канализационог система и пречишћавање отпадних вода, спровођење мјера заштите водотока, заштита угрожених подручја од поплава ријеке Сане и њених притока те контролисана употреба хемијских средстава у пољопривреди. Као значајан предуслов за спровођење мјера заштите вода неопходно је спровођење системског мониторинга квалитета вода и квалитетно рјешавање проблема збрињавања чврстог отпада.

Укупна површина Града Приједора коју покривају водотоци и стајаће воде износе 2.152,3 ha или 2,47 % од укупне површине Града Приједор. Ове површине поред постојећих водотока чине и површина рибњака "Саничани" и вјештачких језера у Љубији, Томашици и Градини насталих спроведеним активностима експлоатације жељезне руде на овим подручјима.

Основно хидрографско обиљежје Приједора представља водоток ријеке Сане са својим притокама. Сливно подручје реке Сане износи око 3.191 km². Према уредби о категоризацији водотока река Сана је сврстана у другу категорију узводно од Приједора, а низводно од Приједора у 3. категорију.

Присутни облици угрожавања квалитета вода

Развој Града Приједора и развој производних капацитета који нису праћени развојем комуналне инфраструктуре, некавалитетно ријешеним питањима снабдијевања питком водом и неријешеним питањима изградње канализације и уређаја за пречишћавања отпадних вода узроковао је многе облике и појаве угрожавања квалитета вода на овом подручју.

Различити облици угрожавања животне средине на подручју Града Приједора значајно утичу на процесе загађења вода, што поред присутних проблема деградације и загађивања земљишта представља један од приоритетних проблема угрожавања квалитета животне средине овог подручја. Када се посматра аспект угрожености квалитета вода може се констатовати да неконтролисано испуштање отпадних вода без претходног пречишћавања, у највећој мјери узрокује загађивање водотока, а такође је у значајној мери присутно и угрожавање квалитета подземних вода.

Загађивање водотока на нашем подручју узроковано је испуштањем непречишћених индустријских и комуналних вода. Сљедећи најзначајнији фактор угрожавања квалитета водотока је неконтролисано одлагање чврстих отпадних материја у водотоке.

Како се испоставило да је најзначајнији узрок деградације квалитета водотка на нашем подручју усљед испуштања индустријских и комуналних вода неопходно је утврдити шта у највећој мјери доприноси таквом стању. Проведеним истраживањем је утврђено да се загађивање водотока усљед испуштања отпадних вода дешава највише због застарјелости технологије процеса. Сљедећи најзначајнији фактор који доприноси загађивању водотока је непостојање уређаја за пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода.

Угрожавање квалитета воде за пиће је такође изражено, с обзиром да се на урбаном подручју Приједора користи вода из подземних акумулација, те је заштита квалитета питке воде од изузетног значаја за здравље становништва. Проведена истраживања показују да су главни узроци угрожавања квалитета питке воде на нашем подручју недовољна брига о заштити изворишта питке воде, а затим некавалитетно уређене зона санитарне заштите. Угрожавање квалитета питке воде такође је могуће усљед акцидентних загађења у зони изворишта, као и нерегулисаних ријечних токова у зони изворишта.

Као главни узроци и проблеми који доприносе угрожавању квалитета воде и животне средине идентификовани су: некавалитетно ријешен систем одводње и пречишћавања отпадних вода (комуналне, индустријске и атмосферске). С обзиром на чињеницу да је загађење вода знатно мање усљед испуштања индустријских отпадних вода због смањеног обима индустријске производње, као доминантан проблем је испуштање комуналних отпадних вода без претходног пречишћавања. Такође, проведено истраживање указује на чињеницу да је загађивање вода на нашем подручју у великој мјери присутно због непоштовања постојећих закона и других прописа из области заштите вода. Као један од значајних узрочника загађивање водотока идентификовано је бацање чврстих и других отпадних материја у водотоке, а главни разлог за ову појаву је низак ниво свијести грађана. Као сљедећи значајан разлог утврђени су непостајање квалитетног рјешења прикупљања и одлагања чврстог отпада, те лоше функционисање инспекцијског надзора.

Такође, као један од веома значајних узрочника угрожавања квалитета животне средине, а посебно са аспекта заштите водних ресурса, идентификована је нерационална потрошња воде што доводи до исцрпљивања овог ресурса и беспотребног угрожавања њеног квалитета.

Стање и облици загађења ријеке Сане

Утврђивање квалитативних карактеристика површинске воде вршено је на водама ријеке Сане, непосредно прије ушћа Гомјенице у Сану. Испитивање ових вода вршено у периоду малих и великих вода.

Из резултата могу се извући двојаки закључци, у зависности у ком се контексту посматрају. Ако се резултати посматрају независно од алувијалне и карстне издани, онда се према класификацији вода ријеке Сане може сврстати у II класу, те се као таква може искориставати или употребљавати за спортове на води, рекреацију, за гајење мање племенитих врста риба и за појење стоке. Постоји примјетно загађење у зони моста "Жегер" (мјесто уласка Сане у насељена подручја и само градско насеље Приједор), па до другог мјерног профила "Мост" (мјеста изласка Сане из насељеног подручја), али то загађење још увијек није велико да погорша њен квалитет до те мјере да би је сврстало у III категорију (воде се могу употребљавати само за наводњавање).

У периоду "великих вода" долази до повећање нивоа бактериолошког загађења површинских вода и до осам пута у односу на стање "малих вода". Ово је проузроковано спирањем загађујућих материја са терена сливног подручја и његовим одношењем у водотокове, што у сушним периодима изостаје.

Значајан скок у нивоу загађња се региструје на потезу мјерни профил „Мост Жегер – Градски Мост" и до пет пута, што се према бактериолошким анализама објашњава тиме да значајан дио потиче из ријеке Гомјенице. Ако се зна да ова ријека доноси са собом отпадне воде које се испуштају у њу из рибњака "Саничани" онда је третман ових отпадних вода од примарног значаја.

Ако се посматра релација ријека Сане након испуштања градских отпадних вода из заједничког колектора, онда су резултати бактериолошких анализа упозоравајући и то из неколико разлога:

- Непостојање канализационе мреже у приградским насељима те директним испуштањем отпадних вода у ријеку Сану.
- Често плавање подручја изворишта Тукови – Матарушко поље, излијевањем вода ријеке Сане из корита због неуређене обале и непостојања насипа.
- Науређеност подручја изворишта (ужег и ширег) које се огледа у постојању депресија гдје се вода задржава и по више седмица и након повлачења вода ријеке у Сану у корито.
- Директно прихрањивање алувијалних седимената водама ријеке Сане.

Утицај индустријских и комуналних отпадних вода на загађеност ријеке Сане

Постојећи канализациони систем на урбаном подручју Приједора је заједнички за комуналне, индустријске и атмосферске отпадне воде. Отпадне воде града одводе се преко три испуста испуштају у ријеку Сану, без претходног пречишћавања. Главни испуст је колектор "Целпак", који поред градских отпадних вода прикупља и велики дио индустријских вода. Процењује се, да канализациона мрежа покрива површину од 480 ha, а укупна дужина канализационе мреже износи око 30km. На канализациону мрежу је прикључено 5.500 домаћинстава, око 2.500 стамбених објеката и око 400 осталих загађивача: хотели, трговине, индустрија, болница, школе итд.

Може се рећи да је постојећи систем канализационе мреже града непотпун. Он покрива само одређени дио града и недовољних је димензија. Један дио становништва нема ријешену диспозицију отпадних вода путем канализационе мреже, јер отпадне воде испуштају путем кућне

канализације у септичке јаме. Овај проблем је посебно изражен на подручју насеља Тукови, због директне опасности загађења воде у изворишту питке воде "Матарушко поље".

Што се тиче третмана отпадних вода, стање је још лошије. Један дио индустрије има претретман, а други дио директно своје воде испушта у водоток, без претходног третмана. Такође, не постоји ни третман пречишћавања комуналних отпадних вода, које се, непречишћене, испуштају у ријеку Сану.

Табела 3: Ниво оптерећења водотока ријеке Сане

Извор загађења	Средњодневна потрошња (m ³ /дан)	Органско оптерећење (БПК ₅ /дан)	Еквивалентно загађење (ЕБС)
Становништво	16.250	3.900	65.000
Производни и услужни капацитети	2 636	2 786	11 650
УКУПНО	18 886	6 686	76 650

Највећи терет загађења подноси ријека Сана, прије свега, због одводње комуналних и индустријских отпадних вода, са урбаног подручја Приједора.

Испуштањем значајних количина комуналних вода и у мањој количини, индустријских отпадних вода у ријеку Сану, долази до њеног загађења и деградације квалитета. Ријека Сана након пријема отпадних вода значајно мијења своје карактеристике, што се може видјети на основу слиједећих показатеља: оксидативност, БПК₅, слободни амонијак и су спендоване материје, што је нарочито изражено у периоду ниских вода, када се уочава пораст слободног амонијака. Ова онечишчења су локалног карактера и потичу од комуналних отпадних вода, које се испуштају у ријеку Сану.

Облици загађења подземних вода

Највећи дио становништва и привреде урбаног подручја Приједора снабдијева се водом путем јавног водоводног система. Јавни водоводни систем врши захватање воде из изворишта "Матарушко поље" и "Приједорчанка". Изворишта "Матарушко поље" и "Приједорчанка" требало би да задовоље око 70.000 становника у градској и приградској зони Приједора и Љубије. Тренутни инсталисани капацитети јавног водоводног система, поготово стање и карактеристике дистрибутивне мреже нису довољни да обезбиједе довољно питке воде за ово подручје

Обнављање резерви подземних изворишта која се користе за снабдјевање питком водом градског насеља Приједора и приградских насеља врши се инфилтрацијом вода ријеке Сане и вертикалном инфилтрацијом атмосферских вода. На бази изнесених чињеница које указују на начин обнављања резерви воде овог изворишта може се говорити и о могућностима доспјећа загађујућих материја у изворишта.

Највећа опасност загађења воде у изворишту представља вертикална је инфилтрацијом површинских вода због чињенице да у заштитним зонама постоји могућност акумулације атмосферских вода у удубљењима насталим експлоатацијом шљунка. Ове воде су углавном загађене и инфилтрацијом долазе у контакт са водоносном средином и преносе загађење.

Сљедећи изузетно значајан облик потенцијалног загађивања изворишта представљају воде ријеке Сане која прихрањује извориште с обзиром на утврђене факторе корелације квалитета вода ријеке

Сане и вода у изворишту "Матарушко поље" које служи за снабдијевања водом за пиће градског насеља Приједора и приградских насеља. Такође велика опасност са аспекта могућности угрожавања квалитета питке воде је присутна у екстремних хидролошким стањима када долази до излијевања воде ријеке Сане на подручје насеља Тукови које захвата и заштитне зоне изворишта питке воде. У овим ситуацијама долази до продора плавних вода у извориште и нарушавања санитарно-хигијенског режима код снабдијевања града питком водом.

Посебно значајна опасност угрожавања квалитета питке воде је присутна због потенцијалних акцидентних ситуација када би токсичне материје могле доспјети у водоносне слојеве изворишта. Ова опасност је посебно значајна због чињенице да урбано подручје Приједора не поседује алтернативно рјешење за снабдијевање питком водом.

Потенцијална могућност деградације квалитета подземних вода

На бази извјесних чињеница, које указују на начин обнављања резерви воде овог изворишта, може се говорити и о могућностима доспијећа загађујућих материја у извориште.

Највећа опасност загађења је инфилтрацијом површинских вода због чињенице да:

- У заштитним зонама постоји могућност акумулације атмосферских вода и удубљења насталим експлоатацијом шљунка. Ове воде су углавном загађене и инфилтрацијом долазе у контакт са водоносном средином и преносе загађења.
- Такође, проблем неконтролисаног депоновања отпадних материјала у заштитним зонама значајно доприноси загађењу због инфилтрације процједних вода.
- Због нарушеног или слабо ријешеног питања одводње комуналних отпадних вода насеља Тукови и Брезичани, такође, дио ових вода вертикалном инфилтрацијом доспијева у водоносну средину изворишта и значајно доприноси загађењу.

Загађивање ријеке Сане које је присутно узводно од Приједора и у самом Приједору услјед:

- неконтролисаног испуштања комуналних и индустријских отпадних вода,
- неконтролисаног бацања отпадних материјала и
- других видова активности које негативно утичу на квалитет ријеке Сане.

Како вода ријеке Сане инфилтрацијом доприноси прихрањивању изворишта очито је да постоји могућност загађења воде у изворишту узрокованим повећаним нивоом загађености ријеке Сане.

Што се тиђе загађивања подземних издана воде изворишта може се константовати да загађивању подземних вода доприносе:

- неконтролисање активности бацања отпадних и отровних материја,
- присуство природних (хуминских) материја,
- формирање дивљих депонија,
- неконтролисана употреба пестицида и хербицида,
- експлоатација минералних сировина,
- неконтролисаног испуштања отпадних вода итд.

Такође, велика опасност са аспекта могућности угрожавања квалитета питке воде је присутна у екстремним хидролошким стањима када долази до излијевања воде ријеке Сане на подручје које захвата и заштитне зоне овог изворишта.

У овим ситуацијама долази до продора плавних вода у извориште и нарушавања санитарно-хигијенског режима код снабдијевања урбаног подручја питком водом.

Посебна значајна опасност угрожавања квалитета питке воде је присутна због потенцијалних акцидентних ситуација када би токсичне материје могле доспјети у водоносне слојеве изворишта.

Ова опасност је посебно значајна због чињенице да урбано подручје Приједор не поседује алтернативно рјешење за снабдијевање питком водом.

ЗБРИЊАВАЊЕ ЧВРСТОГ ОТПАДА

Управљање чврстим отпадом

Угрожавање квалитета животне средине на подручју Града Приједор узроковано је читавим низом фактора међу којима један од најзначајних фактора представља непотпуно и неадекватно ријешено питање збрињавања чврстог отпада. Проблематика управљања чврстим отпадом у значајној мери је присутна у свим дијеловима Града Приједора. Недовољно ријешена питања егзистирају у свим сегментима управљања чврстим отпадом (сакупљање, транспорт, селекција и депоновање) и повезана су са неконтролисаним одлагањем отпада и појавом дивљих депонија. Као следећи значајан проблем који доприноси лошем стању збрињавања чврстог отпада је непостојање селекције чврстог отпада што се манифестује као питање које није квалитетно ријешено на подручју Града Приједора.

Проблеми управљања отпадом настају, између осталог због помањкања управљачке и струковне усклађености и организованости, недостатка прописа и економских мјера. Сакупљање комуналног отпада из домаћинства је само у урбаним дијеловима Града добро организовано. Обрада прикупљеног отпада није ријешена на одговарајући начин и не врши се раздвајање комуналног, опасног и инертног отпада. Индустрија најчешће одлаже свој отпад на исту депоније заједно са комуналним.

Непостојање система селективног прикупљања чврстог отпада на овом подручју у највећој мјери узроковано је немогућношћу пласмана – продаје прикупљених секундарних сировина, као и непостојањем техничких предуслова за селективно прикупљања чврстог отпада.

Како неконтролисаног одлагање отпадних материја и појаве дивљих депонија, представљају најизраженији проблем у систему управљања чврстог отпада, било је потребно утврдити која појава доприноси таквом стању. Проведено истраживање је показало да је низак ниво еколошке свијести грађана један од основних проблема у локалним заједницама. Као следеће питање које у одређеној мери може имати утицај, апострофирано је лоше функционисање инспекцијског надзора и неријешена питања локација за привремено одлагање чврстог и опасног отпада.

Коначна диспозиција чврстог отпада представља једну од најзначајнијих фаза у систему збрињавања чврстог отпада, због чега је неопходно одабрати еколошки прихватљиву локацију санитарне депоније, као и обезбиједити потпуни санитарни режим експлоатације. На подручју Града Приједора, питање коначне диспозиције отпадних материја није квалитетно ријешено, мада се у посљедње вријеме улажу значајни напори да се обезбиједи санитарни режим депоновања. На локалитету постојеће градске депоније вршиће се одлагање смећа за подручја шест сусједних општина. Такође су предузете значајне активности да се на подручју других општина (Приједор, Нови Град, Козарска Дубица и др.) успостави санитарни режим збрињавања чврстог отпада.

Као најзначајнији проблеми коначне диспозиције отпадних материја на нашем подручју идентификовани су: слаба техничка опремљеност депоније као и непридржавање санитарног режима депоновања

На подручју Града као значајан проблем егзистира неријешено питање збрињавања опасног отпада. Питање збрињавања опасног отпада, а прије свега медицинског отпада није адекватно ријешено, што представља сталну опасност угрожавања животне средине и здравља становништва. Овај проблем се доста усложњава из разлога непровођења раздвајања отпада на мјесту генерисања, те због чињенице да не постоје ни једна пројектована нити изграђена депонија опасног отпада.

Проведена испитивања на подручју Приједора показују да се неријешена и некавалитетно ријешена питања збрињавања чврстог отпада, углавном, манифестују због неријешених питања заштите површинских и подземних вода у зони депоније, због несанитарног режима депоновања на постојећим локалитетима депоније, те због неуређености заштитних зона депоније.

Некавалитетна рјешења збрињавања чврстог отпада на овом подручју узрокују значајне проблеме загађења животне средине овог подручја а прије свега загађивање површинских и подземних вода, загађивање земљишта, те нарушавање санитарног режима у урбаним зонама.

Количине чврстог и другог отпада и начин збрињавања

Послове прикупљања, превоза и одлагања чврстог отпада на подручју Града Приједора врши Јавно комунално предузеће "Комуналне услуге". АД. Предузеће располаже са 7 специјалних камиона и 2 аутоподизача (за прикупљање, превоз и одлагање отпада) и двије машине: компактор и булдозер (за уградњу отпада). Одвожење чврстог отпада врши се са локација за привремено одлагање на којима се само дјеломично врши селекција чврстог отпада.

Сталним пословима прикупљања и одвоза отпада обухваћено је урбано подручје Приједора и већа насељена мјеста која обухватају:

- 16 000 домаћинстава
- 1 300 занатских радњи
- 200 предузећа

Редовно прикупљање и одвожење чврстог отпада врши се са око 58 % подручја Града Приједора. Коначна диспозиција чврстог отпада од стране ЈП "Комуналне услуге" АД врши се на градску депонију "Курево" која је лоцирана у насељу Љескаре.

Структура отпада који се одвози на градску депонију је следећа: кућни отпад, улични отпад, индустријски отпади, грађевински отпад, гломазни отпади (разни кућански апарати, намјештај, напуштена возила и сл.), талог и муљ из канализације, болнички отпад, кланични отпад, аутомобилске одбачене гуме и др.

Количина отпада које настају на подручју града прорачунава се на бази просјечне производње по становнику од 0,6 kg/ст/дан. Током 2011. године на подручју града прикупљено је 37031 t. У ову количину улази и отпад из привреде и јавних установа, као и све категорије специјалног отпада које преузима комунално предузеће. На основу података о количинама произведеног и прикупљеног отпада, процјењује се да са 11000 t од отпада се нелегално одложи, што представља значјну опасност по животну средину.

Табела 4. Укупне количне прикупљеног отпад 2011. године

Врста отпада	Запремина у тонама
Мијешани отпад	20475,74
Отпад прикупљен одвојено	15788,45
Специјални отпад	767,66
Укупно	37031,85

Основне карактеристике стања градске депоније у Приједору

Одлагање чврстог отпада на подручју Града Приједор врши се на локалитету градске депоније у насељу Љескаре, на удаљености 8 km од центра градског насеља. Овај локалитет према постојећем документу просторног уређења, представља планско рјешење за санитарно одлагање чврстог отпада за подручје Града Приједор. До 1981. године на овом локалитету вршило се неконтролисано одлагање чврстог отпада, без примјене хигијенско-санитарног режима депоновања, па је ова локација имала карактеристике класичног сметљишта. Ситуација на овом локалитету у том периоду је кулминирала, како у смислу избора локације депоније, тако и у смислу примјене санитарног режима депоније. Након обиласка терена и утврђивања алтернативних локалитета анализирани су релевантни фактори за предложене локације и то: транспортна удаљеност, локални услови земљишта и покровни материјал, потребна површина земљишта, топографски услови, климатски услови, хидролошки услови, услови заштите животне средине и др.

Анализом наведених параметара, за више предложених локалитета, утврђено је да локација постојеће депоније у Љескарама представља оптимално рјешење за изградњу градске депоније на подручју Града Приједора. По одабиру локалитета, приступило се изради пројекта депоније, који је предвидио три фазе изградње и коришћења депоније. Депонија је почела са радом 1984. године.

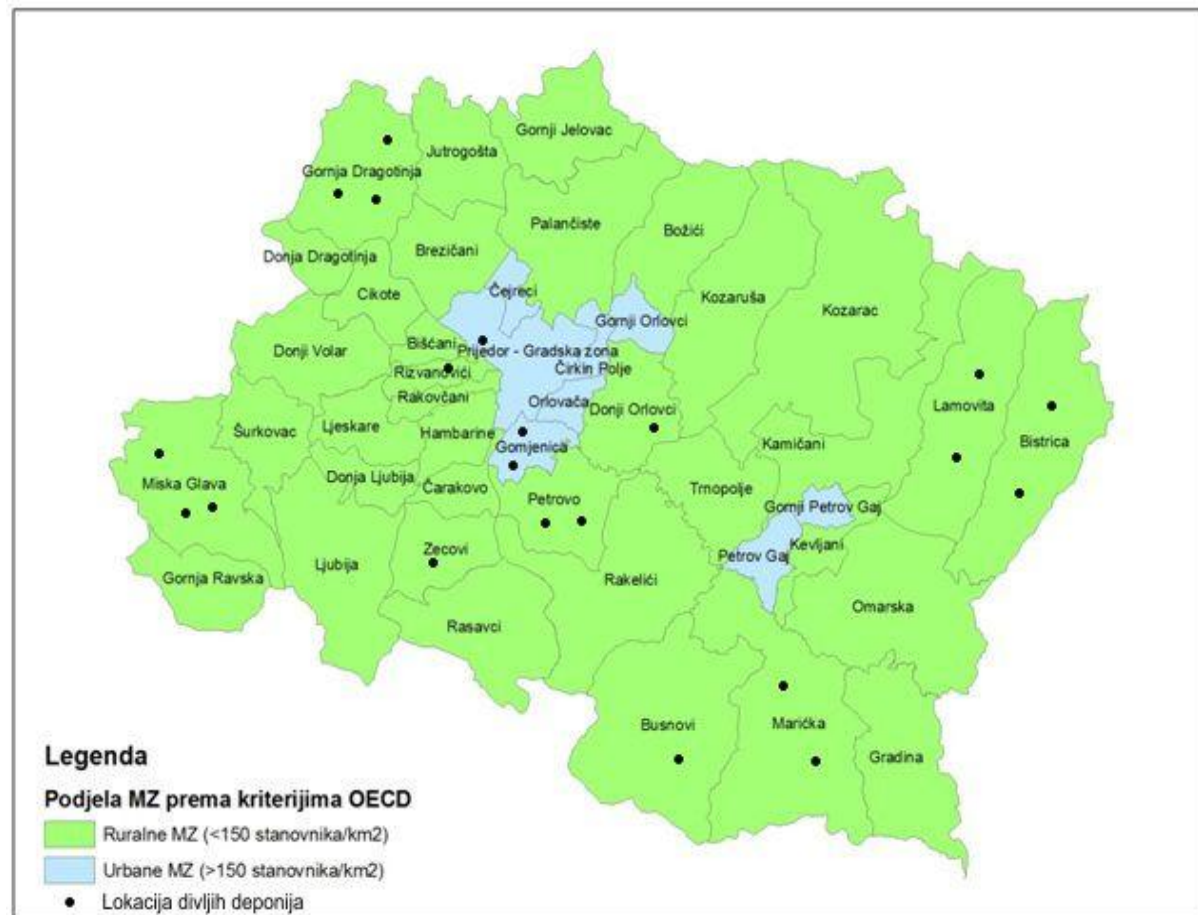
С обзиром да је реализација друге фазе експлоатације градске депоније "Курево" при крају, за даље коришћење ове депоније, потребно је приступити реализацији треће фазе изградње и експлоатације, која подразумева извођење обимнијих земљаних и грађевинских радова, предвиђених пројектом изградње депоније.

Да би се обезбиједио санитарни режим депоновања на подручју Града Приједора у перспективи, почело се са изградњом Регионалне санитарне депоније "Курево". Финансирање изградње врши Град Приједор, односно "Комуналне услуге" АД, као носилац кредита Свјетске банке. На депонији се већ одлаже отпад из сусједних општина: Козарска Дубица и Оштра Лука, а споразумом су предвиђене и општине: Нови Град, Костајница и Крупа на Уни.

Утицај неконтролисаног одлагања чврстог отпада на стање животне средине

Појава неконтролисаног одлагања чврстог отпада тј. дивљих депонија још увијек је присутна на подручју Града Приједора, што свакако утиче на деградацију квалитета животне средине. Негативни ефекти се манифестују кроз загађење површинских и подземних вода, деградацију квалитета земљишта, аерозагађења (услед честог паљења отпада), потенцијалне опасности од ширења инфективних болести и др. Узрок ових појава је непотпуна обухваћеност подручја Приједора редовним одвозом отпадних материја, непостојање селективног система прикупљања чврстог отпада и кориштења секундарних сировина, несавјестан и неодговоран однос становништва, односно неразвијена еколошка култура. Овој појави такође доприноси споро реаговање надлежних инспекцијских органа по питању предузимања превентивних и репресивних мјера према несавјесним грађанима. У циљу рјешавања проблематике неконтролисаног одлагања чврстог отпада постојеће дивље депоније је потребно санирати а кроз интензивнији и ажурнији рад инспекцијских органа, санкционисати грађане који својим несавјесним поступцима угрожавају животну средину. Такође је потребно проширити подручје прикупљања отпада те обезбиједити довољан број контејнера од 7 m³ на мјестима гдје се појављују дивље депоније.

Слика 3: Локације дивљих депонија на подручју Града

ЗАШТИТА ВАЗДУХА

Индустријски и урбани развој Града Приједора имао је и има за посљедицу угрожавање квалитета ваздуха. При изградњи индустријских објеката, односно при одабиру локација за изградњу није се водило рачуна о њиховом утицају на квалитет ваздуха. Како је постало евидентно, загађујуће материје у ваздуху имају озбиљне посљедице на здравље становништва Приједора, па се мјере заштите ваздуха од загађења намећу као нужне.

Загађивачи ваздуха на урбаном подручју Приједора, могу се идентификовати као извори са сталним и повременим емисијама, које у зависности од врсте, састава и количине загађујућих материја које емитују и физичко метеоролошких услова, постају узрочници аерозагађења.

Непрекидним избацивањем великих количина загађујућих материја у атмосферу урбаног подручја Приједора, у знатној мјери се мијења састав атмосфере. Извори загађивања ваздуха, као посљедице људске активности, на подручју Приједора могу се сврстати у три основне групе загађивача :

- емисија од гријања (урбано загађење), настало као посљедица спаљивања горива, у сврху снабдијевања потребном топлотном енергијом стамбеног и пословног простора,
- емисија од мобилних извора, настала као посљедица функционисања саобраћаја, нарочито усмјереношћу магистралних путних праваца кроз урбану зону Приједора,

- емисија из индустрије (индустријско загађење), настало као посљедица снабдијевања енергијом технолошких процеса и усљед одвијања технолошких процеса у индустријским постројењима.

Угрожавање квалитета ваздуха

Загађење ваздуха у урбаном подручју Приједора у највећој мјери је узроковано емисијом од стране моторних возила. Сљедећи најзначајнији извор загађења ваздуха је емисија из индивидуалних ложишта, а такође, као значајни узрочници угрожавања квалитета ваздуха утврђени су: емисија из индустријских капацитета и емисија усљед акцидентних догађаја (пожар, хаварије и сл.)

Из резултата истраживања је уочљиво да је угрожавање квалитета ваздуха у Приједору, у највећој мјери узроковано тзв. урбаним загађењем, које узрокују мобилни извори (саобраћај) и стационарни извори (индивидуална ложишта).

Такође је уочљиво да је знатно смањено учешће емисије из индустрије из разлога што значајан број постојећих индустријских капацитета не ради, или ради значајно смањеним капацитетом, тако да је ниво загађења ваздуха, односно, емисија из индустријских капацитета значајно смањена.

Како је очито, да је урбано загађење доминантно, као најзначајнији фактори који доприносе повећању нивоа урбаног загађења идентификовани су: количина емитованих полутаната и интензитет саобраћаја у урбаним зонама. Такође, као значајан фактор који утиче на ниво загађености урбаних зона, утврђени су општи атмосферски токови, односно, метеоролошке прилике.

Према добијеним резултатима ваздух на урбаном подручју Приједора у највећој мери је загађен сумпор-диоксидом. Сљедећи полутант у највећој мери присутан је дим, гасови са ефектом стаклене баште, а прије свега, угљендиоксид. Што се тиче емисије појединих полутаната на подручју читаве БиХ, проведена истраживања показују да упркос ниском степену индустријализације и урбанизације емисија CO₂ у атмосферу је врло висока.

Као један од најзначајнијих узрока велике присутности сумпор-диоксида као полутаната утврђен је висок проценат сумпора у угљу који се користи на нашем подручју.

Како је евидентно да је угрожавање квалитета ваздуха у урбаним зонама нашег подручја узроковано емисијом из моторних возила односно усљед одвијања саобраћаја било је неопходно утврдити који фактори у највећој мери доприносе повећању аерозагађеност усљед емисије од саобраћаја. Проведено истраживање је показало да је најзначајнији узрочник оваквог стања техничка неисправности моторних возила. Као сљедећи значајан разлог утврђен је лош квалитет горива и лоша рјешења саобраћајних токова у граду.

Ниво аерозагађења урбаног подручја Приједора

Мјерење концентрације сумпордиоксида и дима у Приједору вршено је од октобра 1981. године до марта 1985. године. Из приказаних резултата може се уочити да је највиши ниво концентрације сумпордиоксида и дима у Приједору регистрован у зимској сезони 1982/83. године. Оваква временска расподела је логична, обзиром на повећану емисију загађујућих материја у хладнијем дијелу године, као и на метеоролошке факторе који у том дијелу године неповољно утичу на транспорт и разблажење загађујућих материја.

Уочљиво је, да је зимска сезона 1984/85. године имала значајно смањење аерозагађености. Узрок оваквог стања био је у знатно смањеној емисији сумпордиоксида који је уследио након спровођења мјера заштите ваздуха од загађивања, а прије свега због укидања свих појединачних котловница у граду Приједору, као и спровођењу мјера заштите ваздуха од загађивања у предузећима. Наиме, од 1983. године градска топлана је почела користити вишак енергије који се производио у енергени "Целпак", тако да је њена емисија сведена на минимум, док се истовремено емисија из енергетских постројења "Целпак"-а није значајније мијењала.

На основу поређења са граничним вриједностима загађености, ваздух Приједора је (1984/85) спадао више у прву него у другу класу квалитета. Средње годишње вриједности CO₂ и дима налазиле су се испод строгих граничних вриједности, док се по појави краткотрајних високих концентрација

налазио у II класи квалитета ваздуха. Из табеле је уочљиво да су концентрације CO₂ у сезони 1982/83 године, када су у питању годишње вриједности, биле изнад граничних вриједности, односно у III класи квалитета ваздуха, док су по високим концентрацијама биле у II класи квалитета. У наредне двије сезоне те вриједности су показивале II, односно I класу квалитета. Што се тиче концентрације дима, просјечне годишње вриједности су се кретале између II и I класе квалитета, док су високе концентрације у прве двије сезоне биле у II и III класи, а у последњој сезони у I класи квалитета.

Како послје наведеног периода није вршено мјерење аерозагађености односно имисије, а с обзиром на чињеницу да је дошло до смањења нивоа емисије из индустријских капацитета, може се претпоставити да није дошло до повећања нивоа аерозагађености у односу на наведени период.

ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА

Град Приједор располаже са значајним природним ресурсима, а прије свега са значајним и квалитетним пољопривредним површинама и шумама, те налазиштима минералних сировина (жељезне руде, глине, шљунка и др). Богатство наведеним природним ресурсима представља значајан предуслов за развој примарних и прерађивачких капацитета у области пољопривреде, шумарства и других облика привредних активности. Истовремено, наведени предуслови квалитетног развоја, представљају потенцијалну опасност да се непланским и неконтролисаним кориштењем ових природних ресурса, раубовањем и непридржавањем принципа одрживог развоја у значајној мјери доведе до угрожавања квалитета животне средине. Као најзначајнији фактор потенцијалне угрожености земљишта и шума представља непланска и нерационална експлоатација минералних сировина без провођења програма санације деградираних површина.

На подручју Града Приједора у значајној мјери су присутни и други облици потенцијалне угрожености земљишта и шума, а то су неконтролисана примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, непланска и неконтролисана сјеча шума, појаве биљних болести и инсеката те неадекватан систем газдовања, односно, управљања овим ресурсима. Најчешћи облик оштећења земљишта на нашем простору представља експлоатација минералних сировина, а затим изградња насеља и индустријских објеката на подручјима обрадивог пољопривредног земљишта.

Када се посматра функционисање институција надлежних за управљање земљиштем, односно, извршавање њихових задатака на плану заштите земљишта, као најзначајнији проблем који се манифестује, представља непостојање системског мониторинга земљишта, што онемогућава предузимање адекватних мјера заштите.

Значајне привредне активности (пољопривредна производња, експлоатација минералних сировина, развој прерађивачких капацитета и сл.) базиране су на кориштењу и експлоатацији земљишта. Ове активности неминовно доводе до угрожавања квалитета животне средине и нарушавања природне равнотеже. Угрожавање квалитета земљишта на подручју Града, велика концентрација становништва у урбаном подручју, уз напуштање и осиромашење великог простора довели су до манифестовања различитих проблема загађења и деградације пољопривредних површина на подручју Приједора. Налазишта минералних сировина и њихова експлоатација уз неспроједене мјере санације деградираних површина, представљају значајан еколошки проблем, јер експлоатацијом ових сировина (глина, пијесак и сл.), долази до нарушавања равнотеже животне средине. Деградацију и загађивање земљишта узрокују и друге активности а прије свега примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, испуштање отпадних вода и сл.

Све ове активности у потпуности мијењају еколошке и амбијенталне карактеристике простора у зонама експлоатације, које се манифестују кроз:

- нарушавање амбијенталних и просторних карактеристика,
- угрожавање биљног покривача,

- нарушавање режима површинских и подземних вода,
- трајни губитак обрадивих пољопривредних површина,
- емисија алергена амброзије услед њеног значајног присуства,
- коровске биљке.

Експлоатација минералних сировина на подручју Града Приједор - глине, шљунка и камена, интензивно се врши већ дужи низ година, што такође значајно доприноси деградацији земљишта на подручју Приједора.

ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКИХ ОПАСНОСТИ И РАТНИХ ДЕЈСТАВА

Профили опасности и потенцијалне могућности угрожавања

На основу дугогодишњег праћења стања на подручју Града Приједора, може се констатовати да су територија и становништво града изложени различитим врстама ризика, који могу настати штетним дјеловањем природе и човјека.

Појаве елементарних непогода и техничко-технолошких акцидената на подручју Града Приједор представљају сталну опасност угрожавања становништва, материјалних добара и животне средине. Најзначајнији облици потенцијалне угрожености становништва су поплаве, пожари и земљотрес. Када се посматра постојеће стање и појаве елементарних непогода и техничко – технолошких акцидената на подручју Града Приједора, може се констатовати да се значајан број потенцијалних облика угрожавања становништва и материјалних добара јавља у зависности од климатских, хидролошких и других карактеристика и појава. Појаве пожара на овом подручју имају значајно учешће као појединачна појава или као пратећа појава других облика угрожавања становништва и материјалних добара. Најзначајнији облик потенцијалне угрожености становништва овог подручја су поплаве, с тим што пожари, а прије свега шумски пожари, заузимају врло високо мјесто у смислу њихове учесталости, посљедица и трајања.

Угроженост од пожара

Појаве пожара на подручју Града Приједора заузимају високо место у списку несрећа које угрожавају ово подручје. Како пожар прати и друге облике угрожавања, појављује се код експлозија, рушења итд., мјере заштите, а прије свега превентивне мјере заштите од пожара, морају бити обавеза свих субјеката друштва и свих грађана. Појаве пожара у највећем броју случајева се могу спријечити или избјећи елементарним поступцима превентивне заштите од пожара и одређеном противпожарном културом.

Узроци због којих настају пожари на овом подручју су врло различити а најчешће се јављају пожари у насељеним местима, као и шумски пожари. Најчешћи узрок је човек, и то првенствено због: неправилног поступања са запаљивом материјом, непоштовање правила и забране ложења на отвореном простору, грешака у пројектовању, ненамјенске употребе машина, уређаја и опреме и због пушења на недозвољеним мјестима.

Појаве пожара и могућност провођења мјера заштите

Појаве пожара на подручју Града Приједора најчешће се јављају на стамбеним и јавним објектима и објектима у којима се користи или складишти лакозапаљиви материјал (бензин, гас и остали деривати). Посебан проблем у области заштите од пожара овог подручја представља потенцијална опасност од шумских пожара који се изузетно тешко гасе и локализују.

Најчешћи узрок пожара већих размјера на овом подручју су несавјесно понашање појединаца, те неисправност електричних инсталација, паљење корова и неправилно руковање запаљивим материјалима.

Основу система заштите од пожара на подручју Приједора чини Територијална ватрогасна јединица Приједор, добровољне ватрогасне јединице које располажу са оспособљеним људством али које према броју припадника не задовољавају потребе противпожарне заштите овог подручја. Ово важи и за противпожарне јединице које егзистирају у оквиру привредних друштава.

Како пожари у урбаним зонама представљају најчешћи облик појаве пожара на овом подручју, највећу опасност за становништво и материјална добра, тако припреме за гашење ових пожара морају бити најбоље организоване.

Преглед објеката и степена пожарне опасности

Степен пожарне угрожености зависи од густине изграђености објеката по рејонима. Доста нижу густину изграђености па самим тим и мањи степен пожарне угрожености имају насеља која се налазе ширем урбаном подручју града. Највећу изграђеност има уже урбано подручје Приједора и насеља која се непосредно налањају на центар и то: Пећани, Рашковац, Урије, Пухарска и Тукови.

Средњу густину изграђености има југоисточни и југозападни дио урбаног подручја. У најужем центру градског насеља постоји знатан број објеката ниске спратности, углавном збијеније градње у затвореном или полуотвореном систему. Објекти насеља Пећани и Рашковац, гдје је већа спратност савремено су конципирани у отвореном систему изградње. У овим насељима иако је изграђеност максимална омогућена је лакша интервенција и могућност локализовања пожара.

Већи број ових објеката је са запаљивим материјалом и конструкцијама. Такође постоје објекти у којима се налазе веће количине запаљивог материјала што представља велику опасност:

- објекти пословног центра "Петрол" Приједор због складишта велике количине нафте и нафтних деривата.
- бензиске пумпе лоциране на подручју МЗ Приједор-центар, Свале Приједор 2, Тукови.
- објекти творнице "Мира", "Житопромета", због складишта сировина и готових производа,
- објекти и постројења пилана због веће количине дрвне масе,
- објекти и постројења АД "Јавор" због бензинске пумпе, веће количине боја и лакова, као и дрвне масе,
- Објекти Опште болнице због складишта мазута, као и објекти и постројења ЈП "Централна топлана" због велике количине мазута и бензиске пумпе,
- стамбени објекти у улици Илије Бурсаћа у Приједору, око 20 зграда због лошег система градње са аспекта заштите од пожара и врста материјала.

Густина изграђености објеката по рејонима и врста објеката

Према пожарној оптерећености на урбаном подручју Приједора разликује се 6 рејона и то: уже урбано подручје, насеље Пећани, насеље Рашковац, насеље Урије, насеље Доња Пухарска и индустријска зона.

На ужем урбаном подручју преовладавају објекти стамбеног и јавног карактера. Просјечна спратност износи П+4. Велики број ових објеката је са запаљивим материјалом и лошом конструкцијом. Објекти изграђени до 1971. год. су грађени од класичног материјала и врло су осјетљиви на пожар. Остали објекти, посебно објекти који су изграђени после 1971. год. изграђени су углавном од чврстих ватроотпорних материјала. Пожарно оптерећење и пожарне опасности су релативно мале.

У рејону Пећани изграђени су стамбени објекти спратности П+8. Сви објекти су изграђени од чврстих ватроотпорних материјала и пожарна опасност је сасвим мала.

У рејону Рашковац, поред индивидуалне стамбене изградње гдје је спратност П+1, изграђени су и колективни стамбени објекти спратности П+4. С обзиром да су објекти у овом реону грађени од незапаљивог материјала, то је пожарна опасност мала.

У рејону Урије преовладава ниска градња, највећа спратност објеката је П+6. Значајан број објеката је старије градње и изграђени су од класичног материјала осјетљивог на пожар. Објекти изграђени после 1971. год. су изграђени од незапаљивог материјала, те је опасност од пожара у овом рејону релативно мала.

У рејону Доња Пухарска преовладава индивидуална стамбена изградња спратности П+1 са великим степеном изграђености. Објекти су изграђени од класичног материјала и пожарна опасност у овом реону је већа у односу на остале реоне.

Индустријска зона лоцирана на сјевероисточној страни урбаног подручја представља највећу пожарну опасност због складиштења и коришћења лако запаљивих материја у технолошком процесу. Индустријски објекти су углавном грађени од чврстих ватроотпорних материјала. Недостаци код индустријских објеката односе се на неиздјељеност простора на пожарне секторе, на снабдевање водом, неисправност електроинсталација и на начин складиштења сировина и готових производа.

Насеље Брезичани са концентрисаном индустријом уз магистрални пут Приједор - Нови Град, представља угрожено подручје од пожара због локације складишта нафте и нафтних деривата.

Угроженост од поплава

Поплаве представљају најчешћи облик угрожавања становништва и материјалних добара на подручју Града Приједора због низа неријешених проблема, а прије свега због неизвршене регулације водотока и неизграђених водозаштитних објеката. Неизграђени водозаштитни објекти представљају најзначајнији проблем са аспекта угрожености од поплава чему доприносе климатске промјене узрокујући велике и дуготрајне падавине, које у највећој мјери узрокују поплаве на овом подручју. С обзиром на карактер водотока и географске карактеристике, поплаве на подручју Приједора су таквог карактера да не представљају објективну опасност угрожавања живота људи. Постепени раст нивоа водостаја и изливање водотока у плавне зоне, омогућавају предузимање свих мјера заштите становништва (евакуација, збрињавање и сл). Поплаве на нашем подручју узрокују материјалне штете, односно, угрожавање материјалних добара и пољопривредних култура, те значајно доприносе угрожавању животне средине и објеката комуналне инфраструктуре.

Штетно дјеловање вода на подручју Града Приједор условљено је неравномјерношћу и неравнотежом бројних природних фактора (водног режима, климатских, геолошких, топографских фактора и сл.) и људских дјелатности. Слив ријеке Сане, као основне хидрографске артерије Града Приједор, карактерише развијен рељеф са релативно великом количином падавина, које су изразито неравномјерно распоређене.

Због великог сливног подручја, нарочито у горњим токовима ријека Сане и Гомјенице, у условима великих падавина или наглог топлења снијега, долази до прихватања већих количина воде, што у условима презасићености земљишта влагом има за последицу излијевање ријеке Сане и њених притока (Гомјенице, Пухарске, Глибаје, Зуковца, Милошевице, Светиње, Цигануше, Љубијске ријеке и др.) из корита, угрожавајући становништво и материјална добра на ширем подручју Града. При водостају од 420 см и у условима када ријека Уна на ушћу у Новом Граду има већи водостај од ријеке Сане, правећи тако њен успор, долази до формирања плавног вала, који се шири по равничарском терену уз ријечне токове, чинећи велику материјалну штету на стамбеним објектима, објектима инфраструктуре и на пољопривредним парцелама.

На критичном водостају, од 460 cm, ријека Сана плави и магистрални пут Приједор- Сански Мост, на потезу од градског моста до раскрснице за Љубију, у дужини од 300 m, пут за МЗ Бишћане у дужини од 400 m, те пут кроз насеље Рашковац (стари пут за Нови Град), у дужини од 200 m. При истом водостају, ријека Гомјеница плави већи дио истоименог насеља, у површини од око 100 ha, са око 100 стамбених објеката. Ова ријека такође, плави регионални пут Омарска - Градина, код моста, у дужини од 300 m, те локални пут Марићка - Ракелићи, у дужини од 350 m, као и пољопривредно земљиште од 450ha и 180 стамбених и помоћних објеката. На подручју Града Приједора, поплавом је угрожено око 10.000 ha њене површине.

Најугроженија подручја су насеља уз ове водотоке и то: Тукови, Гомјеница, Рашковац, Приједор Центар, Брезичани, Омарска, Градина, Марићка, Доња Љубија и Орловача. Већи дио ових насеља се налази на надморској висини од 145 m, те их Сана и Гомјеница угрожавају код водостаја 420 cm.

Најзначајније водене површине које потенцијално могу угрозити подручје Града Приједор плавењем су површине рибњака "Санчани" и вјештачко језеро у Градини. Поплаве на подручју Града Приједора представљају елементарну непогоду која сваке године доноси елике материјалне штете.

Поплаве већих размјера на подручју Града Приједор десиле су се: 1955, 1970, 1972, 1973, 1976, 1982. године.

Угроженост становништва од земљотреса

Према сеизмичкој категоризацији терена, подручје Града Приједора припада турској зони Бањалука-Приједор, што одговара тектонској зони подручја планине Козаре. Источни дио града, односно простор према Бабићима, Пискавици и Бронзаном Мајдану, спада у подручје са највећим могућим сеизмичким учинком, са предвиђеном јачином удара изнад 8°MCS. Изолинија вриједности до 7°MCS пролази мјестима Миљаковци-Буснови, односно западним дијелом Града Приједор. Поред ових карактеристика јачина евентуалног земљотреса директно зависи од тренутног нивоа подземних вода и квалитета подлоге на микро локацији, односно, да ли се ради о материјалима алувијаног типа или о чврстим стијенама, као што су карбонати.

Потенцијална опасност угрожавања становништва од рушења и затрпавања на подручју Града Приједор изражена је у урбаним зонама и интензивно насељеним дијеловима. Највећи број срушених објеката био би у урбаном подручју Приједору, а нарочито у дијеловима града гдје су лоцирани старији стамбени објекти који су лошији својим статичким и конструктивним карактеристикама (Улица Вука Караџића). Велик број затрпаних становника у рушевинама такође би био у стамбеним зонама градског насеља Приједора, и то прије свега у улици Вука Караџића и насеље Пећани.

Угроженост од града и снијега

Сјевернозападни дио Републике Српске, па тако и Град Приједор по својим климатским карактеристикама спада у подручје гдје је падање града праћено олујним вјетровима честа појава, са свим негативним посљедицама на становништво, материјална добра и пољопривредну производњу. Највећа опасност од града присутна је у мјесецу мају и јулу када су пољопривредне културе и најосјетљивије на посљедице падања града. Град Приједор простире се на 834 km² од чега је око 60 % територије покривено системом за противградну заштиту и то са 11 инсталираних противградних станица које су саставни дио интегралног система за противградну одбрану Републике Српске. Ови показатељи указују на чињеницу да подручје Града Приједора није у довољној мјери покривено системом противградне заштите због недовољног издвајања финансијских средстава за ову намјену. На плану ефикаснијег успостављања заштите од града на подручју Града Приједора било би неопходни инсталирати још минимално 5 лансирних станица.

С обзиром да подручје Града Приједор припада појасу умјерено-континенталне климе у зимским мјесецима обилује снијезним падавинама. Како је велики дио територије Града у брдско планинском подручју, зимски период доноси обилне падавине. Дуготрајне ниске температуре погодују за стварање леда.

У урбаној зони, као и већим насељеним мјестима Града Приједор снијег омета и парализује саобраћај, што има за посљедицу велике застоје у привредним токовима и осталим видовима људске активности, а што проузрокује тешко мјерљиве, али у сваком случају велике штете.

Техничко - технолошки акциденти

Имајући у виду разноликост привредних капацитета инсталираних на подручју Града Приједор, могућа је и појава различитих техничких акцидената, који у зависности од мјеста настанка и интензитета могу озбиљно угрозити становништво и утицати на квалитет животне средине на ужем или ширем урбаном подручју. Најтеже посљедице би изазвале евентуалне хаварије постројења, у којима се складиште отровни гасови и течности (хлор, амонијак, сумпор диоксид, сумпорна солна и азотна киселина), као и лакозапаљива течна горива, нафтни деривати, складишта пропан - бутан гаса и складишта индустријског експлозива. Складишта опасних материја лоцирана су, како на руралном, тако и у ужем урбаном подручју, што представља посебну опасност за становништво, ако се има у виду густина насељености и могућност брзе евакуације становништва из угрожене зоне.

Табела 5: Преглед привредних субјеката у којима постоји повећана опасност од појаве техничких акцидената

Р. бр.	НАЗИВ ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА	ОПИС МОГУЋЕГ АКЦИДЕНТА
01.	"ПЕТРОЛ« ПРИЈЕДОР"	Хаварије у складишту течних горива и мазива у кругу предузећа и на бен. пумпама у власништву истог
02.	"МИРА« ПРИЈЕДОР"	Хаварије на складишту пропан-бутан гаса, пожар у погону сапећима и у складишту готових производа
03.	"ПРИЈЕДОРЧАНКА"	Хаварије на резервоарима амонијака и пожари у складиштима чврстог горива за процес производње
04.	"ИМПРО« ПРИЈЕДОР"	Хаварије на постројењима амонијака који се користи у расхладним системима у процесу производње.
05.	"ПРОТЕКТ« ПРИЈЕДОР"	Могућност појаве пожара на вањској депонији на којој се привремено складиште аутомобилске гуме
06.	"ТОПЛАНА« ПРИЈЕДОР"	Хаварије на резервоарима за складиштење мазута који се користи као гориво за производњу паре

Техничко-технолошки акциденти на подручју Приједора представљају потенцијалну опасност угрожавања становништва и животне средине. Када је у питању врста техничко-технолошких акцидената најчешће су могуће хаварије у складиштима лакозапаљивих горива и гасова, што представља највећу опасност угрожавања становништва и животне средине, те хаварије на капацитетима за транспорт опасних и течних материја, што је највећа потенцијална опасност.

Угроженост од јонизујућих зрачења

На урбаном подручју Приједора постоје радиоактивни громобрани на неким стамбеним и пословним објектима. Постављање радиоактивних громобрана на стамбеним и пословним објектима извршено је прије доношења Закона о заштити од јонизирајућег зрачења из 1996.год. којим је било наложено уклањање свих радиоактивних громобрана до краја 1999. год. Уважавајући ову законску одредбу са великог броја објеката је извршено уклањање радиоактивних громобрана, међутим због недостатка

материјалних средстава на једном броју објеката на урбаном подручју Приједора то до данас није реализовано. Према расположивим информацијама на урбаном подручју Приједора егзистирају 4 радиоактивна громобрана и то на објектима: стамбено - пословне зграде у ул. Војда Карађорђа бр. 17, стамбено - пословна зграда у ул. Краља Александра, спортској дворани "Младост" и фабрици целулозе и папира "Целпак" - на складишту папира.

Према извршеној визуелној контроли, механичка стабилност свих инсталисаних радиоактивних громобрана је добра.

Угроженост од мина и НУС

На основу досадашњих искустава у проналажењу, прикупљању и уништавању неексплодираних убојних средстава (НУС) и мина, те праћењу броја настрадалих од ових средстава, може се констатовати да је становништво Града Приједор изложено реалној опасности од заосталих неексплодираних убојних средстава и мина. Послове и задатке на разминурању минских поља и уништавању неексплодираних убојних средстава координира Одсјек за цивилну заштиту Града Приједор, у сарадњи са деминерским тимовима Републичке управе цивилне заштите. Уништавање прикупљених минскоексплозивних средстава врши се на импровизованом полигону за уништавање у близини мјеста Стара Ријека, док се средства која нису безбједна за транспорт деактивирају или уништавају на лицу мјеста, уз придржавање најштријих мјера безбједности.

Анализирано по мјестима проналаска минско-експлозивних средстава, а имајући у виду да Приједор у протеклом рату није био у непосредној зони борбених дејстава, може се извести закључак да су минско-експлозивна средства пронађена равномерно на простору читаве општине, те да су у већем дијелу одбачена у природу, од стране несавјесних појединаца, него што су ту доспјела као резултат ратних активности.

Појављивање НУС-а и одбачених минскоексплозивних средстава подједнако распрострањено на територији читавог Града. Приоритет у наредном периоду треба дати прегледу и разминурању простора у које се враћају повратници. На бази до сад пронађених и уништених минскоексплозивних средстава (око 80 локација на годишњем нивоу) за очекивати је да ће у наредном периоду доћи до благог смањења НУС-а на терену.

Б.1.а.6. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА

Очување, заштита и коришћење пољопривредног земљишта, управљање грађевинским земљиштем и др.

Земљишна политика представља политику чија је сврха управљање земљиштем као ресурсом од интереса за државу и локалну самоуправу. Има изразито мултидисциплинарни карактер (садржи економску, социјалну, административно- правну, еколошку димензију).

Земљишна политика може значајно допринијети квалитетном просторном развоју. У развијеним државама значајни приходи локалне самоуправе долазе од управљања земљиштем, нарочито од грађевинског земљишта (продаја, опремање, давање у закуп, кориштење). Грађевинско земљиште представља један од најзначајних ресурса локалне самоуправе, а који у претходном периоду није био квалитетно искоришћен. Урбана земљишна политика представља сегмент земљишне политике који се бави градским грађевинским земљиштем као најпрофитабилнијом врстом земљишта. Пољопривредна земљишна политика је усмјерена на заштиту пољопривредног земљишта, прије свега најквалитетнијег пољопривредног земљишта.

У Републици Српској проблематику земљишта, и на тај начин земљишне политике: регулишу Закон о грађевинском земљишту, Закон о пољопривредном земљишту и Закон о уређењу простора и грађењу.

Градско грађевинско земљиште више није само у државној својини, већ може бити и приватно. Нажалост, у Закону није усвојено аутоматско преношење парцела градског грађевинског земљишта која користе приватна лица у приватно власништво.

Закон о пољопривредном земљишту (СГ РС 93/06, 86/07, 14/10 и 5/12) забрањује промјену намјене обрадивог пољопривредног земљишта 1, 2, 3, 4 и 5 катастарске, односно бонитетне класе у непољопривредне сврхе, осим у одређеним случајевима (већи број изузетака). Овим законом се промовише заштита квалитетног пољопривредног земљишта, али проблем је што за класификацију пољопривредног земљишта користе два различита система мјера (бонитетне и катастарске класе).

Б.1.а.7. ПРОЦЕСИ КОНВЕРЗИЈЕ НАМЈЕНЕ ЗЕМЉИШТА

Генерални приказ коришћења земљишта у оквиру обухвату УП Приједор је заснован на пројекту Европске агенције за животну средину (ЕЕА) - CORINE LAND COVER 2006 (CLC 2006). Код CORINE LC пројекта је генерално ријеч о пројекту праћења и коришћења земљишта (земљишног покривача) у Европи током времена ради идентификације промјена у његовом коришћењу. Основа пројекта CORINE LAND COVER 2006 су сателитски снимци из 2006. године, а јединица посматрања је ћелија димензија 28.5 са 28.5m.

Промјене између CORINE LAND COVER 2000 и CORINE LAND COVER 2006 се првенствено односе на претварање пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште на подручју насељених мјеста Чиркин Поље (насеље Главице), Доњи Орловци (насеље Орловци), Орловача (насеља Целпак, Врбица, Тополик, Нова Орловача) и Приједор (Аеродромско насеље).

Избјегличка насеља настала су, углавном на земљиштима која су била власништво пољопривредних добара, земљорадничких задруга, економија и других врста пољопривредних предузећа.

На овај начин је у периоду 2000-2006. година из пољопривредног у грађевинско земљиште претворено 182.79 ha.

Такође се у перферним дијеловима обухвата, дешава и промјена земљишта из пољопривредног у шумско земљиште, с обзиром да се пољопривредне површине не обрађују (посљедица смањења становништва-углавном руралног), те природним путем, у контактним зонама са шумом, долази до зарастања обрадивих површина.

Б.1.а.8. КОНТРОЛИСАН И НЕКОНТРОЛИСАН УРБАНИ РАЗВОЈ

Просторни развој подразумијева развој и унапређивање природног и изграђеног простора као резултат природних и људских активности.

Урбани развој Приједора произашао је из јединства природних и створених елемената, међусобно узрочно-посљедично везаних.

Анализом урбаног развоја намећу се двије категорије развоја:

1. контролисани и
2. неконтролисани урбани развој.

1. Контролисани урбани развој представља развој у свим областима, произашао из планске документације вишег и нижег реда.

Овакав урбани развој прати стручна документација израђена у форми студија, анализа идејних пројеката, мастер планова, регулационих планова, планова парцелације, урбанистичких пројеката и сл.

У досадашњем развоју подручје обухваћено урбанистичким планом, је добрим дијелом покривено планском документацијом (десетине регулационих планова) који су донесени за претежно изграђена урбана подручја, а којима су детаљно дефинисани услови пројектовања и изградње нових објеката, подручја од општег интереса за развој привреде или за изградњу објеката друштвене инфраструктуре.

1. План парцелације за подручје приградског насеља "Главице 1" и "Главице 2" површине 9,4 ha (мај 2005. год.),
2. План парцелације за подручје приградског насеља "Главице 3" површине 1,9 ha (март 2006. год.),
3. План парцелације за дио сеоског насеља "Орловци-Калоте" површине 2,5 ha (јуни 2007. год.),
4. План парцелације за подручје приградског насеља "Орловци-Јањића пумпа" површине 45,8 ha (мај 2005. год.), Секција 1 и Секција 2,
5. План парцелације са урбанистичко техничким условима за регулацију корита Милошевице површине 23,3 ha (мај 2009. год.),
6. План парцелације "Тополик" површине сса 6,3 ha,
7. План парцелације "Врбице" површине сса 3,7 ha,
8. План парцелације за подручје градских насеља "Нова Орловача, Тополик, Врбице и Целпак" површине 59,9 ha,
9. План парцелације за подручје градских насеља "Нова Орловача, Тополик, Врбице и Целпак" површине 59,9 ha, Усклађивање ПП и уту за регулацију корита ријеке Милошевице (јануар 2011. год.),
10. План парцелације за "Целпак" површине сса 3,9 ha,
11. План парцелације за простор "Крајина -Целпак" површине сса 11,3 ha, (новембар 2006. год.),
12. РП бившег погона "Целпак", Секција 1 и Секција 2. Површине 47,1 ha (децембар 2006. год.)
13. РП подручја Матарушко поље "Матарушко поље" у насељу Тукови - секција 1, површине 75,5 ha (децембар 2007. год.),
14. РП централне зоне града Приједора са споменичким комплексом, површине 60,00 ha (март 2000. год.),
15. Допуна РП централне зоне града Приједора са споменичким комплексом, 2. фаза, површине 39 ha (децембар 2008. год.),
16. РП "Стари град" површине 19,8 ha (март 2007. год.),

17. Измјене и допуне РП Централне зоне града Приједора са споменичким комплексом - секција 2, површине 65 ha (јули 2007. год.),
18. Ревизија РП насеља "Пећани", секција 1 и 2, површине 44 ha (фебруар 2008. год.),
19. РП сервисно-услугне и радне зоне уз МП Приједор-Бањалука и радне зоне и стамбене зоне "Свале", површине 145,3 ha (децембар 2004. год.),
20. Измјена дијела РП сервисно-услугне и радне зоне уз МП Приједор - Бањалука и радне и стамбене зоне "Свале", површине 21,3 ha (март 2008. год.),
21. РП подручја насеља "Урије-Југ", површине 43,50 ha (април 2009. год.),
22. РП подручја дијела насеља "Урије и Чиркин Поље", секција 1 и секција 2, површине 96,00 ha (децембар 2006. год.),
23. Измјене РП подручја дијела насеља "Урије" и "Чиркин Поље", 1 фаза измјене РП-а насеља "Расадник" и "Аеродром 3", површине 36,3 ha (мај 2008. год.),
24. Измјена и допуне РП "Аеродром 1" и "Аеродром 2", површине 18,00 ha (јули 2008. год.),
25. ПП за изградњу дијела источне обилазнице, I фаза од магистралног пута Приједор М15 - Сански Мост до локалног пута Приједор-Буснови, површине 24,4 ha (јуни 2009. год.),
26. ПП за подручје приградског насеља "Балтине Баре", површине 4,4 ha (март 2006. год.),
27. РП дијелова насеља Доња Пухарска и Урије - I фаза (Секција 1 и 2); (Сл. гл. Града Приједора бр. 6/13);
28. Ревизија измјене и допуне Регулационог плана централне зоне Приједора са споменичким комплексом I фаза - Секција 1; (Сл. гл. Града Приједора бр. 10/13).

Контролисаним урбаним развојем се проводе планови; изводи се неопходна инфраструктура, остварује континуитет и функционалност у просторном смислу.

Такође се чувају коридори за планирану инфраструктуру а заштитним зонама се чувају инфраструктурни линијски системи (саобраћајнице, електроководови, топоводи ...), као и заштитни појасеви водотокова.

У циљу контролисаног урбаног развоја Скупштина општине Приједор, 15.3.2012. год. донијела је Одлуку о уређењу простора општине Приједор ("Сл.гласник општине Приједор" број 2/12) којом се утврђују услови коришћења, изградње, уређење и заштита простора и добара на подручју општине Приједор.

2. Неконтролисани урбани развој, у првом реду представља изградњу бесправних објеката, односно бесправних насеља. Бесправна изградња повлачи за собом неадекватну саобраћајну мрежу, насталу стихијски, са најчешће, недовољним попречним профилем саобраћајница, без тротоара, без пратећег зеленила, неадекватног застора и сл. Такође, неконтролисани урбани развој, често уништава заштитне инфраструктурне коридоре као и заштитне појасеве.

Неконтролисаним урбаним развојем се отежава, често и онемогућава хоризонтална регулација (т.ј. адекватно формирање грађевинских линија) а деградира се и визуелни идентитет простора.

По питању коришћења земљишта, неконтролисаним урбаним развојем често се узурпира земљиште других намјена; врши се стихијска препарцелација земљишта, отежава се рјешавање имовинско правних односа и сл.

Б.1.а.9. ЗЕМЉИШТА КОНТАКТНИХ ЗОНА

Земљишта контактних зона урбанистичког плана, углавном представљају пољопривредно земљиште, дјелимично шумско и грађевинско земљиште на којем су никла стамбена насеља, грађена уз комуникације, најчешће стихијски.

На југоисточној страни обухвата урбанистичког плана, у контактної зони се налази рибњак Саничани.

Б.1.а.10. ЗЕМЉИШТА У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ

Земљишта у функцији заштите су:

- заштитни појасеви и
- заштитне зоне.

Заштитно зеленило, на припадајућем земљишту представља посебан вид заштите. Земљиште које захвата заштита водозахвата је један од посебно важних.

Заштитни појасеви и заштитне зоне су површине земљишта, водне површине или ваздушни простори који су одређени планом или на основу плана нумерички и графички и намијењени су за заштиту живота и здравља људи, безбједност објеката, површина или простора, у складу са одредбама посебних прописа или у складу са стручним правилима која се примјењују у одговарајућој области.

Б.1.а.11. КОМУНАЛНА ОПРЕМЉЕНОСТ

Комуналне дјелатности су дјелатности производње и испоруке комуналних производа и пружање комуналних услуга, који су незамјенив услов живота и рада грађана и других субјеката на одређеном подручју. (нл.comunalia –општинске ствари, општински послови).

По Закону о комуналним дјелатностима ("Сл. гласник Републике Српске", бр. 124/11) комуналне дјелатности су:

- производња, пречишћавање и испорука воде,
- пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода,
- производња и испорука топлоте,
- испорука гаса,
- одвођење и депоновање отпадака,
- погребна дјелатност-уређење и одржавање гробља и сахрањивање,
- димњачарска дјелатност,
- јавни превоз лица у градском и приградском саобраћају,
- чишћење јавних површина,
- одржавање, опремање и уређење јавних зелених и рекреационих површина,
- одржавање јавних саобраћајних површина и
- јавна расвјета.

По Закону, градови и општине могу и неке друге дјелатности утврдити као дјелатности од посебног друштвеног интереса, тј. као комуналне дјелатности (одржавање јавних мс-а, одржавање јавних

купатила, јавних простора за паркирање, кафилерија, одржавање пијаца и пружање услуга на њима, одржавање јавних бунара и чесми, као и друге дјелатности од локалног интереса).

Општина Приједор је 2007. год. донијела Одлуку о комуналном реду, те измјене и допуне исте из 2010 и 2012. год. ("Сл. Гласник општине Приједор", бр. 5/2010 и 2/2012), којом се дефинише комунални ред и одржавање комуналног реда на ужем урбаном подручју Приједора обухваћеном урбанистичким планом и центрима насеља Брезичани, Љубија, Омарска и Козарац, прописују услови и начин одржавања чистоће на јавним површинама, услови и начин уклањања снијега и леда са јавних површина, привремено заузимање јавних површина у сврху обављања допуштене дјелатности, јавна расвјета, као и услови и начин обезбјеђења хигијенске диспозиције отпадних материја.

Јавним површинама у смислу ове Одлуке сматрају се:

- саобраћајне површине (коловози, плочници, пјешачке стазе, тргови, мостови, јавна паркиралишта и др.),
- зелене површине (паркови, травњаци, цвјетњаци, и други цвјетни и јавни насади),
- уређене и неуређене површине око стамбених, пословних и других објеката,
- водотоци и обале водотока (ријеке, рјечице, потоци и канали),
- спомен обиљежја, излетишта, природне и радом створене вриједности,
- површине и објекти намијењени јавној употреби као што су: аутобуска стајалишта, жељезнички перони, отворени пијачни и тржични простори и сличне површине, а које су као такве доступне неодређеном броју индивидуално неодређених физичких и правних лица.,

Ова одлука нигдје експлицитно не садржи које су то комуналне дјелатности које су од општег интереса за град Приједор, већ парцијално дефинише одређене области, како је то наведено у претходном пасусу.

Може се констатовати, с обзиром да Одлуком Града нису потврђене одређене комуналне области, да су области које су дефинисане Законом важеће и за Град Приједор.

Стратешки план добре управе у области вода и заштите животне средине општине Приједор (2008-2013), у дијелу који третира ову област, уочени су проблеми у управљању и располагању имовином предузећа у области комуналне инфраструктуре, што додатно указује на потрбу рационалног рјешавања начина функционисања ових области и њиховог просторног размјештаја и функционисања.

Скупштина општине Приједор донијела је 29.06.2005. године Одлуку о усвајању Локалног еколошког акционог плана (број: 01-022-53/05) кога је у сарадњи са Административном службом Општине Приједор израдило Еколошко друштво "Козара" из Приједора.

Поменути план на свеобухватан начин сагледава стање животне средине на подручју општине по свим њеним аспектима, идентификује настале проблеме, бави се на студиозан начин њиховим узроцима и одређује стратешке циљеве и конкретне активности на подизању квалитета животне средине.

Комуналне дјелатности у смислу комуналних услуга, представљају објекти комуналних дјелатности (што не укључује објекте и мреже комуналне инфраструктуре попут цјевовода, резервоара итд). Објекти комуналних дјелатности представљају објекте од општег интереса и имају јавну намјену.

На подручју општине Приједор, односно на подручју обухвата урбанистичког плана, од 2007. год. су присутна четири јавна комунална предузећа: "Водовод" а.д. Приједор, "Комуналне услуге" а.д. Приједор, "Градска тржница" а.д. Приједор и "Топлана" а.д. Приједор.

1. *Комунално предузеће "Водовод" а.д. Приједор* се бави производњом и испоруком воде и пречишћавањем и одвођењем отпадних вода. Јавним водоводним системом управља предузеће "Водовод" а.д. Приједор. Трансформацијом предузећа одвојене су услуге водоснабдијевања и канализације од комуналних услуга и тржнице.
2. *Комунално предузеће "Комуналне услуге" а.д. Приједор* обавља више комуналних дјелатности: од прикупљања одвожења и депоновања отпадака, преко чишћења јавних површина, одржавања, уређивања и опремања јавних зелених површина, паркова и дрвореда, до одржавање расадника, одржавања гробаља као јавних површина и погребних услуга (услуга сахрањивања). Чишћење дивљих депонија углавном врше приватна предузећа по налогу општине Приједор.
3. *"Градска тржница" а.д. Приједор* се стара о Централној пијаци, реонским пијацама у Приједору као и осталим пијацама у Козарцу, Љубији и Омарској. У обухвату урбанистичког плана егзистирају Централна градска пијаца (затворена), пијаца на Рашковцу и нова мјешовита пијаца на Уријама. Нова пијаца на Уријама заузима 650 м² и, капацитета 14 продајних мјеста са простором за кванташку продају са 8 продајних мјеста. Снабдијева Урије, Аеродромско насеље, Чиркин поље и шире. Тржничка дјелатност по Закону: може и не мора бити комунална дјелатност.
4. *"Топлана" а.д. Приједор*, се бави производњом и испоруком топлотне енергије.

У вези осталих комуналних дјелатности, можемо истаћи да код јавног превоза више не постоји државни монопол и у овој области је још 2004. год. егзистирало 10 предузећа која су се бавила овом дјелатношћу.

У градском језгру Општине Приједор послује 5 јединица поштанске мреже: 79101 Приједор (шалтерска пошта), 79102 Приједор (доставна пошта за градско језгро Приједора и сједиште Радне јединице) и сљедеће шалтерске поште: 79103 Приједор, 79104 Приједор и 79105 Приједор.

Главна пошта за општину Приједор је у градском насељу Приједор, као и још 3 мање поште.

Главно предузеће за снабдијевање електричном енергијом на подручју Града Приједор је ЗП "Електрокрајина" а.д. Бања Лука. Подручје Града Приједор покрива Радна јединица "Електродистрибуција Приједор".

Подручје Града Приједор телекомуникационим услугама у фиксној телефонији покрива организациона јединица Регионални телеком Приједор у саставу предузећа "Телеком Српске" а.д. Бања Лука.

Укупна нето површина објеката јавних комуналних предузећа (заједно са пијацама), објеката предузећа која се баве јавним превозом, дистрибуцијом електричне енергије и телекомуникацијама, као и објеката пошта, износи око 8500 м².

Треба напоменути да, након што је седамдесетих и осамдесетих година егзистирао као СИЗ-а за стамбено-комуналне послове, једно вријеме као Комунални завод, одлуком Скупштине општине Приједор од 1999. године постоји као ОЈДП "Завод за изградњу града и општине".

ЈП "Завод за изградњу града" Приједор пројектован је као стручносервисна институција за планирање и реализацију, контролу и надзор изградње и урбаног развоја у Граду Приједор.

Урбанистички план Приједора 1981-2000.год. просторно је третирао (просторни размјештај) дио комуналних дјелатности:

- водозахват - бунаре и заштиту водозахвата,

- одлагање отпадних материја - санитарну депонију у Љескарама,
- мјесто пречистача отпадних вода, ван обухвата овог Урбанистичког плана у изради,
- погребну дјелатност - локалитет централног градског гробаља.

У овом Урбанистичком плану просторно ће бити третиране и друге комуналне дјелатности, јер све комуналне дјелатности нису просторно условљене, мада представљају дјелатности од општег интереса; те ће се јасније дефинисати кроз планска рјешења.

Комунална опремљеност Приједора огледа се у постојању:

- постројења за снабдијевање града водом - мрежа и објекти,
- постројења за одвод отпадних вода - мрежа и објекти,
- постројења за дистрибуцију електричне енергије - мрежа и објекти,
- посебних предузећа:
 - предузећа за одржавање путева и зелених површина,
 - предузећа градске чистоће,
 - погребног предузећа,
 - топлане,
- централног градског гробаља у сјеверном дијелу града,
- градске депоније Курево (Љубија) и
- зелене пијаце и тржнице.

Глобално посматрано комунална опремљеност није на задовољавајућем нивоу, изузев централног дијела градског насеља Приједор, јужно од жељезничке пруге, који посједује сву или готово сву комуналну опрему, укључујући и мрежу даљинског гријања.

САОБРАЋАЈ

У саобраћајној мрежи града највећи значај представљају магистрални путни правци М4 Бања Лука - Приједор - Нови Град који се пружа у правцу исток - запад и М15 Козарска Дубица - Приједор - Сански Мост који се пружа у правцу сјевер - југ. У урбаној градској зони ови магистрални путни правци представљају примарне градске саобраћајнице, градске магистрале. С обзиром да градске магистрале пролазе кроз централну зону града а нема алтернативних праваца којима би се измјестио транзитни саобраћај, сва возила пролазе кроз центар града - мијешање локалног и транзитног саобраћаја.

Постоји само један улазак у град, денивелисан пролаз испод жељезничке пруге - подвожњак. Два уласка у град - прелазак преко жељезничке пруге у нивоу, нису адекватни прелази за тешки теретни саобраћај.

Такозвани "Мали подвожњак" повезује Улице Бранислава Нушића и Војводе Мишића а пројектован је и изведен искључиво за пјешачки саобраћај (ширина, висина подвожњака, близина стубова, подужни нагиб и сл.). Тренутно се користи за потребе колског саобраћаја ради недовољних саобраћајних веза сјеверног и јужног дијела града.

Жељезничка пруга Добој - Суња од Приједора према западу, паралелна је са магистралним путем М4 тако да дијели град на сјеверни и јужни дио.

Ријека Сана, такође, дијели град на десну обалу на којој су сви централни, градски садржаји и лијеву обалу на којој су стамбена насеља (Тукови, Хамбарине, Раковчани, Ризвановићи, Бишћани и др.) На ријеци Сани, на магистралном путу М15 Приједор - Сански Мост егзистира један мост.

Југоисточна обилазница је изведена са новим мостом преко ријеке Сане али није спојена на локалну саобраћајницу Приједор - Гомјеница - Петрово - Саничани - Ракелићи, тако да егзистира сама за себе.

У централној зони града егзистира и аутобуска станица која својим капацитетом и садржајем задовољава како постојеће тако и перспективне захтјеве путника а својим просторним размјештајем у потпуности задовољава функционалне критеријуме лоцирања. Аутобуска станица је мјешовитог типа, односно обједињен је приградски и међуградски саобраћај, односно станице.

У непосредној близини аутобуске станице лоцирана је и жељезничка станица. Жељезничка мрежа је у функцији на подручју цијеле општине Приједор. Локалне жељезничке линије су Бања Лука – Приједор – Нови Град, Нови Град – Приједор – Бања Лука, Приједор – Омарска, Омарска – Приједор.

Постоји могућност везе са осталим градовима у РС/ФБиХ локалним путничким возовима са пресједањем у станици Добој за станице: Модрича, Шамац, Тузла, Маглај или у станици Нови Град за станицу Бихаћ.

Везе са градовима других држава се остварује међународним возовима за превоз путника. Међународна жељезничка линија је Загреб – Приједор – Сарајево – Плоче.

На подручју општине Приједор постоје и два индустријска колосјека жељезничке пруге: Брезичани – Љубија и Омарска – Томашица. У периоду интензивног рада на коповима жељезне руде на подручју Љубије и Томашице био је интензиван и саобраћај на поменутом колосјецима. У садашњем тренутку на индустријским колосјецима се не одвија жељезнички саобраћај.

У сјеверном дијелу града постоји спортски аеродром.

Станице за снабдјевање горивом (ССГ) су лоциране на магистралним путним правцима. На магистралном путном правцу М15, јужно, у насељу Тукови и сјеверно према Козарској Дубици, у насељу Аеродромско постоје станице за снабдјевањем горивом, са десне стране пута. Приступ станицама омогућен је лијевим скретањима. Пожељно би било изградити ССГ и са супротне стране улице да би се избјегле све евентуалне конфликтне тачке и повећао ниво безбједности саобраћаја. На магистралном путу М4 према Бањалуци покривеност са ССГ је обострана, док правац према Новом Граду нема изведене ССГ. Пожељно би било изградити ССГ и у зони магистралног пута М4 у правцу Брезичана, односно Новог Града.

Саобраћај у цијелом граду је препуштен стихијском коришћењу и развоју и не прати изградњу стамбених као ни пословних садржаја. Дуги низ година ништа није улагано и изражен је саобраћајни проблем који се испољава кроз гужве не само у вршним часовима, у протоку и капацитету постојећих улица. Неопходно је извођење нових саобраћајница, како секундарне саобраћајне мреже, тако и примарне.

Б.1.а.12. ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ГРАДСКИХ ДИЈЕЛОВА

Валоризацијом постојећег стања идентификовано је 47 дијелова у обухвату урбанистичког плана, дефинисаних као валоризациони блокови.

Блокови су формиран као цјелине које су издвојене по природним или створеним границама, односно, воденим токовима, рељефним карактеристикама, улицама, каналима, пругом и сл.

У зависности од формираних цјелина, блокови су различитих површина као и карактеристика.

У ужем урбаном подручју евидентни су мањи блокови, формиран по границама градских блокова изграђене физичке структуре; док су блокови већих површина периферно лоцирани у односу на обухват урбанистичког плана; а махом обухватају пољопривредно и шумско земљиште и мјестимично су изграђени дуж комуникација.

У структури обухваћеног подручја јасно се намећу формиран градски дијелови:

1. централни дио града смјештен на простору између ријеке Сане и жељезничке пруге,
2. простор Старог града - ембрион Приједора, настао у рукавцу Сане,
3. нови дио града - насеље Пећани,
4. дио града настао на простору преко пруге уз путне правце ка Козарској Дубици и Козарцу и Омарској,
5. дио у којем је смјештена индустријска зона - југоисточни дио обухвата
6. дио у којем је смјештена индустријска зона - сјеверозападни дио обухвата
7. простори у ширем урбаном подручју

1. централни дио града смјештен на простору између ријеке Сане и жељезничке пруге,

Овај дио града обухвата најизграђенији и најнасељенији дио града у којем су смјештени готови сви централни садржаји. Карактерише га централна позиција постојеће урбане матрице, висока спратност објеката, уређене и одржаване зелене површине, саобраћајна матрица - спој ортогоналне саобраћајне шеме и шеме рибља кост.

2. простор Старог града - ембрион Приједора, настао у рукавцу Сане,

Стари град је градско насеље и најстарији дио Приједора. Смјештено је на вјештачком острву ријеке Сане познатом као Свињарица, насталом спајањем корита двију рјечица, које су се на размаку од стотинак метара паралелно уливају у Сану. Настали рукавац познат је као Берек, а корита двију рјечица, Мајковаче и Пухарске, одавно су измјештена и покривена асфалтом.

Стари град броји 100-ак домаћинстава и припада мјесној заједници Приједор III Рашковац.

У протеклом времену Стари град је изгубио аутохтони излед и вриједности везане за урбано наслеђе.

3. нови дио града - насеље Пећани,

Пећани су једно од већих градских урбаних насеља у Приједору, настало у новије вријеме. У овом насељу живи између 7 и 8 хиљада становника. У склопу насеља се налази градски парк, Градски стадион ФК Рудар Приједор, одјељење дјечијег вртића "Радост", зелена пијаца и Основна школа "Доситеј Обрадовић", те стадион прволигаша ФК Рудар Приједор капацитета 5000 мјеста.

4. дио града настао на простору преко пруге уз путне правце ка Козарској Дубици, Козарцу и Омарској,

Пухарска је приједорско приградско насеље и дијели се на Горњу и Доњу Пухарску. Границу насеља према југу и истоку представља рјечица Пухарска, према западу пруга Бања Лука - Нови Град а према сјеверу рјечица Глибаја и обронци Козаре. Тачну границу између Горње и Доње Пухарске није могуће повући, али би се за међу могла узети Улица Душка Брковића.

Пухарска је карактеристично периферно насеље са великим бројем стамбених објеката-кућа и неплански грађених сокака. Улице су тијесне и углавном слијепе. У насељу нема важнијих инфраструктурних и привредних објеката.

Према процјенама, МЗ Доња Пухарска има око 4 500 становника, а МЗ др Младен Стојановић којој припада Горња Пухарска око 1 700 становника.

5. дио у којем је смјештена индустријска зона - југоисточни дио обухвата

Тукови су једино приједорско насеље које се налази на лијевој обали ријеке Сане. Име долази од старословенске ријечи "тук" - шумарак.

Насеље је никло уз Улицу војводе Степе Степановића (у ствари магистрални пут Приједор—Оштра Лука) у дужини већој од три километра и прилично је развучено. Непостојање насипа уз ријеку Сану разлог је честих поплава, посебно у дијелу насеља код Градског моста.

У насељу се налази фудбалски терен који користи ФК Тукови (4. општинска лига), као и терен познат као Суви Приједор на коме је прије рата била предвиђена изградња Градског стадиона. Такође, у насељу се налазе хале Стонотениског клуба Приједор, као и спортско-рекреативни комплекс Мочвара са тениским, фудбалским и одбојкашким теренима. Дуж обале Сане налазе се многобројна купалишта .

6. дио у којем је смјештена индустријска зона - сјевероисточни дио обухвата

Урије су дио града који се, посматрано од центра града, налази са његове сјеверне стране. Интензивније насељавање почело је после другог свјетског рата, углавном породица из поткозарских села.

Првобитно је овај назив означавао подручје писте данашњег Аеродрома Урије (Горње Урије) и некадашњег Расадника, док је подручје око предузећа Аутотранспорт називано Доњим Уријама. Касније се назив проширио и обухвата читав простор између рјечице Пухарске на западу, магистралног пута Нови Град - Бањалука на југу, Бикаревића потока на истоку и Пашиначког пута на сјеверу. Само име је турцизам и означава утрину, пашњак.

Насеље има благо вишу надморску висину у односу на сам центар града и предјеле у близини ријеке Сане (136 m). Границу између центра града и насеља Урије чини жељезничка станица Приједор, тј. пруга Добрљин-Бањалука.

Урије су са центром града повезане Малим и Великим подвожњаком и могу се подијелити у неколико мањих насеља: Аеродромско насеље, Гашића насеље, Рудничко насеље, Цигански мост, Плинару и Тешинић.

Урије су насеље изграђено углавном породичним кућама, које су у почетку грађене стихијски, те се због тога формирао велики број сокака у овом насељу. Објекти грађени после 2. свјетског рата, углавном су истог типа и данас постоје. То су приземне куће са подрумом.

Данас је насеље углавном изграђено једносратним или двосратним, породичним, кућама. Мјесна заједница Приједор II - Урије броји око 13 500 становника.

У Првомајској улици, овог насеља налазила се приједорска циглана, која је у функцији била још и прије Другог свјетског рата, такође у насељу је прије рата 1992. године радила и фабрика керамике.

На сјеверној граници насеља налази се приједорска Општа болница др. Младен Стојановић, Храм св. пророка Илије, Основна школа "Петар Кочић" и одјељење дјечијег вртића "Радост".

На сјеверном ободу насеља налази се спортски аеродром Урије.

Између Улице Славка Родића и насеља Пухарска смјештена је приједорска касарна.

Свале су насеље и индустријска зона дуж магистралног пута Приједор - Бања Лука. Насеље се налази између МЗ Приједор II, МЗ Орловача и МЗ Чиркин поље.

На Свалама има врло мало стамбених објеката, ту су углавном индустријски и привредни објекти. Највећи од њих су складиште кексаре Мира и бивша фабрика Кератерм.

Луковица је градско насеље смјештено километар јужно од центра града. Границе чине Улице Саве Ковачевића (исток), Краља Александра (сјевер), Српских великана (запад) и Алеја козарског одреда (југ). Познато је и под називом Колонија, јер је изграђено за потребе радника оближње фабрике Целпак. Припада мјесној заједници Кокин град.

Тополик је новоизграђено избјегличко насеље у Приједору, смјештено на подручју мјесне заједнице Приједор IV - Нова Орловача. Налази се сјевероисточно од пруге Нови Град-Бања Лука, јужно од ријеке Милошевице. Насеље броји око 150 домаћинстава.

7. простори у ширем урбаном подручју

У ширем урбаном подручју налазе се насеља Гомјеница (на лијевој обали ријеке Гомјенице), Хамбарине, Ризвановићи, Брезичани, Пухарска и дио насеља Чиркин Поље.

Црна долина

Црна долина се налази сјеверно од Приједора, на 4 km од центра града. На истоку се граничи са селом Велико Паланчиште, а границу представља пут Приједор - Козарска Дубица. На сјеверу граничи са Горњим Јеловцем и мањим дијелом са Јутрогостом, док се на западу наслања на село Брезичани. Према југу се налазе Чејреци и Горња Пухарска.

Веома је разуђено село, готово без сеоског центра. Подијељена је у засеоке.

Б.1.6. СТАНОВНИШТВО

Б.1.6.1. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

КРЕТАЊЕ БРОЈА СТАНОВНИКА И ДОМАЋИНСТАВА

Обухват УП Приједор заузима 11 cjеловитих насељених мјеста и 8 дијелова насељених мјеста-Брезичани, Црна Долина, Чараково, Ђела (Петрово), Горњи Орловци, Љубија, Миљаковци и Велико Паланчиште.

Број становника 2012. године у обухвату плана се процјењује на 47.243 становника (становништво у земљи). Ова процјена базира се на броју бирача и ученика у основним школама. Популација обухвата УП Приједор чини 57.4% укупног становништва општине.

Табела 6: Кретање броја становника на подручју обухвата УП Приједор у периоду 1948 – 2012. година

Ред. број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	БРОЈ СТАНОВНИКА							
		1948	1953	1961	1971	1981	1991	1993	2012*
1	Бишћани	639	734	928	1319	1384	1440	0	373
2	Брезичани - дио	338	338	378	405	413	433	324	410
3	Црна Долина - дио	161	160	146	88	88	85	69	52
4	Чараково - дио	522	586	745	939	1100	1172	74	312
5	Чејреци	523	567	647	662	709	739	255	520
6	Чиркин Поље	375	401	687	1002	1463	1996	1898	3959
7	Ђела (Петрово) - дио	192	215	250	284	300	319	154	133
8	Доњи Орловци	499	521	540	644	802	881	808	1943
9	Гомјеница	697	810	1077	1878	2483	2949	2416	3470
10	Горња Пухарска	360	409	671	624	643	615	331	371
11	Горњи Орловци - дио	8	8	12	13	14	15	15	22
12	Хамбарине	992	1158	1548	2123	2499	2876	62	543
13	Љубија - дио	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Миљаковци - дио	152	167	168	151	153	144	111	112
15	Орловача	246	359	511	795	1132	1105	979	2879
16	Приједор	6941	8894	14295	22223	29449	34635	24727	31430
17	Раковчани	769	819	969	1195	1368	1429	12	305
18	Ризвановићи	742	851	1007	1174	1433	1571	0	355
19	Велико Паланчиште - дио	14	15	15	16	18	34	32	54
УКУПНО		14170	17012	24594	35535	45451	52438	32267	47243

*Процјена Урбис центар Бања Лука

Из табеле је видљиво да број становника непрекидно растао у периоду 1948 – 1991. година (просјечна годишња стопа раста 3.09 %), када је и достигнут максимум популације од 52.438 становника.

За раст становништва по просјечној годишњој стопи раста од 3.72% у првом међупописном периоду (1948 – 1953. година) је био најзаслужнији висок природни прираштај, односно, наталитет. У сљедећем периоду (1953 – 1961. година) просјечна годишња стопа раста је порасла на чак 4.71 % (највиша у периоду 1948 – 1991. година), а на ову веома високу стопу је више утицала велика имиграција у урбано подручје него природни прираштај. Међупописни период 1961 – 1971. година је карактерисало успоравање раста становништва (просјечна годишња стопа раста од 3.75 %) на који је готово подједнако утицао природни прираштај и миграциони салдо.

Основна карактеристика међупописног периода 1971 -1981. година (просјечна годишња стопа раста од 2.49%) јесте поново подједнак утицај природног прираштаја и миграционог салда на раст популације.

Природни прираштај је потпуно преузео примат у међупописном периоду 1981 - 1991. година, када је просјечна годишња стопа раста становништва смањена на 1.44 %. У овом периоду стопа миграционог салда је значајно смањена.

Ратне емиграције и пад природног прираштаја су узроковале драстичан пад популације у периоду 1991 – 1993. година, за преко 20.000 становника.

У посљедњем периоду 1993 – 2012. година, миграциони салдо, изражен кроз далеко већу имиграцију него емиграцију, превасходно је узроковао пораст популације у обухвату УП Приједор и поред негативног природног прираштаја.

Сличне тенденције, као и код броја становника, у обухвату плана су остварене и у погледу броја домаћинства, као другог значајног демографског параметра, с тим, да су стопе раста броја домаћинства веће у читавом периоду од 43 године, због константног смањења просјечне величине домаћинства у периоду 1948 – 1991. година.

Табела 7: Кретање броја домаћинства на подручју обухвата УП Приједор у периоду 1948 – 2012. година

Ред. број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА							
		1948	1953	1961	1971	1981	1991	1993	2012*
1	Бишћани	105	119	158	229	266	367	0	120
2	Брезичани - дио	59	67	84	96	112	129	101	128
3	Црна Долина - дио	30	31	35	21	23	26	23	19
4	Чараково - дио	96	100	139	163	193	206	19	99
5	Чејреци	91	106	120	138	155	173	78	165
6	Чиркин Поље	74	89	162	233	405	568	543	1237
7	Ђела (Петрово) - дио	34	41	51	56	59	63	53	43
8	Доњи Орловци	90	108	131	160	212	259	231	607
9	Гомјеница	130	210	245	429	649	809	662	1084
10	Горња Пухарска	63	78	145	126	141	162	102	120
11	Горњи Орловци - дио	2	2	3	4	4	4	4	7
12	Хамбарине	180	208	290	392	487	661	18	175
13	Љубија - дио	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Миљаковци - дио	26	28	35	35	37	40	33	36
15	Орловача	50	78	136	206	304	332	315	900
16	Приједор	1747	2300	3924	6142	8640	10633	8108	9822
17	Раковчани	132	135	184	217	277	341	4	98
18	Ризвановићи	107	127	175	202	287	382	0	114
19	Велико Паланчиште - дио	3	3	4	4	5	10	10	18
УКУПНО		3019	3830	6021	8853	12256	15165	10304	14792

*Процјена Урбис центар Бања Лука

Значајно смањење просјечне величине домаћинства у периоду 1991–1993. година допринијело је да пад броја домаћинства процентуално буде мање изражен у односу на пад броја становника.

Процењује се да је стопа раста броја домаћинства у периоду 1993–2012. година била нешто мања од стопе раста броја становника због пораста просјечне величине домаћинства са 3.13 у 1993. години на 3.19 у 2012. години.

Просјечна величина домаћинства је иначе 1948. године, износила 4.69 члана, а 1991. године је пала на 3.46 члана.

Укупан број домаћинства 2012. године се процењује на 14792 домаћинства.

ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ

Кретање броја становника односно динамика становништва посљедица је природног и механичког кретања становништва (миграција).

Аналізу природног прираштаја није могуће урадити на нивоу обухвата УП Приједор, јер су подаци о наталитету и морталитету, а тиме и публиковани само до нивоа општина (јединица локалне самоуправе).

До 1991. године Град Приједор је углавном имао просјечне годишње стопе природног прираштаја испод просјека БиХ. Тако је 1990. године просјечна годишња стопа природног прираштаја износила 7.77 ‰ (БиХ - 8.7 ‰). Такође, основано се може претпоставити да је у периоду 1992 – 1995. година природни прираштај био негативан усљед ратних губитака.

Сљедећа табела показује вриједности природног прираштаја у периоду 1996 – 2010. година на подручју Града Приједор.

Табела 8: Природни прираштај на подручју Града Приједор у периоду 1996 – 2010. година

Година	Наталитет	Морталитет	Природни прираштај
1996	789	831	-42
1997	857	871	-14
1998	715	853	-138
1999	713	837	-124
2000	734	981	-247
2001	763	1017	-254
2002	687	995	-308
2003	615	907	-292
2004	588	981	-393
2005	612	1012	-400
2006	618	934	-316
2007	649	1065	-416
2008	640	984	-344
2009	629	991	-362
2010	650	1002	-352
УКУПНО	10259	14261	-4002

Из табеле је видљиво да Град Приједор од 1996. године биљежи искључиво негативне вриједности природног прираштаја.

Упоредивањем периода прије и после 1992. године видљиво је да су вриједности природног прираштаја на простору Града доживјеле изразите промјене: од изразито позитивних постале су негативне након 1992. године. Просјечна годишња стопа природног прираштаја након 1996. године износи око -3.3 ‰. Основано се може претпоставити да је и у самом обухвату УП Приједор присутан негативан природни прираштај, али са нешто вишом стопом природног прираштаја.

МЕХАНИЧКО КРЕТАЊЕ

Град Приједор је у периоду 1948 - 1991. година представљао емиграционо подручје за разлику од обухвата УП Приједор, гдје је позитиван миграциони салдо представљао битну компоненту раста популације. Врхунац негативног миграционог салда на подручју Града и обухвата УП је достигнут у периоду 1991 - 1993. година. У периоду 1993 – 2012. година миграциони салдо је постао позитиван, што се испољава у порасту укупног броја становника. Ово је везано за досељавање српског становништва из Федерације БиХ и Хрватске (бивше избјегло и расељено становништво) и повратак раније домицилног бошњачког и хрватског становништва на подручје Града Приједор.

Подаци о унутрашњим миграцијама (у БиХ) за период 2007 - 2011. година које је публиковао Републички завод за статистику РС показују да Град Приједор има позитивни миграциони салдо унутрашњих миграција од свега 6 становника. Код досељавања више становника долази из Федерације БиХ него из других дијелова РС, док нешто већи број становника одсељава у друге општине РС него у Федерацију БиХ и Брчко дистрикт.

Табела 9: Механичко кретање на подручју Града Приједор у периоду 2007 – 2011. година

Година	Досељено становништво	Одсељено становништво	Миграциони салдо
2007	605	520	85
2008	532	602	-70
2009	474	449	25
2010	493	505	-12
2011	430	452	-22
УКУПНО	2534	2528	6

За обухват УП Приједор се основано може претпоставити да има већи позитивни миграциони салдо унутрашњих миграција, јер као регионални центар привлачи околно становништво. У погледу спољних миграција такође се може претпоставити да је присутан позитиван миграциони салдо, како на нивоу Града, тако и унутар обухвата УП.

Б.1.6.2. СТРУКТУРЕ СТАНОВНИШТВА

Структуре становништва су значајан сегмент сваке демографске анализе. Нажалост, не постоје званичне процјене демографских структура за период 1991 - 2012. година. С друге стране, публиковани су подаци о само једном дијелу структура (национална, полна и старосна структура) из Пописа 1991. године.

ПОЛНА СТРУКТУРА

Полна структура становништва у обухвату УП Приједор је 1991. године је имала значајне разлике у односу на полну структуру БиХ и Града Приједор.

Табела 10: Однос мушког и женског становништва по насељеним мјестима на подручју обухвата УП Приједор 1991. године

Редни број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	ПОЛНА СТРУКТУРА 1991. ГОДИНЕ		
		Мушко становништво	Женско становништво	Укупно
1	Бишћани	762	678	1440
2	Брезичани - дио	209	224	433
3	Црна Долина - дио	42	43	85
4	Чараково - дио	581	591	1172
5	Чејреци	364	375	739
6	Чиркин Поље	963	1033	1996
7	Ђела (Петрово) - дио	162	157	319
8	Доњи Орловци	434	447	881
9	Гомјеница	1482	1467	2949
10	Горња Пухарска	299	316	615
11	Горњи Орловци - дио	7	8	15
12	Хамбарине	1479	1397	2876
13	Љубија - дио	0	0	0
14	Миљаковци - дио	69	75	144
15	Орловача	529	576	1105
16	Приједор	16947	17688	34635
17	Раковчани	748	681	1429
18	Ризвановићи	770	801	1571
19	Велико Паланчиште - дио	16	18	34
УКУПНО		25863	26575	52438

У односу на просјек БиХ из 1991. године (женско становништво 50.11 %), као и полну структуру на нивоу читавог Града Приједор (готово исти однос као и на нивоу БиХ - 50.16 %), обухват УП Приједор је карактерисало веће учешће женског становништва (50.68 %). Занимљиво је да је у насељеним мјестима Бишћани, Ђела (Петрово), Гомјеница, Хамбарине и Раковчани мушког становништва било више од женског становништва.

Основано се може претпоставити да су ратни губици мушког становништва и позитивни миграциони салдо женског становништва у периоду 1991 - 2012. година условили даље погоршање полне структуре у смислу смањења удјела мушког становништва. Процјена за 2012. годину је 48.4% према 51.6% (мушко - женско становништво).

СТАРОСНА СТРУКТУРА

Старосна структура представља веома значајну структуру становништва и на њој се заснивају разне друге врсте планирања. Сљедећа табела показује старосну структуру 1991. године.

Табела 11: Старосна структура по насељеним мјестима на подручју обухвата УП Приједор 1991. године

Редни број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	СТАРОСНА СТРУКТУРА 1991. ГОДИНЕ			
		0-14 година	15-64 година	65> година и непознато	Укупно
1	Бишћани	382	995	63	1440
2	Брезичани - дио	86	296	51	433
3	Црна Долина - дио	14	57	14	85
4	Чараково - дио	343	765	64	1172
5	Чејреци	202	480	57	739
6	Чиркин Поље	476	1386	134	1996
7	Ђела (Петрово) - дио	74	223	22	319
8	Доњи Орловци	187	610	84	881
9	Гомјеница	632	2090	227	2949
10	Горња Пухарска	141	424	50	615
11	Горњи Орловци - дио	3	11	1	15
12	Хамбарине	715	1994	167	2876
13	Љубија - дио	0	0	0	0
14	Миљаковци - дио	29	95	20	144
15	Орловача	226	769	110	1105
16	Приједор	7465	24520	2650	34635
17	Раковчани	358	1008	63	1429
18	Ризвановићи	366	986	219	1571
19	Велико Паланчиште - дио	7	23	4	34
УКУПНО		11706	36732	4000	52438

Поређење са тадашњом старосном структуром БиХ показује да је старосну структуру обухвата УП Приједор карактерисало нешто веће учешће зрелог становништва (70.05 %), док је учешће младог (22.32 %) било испод просјека, а старог становништва (7.63 %) изнад просјека БиХ.

Дијаграм 1: Старосна структура на подручју обухвата УП Приједор 1991. године

У односу на старосну структуру Града, обухват УП Приједор је 1991. године карактерисало нешто веће учешће младог и зрелог становништва, а мање учешће старог становништва.

Све ово је резултирало већом просјечном старошћу обухвата УП (33.6 година) у односу на БиХ (31 година), али мањом просјечном старошћу у односу на Град Приједор (33.84 година). Генерално, може се констатовати да је становништво 1991. године било у стадијуму почетка демографске старости.

Међутим, на нивоу насељених мјеста старосна структура је одступала од просјека. Тако су дијелови насељених мјеста Брезичани, Црна Долина, Миљаковци и Велико Паланчиште имали значајно веће учешће старог становништва од просјека обухвата УП. С друге стране, насељена мјеста Бишћани и Раковчани су имала учешће старог становништва испод 5 %.

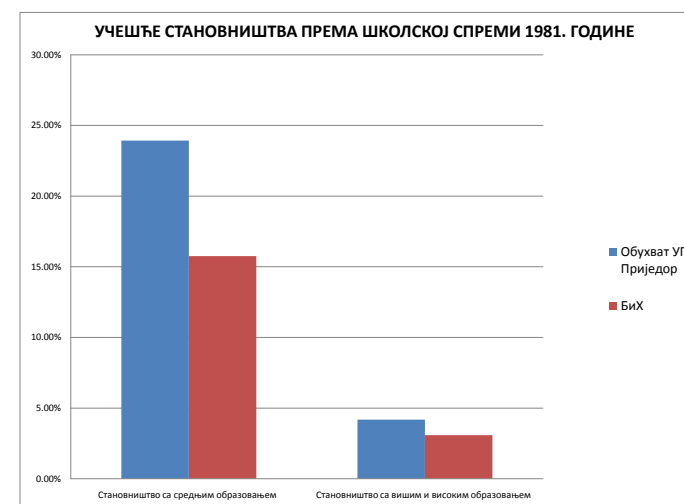
Даља демографска кретања у обухвату УП Приједор у периоду 1991–2012. година, изражена у паду броја становника, кроз негативни природни прираштај, уз емиграцију довела су до погоршања старосне структуре. Процјена је да је становништво обухвата УП ушло у стадијум демографске старости (просјечна старост око 38.5 година). Оквирна процјена старосне структуре 2012. године (%) изгледа на следећи начин: становништво 0–14 година - 14 %; становништво 15–64 година - 73 %, становништво преко 65 година - 13 %. Видљив је значајан пад учешћа младог становништва, уз висок раст учешћа старог становништва.

ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА

Образовна структура становништва је кроз пописе дата преко структуре становништва према школској спреми. Подаци из Пописа 1991. године су приказани само до нивоа општина (јединица локалне самоуправе), тако да последњи релевантни подаци о структури према школској спреми на нивоу насељених мјеста долазе из Пописа 1981. године.

Према Попису из 1981. године структура становништва према школској спреми у обухвату УП Приједор је квалитетнија од просјека Града (општине) Приједор и БиХ. Тако је на овом простору те године било за око 52 % веће учешће у укупном становништву становника са средњим образовањем (23.93 %), а за око 36 % веће учешће становника са вишим и високим образовањем (4.18 %) од просјека БиХ. У односи на просјек Града Приједор, разлика у корист обухвата УП је била нарочито уочљива код становника са вишим и високим образовањем. Овоме је највише допринијела квалитетна образовна структура градског насеља, док је остала насељена мјеста 1981. године карактерисала лоша образовна структура.

Дијаграм 2: Учешће становништва према школској спреми на подручју обухвата УП Приједор 1981. године

Структура становништва према школској спреми према Попису 1991. године је публикована само до нивоа општина. Учешће становника са средњим образовањем на подручју Града Приједор је 1991.године порасло на 27.28 % (изнад просјека БиХ), а становника са вишим и високим образовањем на 3.88 % (испод просјека БиХ). На основу ових трендова може се оквирно процјенити да је 1991. године у обухвату УП Приједор учешће становника са средњим образовањем износило око 38 %, а учешће становника са вишим и високим образовањем око 6.7 %.

Учешће становника са средњим образовањем на подручју Града Приједор 2012. године се оквирно процјењује на око 51.3 %, а становника са вишим и високим образовањем на око 8.2 %. Што се тиче обухвата УП Приједор, учешће становника са средњим образовањем оквирно се процјењује на око 61.9 %, док се учешће становника са вишим и високим образовањем на око 10 %.

Б.1.6.3. ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА

ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ

Густина насељености је један од најзначајнијих индикатора у урбанистичком планирању, јер спаја простор и становништво. Као резултат пада популације у периоду 1991 - 2012. година, густина насељености цијелокупног обухвата је пала са 731.88 ст/км² у 1991. години на 659.38 ст/км² у 2012. години.

Анализа густине насељености на нивоу насељених мјеста даје најбоље резултате и приближно показује дистрибуцију становништва у простору. Следећа табела показује густину насељености по насељеним мјестима на подручју обухвата УП Приједор 1991. и 2012. године.

Табела 12: Густина насељености по насељеним мјестима на подручју обухвата УП Приједор 1991. и 2012. године

Редни број	НАСЕЉЕНО МЈЕСТО	ПОВРШИНА (km ²)	ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ (ст/km ²)	
			1991	2012*
1	Бишћани	4,58	293,69	81,39
2	Брезичани - дио	3,46	125,06	118,42
3	Црна Долина - дио	1,44	59,16	36,19
4	Чараково - дио	1,39	844,92	224,93
5	Чејреци	1,61	459,44	323,29
6	Чиркин Поље	3,06	653,02	1295,25
7	Ђела (Петрово) - дио	1,12	283,99	118,40
8	Доњи Орловци	6,41	137,43	303,09
9	Гомјеница	6,10	483,56	569,00
10	Горња Пухарска	2,09	294,05	177,38
11	Горњи Орловци - дио	0,19	77,63	113,85
12	Хамбарине	8,29	346,82	65,48
13	Љубија - дио	0,06	0,00	0,00
14	Миљаковци - дио	1,27	113,54	88,31
15	Орловача	3,52	313,97	818,02
16	Приједор	17,96	1928,04	1749,62
17	Раковчани	3,99	358,01	76,41
18	Ризвановићи	4,73	332,28	75,08
19	Велико Паланчиште - дио	0,38	90,05	143,03
УКУПНО		71,65	731,88	659,38

*Процјена Урбис центар Бања Лука

Упоредивање густине насељености по насељеним мјестима у периоду 1991-2012. година указује на велики пад густине насељености (преко 2 пута) у насељеним мјестима Бишћани, Чараково - дио, Ђела (Петрово) - дио, Хамбарине, Раковчани и Ризвановићи. Мање значајан пад густине насељености у овом периоду је присутан у насељеним мјестима Брезичани - дио, Црна Долина - дио, Чејреци, Горња Пухарска, Миљаковци - дио и Приједор.

Раст густине насељености у периоду 1991-2012. година је остварен у насељеним мјестима Чиркин Поље, Доњи Орловци, Горњи Орловци, Орловача и Велико Паланчиште - дио. Једино насељено мјесто без становништва 1991. и 2012. године је Љубија - дио. Из овог се јасно види значајна редистрибуција становништва унутар обухвата УП Приједор у периоду 1991-2012. година.

Градско насеље Приједор, сва насељена мјеста у западном и јужном, као и готово сва насељена мјеста у сјеверном дијелу обухвата су доживјели популациони пад, док су једино насељена мјеста у источном дијелу обухвата забиљежила значајан пораст становништва.

Слика 4: Густина насељености по насељеним мјестима на подручју обухвата УП Приједор 2012. године

Насељено мјесто са најмањом густином насељености (36.19 ст/km²) у обухвату УП Приједор 2012. године је Црна Долина - дио. Густина насељености 50 - 100ст/km² је присутна у насељеним мјестима Бишћани, Хамбарине, Миљаковци - дио, Раковчани и Ризвановићи. Насељена мјеста са густином насељености 100 - 200 ст/km² су Брезичани -дио, Горња Пухарска, Горњи Орловци-дио, Ђела (Петрово) - дио и Велико Паланчиште -дио, а категорији насељених мјеста са густином насељености 20 -500 ст/km² припадају насељена мјеста Чараково - дио, Чејреци и Доњи Орловци. Густина насељености 500 - 1000 ст/km² је присутна у насељеним мјестима Гомјеница и Орловача, док су најгушће насељена мјеста у обухвату УП Приједор Чиркин Поље и Приједор (изнад 1000 ст/km²).

Б.2. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

Б.2.а. СТАНОВНИШТВО

Становништво у обухвату УП Приједор представља развојни потенцијал првенствено у погледу његове бројности, радно способног становништва, образовне структуре и позитивног миграционог салда.

Према процјени за 2012. годину на подручју обухвата УП Приједор живи 47.243 становника, док је 1991. године на истом простору било 52.438 становника. Потребно је нагласити да је 1991. године у

стално становништво улазило и становништво у иностранству, док је за 2012. годину процјењивано само становништво у земљи.

Радно способно становништво 1991. године се процјењује на око 67.4% укупног становништва обухвата УП Приједор, односно 35359 становника. Процјена радно способног становништва за 2012. годину износи 33070 становника или око 70 %.

Оквирна процјена образовне структуре за 2012. годину на подручју обухвата УП Приједор говори да се учешће становника са средњим образовањем креће око 61.9 %, а учешће становника са вишим и високим образовањем око 10 %, што је значајно изнад просјека Града Приједор и БиХ.

Позитивни миграциони салдо је карактеристика обухвата УП Приједор готово читав период након Другог свјетског рата. Посљедњи подаци о миграционом салду унутрашњих миграција показују да је усељавање веће од одсељавања, односно да Приједор као регионални центар још увијек привлачи околно становништво. Овome треба додати претпоставку да је миграциони салдо спољних миграција такође позитиван (повратничка популација из иностранства).

Б.2.6. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Ресурсе представљају сви природни, финансијски и људски ресурси који локалној заједници, у датом тренутку, стоје на располагању. Сваки расположиви ресурс је неопходно посматрати кроз призму његових потенцијала.

Потребно је, када се говори о расположивим ресурсима, имати у виду не само њихово тренутно стање, него и процјене о томе шта ће да се дешава у будућности.

Природне ресурсе у обухвату урбанистичког плана Приједор, представљају:

1. земљишта
 - пољопривредно земљиште,
 - грађевинско (спој природних и створених ресурса)
2. шуме и шумско земљиште,
3. воде и водно земљиште и
4. минерална богатства.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Према подацима Одјељења за привреду Града Приједор, Одсјека за пољопривреду, исказаним у Стратегији развоја општине Приједор у периоду 2008 - 2013. год., на подручју Града пољопривредном производњом се бави око 13.000 домаћинстава, што представља око 50% укупног становништва. Обрадиве површине (у приватном и друштвеном сектору) обухватају 53.64 % укупних земљишних површина.

Према структури земљишта, оранице и баште обухватају површину од 37.333,40 ха, док ливаде, воћњаци и виногради обухватају површину од 7.149,40 ха (воћњаци 2.404,20 ха; ливаде 4.740,20 ха; виногради 5 ха). Површина пашњака је 4.263,00 ха, рибњака 1.300,00 ха, док 3.974,60 ха од укупних земљишних површина спада у неплодно земљиште.

Површина и структура пољопривредног земљишта

Град Приједор окружен је је плодним алувијалним земљиштем, које пружа веома повољне услове за интензивну пољопривредну производњу. У односу на укупну површину обухвата плана - 7164 ха

пољопривредне површине заузимају око 4168.64 ха (58,13 %), претежно ораница погодних за пољопривредну производњу.

У структури укупног пољопривредног земљишта оранице заузимају око 70,04%, воћњаци 2,07%, ливаде 22,18%, пашњаци 5,63%, расадник 0,08%. Према статистичким подацима, највеће површине заузимају оранице. Катастарско класирање је вршено, првенствено, ради утврђивања катастарског прихода.

Тако су, нпр., у оранице сврстана и земљишта на великим нагибима иако су у вријеме класирања тако и коришћена, иако им ни по природним, ни по економским мјерилима није мјесто и гдје се земљишта не би ни смјела обрађивати због интензивне ерозије. Технички прогрес довео је до напуштања обраде земљишта на таквим теренима и претварања ораница у ливаде. То је довело до прилично великих разлика између катастарских података и стварног стања на терену, нарочито на подручјима са израженим рељефом.

Под обрадивим пољопривредним земљиштем подразумевају се површине погодне за интензивну, тј. ораничну производњу до око 20 % нагиба терена. Под необрадивим пољопривредним земљиштем подразумевају се површине које нису погодне за интензивну пољопривреду производњу, него су погодне за пашњаке и остало земљиште које се из природних или економских разлога не користи у пољопривредној производњи. То су, углавном, површине изнад 20 % нагиба терена. Пашњаци заузимају површину од 234,66 ха.

Табела 13. Биланси површина пољопривредног земљишта - стање

Категорија	Површина (ха)	%
• Оранице	2919.55	70.04
• Воћњаци	86.35	2.07
• Ливаде	924.56	22.18
• Пашњаци	234.66	5.63
• Расадник	3.52	0.08
УКУПНО	4168.64	100.00

Употребна вриједност земљишта на подручју обухвата плана

Карта Употребне вриједности земљишта је урађена на основу података из Просторног плана РС. У I-групу сврстана су земљишта од II-IV бонитетне класе. То су земљишта до 20 % нагиба терена, земљишта у долинама ријека, рјечица и потока, земљишта која се агротехничким и хидротехничким мелиорацијама могу користити за интензивну ратарску и повртларску производњу. У II-групу сврстана су земљишта V и VI бонитетне класе. То су земљишта на нагибу до 45 % или земљишта у равници, али су превлажна са високим нивоом подземних вода и плитка земљишта. На овим земљиштима неопходне су мјере заштите од поплава и ерозије. У III- групу сврстана су земљишта VII и VIII бонитетне класе. То су земљишта са нагибом преко 45 % угрожена најјачим облицима ерозије, оштећена и деградирана и искључиво се користе као ливаде, пашњаци и шуме.

Угроженост земљишта штетним материјама

Развој индустрије и повећано коришћење хемијских средстава у пољопривредној производњи може имати као посљедицу повећање количине тешких метала у земљишту, што може имати негативан утицај на живи свијет у земљишту, а самим тим и на процесе педогенезе, усљед чега долази до смањења употребне вриједности земљишта. Велики број тешких метала је приступачан за биљке гдје се након апсорпције исти уводе у ланац исхране, чиме се њихова штетност још више повећава.

ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Шумско земљиште на подручју Града Приједор заузима површину од 29.380,20 ha, од чега је у приватном сектору 12.362,80 ha, док је у друштвеном сектору 17.017,40 ha шумског земљишта. С обзиром на категорије шума у државној својини, високе шуме заузимају око 67%, а ниске 27%, док остатак представљају површине подесне и неподесне за газдовање.

Шумско привредним подручјем "Козарачко", које обухвата територију 6 општина, и то: Приједор, Козарска Дубица, Нови Град, Костајница, Оштра Лука и Крупа на Уни, газдује и управља Шумско газдинство "Приједор".

Наиме, Шумско газдинство „Приједор“ се састоји од 5 организационих јединица – Шумских управа (ШУ Приједор, ШУ Козарска Дубица, ШУ Нови Град, ШУ Оштра Лука и ШУ Костајница), а газдује и управља са 42.016,57 ha државних и 32.149,00 ha приватних шума, што чини око 13 % укупних шумских површина у приватном власништву посматрано на нивоу РС (дрвна залиха, годишњи запремински прираст и етат крећу се истом омјеру).

Шуме и шумска земљишта су добра од општег интереса те уживају посебну заштиту државе и користе се под условима и на начин који су прописани Законом о шумама.

Опште еколошке карактеристике подручја УП

Према Еколошко–вегетацијској рејонизацији БиХ (Стефановић и остали), подручје обухвата урбанистичког плана се налази у оквиру сјеверозападнoг босанског подручја.

У педолошком смислу, најзаступљенија шумска земљишта су псеудоглејеви са дистричним камбисолима а још се јављају семиглејеви, флувисоли, вертисоли, еутрични камбисоли, пелисоли као и калкокамбисоли на кречњаку.

Реалну шумску вегетација овог подручја представљају климатогене шуме китњака и обичног граба (Quercus–Carpinetum), са којим алтернирају на хладнијим положајима шуме букве (Fagetum montanum). У низинама и на дилувијалним терасама заступљене су шуме лужњака и обичног граба (Carpino betuli–Quercum roboris).

Неконтролисаним и несавјесним сјечама у протеклом периоду на овом подручју дошло је најприје до смањења и до нарушавања структуре дрвне залихе, а на неким дијеловима и до крчења шума.

Стање шумског фонда

Државне шуме

Шуме и шумска земљишта на подручју УП Приједор налазе се у оквиру "КОЗАРАЧКОГ" шумско – привредног подручја и то у оквиру привредне јединице "Волар Љубија".

Приватне шуме

Шуме са правом власништва према подацима ЈПШ "Шуме РС" на подручју УП Приједор налазе се у оквиру следећих катастарских општина:

- КО "Бишћани", КО "Чејреци", КО "Хамбарине", КО "Приједор 1", КО "Приједор 2", КО "Пухарска", КО "Раковчани", КО "Ризвановићи", КО "Брезичани", КО "Црна долина", КО "Чараково", КО "Ђела–Петрово", КО "Миљаковци", КО "Орловци" и КО "Велико Паланчиште".

Шумама и шумским земљиштем у приватном власништву газдују њихови власници, док су стручни послови повјерени локалном шумском газдинству.

Врсте дрвећа које су заступљене на овом подручју су; буква, храст китњак, храст лужњак, племенити и остали лишћари.

Газдинске класе, као основне уређајне јединице за које се приказује стање шумског фонда и планира газдовање шумама, на подручју УП Приједора су:

1101	Високе шуме букве и осталих лишћара
1401	Високе шуме храста китњака и букве
1402	Високе шуме храста китњака, букве, ПЛ и ОЛ
1403	Високе шуме храста китњака, ПЛ и ОЛ
1405	Високе шуме храста лужњака и ОЛ
4101	Изданачке шуме букве
4201	Изданачке шуме китњака
4202	Изданачке девестиране шуме китњака
4203	Изданачке шуме лужњака
4205	Изданачке шуме ОЛ (граб, цер, јоха)
4301	Мјешовите изданачке шуме букве и китњака
4302	Мјешовите изданачке шуме букве, ПЛ и ОЛ
4303	Мјешовите изданачке шуме китњака, букве ПЛ и ОЛ
4304	Мјешовите изданачке шуме китњака и ОЛ
4305	Мјешовите изданачке шуме ОЛ (граб, багрем, јоха)
4308	Мјешовите изданачке шуме лужњака, ПЛ и ОЛ
5100	Шибљаци

Табела 14. Стање шумског фонда на подручју УП Приједор по катастарским општинама – приватне шуме

Ред. бр.	КО (Катастарска општина)	Газдинска класа	Површина ha	Дрвна запремина m ³ /ha
1	БИШЋАНИ	4201	4.27	54.0
		4303	5.61	125.0
		4304	91.05	105.6
		4308	10.84	130.0
2	ЧЕЈРЕЦИ	4205	3.63	54.3
3	ХАМБАРИНЕ	4201	15.58	58.8
		4205	53.82	112.5
		4303	20.53	73.2
		4304	27.41	35.0
4	ПРИЈЕДОР 1	1101	0.45	152.0
		1403	3.03	183.0
		1405	0.89	192.0
		4203	9.23	37.0
		4205	5.16	44.5
		4305	11.22	101.1
5	ПРИЈЕДОР 2	5100	1.51	
		1101	29.01	147.0
		1405	5.31	159.6
		4203	4.03	38.0
		4205	12.91	24.0
		4308	5.31	88.8
		5100	1.10	

6	ПУХАРСКА	4203	0.86	177.0
		4205	10.18	97.7
7	РАКОВЧАНИ	4205	12.74	59.4
		4304	28.73	92.6
8	РИЗВАНОВИЋИ	4201	15.82	83.5
		4202	4.32	111.0
		4303	7.74	201.0
		4304	36.35	78.8
9	БРЕЗИЧАНИ	1401	54.24	202.7
		1402	74.81	217.6
		1403	17.43	223.0
		4205	32.75	83.6
		4304	211.88	158.9
10	ЦРНА ДОЛИНА	1101	68.05	234.1
		1402	9.33	285.0
		1403	13.79	239.0
		4201	37.65	133.1
		4205	83.23	119.9
		4304	52.75	156.1
11	ЧАРАКОВО	4201	14.12	82.0
		4205	20.93	41.0
		4301	9.50	19.0
		4303	18.75	70.0
		4304	75.46	49.2
12	ЂЕЛА - ПЕТРОВО	1403	7.98	201.0
		1405	27.34	154.7
		4205	30.74	66.9
		4304	9.13	77.8
		4308	4.11	162.0
13	МИЉАКОВЦИ	4201	82.20	167.1
		4205	9.54	85.0
		4303	37.19	157.4
		4304	45.50	137.0
14	ОРЛОВЦИ	1403	4.49	81.0
		1405	39.09	194.8
		4302	5.84	119.4
		4303	1.30	230.0
		4308	61.79	74.9
15	ВЕЛИКО ПАЛАНЧИШТЕ	1101	42.14	231.8
		1401	49.48	225.4
		1403	13.92	225.0
		4101	2.29	119.8
		4201	10.50	157.0
		4205	63.41	103.5
		4302	3.39	233.0
		4304	9.83	113.0

ВОДЕ И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Површинске воде и хидроенергетски потенцијали: Основно хидрографско обиљежје урбаног подручја Приједора је водоток Сане са њеним притокама (Гомјеница, Пухарска, Глибаја, Жута, Милошевица, Светиња, Цигануша, Жегер, Мајчевац).

Сливно подручје ријеке Сане износи цца 3191 km². Укупна површина општине коју покривају водотоци и стајаће воде износи 2152,3 ha, или 2,4 % од укупне површине Града у коју улази и површина рибњака и вјештачких језера.

Изван обухвата урбанистичког плана, на подручју Града Приједора налазе се вјештачка језера (и рибњаци): Саничани рибњак, Љубија, Томашица и Градина.

Основне карактеристике водотока на урбаном подручју Приједора се дају у наредној табели:

Табела 15.

Редни број	Водоток	Површина слива Ф km ²	Протицај Q 1/100	Напомене
1	Сана	3.191,0	1.440	в.с. Приједор
2	Гомјеница	763	578	десна притока
3	Трешњевац	2,9	16	десна притока
4	Цигануша	2,2	10	десна притока
5	Светиња	4,8	23	десна притока
6	Зукиновац	5,4	25	десна притока
7	Глибајац	2,7	15	канал Целпак
8	Пухарска	13,6	40	канал Целпак
9	Јаруга	2,8	16	десна притока
10	Милошевица	34,0	59	десна притока
11	Мајчевац	6,5	13	десна притока
12	Гаравача	35,0	51	десна притока

Подземне воде: На подручју Љубијске металогенске јединице, коју већим дијелом чини подручје Града Приједора, у различитим геолошким формацијама, или појединачно у њиховим члановима, формиране су акумулације нискоминерализованих подземних вода. Највећа уређена изворишта су у Матарушком пољу и Брезичанима код Приједора (укупног капацитета 750 l/c) и у Новом Граду (укупног капацитета 240 l/c). Капацитети предметних локалитета који се сада експлоатишу су:

Табела 16.

Назив извора	Општина - Град	Тип издани	Минимални капацитет l/c
Матарушко поље	Приједор	Збијена	220
Приједорчанка	Приједор	Збијена	60
Млакве	Нови Град	Збијена	58

Максимално пројектовани капацитети изворишта Тукови и Матарушко поље за 2035. годину су 490 l/c.

Квалитет вода: Уредбом о класификацији вода и категоризацији водотока (Сл. гласник Републике Српске бр. 42/2001) успостављају се критеријуми за класификацију и врши класификација квалитета површинских и подземних вода, као и категоризацији водотока. По овој Уредби водоток ријеке Сане

на подручју општине Приједор су сврстани у другу категорију, док су притоке (остали водотоци) сврстани у прву категорију.

Класификација и категоризација водотка врши се ради:

- хармонизације и упоредивости оцјене степена антропогених загађујућих утицаја на еколошку функцију воде
- одређивања погодности квалитета вода водотока за постојеће и планиране употребе
- успостављање циљева квалитета за сваки дистрикт или дио ријечног слива посебно
- ради контроле успешности свих предузетих мјера заштите које имају за циљ спречавање погоршања стања и постепено побољшање и обнову свих површинских водотока, заједно са вјештачким и јако модификованим водотоцима.

Богатство ријекама, односно водни потенцијал сваке државе, један је од битних фактора привредног и економског развоја. Развој је свакако условљен адекватним руковођењем овим природним ресурсом. Имајући у виду изражен антропогени утицај, који је неминовност, неопходно је предузети адекватне мјере заштите у циљу одрживог развоја и очувања водотока. Праћење, односно мониторинг квалитета вода представља добру стратегију заштите. Познавање и одржавање квалитета водотока добра је основа како са аспекта развоја привреде, тако и са аспекта очувања природе.

Квалитет површинске воде: Према Уредби о категоризацији водотока, ријека Сана је од извора до међуентитетске границе сврстана у прву категорију, а од међуентитетске границе до ушћа у Уну сврстана у другу категорију. Према поменутој уредби изворишта свих водотока, као и притоке водотока и природна језера разврставају се у прву категорију чије воде требају да имају висок статус квалитета.

Према подацима датим у Водопривредној основи Босне и Херцеговине, односно мјерењима параметара квалитета на профилу С-1, Приједор узводно (период 1985. до 1989. године) квалитет воде ријеке Сане је одговарао утврђеној класи водотока (друга класа, повремено и прва). У истом периоду квалитет ријеке Сане на профилу С-2, ушће, квалитет воде није одговарао прописаној другој категорије, већ је био ван класе (1985. до 1988. године), односно ван класе (1989. године).

Према резултатима мјерења квалитета воде ријеке Сане на профилу профилу С-1 - Приједор (од 2001. године) квалитет воде се кретао у границама друге категорије.

Канализациони колектори фекалних отпадних вода се упуштају у водотоке без претходног пречишћавања, што се негативно одражава на квалитет површинских водотока (повећан садржај бактерија у љетњем периоду и сл).

Квалитет подземне воде: Према Уредби о категоризацији водотока, све подземне воде осим прве издани у подручју насеља, категоришу се у прву категорију квалитета. Подземне воде у оквиру насеља категоришу се у другу категорију. На дијеловима насеља гдје нема изграђене јавне канализације, преливи од бројних септичких јама негативно утичу на квалитет подземних вода.

Ерозије и бујице: У градском подручју Приједора изведени су минимални радови на заштити од вода: обалоутврда на десној обали узводно од моста, као и насипи уз ријеку Гомјеницу, насип и парапетни зид на десној обали ријеке Сане.

На већем дијелу водотока који пролазе кроз урбана односно насељена подручја општине, извршена је дјелимична регулација водотока, односно, постоји потреба да се уради тамо гдје још није, да се потези регулације продуже (узводно и низводно обично од централног дијела насеља у којима су водотоци у већини случајева регулисани). Регулисани водотоци трајно рјешавају проблеме плављења од површинских и подземних вода, те омогућавају увођење канализационог система кишних вода и њихову ефикасну евакуацију.

МИНЕРАЛНА БОГАТСТВА

Руде и други минерални ресурси

Минерални ресурси су минералне резерве које се могу економски (рентабилно) експлоатисати. По одредби чл. 4. Закона о геолошким истраживањима (Сл.гл. РС 75/10) минерални ресурси су:

- све врсте угља, битуминозне, течни и гасовити угљоводоници и други природни гасови,
- радиоактивни минерални ресурси,
- метални минерални ресурси,
- неметални минерални ресурси, обухватајући и ресурсе за производњу грађевинских материјала,
- све врсте соли и вода,
- подземне воде (питке, индустријске, минералне, термалне, термоминералне) по чл. 3. Закона о рударству, питке воде нису обухваћене,
- геотермални ресурси и
- техногени минерални ресурси.

Подручје Приједора, као дио Унутрашњих Динарида својим развојем, односно специфичним геолошким, тектонским, магматским и седиментолошким условима чини основу и за стварање минералних сировина.

Урбанистичким планом обухваћено је урбано подручје Приједора гдје је ограничено распрострањење и сама експлоатација минералних ресурса.

Зона палеозојских шкриљаца и мезозојских кречњака – јединица сански палеозоик - носилац је значајних рудних маса жељеза (жељезних оксида, жељезних карбоната), олова, цинка, барита, флуорита и др. У обухвату Урбанистичког плана поменуте јединице имају релативно мало распрострањење на ком нису, до сад, регистрована лежишта, неких од поменутих минералних сировина.

На подручју Урбанистичког плана Приједор налазе се велике количине шљунка акумулиране у алувијалним наслагама. Шљунак је био експлоатисан на бројним мјестима (карта минералних сировина у прилогу). Према важећим законима о водама и Закону о рударству, шљунак се може експлоатисати само из ријечног корита у оквиру одржавања и чишћења ријечног корита, тако да се не планира ширење експлоатације шљунка на Приједорском пољу.

У Плиоценско-квартарној формацији јављају се велике насlage глине и кварцног пијеска, који се могу експлоатисати уз поретходна детаљна геолошка истраживања којим би се утврдиле резерве ових минералних сировина.

Експлоатациона поља

Експлоатациона поља су простори на којима се врши експлоатација минералних сировина (чл. 29. Закона о рударству (Сл.гл. РС 59/12).

На урбаном подручју Приједора налази се једно експлоатационо поље минералних сировина (према подацима Министарства индустрије, енергетике и рударства од 28.05.2012. године, број 05.07/310-288/12).

Табела 17: Експлоатациона поља на подручју урбанистичког плана

Експлоатационо поље	Површина ha	Минерална сировина	Назив предузећа у процедури за добијање концесије
Црна Долина	747	Керамичке и цигларске глине	"Неметали" Приједор

Координате преломних тачака експлоатационог поља "Црна долина" гдје се експлоатишу керамичке и цигларске глине су дате у сљедећој табели.

Табела 18: Координате преломних тачака експлоатационог поља „Црна долина“

Тачка	Y	X
А	6398030	4985340
Б	6398530	4986510
Ц	6400460	4985430
Д	6400950	4985080
Е	6400410	4984620
Ф	6399470	4984890
Г	6399100	4984590
Х	6398430	4984770

Експлоатација осталих минералних сировина

Експлоатација минералних сировина на подручју општине Приједор - глине, шљунка и камена, интензивно се врши већ дужи низ година, што такође значајно доприноси деградацији тла на подручју општине Приједор. Експлоатацију глине врше предузећа "Неметали", у Црној Долини и творница опекарских производа "Приједорка", на подручју МЗ Чиркин Поље, гдје егзистирају значајне деградационе површине.

Такође постоји значајан број мањих каменолома.

Најинтензивнија експлоатација шљунка одвијала се на подручјима Гомјенице, Тукова и Брезичана. Извођачи радова на експлоатацији шљунка били су дужни извршити санирање деградираних површина. Законски прописи који регулишу ову проблематику нису поштовани, па ровови и усјеци, настали експлоатацијом шљунка, служе као локалне депоније отпадног материјала, као и за стварање водних акумулација, што све има негативне ефекте на стање животне средине.

Имајући у виду ову негативну појаву, може се констатовати да је она посебно изражена у заштитним зонама изворишта подручја Тукови, због потенцијалног загађења и деградације квалитетне воде изворишта "Матарушко поље".

Б.2.в. АНТРОПОГЕНИ РЕСУРСИ

Антропогене ресурсе, уз човјека као посебан - људски и демографски ресурс, представљају ресурси које је човјек створио.

Демографски ресурс:

1. човјек - кључни ресурс- радна снага

Најважнији антропогени ресурси су:

1. грађевински фонд,
2. јавне установе,
3. индустрија,
4. енергетика и хидроенергетика,
5. транспорт,
6. пољопривреда,
7. туризам,
8. културна баштина и
9. сакрална баштина.

Б.2.г. ПРОСТОР

Простор је један од најзначајнијих потенцијала за развој.

Представља скуп природних и изграђених структура на површини, изнад или испод површине земље и воде, докле допиру непосредни утицаји људске дјелатности.

Различитост простора огледа се у свим сегментима (природним, социјалним, економским и техничким). Промјене у једном сегменту повлаче промјене у осталим сегментима, што упућује на њихову узрочно-посљедицу везу, као основну карактеристику простора.

Обухват урбанистичког плана, површине 7164,29 ha (71,64 km²) представља 8,58% површине општине Приједор (834,05 km²).

Приједор је у СФРЈ и СР БиХ имао ранг субрегионалног центра, а данас подручје општине Приједор представља централни дио мезорегије Приједор у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

Као центар мезорегије Приједор је задржао стечене садржаје и ниво достигнут рангом субрегионалног центра, што потврђује и то да се Приједор убраја у групу развијених општина РС-е.

Б.3. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

ИСТОРИЈАТ

Тачан датум постанка Приједора је непознат. Мало је познато да се у селу Зецови, седам километара јужно од центра града, налазе остаци утврђења из бронзаног доба. Локалитет је познат као Градина и још је недовољно истражен.

На врху Козарачког камена, на 659 мнв., налазило се у римско доба омање утврђење - каструм, са кога је надгледана приједорска котлина.

Приједор се спомиње као насеље настало послје бечког рата (1683-1689), насељено муслиманским становништвом које је напустило крајеве које су освојили Аустријанци. Према предању град је основао Хаџи-паша Муслиман из Лике.

Стари дио града развио се на острву Свињарици, одијељеним од копна Саниним рукавцем, Береком (Жабљак). По неким изворима тврди се, да је град стајао на људском руком начињеном острву, на десној обали Сане. Камена тврђава изграђена је за вријеме владе Султана Махмуда I у 18. вијеку (1730-1754). Са југозападне стране град је осигуран ријеком Саном.

На граду су се налазиле три куле. На раскрсници главних путева у граду је саграђена џамија, позната под именом Султан - Махмуда I (1730-1754). Куће су, као и џамија, биле изграђене од дрвета, а подграђа су чиниле слабе дрвене колибе грађене близу утврђења.

Тридесетих година 18. вијека формирале су се двије вароши; "турска варош" у новије вријеме позната као Стари град и насеље крај обале, "српска варош".

Средином 18. вијека Приједор је постаје самосталан кадилук (срез) а 1767. године поправља се и дограђује Приједор град.

19. Вијек

Приједор - трговачки центар

Приједор је око 1850. године био један од трговачких центара Босанске крајине са око 2900 становника и израђеном чаршијом, махалом и споменицима сакралне и профане архитектуре. Ријекама Саном, Уном и Савом одвијао се ријечни саобраћај и жива трговина. Половином XIX вијека изграђена је у Приједору српска школа и црква. Земљиште за школу и цркву поконио је Мехмедкапетан. У то вријеме почиње крчење шуме и насељавање територије гдје је данас град Приједор.

Пожар; изградња пруге

Приједорски град је напуштен 1851. године.

Од пожара 8. јуна 1872. године изгорио је скоро цијели Приједор. Поред Приједора изграђена је 1873. године прва жељезничка пруга у Босни која је ишла од Добрљина до Бање Луке.

Изградњом пруге почиње ширење града који се развија и расте као трговачко мјесто са добро развијеним занатством.

Изградњом жељезничке пруге са жељезничком станицом, просјечена је главна улица на око 1000 m удаљености од моста на ријеци Сани. Тако раздијељена градска подручја су се неравномјерно развијала.

Далеко интензивнији развој имало је подручје између ријеке Сане и жељезничке пруге. Ту су формиране планске урбане структуре у ортогоналној уличној мрежи са садржајним градским центром око главне улице. Подручје сјевероисточно од жељезничке пруге, спорије се развијало око главних комуникација и њихових огранака, који су дјелимично формирали ортогоналну шему уличне мреже.

И у овом подручју се уз главну улицу задржао дио градског центра али са много скромнијим садржајима.

Изградњом индустријских капацитета, нарочито фабрике целулозе и папира, са јужне и југоисточне стране градског подручја, на удаљености око 1000m од главне улице се усмјерио развој урбаних структура уз оптимално погушћавање насељености, у условима мјешовите стамбене изградње и пратећих садржаја са скромнијим стандардом.

Осамдесетих година ширење градске територије према југу и југо-истоку, блокирано је површинама и објектима функције рада, тако да је тенденција ширења града снажно изражена у сјеверозападном правцу низводно уз ријеку Сану, жељезничку пругу и магистрални пут Приједор-Босански Нови. У исто вријеме у близини приградског насеља Брезичани формирана је нова зона функције рада (радна зона).

Деведесетих година просторна организација урбаног подручја, уз остварену урбану матрицу, показује тенденцију зракастог ширења градске територије уз непланско претварање пољопривредног у грађевинско земљиште.

Карактеристика дотадашње изградње је преовлађујућа заступљеност породичних стамбених објеката.

Током рата дошло је до рушења и оштећења једног дијела стамбеног фонда на територији општине, који захвата и подручје урбанистичког плана.

Ниво уништености и оштећености стамбеног фонда на подручју обухвата Урбанистичког плана је тешко утврдити, због различитости података из појединих извора, као и због различите методологије. Просторни план општине Приједор 2008-2018. године је дао податке међународне организације IMG из 1996. године о оштећеним и уништеним стамбеним јединицама, који се не могу стриктно примијенити на Урбанистички план.

Послијератни период обиљежен је изградњом индивидуалних стамбених објеката, већих габарита и више спратности и експанзијом изградње стамбених зграда у приватном власништву са различитом стамбеном структуром у којој преовлађују станови мање квадратуре, у складу са економским могућностима становништва.

Данашњи изглед Приједора (његов изграђени дио) у обухвату урбанистичког плана има аморфан облик - звијездаст, чији се краци шире дуж саобраћајница према периферији насеља.

Дио насеља јужно од жељезничке пруге карактерише компактна физичка структура са највећим бројем вишепородичних стамбених објеката.

Сјеверно од жељезничке пруге доминира индивидуална изградња, а потез према западу и Брезичанима (Рашковац), физичка структура градског насеља постаје рјеђа с тим да се уз потез ка Брезичанима успоставља потез са изграђеним пословним објектима - радна зона.

Досадашњи просторно плански документи, почев од аустријског регулационог плана са краја 19. вјека, генерални регулациони план из 1954. године, Програм за генерални урбанистички план града у 1961. години, Урбанистички план Приједора и Студије за Просторни план општине Приједор из 1968. године, Урбанистички план Приједора 1981 - 2000. године и Просторни план општине Приједор 2008 - 2018. године; утицали су на планска усмјерења развоја физичких структура и дали печат садашњој урбанистичко-архитектонској физиономији централног подручја града.

Упоредо са планским развојем урбаних структура, одвијала се и значајна стихијска, непланска изградња периферних дијелова градских подручја, као пратећа појава и притисак бесправне изградње, што у цјелини нарушава планску и функционалну основу агломерације.

Б.3.а. СТАМБЕНИ ФОНД

Стамбени фонд у обухвату урбанистичког плана Приједор, карактеришу:

1. станови у оквиру индивидуалних стамбених објеката,
2. станови у вишепородичним, раније називаним колективним објектима, односно, стамбеним и стамбено-пословним зградама.

Просторни размјештај стамбеног фонда карактерише вишепородично (колективно) становање у ужем градском језгру, као и планска градња индивидуалних насеља у концентричним круговима око колективног становања, те појас дисперзивног индивидуалног становања насталог као посљедица непланске стамбене изградње.

Такође су евидентна насеља индивидуалног становања настала у специфичним околностима, односно, насеља за смјештај избјеглог и расељеног становништва.

Табела 19. Биланс површина становања - постојеће стање

БИЛАНСИ ПОВРШИНА СТАНОВАЊА - ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	
Становање	Површина (ha)
индивидуално	974,39
индивидуално стамбено-пословно	8,02
вишепородично	32,37
стамбено-пословно	7,90
УКУПНО	1022,68

ПЛАНЕРСКИ ПОПИС ВАЛОРИЗАЦИЈА ГРАЂЕВИНСКОГ ФОНДА

Према планерској процјени која је формирана на основу низа аналитичких метода, као што су планерски попис у току валоризације (2012. год.), ажурирање података према актуелним регулационим плановима, ажурирање података за рађене студије, коришћење аерофотограметријских снимака итд., дошло се до податка да у оквиру урбаног подручја Приједора обухваћеног изградом Урбанистичког плана 2013–2033. год., површине 7164,29 ha, 2012. год. живи око 47243 становника у око 14792 домаћинства (у Бишћанима 120 домаћинства, у дијелу Брезичана 128, у дијелу Црне Долине 19, у дијелу Чаракова 99, у Черјецима 165, у Чиркин Пољу 1237, у дијелу Ђеле (Петрова) 43, у Доњим Орловцима 607, у Гомјеници 1084, у Горњој Пухарској 120, у дијелу Горњих Орловаца 7, у Хамбаринама 175, у дијелу Миљаковаца 36, у Орловачи 900, у Приједори 9822, у Раковчанима 98, у Ризвановићима 114 и у дијелу Великог Паланчишта 18 домаћинства, док у дијелу Љубије који се налази у обухвату Плана нема ни једно домаћинство).

УПОРЕДНА АНАЛИЗА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ПРИЈЕДОР 1981-2000

Ако упоредимо нумеричке податке дате у оквиру Урбанистичког плана до 2000. године, када је према попису из 1981. год. у Приједору евидентирано 8195 станова на простору површине 5763 ha и пројектовани број станова који је предпостављен као урбано подручје до 2000. године, 11160 станова, установићемо да је на подручју од 5763 ha било настањено 42261 становника у 11607 домаћинства, у односу 1,05 домаћинства на 1 стан. Исказани ефицит од 447 станова и 56% станова без основних инсталација, осликавали су тешку стамбену ситуацију у граду. Стамбена површина по становнику износила је 11,6 m² и била је релативно повољна у односу на друге градове. Квантитативни дефицит од 447 станова односио се углавном на уже градско језгро, док је у осталом урбаном подручју број станова одговарао броју домаћинства.

Квалитативни дефицит износио је 1100 станова, с обзиром да станови нису одговарали нормалним условима становања, јер је урбана и инфраструктурна опремљеност стамбеног фонда опадала пропорционално удаљености од центра града.

Укупни стамбени дефицит износио је 1547 станова (квантитативни дефицит од 447 и квалитативни дефицит од 1100 станова).

Карактеристика затечене изградње била је преовлађујућа заступљеност породичних стамбених објеката, који су у укупном стамбеном фонду учествовали са 71%.

Просторни размјештај стамбеног фонда карактерисало је вишепородично (колективно) становање у ужем градском језгру, као и планска градња индивидуалних насеља у концентричним круговима око колективног становања, те појас дисперзивног индивидуалног становања насталог као посљедица непланске стамбене изградње.

Оваквим размјештајем постигнуте су густине настањености:

- у средишњем простору колективног становања просјечно до 200 становника/ha,
- у појасу планског индивидуалног становања до 80 ст./ha и
- у појасу дисперзивног индивидуалног становања 10 становника/ha.

Постојећа просјечна густина насељености била око 7,33 ст./ha на површини обухвата од 5763 ha, те изражени дефицит од 1547 станова са око 1,05 домаћинства по стану, указује на знатно повећање густине становања, нарочито ако се узме у обзир повећање обухвата на рубна, слабије насељена подручја.

Циљ Урбанистичког плана Приједора до 2000. год. био је да се створе планске претпоставке да се становање обезбиједи на цијелој површини ужег урбаног подручја равномјерно; у стамбеним зонама, градским блоковима и мјесним заједницама са просјечним густинама становања до 100 становника/ha у индивидуалној градњи, од 100-200 становника/ha у мјешовитој и преко 200 становника/ha у колективној градњи.

Тежило се обезбиједити сваком домаћинству одговарајући стан по утврђеном стандарду од 20 m² по становнику, што је значило 17350 нових станова, а са постојећим, укупно 26700 станова, за 91000 становника крајем планског периода.

Планирана просјечна густина насељености крајем планског периода требала је достићи 95 становника/ha.

Добијени подаци указују на позитиван раст и развој Приједора (2012. године), са аспекта проблематике становања, гдје се може уочити тренд интензивне стамбене изградње у свим видовима становања, те одређени стамбени суфицит.

Суфицит је резултат повећане индивидуалне стамбене изградње у периферним подручјима, гдје се јавља већа стамбена површина по једном домаћинству од просјечне, те резултат смањења просјечне бруто грађевинске површине стана у новој вишепородичној стамбеној изградњи у односу на ранији период, као и смањења броја чланова по једном домаћинству као резултат генералне демографске проблематике.

Урбанистичким планом Приједора 1981-2000, указано је да се просјечна величина домаћинства у односу на 1981. годину са 4,01 члана, 2000. године смањила на 3,8 чланова, што је мање од просјечне величине домаћинства од 3,3 члана, која је усвојена као норматив при планирању.

Да бисмо извршили компарацију претходног урбанистичког плана и новог урбанистичког плана у изради потребно је истаћи:

- да је урбано подручје захватало површину од 4788 ha,
- 1981. године на урбаном подручју живио је 42261 становник.
- Урбанистичким планом Приједора 1981-2000, указано је да се просјечна величина домаћинства у односу на 1981. годину са 4,01 члана, 2000. године смањила на 3,8 чланова
- да је било предвиђено да се у планском периоду до 2000. године утврде потребе за изградњом око 17350 нових станова, што је са постојећим, представљало укупни стамбени фонд са око 26700 стамбених јединица.
- крајем планског периода пројекција је била да ће Приједор имати око 91000 становника, а Планом је обезбијеђен простор за смјештај око 130000 становника, са просјечном густином насељености крајем планског периода од 95 ст/ha.
- просторни размјештај стамбеног фонда, је био усмјерен у уже урбано подручје које се могло идентификовати са градском територијом и у вријеме израде плана. Просјечна густина насељености износила је 30 становника/ha.
- стамбени фонд планом је био распоређен на 28 блокова са густинама; 100 ст/ha, 100-200 ст/ha и преко 200 ст/ha, као и у енклавама индивидуалног становања у слободним просторима урбаног подручја (у сјеверном и западном дијелу - периферни прстен) који је представљао и резервне површине у постпланском периоду.

Израда Урбанистичког плана Приједора за период од 2012-2032. године базирана је на слиједећим параметрима:

- урбано подручје захвата површину од 7164,29 ha,
- 2012. год. према процјени Урбис центра Бањалука, на подручју обухвата УП Приједор живи 47243 становника у 14792 домаћинства,
- просјечна величина домаћинства износи 3,19 чланова,
- просјечна густина настањености износи 6,59 становника/ha.

Валоризацијом грађевинског фонда процијењено је да у обухвату урбанистичког плана егзистира 9769 индивидуалних стамбених објеката са 12211 станова (у објекту 1,25 станова), што значи да индивидуално становање омогућује смјештај за 38.954 становника, под претпоставком да су сви станови настањени (1 стан/1 домаћинство).

Произилази да је просјечна густина настањености у индивидуалном становању у обухвату урбанистичког плана 5,43 становника/ha.

- Из наведених података очито је да у протеклом периоду није дошло до изградње нових станова у планираном броју, као ни пораста броја становника (било је предвиђено да се у планском периоду до 2000. године утврде потребе за изградњом око 17350 нових станова, што је са постојећим представљало укупни стамбени фонд са око 26700 стамбених јединица), што је махом резултат ратних дешавања деведесетих година, изражених миграција становништва и сл.
- крајем планског периода пројекција је била да ће Приједор имати око 91000 становника, а Планом је обезбијеђен простор за смјештај око 130000 становника, са просјечном густином насељености крајем планског периода од 95 ст/ha. Према планерском попису, којим је 2012.год. утврђен број становника (48792), евидентно је да овај број становника представља само дио пројектованог становништва по претходном плану, односно представља 54% пројектованог становништва.

Према Урбанистичком плану до 2000. године просторни размјештај стамбеног фонда је био усмјерен у уже урбано подручје које се могло идентификовати са градском територијом и вријеме израде плана. Просјечна густина насељености износила је 30 становника/ha. Стамбени фонд

распоређен је на 28 блокова са густинама; 100 ст/ha, 100-200 ст/ha и преко 200 ст/ha, као и у енклавама индивидуалног становања у слободним просторима урбаног подручја (у сјеверном и западном дијелу - периферни прстен) који је представљао и резервне површине у постпланском периоду.

Ако анализирамо податке о броју стамбених јединица у ранијим планским документима, можемо утврдити степен раста броја стамбених јединица у претходном периоду.

Валоризацијом грађевинског фонда процијењено је да су у обухвату урбанистичког плана у вишепородичним објектима (стамбеним и стамбено-пословним зградама) изграђено 4302 стана. Просјечна величина стана у вишепородичном становању износи 64 m².

С обзиром на недостатак поузданих података о структури станова којим би се утврдило тачно учешће једнособних, двособних, трособних и четворособних станова у укупној изградњи станова у стамбеним и стамбенопословним зградама, посљедњих година свједоци смо смањења просјечне величине стамбене јединице у новоградњи вишепородичних стамбених зграда.

Ако анализирамо Урбанистички план из 1981. год., можемо констатовати да је стандард становања у смислу припадајуће површине стамбене јединице по члану домаћинства у паду, нарочито у сегменту вишепородичног становања. Евидентно је да је у односу на ранији период дошло до изградње већег броја стамбених јединица у односу на број домаћинстава, но површина просјечне стамбене јединице је у одређеној мјери смањена, што је резултат улива тржишта и ниске платежне моћи становништва.

За одређивање степена урбанитета (степен развоја града који је дефинисан према позитивним моделима функционално и обликовно квалитетне типологије градске матрице, наспрот руралним моделима који се неријетко јављају у оквиру градске структуре као посљедица деградирајућих социоекономских и друштвених процеса) одређене физичке структуре града значајан је и однос између станова у вишепородичним и станова у индивидуалним стамбеним зградама.

Станови у вишепородичним стамбеним зградама, по правилу, заузимају већи проценат у бројчаном односу станова од процента заузетости укупне стамбене површине овим видом становања.

Тако се Урбанистичким планом до 2000. године констатује да стамбени фонд у вишепородичним стамбеним зградама заузима 46,27% од укупног броја станова, односно, 37,8% од укупне корисне површине станова. Према процјенама планерског пописа из 2012.године, може се констатовати да станови у вишепородичним стамбеним зградама заузимају око 31% од укупног броја постојећих станова, односно да се њихов удио у укупном броју станова смањило у односу на претходни период. У том смислу се може потврдити изражена тенденција екстензивне (углавном нелегалне) индивидуалне стамбене изградње која је у послјератном периоду досегла максимум.

Тек у посљедњих неколико година примјећујемо изражен тренд изградње великог броја вишепородичних стамбених објеката, нажалост, са смањеним стандардом становања, како у домену параметра корисне површине стана по члану домаћинства, тако и у домену пратећих урбанистичких параметара који осигуравају квалитет вишепородичног становања, као што су пратећи паркинг простори, поплочане и зелене површине и слично, што је резултат све већег утицаја тржишта, а смањене контроле према стручним, планерским стандардима.

У том смислу, нови урбанистички план мора имати задатак да утврди минималне стандарде становања по одређеним зонама који се морају испоштовати при изради докумената нижег реда.

Треба нагласити да се уз примјену ГИС технологије и нових планерских метода зонирања на нивоу урбанистичког плана пружа могућност да се транспарентним поступцима утврде оптимални односи у

простору уз перманентну могућност компаративне анализе елемената постојећег стања и планских рјешења.

Као значајну карактеристику Приједора у домену стамбене функције потребно је нагласити успјешне примјере из социјалистичког периода у коме су планерски стандарди играли кључну улогу у избору локација и формирању насеља вишепородичног становања, што је резултовало насељима као што су насеље Пењани, који, и поред густе изграђености, имају оптималне односе потребних зелених и отворених површина по становнику у складу са својом позицијом у односу на центар града, те их, у том смислу, морамо заштити од неадекватне нове градње.

Последњи доступни подаци о квалитету стамбеног фонда из 1981. године говоре да је стамбени фонд у општини Приједор био генерално квалитетнији од просјека стамбеног фонда на нивоу Босне и Херцеговине. Тако је те године просјечна величина стана у општини Приједор износила 58.19 m², 96.54% станова је имало инсталације електричне енергије, 67.31% инсталације водовода, док је 37.47% станова било изграђено после 1970. године.

Интерполација трендова у периоду 1981 – 1991. говори о просјечној површини стана од преко 60 m² и око 65 % станова изграђених после 1970. године у 1991. години.

Однос броја станова и домаћинства је најједноставнији индикатор стамбеног дефицита или суфицита. У недостатку других комплекснијих индикатора, овај индикатор се може користити за утврђивање стамбеног дефицита или суфицита. Све до 1991. год. (вјероватно до средине 80-их година) на територији општине Приједор је постојао стамбени дефицит који је 1971. год. износио 1130 стамбених јединица, а 1981. год. 678 стамбених јединица. Међутим, по попису из 1991. год. забиљежен је суфицит од 1631 стамбене јединице. Током рата дошло је до рушења и оштећивања једног дијела стамбеног фонда на територији општине. Ниво уништености и оштећености стамбеног фонда је тешко утврдити, због различитости података из појединих извора, као и због различите методологије.

Анализа типологије становања

Становање на урбаном подручју које је предмет израде Урбанистичког плана, може се окарактерисати као изразито хетерогено према својим морфолошким и типолошким карактеристикама, као и према квалитету, те неуједначеној просторној распрострањености.

Планерским пописом су издвојене карактеристичне зоне веће хомогености за које су утврђени одређени општи квантитативни и квалитативни подаци, који су нарочито значајни за анализу стамбене функције у оквиру посматраног подручја.

Урбано подручје је подијељено на 47 блокова који представљају основне јединице за анализу. На основу урађене анализе блокова и добијених података омогућена је компарација постојећег стања и планских рјешења у простору.

Подаци дати планерским пописом се односе на бруто грађевинске површине по блоковима, проценте и коефицијенте изграђености блокова, број стамбених јединица, процијењени број домаћинства и становника, густине становања, однос стамбених и пословних садржаја, те генерало стање објеката валоризовано по грађевинском бонитету.

На подручју ужег и ширег урбаног подручја се могу јасно диференцирати принципи територијалног распореда стамбених површина.

Централну градску зону, високих густина, карактерише концентрисана стамбена изградња колективног типа (вишепородично становање), која се у одређеним зонама мијеша са пословним и централним функцијама и урбаним формама индивидуалног становања типа урбаних вила.

У ширем градском подручју објекти индивидуалног становања, типа слободностојеће куће на већим грађевинским парцелама, су дисперзно распоређени. Објекти се најчешће концентришу линијски уз главне путне правце, а често задиру и на неизграђене површине у дубини простора.

Специфичан вид индивидуалног становања представљају насеља настала усљед потребе за смјештајем избјеглих и расељених лица, тзв. "избјегличка насеља" као што су Тополик или Врбице, Нова Орловача, Главица - на земљишту касарне Жарко Згоњанин, Калата као и стамбена насеља изграђена у послеријатном периоду, као што су Аеродромско насеље, дио насеља Урије, гдје имамо изразито високе концентрације индивидуалног становања на доста малим парцелама.

Бесправно изграђена стамбена насеља карактеришу скоро хаотичан распоред објеката без поштовања урбанистичких параметара, најчешће непостојећа или минимална инфраструктурна опремљеност, која се највише одражава у домену саобраћаја.

Квалитет стамбеног фонда је веома различит и може се јасно диференцирати по зонама, на које су утицали разни морфолошки, економски и планерски фактори.

У оквиру урбаног подручја се могу идентификовати одређени облици и типови становања који у различитим комбинацијама и подтипovima формирају стамбено ткиво Приједора:

Колективно становање:

1. У центру су карактеристичне "грађанске куће", грађене у вријеме аустроугарске владавине, најчешће спратности П+1 које и данас представљају вриједне архитектонске објекте и дају упечатљив карактер градском амбијенту - примјер пјешачка зона.
2. Слободностојећи вишепородични стамбени и стамбено-пословни објекти веома су заступљени у центру града а најчешће су грађени у другој половини двадесетог вијека.
3. Најзаступљеније је колективно (вишепородично) становање у стамбеним и стамбено-пословним ламелама спратности П+4 и П+5 које у различитим композицијама формирају углавном полуотворене и отворене блокове. Урбана морфологија и типологија централне зоне је релативно хетерогена. Већи и старији грађевински блокови су грађени тако да у ивичној регулацији дуж важијих саобраћајница доминира изградња висеспратних, углавном стамбених зграда спратности до П+5, а у унутрашњости, дуж мање значајних саобраћајница доминира нижа стамбена изградња са спратним и двоспратним зградама. У најужем и најстаријем дијелу центра, на потезу око Улица краља Петра, Занатске и Светосавске, доминирају уски издужени блокови са нижом спратношћу и плитком дубином парцела. У зони Улице М. Тепића, и између Берека и улице Војда Карађорђа, доминирају висеспратни стамбени и пословни објекти слободног плана.
4. Функционалност постојеће урбанистичке композиције физичке структуре нарушавају висеспратни објекти интерполирани у унутрашњост блокова са претежно нижим, индивидуалним стамбеним структурама.
5. Са становишта карактеристика урбанистичке конзистентности јавног простора, уочавају се недовршена три неформирани трга; Карлице (испред робне куће Патрија), плато-сквер код бивше Југобанке и трг испред Општине. Са амбијенталног становишта, посебно су вриједни амбијенти Улица краља Петра, Ј. Рашковића, В. Карахића, дјелимично краља Александра, као и приобални линеарни потези дуж Сане и Берека.
6. У погледу интегралне визуелне структуре централне зоне, ваља нагласити да је она нарушена изградњом солитера у Улици краља Петра, а посебно квалитетно потенцирана визуелним

осовинама дуж Улица В. Караџића и Ј. Рашковића. Посебан, драгоцјен визуелни квалитет, је осовина Улице Ј. Рашковића са продуженом визуром на Православну цркву, што у сваком будућем планирању треба максимално сачувати.

7. Простор платоа испред Општине је потенцијално вриједан са становишта могућности формирања репрезентативнијег градског трга, а у оквиру рјешења за Споменички комплекс. Иста констатација се односи и на градски парк према Пећанима, који својом величином и позицијом захтијева даље унапријеђење са становишта амбијенталне, али и функционалне атрактивности главног градског парка.
8. Генерално закључујући, констатује се да је урбана морфологија централне зоне у постојећем стању недовољно конзистентна, са недовршеном компактном, тзв. ивичном изградњом, а то основна саобраћајна и блоковска мрежа, а посебно рационалност развоја централних функција у будућности, налаже и потенцијално омогућава.
Тип становања заступљен је у насељу Пећани, карактеришу просјечне густине становања од 100 до 200 ст/ха.
Овакав тип градње, треба вредновати као квалитет и примјењивати у будућности, с обзиром да носи добру орјентацију, осунчаност, провјетреност, поглед, унутрашња дворишта, простор у мјери човјека, омогућује простор за зеленило, простор за аутомобиле, а негативан примјер оваквог типа, је изградња гдје нису примјењени одговарајући параметри за слободне и отворене површине по становнику, већ је био преовладавајући тржишни фактор, имамо услове становања, са само око 3,5 м² зелене површине по становнику блока.
9. Стамбене куле карактеристичне су у насељу у централној зони.
10. У урбаној матрици намећу се и солитери- потез у улици М.Обилића, спратности П+8, који су визуелни репери.
11. У посљедњих неколико година примјећује се значајнија реконструкција затворених стамбених блокова у градском језгру, гдје се мањи објекти типа стамбених вила замјењују углавном стамбено-пословним објектима спратности П+4, формирајући на тај начин традиционалан, затворени, градски блок, који није типска одлика грађевинског фонда Приједора и може се ограничити на уже градско језгро. С обзиром да се овај тип колективне изградње углавном мијеша са пословним објектима, те старијим објектима ниже спратности у истом блоку, карактеришу га просјечне густине становања од 100 до максимално 250 ст/ха. Опасност од овакве врсте реконструктивних захвата је углавном недовољна величина катастарских парцела, која праћена тржишном орјентацијом за остваривање максималног профита појединих инвеститора, узрокује формирање градских блокова у којима је немогуће обезбиједити адекватне параметре за квалитетно становање, као што је потребан број паркинг мјеста, те минимум отворених и зелених површина по становнику.
12. Становање у колективним стамбеним зградама организованим у отворене блокове спратности преко 4 спрата присутан је на пр. у насељу Пећани.
13. Колективно становање у ниским објектима спратности до П+3, често блоковски помијешано са индивидуалним становањем типа градске урбане виле, присутно је на пр. у зони у улици Бранка Радичевића, Краља Александра и слично. Овај тип становања представља ексклузивни вид колективне стамбене изградње, која је у овом облику углавном грађена од времена аустроугарске па до шездесетих година двадесетог вијека и представља златно доба модерне архитектуре на овим просторима, те га у том смислу треба сачувати као вриједност. Нажалост свјedoци смо неадекватне надоградње ових објеката, која је увелико нарушила архитектонску и амбијенталну аутентичност овог типа становања

Остали присутни видови колективних стамбених и стамбено-пословних објеката углавном представљају мјешавину наведених типова или њихове модификације.

Индивидуално становање:

1. Индивидуално становање у стамбено-пословним објектима просјечне спратности до П+2, са густинама становања које се крећу око 100 ст/ха. Ове зоне су настале трансформацијом индивидуалних стамбених потеза уз важније градске и приградске саобраћајнице у стамбено-пословне зоне. Можемо разликовати два подтипа ове структуре:
 - градски тип који карактерише углавном развој пословања у приземљима индивидуалних стамбених објеката и
 - приградски тип развијен уз важније саобраћајне правце гдје се мијеша и упоредо коегзистира индивидуално становање са пословним или услужним комплексима већих размјера (на примјер зона уз комуникацију ка Брезичанима).
2. Индивидуално становање компактног типа, високог стандарда становања и урбане матрице типа урбане виле, просјечне спратности П+2, и густина од око 150 ст/ха, са просјечном грађевинском парцелом око 300 м². Овај тип се може сагледати у ужем градском језгру.
3. Индивидуално становање компактног типа са слободностојећим објектима на просјечним парцелама од 300 до 600 м², просјечне спратности П+2, и густина од 70 до 100 ст/ха. Овај тип се може сагледати на примјеру старијих индивидуалних стамбених насеља. Овај тип се одликује вишим квалитетом урбане регулације и стандарда становања.
4. Индивидуално становање средњих и високих густина становања у централној зони града које се одликује неадекватном регулацијом, девастираним грађевинским фондом и лошим стандардом становања. Просјечне густине становања карактеристичне за овај тип се крећу од 80 до 140 ст/ха, а просјечна спратност од П до П+2. су Ово су зоне које морају бити предмет урбане реконструкције или промјене намјене. Овај тип становања припада старој матрици града и односи се на старије градске дијелове.
5. Индивидуално становање средњих густина становања (од 40 до 110 ст/ха) у широј зони града које се одликује недостатком регулативних елемената, које је углавном продукт нелегалне стамбене изградње. Овај сегмент становања мора бити предмет урбане санације са успостављањем адекватне уличне мреже и неопходних елемената уређења и регулације у простору. Овај тип становања се може сагледати у дијелу насеља Свињарице.
6. Индивидуално становање у приградској зони које карактерише становање у слободностојећим објектима на парцелама од око 700 до 1000 м², са просјечном густином становања од 20 до 60 ст/ха и просјечном спратношћу П+1.
7. Индивидуално становање уз линеарне саобраћајне токове густина око 20 ст/ха, те дисперзно распоређено ријетко индивидуално становање у оквирима зона пољопривредног и шумског земљишта.
8. Посебан вид индивидуалног становања представља становање у двојним кућама (објектима), као и становање у низу спратности П+2. Овакво становање мање је заступљено, а примјер је насеље Доња Пухарска.

Треба нагласити да се предметне густине становања односе на компактно изграђене цјелине овог типа, а не на дефинисане урбанистичке блокове, јер урбани блокови нужно обухватају и друге намјене и дијелове неизграђеног земљишта.

Б.3.6. ЦЕНТРИ СА РАСПОРЕДОМ И КАПАЦИТЕТИМА ЈАВНИХ СЛУЖБИ И САДРЖАЈА

У обухваћеном простору, издиференцирао се градски центар са јавним службама и садржајима. Центар се подудара са централним градским језгром у коме су сконцентрисани сви садржаји јавних служби и администрације.

Посебно се издвајају објекти школских установа и то централних основних школа, средњих школа и виших и високих школа.

Културни, а добрим дијелом и вјерски садржаји лоцирани су у градском центру, који обухвата и најквалитетније парковске површине и просторе урбаног зеленила.

Даље од градског центра лоциран је болнички центар.

Центри мјесних заједница генеришу садржаје примјерене потребама и просторним могућностима.

Генерално посматрано категорије центра се могу дефинисати као:

1. градски центар (70000-100000 становника),
2. рејонски (20000-70000 становника) и
3. мјесна заједница (5000-10000 становника),

У постојећој матрици урбаног подручја Приједора, издваја се градски центар као културно-административни центар Града.

Уз градски центар, ширењем града не постоје јасно диференцирани центри насеља, али се се називу секундарни центри којима гравитирају насеље Урије, Аеродромско насеље и Свале, док се указује потреба за формирањем центра који обухвата насеље Пухарска, као и центра у јужној зони обухвата у насељу Тукови и Гомјеница, а у југозападном дијелу обухвата Урбанистичког плана, центра који би опслужио насеља Ризвановиће, Раковчане, Хамбарине, Зецове.

Табела 20. Биланс постојеће намјене површина у обухвату урбанистичког плана.

БИЛАНСИ НАМЈЕНА ПОВРШИНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА		
намјена површина	површина (ha)	%
становање	1022,68	14,27%
друштвене дјелатности	113,62	1,59%
привредне дјелатности	146,62	2,05%
комуналне установе и предузећа	56,14	0,78%
спорт и рекреација	56,08	0,78%
зеленило	15,60	0,22%
пољопривредна земљишта	4174,35	58,26%
шумска земљишта	1032,48	14,41%
експлоатациона поља	160,36	2,24%
неплодна и остала земљишта	17,41	0,24%
неизграђено грађевинско земљиште	13,40	0,19%
воде и водно земљиште	161,22	2,25%
саобраћајне површине	194,86	2,72%
УКУПНО	7164,81	100,00%

Табела 21. Биланс постојећих површина у функцији спорта и рекреације у обухвату урбанистичког плана

БИЛАНСИ ПОВРШИНА - СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА	
Спорт и рекреација	Површина (ha)
спортски центар	0,52
стадион	9,98
спортски терен	8,91
спортски аеродром	36,66
УКУПНО	45,58

Б.3.в. ПРИВРЕДА

КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА ГРАДА

У пријератном периоду привреда Града Приједора је била заснована на развоју капитал интензивне индустрије, са нагласком на развој дјелатности производње жељезне руде и производње целулозе и папира. И поред значајних резултата које је град Приједор остварио, ипак је имао успоренији развој у односу на просјек тадашње СР БиХ.

На економско стање у послеријатном периоду утицали су бројни спољни и унутрашњи фактори, који су уједно утицали и на стање привреде у држави. У најзначајније спољне факторе спадају: смањење тржишта, транзициона криза, свјетска економска криза.

Најважнији унутрашњи фактори су:

- рат, разне санкције и блокаде су изазвали заустављање производње, губитак тржишта и технолошко заостајање;
- привредно-системске грешке из претходног друштвено-економског система (спрјечавање развоја приватне иницијативе и форсирање индустријализације као јединог метода развоја);
- лоши резултати процеса приватизације итд.

Негативне посљедице таквих тенденција су смањење економске активности и радикална промјена привредне структуре града у односу на предратни период, која се огледа у смањењу учешћа производних дјелатности у оствареним приходима и запослености.

Нарочито изражен проблем представља смањење броја запосленог становништва као посљедица спајања предузећа у области производње жељезне руде и одласка у стечај неколико индустријских предузећа, а посебно привредног субјекта које је било носилац развоја производње папира и целулозе "Целпак".

Процјена је, да на урбаном подручју број радних мјеста износи око 11.000. Међутим, овај податак се мора узети с резервом.

Поредећи податке о броју запослених и незапослених који приближно износи 19.000 лица са процијењеним бројем активних становника (приближно 45% укупног становништва) који приближно износи око 21.000 јавља се разлика око 2.000 лица који нису нигдје евидентирани, а претпоставка је да је барем трећина ових лица запослена у неформалном сектору привреде (сива економија). Из

овога произилази да је запосленост на урбаном подручју већа од регистроване и да према процјени износи приближно 12.000 радника.

Стопа запослености (у односу на укупно становништво које према процјени броји 47.243 лица) износи 23,3% и знатно је већа у односу на Републику Српску, чији степен запослености износи 17%.

Промјене у секторској структури привреде се најбоље виде на примјеру структуре запослености.

Табела 22: Структура запослености Приједора у 1980. и 2011¹. год.

Сектори	1980.	2011.	Индекс (2011/1980)
Примарни сектор (пољопривреда, шумарство, рударство)	1,1	2,4	218
Секундарни сектор (прер.индустрија, грађевинарство, производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом)	53,2	43,7	82
Терцијарни сектор (саобраћај, трговина, туризам, угоститељство, финансијске и остале пословне дјелатности)	29,4	33,6	114
Квартарни сектор (друштвене дјелатности)	16,3	20,3	125

У претходној табели се може уочити пад учешћа производног сектора у укупној запослености града и то за 18%, док је учешће осталих сектора повећано.

Привредна структура урбаног подручја Приједора у 2011.год. приказана је на основу финансијских извјештаја предузећа које прикупља АПИФ. Међутим, и ове податке треба узети с резервом.

У граду Приједору је сједиште предузећа Рудници жељезне руде "Љубија" и Јавне установе Национални парк "Козара" који своју дјелатност обављају на територији општине, а сви финансијски подаци се у АПИФ-у воде према мјесту сједишта, а не по радним јединицама. Тако да ови недостаци донекле искривљују слику привредне структуре Приједора.

Табела 23: Привредна структура урбаног подручја по секторима у 2011. год.

У %	Капитал	Приходи
Примарни	25,4	1,2
Секундарни	27,3	36,0
Терцијарни	36,1	55,9
Квартарни	11,2	6,9
Укупно	100	100

1 Подаци из финансијских извјештаја правних лица која су предала завршни рачун

Носилац привредног развоја Града Приједора јесте терцијарни сектор, односно трговина која ствара око 47,5% укупних прихода, док је на другом мјесту индустрија са учешћем од 24,5% (табела 3).

Табела 24: Привредна структура урбаног подручја по дјелатностима у 2011. год.

У %	Капитал	Приходи
Пољопривреда	0,1	0,1
Шумарство	11,7	0,6
Рударство	13,6	0,4
Индустрија	19,8	24,5
Грађевинарство	7,5	11,4
Трговина и занатство	28,0	47,5
Угоститељство и туризам	2,8	0,8
Саобраћај и везе	2,0	3,1
Остале пословне дјелатности	3,4	4,5
Друштвене дјелатности	11,2	6,9
Укупно	100	100

ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА

Носиоци развоја индустрије на подручју Града Приједора су слиједеће индустријске гране: метална индустрија, прехранбена, дрвна и текстилна индустрија.

Метална индустрија представља стратешки важну дјелатност за развој Града Приједора. Метална индустрија је ангажована на изради и монтажи челичних конструкција и у овој области се остварује добра сарадња са земљама региона и Европском Унијом.

Према подацима из АПИФ-а, укупан број привредних субјеката у металној индустрији у 2011.г. на урбаном подручју је износио 8, а укупан број запослених 297 радника. Најзначајнија предузећа из ове области су: "Боснамонтажа", а.д. и "Метална индустрија Приједор", а.д.

Прехрамбена индустрија се базира на производњи месних и млијечних производа и прерађевина, алкохолних и безалкохолних пића, као и кекса и вафла.

Најзначајнија предност за даљи развој ове гране индустрије су постојећи природни ресурси (плодно пољопривредно земљиште, добри климатски услови и слично), као и одговарајући производни капацитети, који у погледу квалитета парирају капацитетима у региону и шире.

Према подацима из АПИФ-а, укупан број привредних субјеката у прехранбеној индустрији у 2011.г. је износио 6, а укупан број запослених 513 радника. Носиоци развоја ове дјелатности су предузећа: "Мира", а.д. и "Приједорчанка", а.д.

Капацитети дрвне индустрије лоцирани су на ширем подручју Града Приједора, а основне карактеристике су:

- локална расположивост (самообнављајуће) сировинске основе,
- традиција и производно искуство у врло широкој палети производа и извозна оријентисаност,
- квалификована радна снага,

- расположивост властитих извора енергије (у угљу и електричној енергији),
- велика тржишта у релативној географској близини.

Највећи број привредних субјеката бави се примарном прерадом дрвета уз значајно присуство произвођача намјештаја, столарије и других готових производа од дрвета.

Према подацима из АПИФ-а, укупан број привредних субјеката у дрвној индустрији у 2011. г. је износио 9, а укупан број запослених радника 111. Најзначајније предузеће је "Јавор", д.о.о.

Текстилна индустрија је највише ангажована на производњи одјеће за потребе страних клијената (лон-послови).

Према подацима из АПИФ-а, укупан број привредних субјеката у текстилној индустрији у 2011. г. је износио 4, а укупан број запослених 532 радника. Највећи произвођач је "Сконто-пром", д.о.о.

ТРГОВИНА, УГОСТИТЕЉСТВО И ТУРИЗАМ

Трговина је дјелатност која остварује највеће приходе (50,5%) на подручју општине, регистровано је 100 трговачких предузећа или 32% укупног броја предузећа која су предала завршне рачуне у 2011. год, док је у трговини запослено око 990 радника. Од најзначајнијих предузећа издвајају се хипермаркет "Бинго", д.о.о." са 150 запослених и "Никић Ј", д.о.о. са 69 запослена радника.

Промет који је остварен на подручју Града Приједор у угоститељству у периоду 2005-2009. године приказан је у табели 4 (нису доступни подаци на нивоу урбаног подручја).

Табела 25: Промет у угоститељству по врстама услуга за период 2005-2009. на подручју Града Приједор

Година	Укупни промет	Храна и напитци	Алкохолна и безалкохолна пића	Смјештај	Остало	Број пословних јединица	Запослени
2005.	1.312.568	630.468	353.541	183.298	145.261	17	190
2006.	2.532.820	1.323.847	589.033	413.343	206.597	21	194
2007.	3.341.182	1.630.294	724.033	783.198	203.657	19	201
2008.	3.825.562	2.220.193	670.613	730.565	204.191	19	205
2009.	3.463.383	1.951.258	718.400	723.764	69.961	18	222

Из табеле је видљиво да постоји тренд раста прихода који се остварују у угоститељству као и броја запослених у тој области. У периоду од 2005-2008. године приход је по скоро свим врстама континуирано растао, док је у 2009. г. дошло до пада промета и то као посљедица економске кризе. Број запослених у овом периоду у области угоститељства није значајно повећан.

Туристички промет на подручју Града Приједора

У свим стратешким документима туризму се у посљедње вријеме даје посебна пажња због значаја који туризам има за развој урбаног подручја. Значај туристичке привреде на укупан развој се огледа у његовом утицају на друштвени производ и комплементарне дјелатности које заједнички чине туристичку привреду, као и на платни биланс, укупну запосленост и инвестиционе процесе.

Економски ефекти које остварује туристичка дјелатност морају се посматрати са аспекта:

- користи коју има локална заједница од туристичке дјелатности (директни ефекти на локално становништво)
- корист коју остварује шира заједница од туристичке дјелатности (индиректни ефекти на локално становништво)

Урбано подручје Приједора располаже са око 324 лежаја у хотелским капацитетима различитих категорија, док је на подручју Града регистровано укупно 611 лежаја.

Табела 26: Важнији смјештајни капацитети на урбаном подручју Приједора и број лежаја којима располажу у 2009. години

Р.бр.	Туристички објект	Број лежаја
1.	Хотел Приједор	200
2.	Хотел Стакато	60
3.	Мотел Ле Понт	16
4.	Мотел Атлантис	48
Укупно		324

У табели 27. приказан је степен искоришћености смјештајних капацитета на подручју Града Приједора у периоду од 2005-2009. Процент искоришћености смјештајних капацитета општине је изузетно низак. Ако се узме у обзир и сезоналност кориштења тих капацитета тада је ситуација још неповољнија, па се у том правцу требају предузети одређене мјере.

Табела 27: Искоришћеност смјештајних капацитета на подручју Града Приједора у периоду 2005-2008. год.

Година	Искоришћеност смјештајних капацитета (%)
2005.	3,9
2006.	5,5
2007.	9,3
2008.	8,1
2009.	6,8

Табела 28: Број туристичких долазака у Приједор за период 2005-2009. год.

Година	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Доласци					
Домаћи	2.440	5.219	6.604	5.606	4.264
Страни	2.237	2.846	3.786	3.798	2.894
Укупно	4.677	8.065	10.390	9.404	7.158
Ноћења					
Домаћи	3.229	7.803	11.268	9.542	7.268
Страни	3.716	4.525	9.433	8.558	7.806
Укупно	6.945	12.328	20.701	18.100	15.074

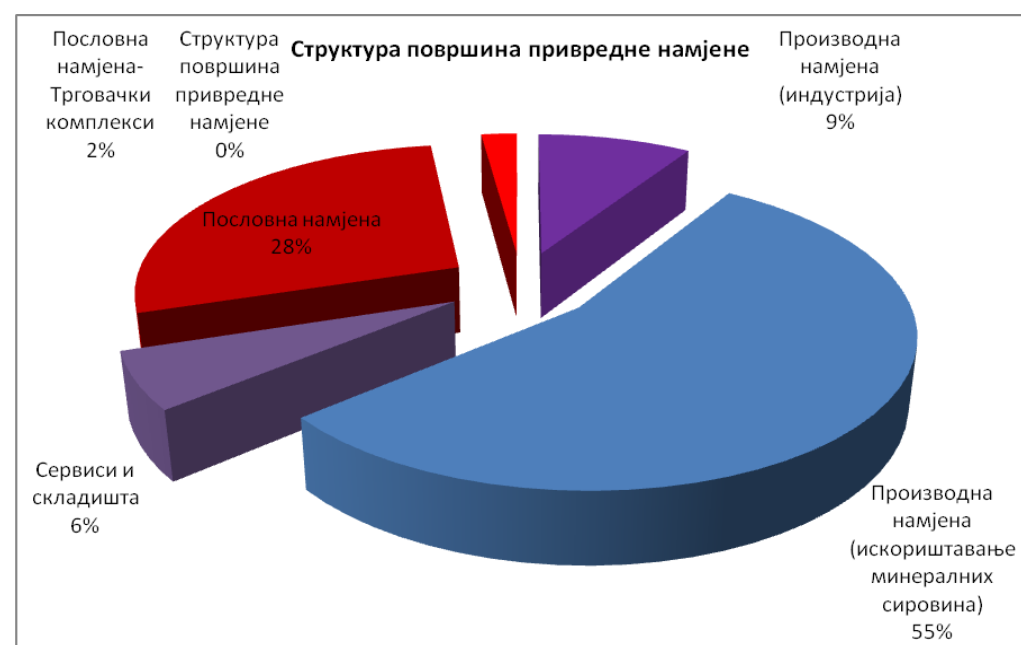
ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

На подручју обухвата урбанистичког плана површине привредне намјене заузимају 285,2ha, што представља 4% укупног урбаног подручја. У табели је приказана структура привредних површина према преовлађујућим дјелатностима које се на њима обављају, при чему доминирају површине производне намјене са учешћем од 64 %.

Табела 29: Структура површина привредне намјене према дјелатностима

Намјена	Површина (у ha)	Структура (у %)
Производна намјена (индустрија)	25,7	9,0
Производна намјена (искориштавање минералних сировина)	156,6	54,9
Сервиси и складишта	17,4	6,1
Пословна намјена	79,6	27,9
Пословна намјена-Трговачки комплекси	6,0	2,1
Укупно	285,2	100,0
Учешће привредних површина у обухвату	4,0	

Дијаграм 3: Структура површина привредне намјене према дјелатностима

Укупна запосленост на урбаном подручју износи око 11.000 радника, од чега у индустријским зонама око 1.800, у производним погонима 300 и осталим дисперзним површинама 8.900 радника.

Табела 30: Број запослених на површинама привредне намјене на урбаном подручју

Производне и пословне површине	Број запослених	
	1980.	2011. ²
Сјеверозападна зона	-	538
Југоисточна зона	4.300	370
Свале	-	653
Јавор-Аутотранспорт	-	157
Ватростална	-	55
Производни погони	4.500	327
Дисперзне површине (производне, пословне и стамбено-пословне)	7.700	3.100 (8.900)
Укупно	16.500	5.200 (11.000) ³

Претходна табела показује изузетно велико смањење броја запослених у производним зонама и производним погонима, а нарочито у југоисточној зони, у односу на предратни период. Процјењује се да је број запослених у производним погонима смањен за чак више од 13 пута, а у југоисточној зони за 11 пута. Све је то последица великог пада индустријске производње, а самим тим и запослености. С друге стране запосленост у пословним и стамбено пословним зонама се повећала за само 15%, што је још један лош показатељ економског развоја Града Приједора у послјератном периоду.

Табела 31. Површине привредне намјене и густине запослености у 2011.год.

Производне и пословне површине	Површина (у ha)	Број запослених	Густина запослености (запослен./ha)
Сјеверозападна зона	23	538	23
Југоисточна зона	83	370	5
Свале	27	653	24
Јавор-Аутотранспорт	9	157	17
Ватростална	14	55	4
Дисперзне површине (производне, пословне и стамбено-пословне)	126,5	9.200	72

Претходна табела показује недовољну искориштеност свих производно-пословних зона, односно површина привредне намјене већих од 5ha. Производни погони и дисперзне површине унутар стамбених зона према просторном критерију су релативно искориштене. Просјечна густина запослености у производно-пословним зонама износи 11 запослених/ha. При густини запослености од 50 запослених по хектару, која се сматра минималном, ове зоне би могле примити 7.800 радника.

² У предузећима која су предала финансијске извјештаје АПИФ-у

³ Процијењени број радних мјеста

Б.3.г. НЕПРИВРЕДА

Непривреда обухвата јавне службе и друге друштвене дјелатности.

У обухвату Урбанистичког плана Приједора ови садржаји подразумевају:

1. образовање (основно, средње, више и високо образовање),
2. социјалну заштиту,
3. здравство,
4. јавну управу и администрацију,
5. културу,
6. религију, те
7. спорт и физичку културу.

Б.3.г.1. ОБРАЗОВАЊЕ

Б.3.г.1.1. ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Постојеће основне школе у обухвату Урбанистичког плана су:

1. ОШ „БРАНКО ЂОПИЋ“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Рудничка улица бр. 13, Приједор
 Подручне школе: Гомјеница

	Централна школа	Подручна школа Гомјеница
• број ученика / број запослених	923 / 85	107 / 7
• број смјена	3	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 400 / 25	220 / 4
• површина школског објекта	2 500 m ²	456 m ²
• спортска дворана	не	не
• библиотека	не	да
• спортски терени (игралишта)	не	да
• површина отвореног простора	2 000 m ²	1 800 m ²
• укупна површина школског комплекса	4 500 m ²	2 253 m ²
• спратност објекта	П+2	П+1
• паркинг у комплексу	да	не
• санација извршена	2008-2012. год.	2008. год.

2. ОШ „ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Бранислава Нушић бр. 7, Приједор
 Подручне школе: Доњи Гаревци (није у обухвату Урбанистичког плана)

	Централна школа
• број ученика / број запослених	769 / 75
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 604 / 23
• површина школског објекта	1 891 m ²
• спортска дворана	да
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	5 218 m ²
• укупна површина школског комплекса	10 737 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	не
• санација извршена	2010. год.

3. ОШ „ПЕТАР КОЧИЋ“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. В Корпуса бб, Приједор
 Подручне школе: Горњи Орловци, Горња Пухарска и Горњи Јеловац (није у обухвату Урбанистичког плана)

	Централна школа	Подручна школа Горњи Орловци	Подручна школа Горња Пухарска
• број ученика / број запослених	1 219 / 106	80 / 5	око 60
• број смјена	2	2	1
• површина учионичког простора / број учионица	1 355 / 24	280 / 5	170 / 3
• површина школског објекта	4 886 m ²	440 m ²	320 m ²
• спортска дворана	да	не	не
• библиотека	да	не	не
• спортски терени (игралишта)	да	не	не
• површина отвореног простора	20 025 m ²	1 817 m ²	1 730 m ²
• укупна површина школског комплекса	24 911 m ²	2 257 m ²	2 050 m ²
• спратност објекта	П+1	П	П
• паркинг у комплексу	не	не	не
• санација извршена	-	-	-

4. ОШ „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Пећани бб, Приједор
 Подручне школе: Ризвановићи, Хамбарине и Тукови
 Зецови и Чараково (нису у обухвату Урбанистичког плана)

	Централна школа	Подручна школа Ризвановићи	Подручна школа Хамбарине	Подручна школа Тукови
• број ученика / број запослених	386 / 59	34 / 4	113 / 13	49 / 5
• број смјена	3	1	1	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 629 / 22	417 / 4	720 / 13	113 / 2
• површина школског објекта	2 571 m ²	752 m ²	1 653 m ²	211 m ²
• спортска дворана	да	не	да	не
• библиотека	да	не	не	не
• спортски терени (игралишта)	не	не	да	не
• површина отвореног простора	14 000 m ²	50 m ²	2 500 m ²	100 m ²
• укупна површина школског комплекса	16 571 m ²	802 m ²	4 153 m ²	311 m ²
• спратност објекта	П+1	П+1	П+2	П
• паркинг у комплексу	не	не	не	не
• санација извршена	-	1999. год.	1999. год.	-

5. ОШ „ЈОВАН ЦВИЈИЋ“ БРЕЗИЧАНИ

Адреса: Брезичани бб, Приједор
 Подручне школе: Чејреци,
 Горња Драготиња, Доња Драготиња и Цикоте (нису у обухвату Урбанистичког плана)

	Централна школа (није у обухвату)	Подручна школа Чејреци
• број ученика / број запослених	-	25 / 3
• број смјена	-	1
• површина учионичког простора / број учионица	-	117 / 3
• површина школског објекта	-	179 m ²
• спортска дворана	-	Не

• библиотека	-	Не
• спортски терени (игралишта)	-	Не
• површина отвореног простора	-	1 190 m ²
• укупна површина школског комплекса	-	1 369 m ²
• спратност објекта	-	П
• паркинг у комплексу	-	Не
• санација извршена	-	2004. год.

Б.З.г.1.2. СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

Постојеће средње школе у обухвату Урбанистичког плана су:

1. ГИМНАЗИЈА „СВЕТИ САВА“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 6, Приједор

• број ученика / број запослених	480 / 50
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	550 m ²
• површина школског објекта	840 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	Не
• површина отвореног простора	300 m ²
• укупна површина школског комплекса	1 140 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	Не
• санација извршена	-

2. МЕДИЦИНСКО – ТЕХНОЛОШКА И ГРАЂЕВИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 4, Приједор

• број ученика / број запослених	696 / 63
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	728 / 13
• површина школског објекта	3 955 m ²

• спортска дворана	не
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	955 m ²
• укупна површина школског комплекса	4 910 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	да
• санација извршена	-

3. МАШИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 4, Приједор

• број ученика / број запослених	623 / 58
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 096 / 16
• површина школског објекта	1 938 m ²
• спортска дворана	да
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	да
• површина отвореног простора	756 m ²
• укупна површина школског комплекса	2 694 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	да
• санација извршена	-

4. УГОСТИТЕЉСКО – ЕКОНОМСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Вука Караџића бр. 16, Приједор

• број ученика / број запослених	625 / 60
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 281 m ² / 21
• површина школског објекта	2 994 m ²
• спортска дворана	не

• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	Да
• површина отвореног простора	2 178 m ²
• укупна површина школског комплекса	5 172 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	Да
• санација извршена	1989. год.

5. ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 4, Приједор

• број ученика / број запослених	525 / 60
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	1 096 / 16
• површина школског објекта	1 940 m ²
• спортска дворана	Да
• библиотека	Да
• спортски терени (игралишта)	Да
• површина отвореног простора	1 484 m ²
• укупна површина школског комплекса	3 424 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	Да
• санација извршена	-

6. ПОЉОПРИВРЕДНО – ПРЕХРАМБЕНА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 4, Приједор

• број ученика / број запослених	521 / 45
• број смјена	2
• површина учионичког простора / број учионица	805 / 14
• површина школског објекта	1 752 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	да

• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	1 512 m ²
• укупна површина школског комплекса	2 812 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	да
• санација извршена	-

У градском насељу Приједор постоје и двије посебне основне и средње школе:

7. МУЗИЧКА ШКОЛА „САВО БАЛАБАН“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Бранислава Нушића бр. 9, Приједор

• број ученика / број запослених	390 / 46
• број смјена	2
• површина учioniчког простора / број учioniца	389 / 16
• површина школског објекта	612 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	не
• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	786 m ²
• укупна површина школског комплекса	1 398 m ²
• спратност објекта	П+1+Пк
• паркинг у комплексу	не
• санација извршена	2009. год.

8. СПЕЦИЈАЛНА ОСНОВНА И СРЕДЊА ШКОЛА „ЂОРЂЕ НАТОШЕВИЋ“ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Краља Александра бр. 6, Приједор

• број ученика / број запослених	83 / 42
• број смјена	1
• површина учioniчког простора / број учioniца	710 / 18
• површина школског објекта	1 595 m ²
• спортска дворана	да
• библиотека	да

• спортски терени (игралишта)	да
• површина отвореног простора	2 219 m ²
• укупна површина школског комплекса	3 814 m ²
• спратност објекта	П
• паркинг у комплексу	да
• санација извршена	2012. год.

Б.З.г.1.3. ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Државне високошколске институције у обухвату Урбанистичког плана су:

1. РУДАРСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Саве Ковачевића бб, Приједор
 Смјерови: Општи

• број студената / број запослених	387/23
• површина учioniчког простора / број учioniца	227 / 5
• површина објекта	1026 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	363 m ²
• укупна површина комплекса	1388 m ²
• спратност објекта	П+1
• паркинг у комплексу	да
• санација извршена	-

2. ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР

Адреса: Ул. Николе Пашића бр. 4а, Приједор
 Смјерови: Здравствена нега, физиотерапија, санитарно инжењерство и медицинско – лабораторијско инжењерство

• број студената / број запослених	850 / 19
• површина учioniчког простора / број учioniца	362 / 8
• површина објекта	725 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	да

• спортски терени (игралишта)	не
• површина отвореног простора	181 m ²
• укупна површина комплекса	906 m ²
• спратност објекта	П
• паркинг у комплексу	не
• санација извршена	2000. год.

Приватне високошколске институције у обухвату Урбанистичког плана су:

1. ВИСОКА ШКОЛА ЗА ЕКОНОМИЈУ И ИНФОРМАТИКУ ПРИЈЕДОР

Адреса: Трг Мајора Карлице, Приједор

• број студената / број запослених	700 / -
• површина учioniчког простора	300 m ²
• површина објекта	800 m ²
• спортска дворана	не
• библиотека	да
• спортски терени (игралишта)	не
• укупна површина комплекса	1000 m ²
• спратност објекта	П+2
• паркинг у комплексу	не
• санација извршена	-

Б.3.г.2. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ЗДРАВСТВО

Б.3.г. 2.1. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Постојеће предшколске установе у обухвату Урбанистичког плана су:

- **ЦЕНТРАЛНИ ВРТИЋ „РАДОСТ“**
Адреса: Ул. Вука Караџића бр. 21, Приједор

број група	узрaст 1-3 год.	3	10
	узрaст 3-6 год.	7	
Површина просторија за васпитно – образовни рад	542 m ²	1 884 m ²	
Површина осталих просторија	1 342 m ²		

- **ВРТИЋ „ЂУРЂЕВАК“**
Адреса: Ул. Светозара Марковића бб, насеље Урије, Приједор

број група	узрaст 2-6 год.	3
Површина просторија за васпитно – образовни рад	205 m ²	440 m ²
Површина осталих просторија	235 m ²	

- **ВРТИЋ „ЦВРЧАК“**
Адреса: Ул. Меше Селимовића Ц-3, Приједор

број група	узрaст 3-6 год.	1
Површина просторија за васпитно – образовни рад	80 m ²	114 m ²
Површина осталих просторија	34 m ²	

- **ВРТИЋ „СЊЕЖАНА“**
Адреса: Ул. Меше Селимовића Б-2, Приједор

број група	мјешовита група	2
Површина просторија за васпитно – образовни рад	196 m ²	285 m ²
Површина осталих просторија	89 m ²	

Укупан број васпитних група: 16
Укупна број дјеце: око 320
Укупна површина: 2 723 m²

Постојеће установе социјалне заштите у обухвату урбанистичког плана су:

	површина	капацитет	кадар
• ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ПРИЈЕДОР	-	-	34
• ОО ЦРВЕНИ КРСТ ПРИЈЕДОР	-	-	-
• ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ МУШКЕ ДЈЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ПРИЈЕДОР	4960 m ²	300	71
• ДОМ ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ И СТАРА ЛИЦА	5000 m ² 9960 m ²	330 630	-

Б.3.г. 2.2. ЗДРАВСТВО

Постојеће установе здравства у обухвату Урбанистичког плана су:

Општа болница Приједор

Општа болница у Приједору је здравствена установа секундарног нивоа и налази се у насељу Урије. Према подацима из 2007. год. Општа болница Приједор располаже са нето површином од око 25 000 m² и капацитетом за болничко лијечење од 322 кревета (податак из 2002. год.).

ЈЗУ Дом здравља Приједор

Дом здравља Приједор је здравствена установа примарног нивоа, која проводи здравствену заштиту и консултативно-специјалистичку заштиту из области педијатрије, гинекологије и акушерства. Површина Дома здравља Приједор износи око 834 m², са 324 запослена лица. Поред главног објекта смјештеног у центру града, Дом здравља располаже и објектима у урбаним и руралним мјесним заједницама. У градском насељу Урије и насељеним мјестима Хамбарине и Доњи Орловци се налазе подручне амбуланте.

Градска апотека

Сједиште здравствене установе „Градска апотека„ Приједор се налази у Улици Краља Петра I Ослободиоца. Дјелатност установе је: медицинско снабдијевање становништва, здравствених установа и других организација, стручна упутства за употребу лијекова и њихова израда. У градском насељу Приједор ЗУ "Градска апотека" располаже са шест апотека отвореног типа, а то су: апотека "Козара", "16. мај", "8. март", "Интернова", "Јереза" и "Платани".

Приватне ординације у Граду Приједору су:

1. Амбуланта опште медицине "Mediccare", Ул. Козарска 13, Приједор
2. Амбуланта опште медицине "Šik - Medic", Ул. Краља Александра 34, Приједор
3. Специјалистичка педијатријска амбуланта "Сономед", Ул. Пролетерских бригада бб, Приједор
4. Специјалистичка гинеколошка амбуланта "Др Милић", Ул. Мирка Манојловића бб, Приједор
5. Специјалистичка ОРЛ амбуланта "Иглић", Ул. 16. мај 18, Приједор
6. Очна ординација "Окулистика", Ул. Мајора Милана 16, Приједор
7. Очна ординација "Милинић", Ул. Пећани 52, Приједор
8. Специјалистичка дерматолошка амбуланта "Виталис", Ул. П.П.Његоша 12а, Приједор
9. Специјалистичке ординације "Др Семиз", Ул. 16. мај 29, Приједор
10. Интернистичка амбуланта "Примамед", Ул. Краља Александра бб, Приједор

Б.3.г.3. ЈАВНА УПРАВА И АДМИНИСТРАЦИЈА

Постојеће службе и установе из области јавне управе и администрације, а које се налазе у обухвату Урбанистичког плана су сљедеће:

- КАСАРНА ОС БИХ, Приједор
- ЦАРИНСКА ИСПОСТАВА (ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА У ОКВИРУ УПРАВЕ ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БИХ), Брезичани бб, Приједор
- ФОНД ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ЗАПОШЉАВАЊЕ ИНВАЛИДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, Краља Александра бб, Приједор
- ПОДРУЧНА ЈЕДИНИЦА РЕПУБЛИЧКЕ УПРАВЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

- ПОДРУЧНА ЈЕДИНИЦА РЕПУБЛИЧКЕ УПРАВЕ ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ
- ПОДРУЧНИ ЦЕНТАР ПОРЕСКЕ УПРАВЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
- ОПШТИНСКА УПРАВА, Трг Ослобођења 1, Приједор
- РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ (ФИЛИЈАЛА И БИРО ПРИЈЕДОР), Краља Петра Ослободиоца 4, Приједор
- ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО – ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ РС (ФИЛИЈАЛА И ПОСЛОВНИЦА ПРИЈЕДОР), Војда Карађорђа 2, Приједор
- ФОНД ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА РС (ФИЛИЈАЛА И ПОСЛОВНИЦА ПРИЈЕДОР), Краља Петра Ослободиоца 6, Приједор
- СТАНИЦА ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ ПРИЈЕДОР, Јована Рашковића 4, Приједор
- ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА I, Јована Рашковића 4, Приједор
- ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА ПРИЈЕДОР, Милана Врховца бб, Приједор
- ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА II, Милана Врховца бб, Приједор
- ТЕРИТОРИЈАЛНА ВАТРОГАСНА ЈЕДИНИЦА ПРИЈЕДОР, Бранислава Нушића 19, Приједор
- ОСНОВНИ СУД У ПРИЈЕДОРУ, Јована Рашковића 6, Приједор
- ПОШТА СРПСКЕ: Централна пошта, Бошка Бухе бб, Приједор
4 шалтерске поште
5 издвојених шалтера

Предузеће за поштански саобраћај Републике Српске је организовано као акционарско друштво, усљед чега се сматра привредним друштвом које је дужно да послује у складу са Законом о јавним предузећима, због чињенице да је у већинском власништву Републике Српске.

Б.3.г.4. УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Дистрибуција постојећих установа културе у обухвату урбанистичког плана углавном је концентрисана на централни дио градског насеља. Најважније културне установе на подручју градског насеља Приједора су сљедеће:

- **НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ЂИРИЛО И МЕТОДИЈЕ“**, Ул. Академика Јована Рашковића
Фонд књига: 54 986,00
Број чланова: 1 516
Број запослених: 7
- **ГРАДСКА ЧИТАОНИЦА**, Ул. Николе Пашића бб
- **МУЗЕЈ КОЗАРЕ ПРИЈЕДОР**, Ул. Николе Пашића бб
- **СПОМЕН КУЋА ПОРОДИЦЕ СТОЈАНОВИЋ**
- **МУЗЕЈ ОТАЏБИНСКОГ РАТА У КАСАРНИ „ЖАРКО ЗГОЊАНИН“**, насеље Урије
- **ПОЗОРИШТЕ „ПРИЈЕДОР“**, Ул. Бранислава Нушића бр. 11
Број сједишта: 300
- **ГАЛЕРИЈА 96**, Краља Петра Ослободиоца бб
- **ЈУ ЦЕНТАР ЗА ПРИКАЗИВАЊЕ ФИЛМОВА ПРИЈЕДОР**
Број сједишта: 161

• **ЉЕТНА БАШТА**

Број посјетилаца: 2000-2500

КАПАЦИТЕТИ ИНСТИТУЦИЈА КУЛТУРЕ:

• НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ЃИРИЛО И МЕТОДИЈЕ“	220 m ²
• ГРАДСКА ЧИТАОНИЦА	116 m ²
• МУЗЕЈ КОЗАРЕ ПРИЈЕДОР	525 m ²
• СПОМЕН КУЋА ПОРОДИЦЕ СТОЈАНОВИЋ	140 m ²
• МУЗЕЈ ОТАЏБИНСКОГ РАТА У КАСАРНИ „ЖАРКО ЗГОЊАНИН“	-
• ПОЗОРИШТЕ „ПРИЈЕДОР“ ПРИЈЕДОР	1 616 m ²
• ГАЛЕРИЈА 96 ПРИЈЕДОР	80 m ²
• ЈУ ЦЕНТАР ЗА ПРИКАЗИВАЊЕ ФИЛМОВА ПРИЈЕДОР	364 m ²
• <u>ЉЕТНА БАШТА</u>	<u>1 673 m²</u>
УКУПНО:	4 734 m ²

Најзначајнија културно – умјетничка друштва (КУД) у граду Приједору су:

	површина	бр.чланова
• СКУД „Др Младен Стојановић“ Приједор	400 m ²	304
• КУД „Козара“ Чиркин Поље, Приједор	200	135
• КУД „Осман Џафић“ Пухарска, Приједор	233	150
• СПЦД „Вила“ Приједор у згради црквене општине		104
• КУД „Брдо“ Хамбарине, Приједор	-	-
• УМУ РС „Атма“ Приједор	-	15
• Удружење књижевника РС Подружница Приједор у Галерији		96
• Удружење ликовних умјетника Приједор у Музеју	-	-

Б.3.г.5. ВЈЕРСКИ ОБЈЕКТИ

У обухвату Урбанистичког плана Приједора налази се велики број вјерских објеката православне, исламске и католичке конфесије. Према доступним подацима, поменуте конфесије посједују сљедеће објекте на територији урбаног подручја:

Православне цркве:

- Црква Свете Троице у центру града;
- Храм Светог пророка Илије у насељу Урије;
- Храм Свете Петке у насељу Гомјеница;
- Храм Рођења пресвете Богородице на Пашинцу;
- Храм Светог Василија Острошког у Горњим Орловцима;
- Храм Светог великомученика Георгија у Туковима (у изградњи).

Џамије:

- Чаршијска џамија;
- Заградска џамија;
- Староградска џамија;
- Џамија у Гомјеници;
- Џамија у Доњој Пухарској;
- Џамија у Горњој Пухарској;

- Џамија у Бишћанима;
- Џамија у Раковчанима;
- Џамија у Ризвановићима;
- Џамија у Чејрецима.

Католичка црква у граду Приједору посвећена је Светом Јосипу, а на католичком гробљу на Уријама налази се и једна мања капела.

Б.3.г.6. СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Постојећи спортски објекти и површине за рекреацију у обухвату Урбанистичког плана су:

	површина
• ЈУ СД „МЛАДОСТ“ ПРИЈЕДОР	3 000 m ²
• ГРАДСКИ СТАДИОН	20 000 m ²
• ТЕНИСКИ ТЕРЕНИ „ДР М. СТОЈАНОВИЋ“	1 450 m ²
• СПОРТСКИ АЕРОДРОМ УРИЈЕ	60 000 m ²
• СТАДИОН ОФК „БЕРЕК“ БЕРЕК	6 000 m ²
• СТАДИОН ФК „БРДО“ ХАМБАРИНЕ	око 1 000 m ²
• СТАДИОН ФК „ТУКОВИ“ (СУВИ ПРИЈЕДОР)	38 000 m ²
• ОТВОРЕНИ БАЗЕНИ У НАСЕЉУ ПЕЃАНИ	1 060 m ²
• <u>9 ИГРАЛИШТА СА СВАЧИОНИЦАМА</u>	<u>око 9 000 m²</u>
Укупно:	око 139 510 m ²

Осим наведених спортских објеката и површина за рекреацију, основне школе "Десанка Максимовић", "Петар Кочић" и "Доситеј Обрадовић", Машинска и Електротехничка средња школа и Специјална школа "Ђорђе Натошевић" у склопу свог комплекса имају спортске дворане.

Б.3.д. ИНФРАСТРУКТУРА

Б.3.д.1. ХИДРОТЕХНИКА

ВОДОПРИВРЕДА

На урбаном подручју Приједора постоје водни потенцијали значајни за функционисање простора. Ради се о подземним водама које се у садашњој намјени користе за снабдијевање насеља водом (за пиће и остале потребе): изворишта воде на локалитетима Матарушко поље - Тукови и Рапића поље - Приједорчанка. Површински водотоци (ријеке Сана и Гомјеница са притокама) су пријемници површинских и отпадних вода које отичу са припадајућих сливних површина. Водотоци Сана и Гомјенице су значајани ресурси као рекреациони и туристички потенцијал: купање у љетњем периоду, спортови на води, риболов.

Снабдијевање водом

Изворишта воде: За снабдјевање градског подручја питком водом користе се подземни издани на лијевој обали Санае у подручју мјесне заједнице Тукови. Захватање питке воде се врши са подручја "Матарушко поље" путем бунара Б-2, Б-3, Б-3/2, Б-4 и Б-5 те новоизграђених бунара ЕБ-2 и ЕБ-3, укупног капацитета око 350 l/s. Раније се са бунара Б-2 (чији је капацитет око 35 l/s) водом снабдијевало и насеље Љубија. Пројектом "SECO" то је промијењено, вода се пумпа из бунара Б-3/2 у сабирну комору уз бунар Б-2 и из бунара Б-2 се пумпа у сабирну комору. Из коморе се вода пумпа

у правцу резервоара на Хамбаринама, а одатле даље се пумпа до прекидне коморе Курево, а онда иде гравитационо према Љубији и гравитационо се снабдијевају насеља Хамбарине, Ризвановићи, Раковчани, Бишћани, Југовци, Цикоте (из резервоара Хамбарине). Из сабирне коморе се један дио воде пумпа и према граду. Запремина сабирне коморе је 300 м³.

Један дио насеља (друга висинска зона) се снабдијева са бунара "Приједорчанке" (капацитета око 70 л/с, бунар ПБ-1,) и новоизграђеног бунара ПБ-3 капацитета 25 л/с (2007. године) на подручју Рапића поља.

Водоводни систем Приједора снабдијева водом централни дио градског подручја и приградска насеља Брезичани, Черјеци, Пухарска, Паланчиште и Гомјеница, као и насеље Љубија и Козарац. На водоводни систем је тренутно прикључено око 70000 потрошача. Остало становништво на подручју општине се снабдијева водом из локалних водовода и индивидуалних бунара.

Љубија се снабдијева водом са изворишта Матарушко поље.

Висинске зоне снабдијевања водом: Због немогућности да се расположивим количинама воде редовно снабдијевају сви потрошачи, као и због значајне висинске разлике терена, водоводни систем Приједора се састоји из четири условно независне водоводне мреже (водоводна мрежа за прву висинску зону, водоводна мрежа за другу висинску зону, водоводне мрежа за Љубију и водоводне мрежа за Козарац). Уже градско подручје је подијељено у двије висинске зоне. У првој висинској зони се налази око 70% потрошача и она се снабдијева директно са изворишта Тукови (највећи дио града се налази у првој висинској зони од 130 - 150 мнм). Вода се у ову висинску зону директно пумпа преко тлачног цјевовода ЛГ 350 мм. Друга висинска зона водоводне мреже Приједора се водом снабдијева са бунара Приједорчанка, ПБ-1 и ПБ-3, са укупно 95 л/с, из којих се вода пумпа у правцу резервоара Пашинац запремине V=4000+1000 м³. У другу висинску зону спадају сјеверни и сјеверозападни дио града и приградска насеља Пухарска и Аеродром.

Како би се побољшало хидрауличко стање водоводне мреже, односно повезале I и II висинска зона водоснабдијевања, изграђена су два окна: једно на споју цјевовода ПЕХД 400/352,6 мм са водоводном мрежом у насељу Пухарска на постојећем ЛГ 250 мм (окно 2), а друго на споју ПЕХД цјевовода 315/277,6 мм са водоводном мрежом у насељу Пухарска и ЛГ цјевовода 250 мм (окно 1). У окнима су уграђени вентили за редукцију притиска, како не би дошло до повећаног броја кварова на мрежи, с обзором на старост и лоше стање дистрибутивне мреже, а да се ипак поправи стање у водоснабдијевању. У окнима су постављени сензори притиска, планира се уградња импулсног мјерача протока и пренос података путем ГСМ-а.

Бунари и ПС (пумпне станице): У водоводном систему Града Приједор у функцији су слиједећи бунари и пумпне станице:

- Б₂ бунар са једном потопном пумпом 5,5 kW и резервоар (сабирна комора) 300 м³ + ПС са 5 хоризонталних пумпи 45 kW
- Б₃ - бунар са једном потопном пумпом од 37 kW
- Б_{3/2} - бунар са једном потопном пумпом од 45 kW
- Б₄ - бунар са једном потопном пумпом од 135 kW
- Б₅ - бунар са једном потопном пумпом од 92 kW
- ЕБ₃ - бунар са једном потопном пумпом од 200 kW
- ПБ₁ - бунар са једном потопном пумпом од 90 kW
- ПБ₃ - бунар са једном потопном пумпом од 45 kW
- ПС Томорци - Љубија, пумпна станица са 3 центрифугалне пумпе 5,5 kW

Резервоари и ПС (пумпне станице): У водоводном систему Града Приједор у функцији су слиједећи резервоари са пумпним станицама:

- Пашинац, резервоар 4000 м³ + 1000 м³ (кота прелива 189 мнм) са ПС 2x55 kW

- Влachine, резервоар 250 м³ + 250 м³ (кота прелива 212 мнм) са ПС 2x75 kW
- Хамбарине, резервоар 500 м³ + 200 м³ са ПС 2x30 kW
- Бараковац, резервоар 500 м³ + 200 м³
- Горња Љубија, резервоар 200 м³ (кота прелива 285 мнм)
- Доња Љубија Љубија, резервоар 200 м³ (кота прелива 262 мнм)

Потисни цјевоводи и дистрибуциона мрежа: Потисни цјевоводи од бунара на изворишту "Тукови" и "Матарушко поље I" су Ø200 мм а затим се спајају у један потисни цјевовод Ø350 мм који пролази кроз град, потом прелази у Ø400 мм и иде до резервоара "Пашинац" запремине 1000 м³ + 4000 м³. Укупна дужина потисно - дистрибуционог цјевовода од изворишта до резервоара је око 6 km. Првобитна намјена овог цјевовода је раздвојена на два дијела, први је у првој зони, други дио Ø400 мм је у другој висинској зони.

Од бунара "Приједорчанка" вода се дистрибуира потисно-гравитационим ливено - жељезним цјевоводом Ø300 мм односно Ø400 мм до резервоара "Пашинац". Укупна дужина овог цјевовода износи око 5,0 km.

Од сабирне коморе уз бунар Б₂ вода се потисним челичним цјевоводом Ø200 мм транспортује до резервоара Хамбарине и даље до прекидне коморе "Курево". Дужина овог цјевовода је око 5,0 km. Од прекидне коморе "Курево" до резервоара "Доња Љубија" вода се транспортује гравитационо са два цјевовода ЛЖ Ø250 мм и АЦ Ø200 мм. Дужина ових цјевовода је око 1,3 km. Од резервоара "Доња Љубија" до резервоара "Горња Љубија" вода се транспортује гравитационо са два цјевовода ЛЖ Ø250 мм и АЦ Ø150 мм. Дужина ових цјевовода је око 3,0 km.

Значајан дио дистрибутивне мреже водоводног система је стар од 20-30 година. Дистрибутивну мрежу сачињавају цјевоводи профила Ø50-250 (400мм) укупне дужине око 250 km. Изграђена је од азбест-цементних, ливено-жељезних, ПВЦ и ХДПЕ цијеви. Највећи дио мреже је изграђен од ливено-жељезних цијеви, око 90% мреже.

Највећи дио града се налази у првој висинској зони (130 - 150 мнм). У другу висинску зону спадају сјеверни и сјеверозападни дио града и приградска насеља Пухарска и Аеродром. Све више зграде у првој висинској зони имају сопствене бустер станице (укупно 23) за повећање притиска. У другој висинској зони постоји пумпна станица "Љубичићи" (на путу за Козарску Дубицу) за снабдијевање водом мањег дијела насеља.

Надзор, управљање и прикупљање података - SCADA систем: Први SCADA систем водова Приједор је почео са радом 2007. године и њиме су били обухваћени бунари ПБ-1 и ПБ-3 као и резервоар Пашинац. Прва надоградња је извршена 2008. године додавањем дијела Љубије, односно ПС "Томрци" и резервоара "Горња Љубија". Друга и најобимнија надоградња је извршена 2011. године додавањем бунара са изворишта "Матарушко поље" и то Б-2, Б-3. Б3/2, Б-4, Б-5, ЕБ-3 и резервоара "Хамбарине", "Влachine" и "Бараковац". Трећа надоградња је извршена 2012. године са додавањем бунара ЕБ-2 и резервоара "Доња Љубија".

Тренутно SCADA систем водова Приједор броји 16 објеката, десетине километара оптичке мреже и 11 антенских станица.

Квалитет воде: Квалитет воде у постојећим водоводним системима се прати према законским прописима који регулишу ову област. Констатовано је да физичко-хемијске особине воде са свих изворишта одговарају прописима Правилника о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. гласник РС 40/03). Осим тога, "Водовод" а.д. Приједор има и властиту лабораторију, у којој се на дневном нивоу раде анализе основних параметара физичко-хемијских особина воде.

Значајно је поменути чињеницу да је простор изворишта Тукови подложен плављењу великим водама ријеке Сане, чиме је присутна опасност нарушавања хигијенског режима снабдијевања града питком водом. Потенцијална опасност загађивања воде изворишта је присутна и у случају већег степена загађења ријеке Сане (квалитет воде ријеке Сане одражава се на квалитет воде изворишта). Непоштивањем санитарног режима прописаног у заштитним зонама: лоцирање производних

капацитета, држање домаћих животиња, неконтролисано одлагање отпадних материјала, значајно доприноси угрожености од загађења.

Зоне санитарне заштите изворишта: Прописане мјере заштите изворишта треба да дефинишу начине коришћења заштитног подручја изворишта како у погледу урбанизације, индустријског развоја тако и у погледу пољопривредног, шумског и другог коришћења земљишта.

За извориште воде на локалитету Тукови-Матарушко поље урађена је потребна документација за потребе регулисања статуса зона санитарне заштите:

- Елаборат о квалитету и резервама воде изворишта Тукови-Матарушко поље, Рударски институт Приједор, Сектор за Хидрогеологију Приједор, 2005. год.
- Програм санитарне заштите воде изворишта Тукови-Матарушко поље, Рударски институт Приједор, Сектор за Хидрогеологију Приједор, 2005. год.
- Одлука о заштити изворишта воде за пиће "Матарушко поље-Тукови", "Матарушко поље II" и "Приједорчанка", Службени гласник општине Приједор бр. 9/06.

Канализација: Постојећи канализациони систем на урбаном подручју Приједора је скупни. Отпадне воде града одводе се преко три испуста у ријеку Сану без претходног пречишћавања. Главни испуст је колектор "Целпак" који поред градских отпадних вода прикупља и велики дио индустријских вода. Процењује се да канализациона мрежа покрива површину од сса 480 ha, а укупна дужина канализационе мреже је сса 30 km. На канализациону мрежу је прикључено око 5500 домаћинстава, око 2500 стамбених објеката и око 400 осталих загађивача: хотели, трговине, индустрија, болница, школе итд.

Може се рећи да је постојећи систем канализационе мреже града непотпун. Он покрива само одређени дио града и недовољних је димензија. Један дио становништва нема ријешену диспозицију отпадних вода путем канализационе мреже, јер отпадне воде испуштају путем кућне канализације у септичке јаме.

Овај проблем посебно може бити изражен на подручју насеља Тукови због директне опасности да дође до загађења воде у извориштима питке воде "Матарушко поље".

За подручје Тукова је израђен пројекат канализационе мреже и изграђена је примарна мрежа и препумпна станица, преко које ће се се каналски садржај препумпавати у градску канализацију на десној обали Сане. Кроз програм ЕИБ, чија реализација је у току биће завршена секундарна канализациона мрежа и кућни прикључци и комплетна канализациона мрежа пуштена у функцију.

Што се тиче третмана отпадних вода стање је још лошије. Један дио индустрије има предtretман, а други дио директно своје отпадне воде испушта у водотоке, без претходног третмана. Такође не постоји ни третман и пречишћавање комуналних отпадних вода које се непречишћене испуштају у ријеку Сану.

Већи дио атмосферских вода површински се одводи до најближег водотока. Капацитети постојеће мреже су врло скромни и углавном недовољног капацитета да прими атмосферске и фекалне отпадне воде.

Објекти за заштиту од вода: Када је у питању изградња водозащитних објеката, актуелна је заштита од вањских вода (поплаве настају услед изливања великих вода из корита водотока, као и брдских вода и бујица које се формирају код падавина јачег интензитета), те заштита од унутрашњих вода (поплаве настају услед властитих вода од падавина које се сливају са кровова објеката, саобраћајница, већих земљишних површина и сл). За превазилажење ових проблема намеће се потреба изградње одговарајућих објеката за заштиту од вањских и унутрашњих вода (изградња

насипа, обалоутврда водотока, регулисање корита, изградња ободних канала, унутрашње мреже одводних канала, кишних канализационих колектора, пумпних станица и сл).

Основни подаци о подручју Приједорско поље и Гомјеница: Подручје за заштиту од вањских и унутрашњих вода Приједорско поље и Гомјеница смјештено је између планинских масива Грмеча, Козаре и Мањаче уз водотоке Сану, Гомјеницу, Пухарску и Милошевицу. Пет подсистема сачињавају подручја: Матарушко поље, Пухарска, Чиркин поље, Орловача и Гомјеница. На лијевој обали ријеке Сане у подручју Матарушког поља смјештено је извориште и водозахват из подземља за потребе водоснабдијевања урбаног подручја Приједора, а на подручју Гомјенице налази се велики шарански рибњак Саничани, на површини око 1.300 ha. Приједорско поље има око 2.000 ha обрадивог земљишта, а подручје Гомјенице око 19.500 ha.

Објекти за заштиту од вањских вода: До сада изведени објекти система за заштиту од вањских вода на подручју Приједорског поља и Гомјенице чине слиједећи објекти:

- Насип на лијевој обали ријеке Сане у дужини од 1,0 km,
- Насип на десној обали ријеке Сане у дужини од 2,0 km,
- Насип на десној обали ријеке Гомјенице у дужини од 3,1 km,
- Насип на десној обали ријеке Гомјенице уз рибњак Саничани,
- Лијеви насип уз ријеку Гомјеницу у дужини од 2,4 km.

Десни насип уз Матарушко поље и десни насип уз град Приједор су у релативно добром стању. Подручје Матарушког поља и водозахвата градског водовода није заштићено од стогодишње велике воде ријеке Сане. Неопходно је извршити доградњу постојећег насипа уз лијеву обалу ријеке Сане уз подручје Матарушко поље, узводно у дужини 0,3 km и низводно у дужини 2,7 km.

Десни и лијеви насип уз водоток Гомјеница и рибњак Саничани имају дјелимична оштећења које је потребно реконструисати и санирати.

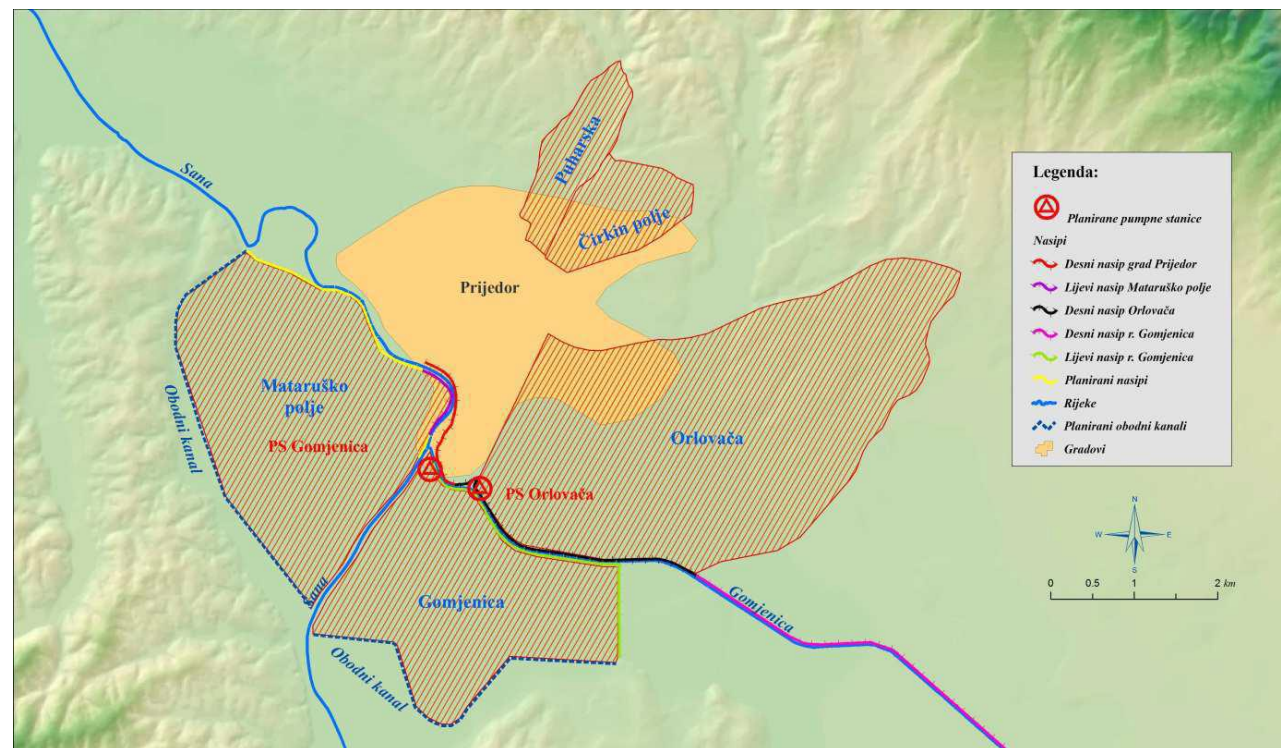
На подручју Матарушког поља нема адекватне заштите од брдских вода. На том подручју неопходно је изградити ободни канал у дужини од 5,2 km.

На подручју Гомјенице такође нема заштите од брдских вода са узвишења Ђела. На том подручју неопходно је изградити ободни канал Саничани - Ђела у дужини од 4,7 km.

Објекти за заштиту од унутрашњих вода: Систем за заштиту од унутрашњих вода је слабо развијен. На подручју Гомјенице има око 6.000 ha пољопривредних површина које се одводњавају. Остале површине у подручју немају ријешен систем одводње унутрашњих вода. Узимајући у обзир бујичарски карактер водотока Гомјенице, Милошевице и Пухарске честе су појаве поплава узроковане унутрашњим водама наведених ријека.

Комплетно подручје Приједорско поље и Гомјеница нема адекватну одводњу унутрашњих вода. Унутрашња одводња није ријешена ни у једном подсистему. У првој фази је неопходно пројектовати и изградити главну каналску мрежу и двије пумпне станице у подсистемима Гомјеница и Орловача инсталисаног капацитета 2x3 m³/s. Процијењена је потреба за главнома каналском мрежом, у првој фази изградње у дужини око 20 km.

Слика 5: Прегледна мапа подручја Приједорско поље и Гомјеница

Б.3.д.2. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

НАПАЈАЊЕ

Основно напајање

Постојеће напајање општине Приједор

Општина Приједор се напаја из ЕЕ система БиХ и то:

- из 220 kV мреже (ДВ 220 kV Какањ – Приједор 2, ДВ 220 kV Јајце – Приједор 2, ДВ 220 kV Приједор 2 – Међурић и ДВ 220 kV Приједор 2 – Мрацлин (ХЕП) користећи трансформацију 220/110 kV снаге 2x150 MVA,
- из 110 kV мреже (РС) са три ДВ 110 kV која полазе из ТС 400/110 kV / kV Бањалука 6,
- из 110 kV мреже (Федерације) са два ДВ 110 kV.

Општина Приједор се напаја из ТС 110/x kV / kV:

- ТС 110/20 kV Приједор 1, инсталисане снаге 2x20 MVA,
- ТС 110/20 kV Приједор 3, инсталисане снаге 1x20 MVA,
- ТС 110/20/6,3 kV Приједор 5, (ТП1 110/6,3 kV, 16 MVA; ТП2 110/20/6,3 kV, 20/20/14 MVA и ТП3 110/2x10,57; 10,5 kV, 20/20/14 MVA).

Укупно инсталисана снага је 116 MVA.

Све ТС су у надлежности Електропреноса БиХ.

У овом моменту напајање општине Приједор може се сматрати задовољавајућим.

Како се из наведеног види, основна концепција мреже на подручју општине Приједор базирана је на четворонапонском систему развођења електричне мреже и то довод 110 kV и средњенапонски развод 20 и 6,3 kV.

С обзиром да су наведене ТС укључене преко 110 далековаода у затворену електроенергетску мрежу РС, сигурност у снабдијевању ел. енергијом наведених ТС је на високом нивоу, јер је обезбијеђено двострано напајање свих 110/x kV ТС на подручју Приједора.

На подручју општине Приједор не постоје резервни извори ел. енергије, тако да се резервно напајање, углавном, своди на властите изворе ел. енергије, које посједују поједини важнији објекти МУП, болница, бензинске пумпе итд.

КОНЦЕПЦИЈА МРЕЖЕ

110 kV мрежа

Основна концепција 110 kV мреже на подручју Приједора је да су све три напојне 110/x kV ТС укључене у 110 kV мрежу с једне и 220/110 kV с друге стране, што значи да се све три напојне ТС напајају из 110 kV система РС, а из 220 kV система преко ТС 220/110 kV 2x150 MVA Приједор 2.

Према томе, сигурност у испоруци ел. енергије на улазним сабирницама за све три ТС 110/x kV је на врло високом нивоу, јер је све три трафо-станице могуће напајати из два правца. Што се тиче сигурности снабдијевања ел. енергијом општинског подручја, није на завидном нивоу, јер сви кварови на ТС 110/20 kV и на средњенапонском постројењима директно утичу на квалитет испоруке ел. енергије, о чему се мора повести рачуна у планском дијелу овог документа.

Код изградње постројења није задовољен н-1 критериј, јер кад испадне једна трансформаторска јединица или кабловска веза, остали дио мреже не може преузети оптерећење искључене ТС.

Већина трафостаница ширег градског подручја су везане у "петљу" на средњенапонском нивоу, што значи да у случају квара на једној траси СН вода те трафостанице могу добити напон са друге трасе (стране). Напајање на нисконапонској страни је радијално, што значи да се не може успоставити другачији ток енергије, јер не постоји "петља". У изузетним случајевима континуитет се може успоставити довођењем напона са другог нисконапонског извора, тамо гдје је то могуће.

Средњенапонска мрежа

Средњенапонска мрежа на подручју Приједора функционално је на два средњенапонска дистрибутивна напона (20 и 6 kV, што изазива додатне потешкоће код одржавања и испоруке ел. енергије због набавке 6 kV опреме. Средњенапонска мрежа дијели се, углавном, на градску 20 kV и ванградску 20 и 6 kV мрежу. Градска 20 kV кабловска мрежа изведена је у облику затвореног средњенапонског прстена, чиме је омогућено да се све дистрибутивне трафо-станице 20/04 kV на ужем подручју Приједора напајају двострано. Сва средњенапонска (20 kV) мрежа у граду изведена је са подземним 20 kV кабловима, што обезбјеђује додатну сигурност у испоруци ел. енергије потрошачима.

Напонски ниво 6 kV грађен је својевремено за потребе рудника Љубија и Томашица, па се у том периоду прибјегло изградњи трафостаница 6/0,4 kV за потребе домаћинастава. Нови концепт СН мреже и план РЈ Електродистрибуција Приједор је прелазак на 20 kV оба наведена подручја са укупно 54 трафостанице.

Кабловска 20 kV мрежа конципирана је тако да се напајање једног дијела индустрије Приједора врши преко 20 kV кабла одвојено од напајања широке и остале потрошње у граду.

Ванградска мрежа наведених напонских нивоа наслоњена је на све три трафо-станице 110/x kV и напоном (20 и 6 kV) преноси ел. енергију до дистрибутивних трафо-станица које су размјештене по ванградском подручју (селима). С обзиром да се ради о јако дугим средњенапонским водовима

разних напонских нивоа, који напајају дистрибутивне ТС руралних подручја, једнострана испорука ел. енергије потрошачима је отежана и са већим губицима.

Надаље, РЈ Електродистрибуција Приједор је изгубила ингеренције над управљањем 20 kV напоном из објеката ТС Приједор 1 (трафо-станица код силоса), ТС Приједор 3 (трафо-станица код «тринаесте») и ТС Приједор 5 (трафо-станица у Омарској) из којих се напаја подручје РЈ Електродистрибуција Приједор. Искључиву надлежност за то има Електропренос БиХ – Оперативно подручје Бањалука.

Објективно стање електроенергетске мреже и постројења, на подручју РЈ Електродистрибуција Приједор, није на потребном нивоу, ни у погледу напонских прилика, ни у погледу континуитета испоруке ел. енергије, јер није испуњен наведени критериј н-1. За то има више разлога:

- велико дистрибутивно подручје које покрива РЈ,
- велика разуђеност мреже са великом просјечном дужином ВН далековода и НН излаза,
- недовољна улагања у електроенергетску инфраструктуру у ранијем периоду,
- недовољан број трафо-станица и мали пресеци напојних водова на НН мрежи,
- техничке потешкоће и неусаглашеност опрема на 20 kV напону између Електропреноса БиХ – Оперативно подручје Бањалука и РЈ Електродистрибуција Приједор,
- «чишћења» дотрајалих и оштећених дијелова мреже и постројења, као посљедица, напонски двоструко вишег, тј. 20 kV -ног режима експлоатације и др.

Због наведених чињеница испорука ел. енергије потрошачима је у 20 % случајева лоша. Једнострано напајање дистрибутивних трафо-станица на ван градском подручју не обезбјеђују довољну сигурност у испоруци ел. енергије потрошачима, о чему се мора повести рачуна код планирања преноса ел. енергије у планском раздобљу.

НН мрежа

Нисконапонска дистрибутивна мрежа у граду, углавном је изведена као надземна (један дио НН мреже изведен је подземним НН кабловима) и као таква је, дјелимично преоптерећена и амортизована, тако да је испорука ел. енергије потрошачима у појединим дијеловима града отежана, а квалитет испоруке није на потребном нивоу.

На ванградском подручју НН мрежа је изведена, углавном, као надземна са дугим и малог пресека водовима у неким трафоподручјима. Неколико трафоподручја је тренутно у доста лошем стању тако да је снабдијевање ел. енергијом већих потрошача отежано, а квалитет испоруке ел. енергије није на потребном нивоу. Укупни губици технички + економски у дистрибутивној ВН и НН мрежи су знатно већи од прописима дозвољених губитака, који су у 2007. години износили чак 22,38%.

Међутим, у претходних неколико година значајан дио НН мреже је реконструисан, чиме су поправљене напонске прилике и успостављен бољи континуитет испоруке електричне енергије.

Ако се зна да је на дистрибутивном подручју Приједора укупна дужина НН мреже око 3.900 km, која се напаја из 540 дистрибутивних ТС-а, онда је јасно зашто настају велики губици у преносним водовима. Наведеном проблему се мора посветити посебна пажња, а нарочито код планирања средњенапонске мреже и изградње нових ТС.

ТРАФО-СТАНИЦЕ

ТС 110/х kV

Главне напојне тачке су ТС 110/х kV Приједор 1,3 и 5. Напојна ТС 110/20 kV Приједор 1 налази се код силоса, док је ТС 110/20 kV Приједор 3 лоцирана на сјеверној периферији града. Напојне ТС лоциране у граду служе за обезбјеђење ел. енергије за град и за сјевероисточни дио општине.

Напојна ТС 110/х kV Приједор 5 лоцирана у Омарској служи за напајање рудника Омарска, јужног и југозападног дијела општине. Због услова напајања у ТС Омарска налазе се три трансформатора и то 110/20, 110/6 и 110/20/6 kV, који служе за напајање разних средњенапонских потрошача. (6 kV напон је напон потребан за рудничка постројења.)

ТС 20/35 и 20/6 kV

На подручју општине постоје трафо-станице које трансформишу дистрибутивни напон 20 kV на 20/35 kV "Тукови", 20/6 "Љубија" и 20/6 "Томашица".

Према подацима са терена, дистрибутивни напон 20 kV у ТС "Тукови" трансформише се на преносни напон од 35 kV који се просљеђује у ТС 35/10 kV "Н. Град".

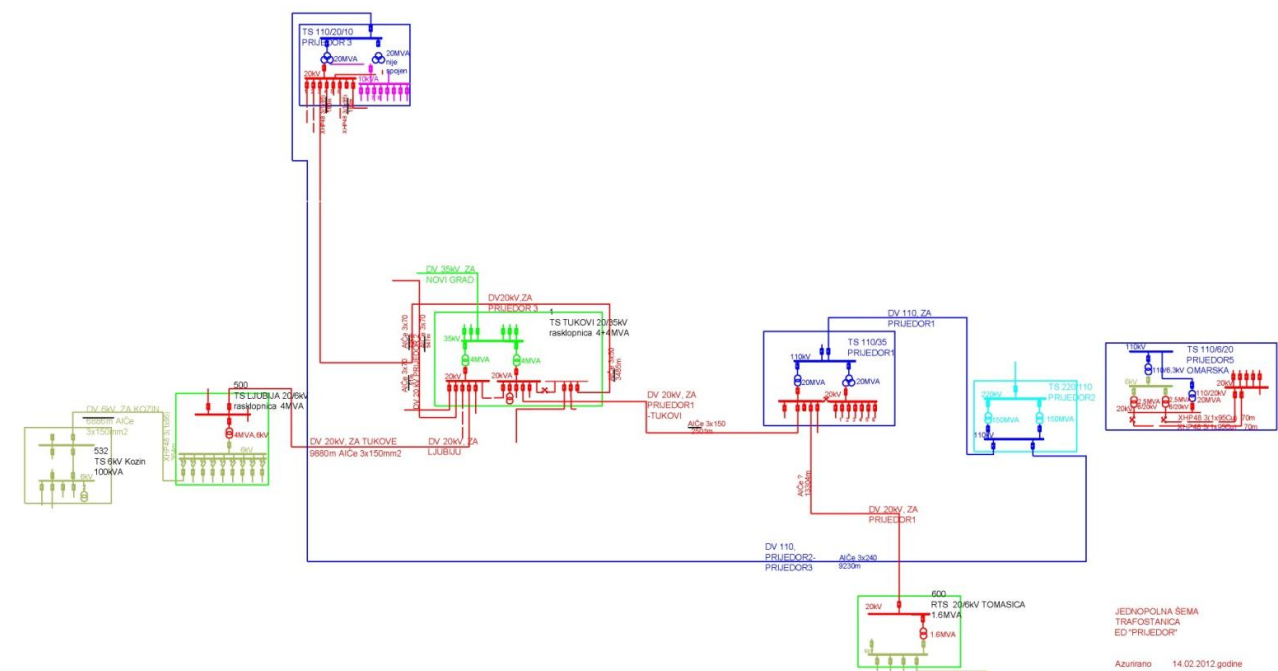
У ТС 20/6 kV "Љубија" и ТС 20/6 kV "Томашица" дистрибутивни 6 kV напон се просљеђује у 55 дистрибутивне ТС 6/04 kV.

Прелазак на 20 kV напон

РЈ Електродистрибуција Приједор је на свом дистрибутивном подручју извршила прелазак са 10 kV на 20 kV напон за напајање скоро свих дистрибутивних трафо-станица осим Љубије, Козина и Томашице, које су на 6 kV средњенапонском нивоу. То је у техничком смислу био врло обиман и захтјеван посао, чиме се постигла упола мања струјна оптерећеност средњенапонске мреже, смањили технички губици, постигла већа дистрибутивна ефикасност и могућност проширивања мреже. Негативна посљедица овог преласка са 10 на 20 kV напон је повећан број застоја због замјене преосталих оштећених дијелова мреже и постројења, као и дијелова димензионисаних на 10 kV напон, који сад раде под вишим напоном.

На доље приказаној слици дата је једнополна шема трафостаница које припадају РЈ Електродистрибуција Приједор.

Слика 6: Једнополна шема трафостаница

Дистрибутивне ТС 20/0,4 kV и 6/0,4 kV

У граду су распоређене и постављене дистрибутивне 20/04 kV трафо-станице које се дијеле на индустријске за напајање индустрије и на трафо-станице за широку потрошњу. У садашњим условима у погону се налази један дио индустријских и дистрибутивних трафо-станица. Индустријске трафо-станице напајају, углавном, индустријске потрошаче, као што су «Митал рудници», «Мира», «Приједорчанка», «ИМПРО» итд.

Остала индустрија, домаћинства и службена потрошња напајају се из дистрибутивних трафо-станица, које су распоређене на општинском подручју.

Постојеће дистрибутивне трафо-станице, за напајање широке потрошње, на ванградском подручју, углавном, су крајње слободностојеће типске трафо-станице. У већини случајева трафо-станице су стубне са могућношћу замјене трансформаторских јединица са трансформаторима већег капацитета.

ПОТРОШЊА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Искоришћење постојећих капацитета

Користећи податке са терена о оптерећености појединих дистрибутивних трафо-станица, може се закључити да је укупна инсталисана снага у трансформаторским јединицама око 150.000 kVA, што је више од 3 пута од максималне ангажоване снаге у зимском периоду на дистрибутивном подручју РЈ Електродистрибуција Приједор. Проблем је у недовољној заступљености трафо-станица, односно, мањој ангажованој снази, малим пресецима и великим дужинама водова.

ЕЛЕКТРИФИЦИРАНОСТ НАСЕЉА И БРОЈ ПОТРОШАЧА

Градско подручје Приједора је у потпуности електрифицирано, а укупан број потрошача, по разним врстама потрошње на подручју Града Приједор, приказан је у следећој табели

Табела бр.32 укупни годишњи број број потрошача у односу на претходну годину

Ред. бр.	Година	Број потрошача				Индекс (год./прош. год.)
		Велепотрошачи	Домаћинства	Остали потр.	Укупно	
0	1	2	3	4	5	6
1	2002	25	28.364	1.749	30.138	-
2	2003	25	28.464	1.800	30.289	1,005
3	2004	27	31.480	2.280	33.787	1,115
4	2005	33	31.833	2.531	34.398	1,018
5	2006	37	32.749	3.010	35.796	1,040
6	2007	19	33.431	2.840	36.290	1,013
7	2008	32	34.123	2.256	36.411	1,003
8	2009	39	34.624	2.186	36.849	1,012
9	1010	45	34.268	2.081	36.394	0,987
10	2011	47	34.711	2.061	36.819	1,011

Из горње табеле се види да се укупни годишњи број број потрошача у односу на претходну годину мијењао по индексу од 0,987 до 1,115. Највећи број потрошача био је у групи остале потрошње, а број велепотрошача се мијењао у зависности од рада или затварање појединих фирми.

Преузета и испоручена електрична енергија (потрошња електричне енергије)

Преузета и продана електрична енергија на подручју Града Приједор са оствареним губицима приказана је у следећој табели.

Табела бр.33 Преузета и продана електрична енергија на подручју Града Приједор са оствареним губицима

Ред бр.	Година	Набавка MWx	Продаја MWx								Губици MWx	%
			Велепродаја	%	Домаћинство	%	Остало	%	Укупно	Губици		
			Укупно		Укупно		Укупно					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2002	191.549	20.315	18,30	68.806	61,00	23.579	21,00	112.700	78.849	41,16	
2	2003	196.018	14.568	11,80	84.390	68,40	24.419	19,80	123.380	71.638	37,06	
3	2004	205.522	23.060	17,25	84.500	63,00	26.100	21,15	133.660	71.862	35,00	
4	2005	215.026	33.703	23,14	84.986	58,00	29.002	19,91	145.660	69.366	32,30	
5	2006	212.051	35.811	22,51	94.737	59,54	28.572	17,95	159.126	52.931	25,00	
6	2007	214.431	36.408	21,90	98.591	59,23	31.442	18,87	166.441	47.990	22,38	
7	2008	226.294	39.632	23,20	97.675	57,15	33.584	19,65	170.981	55.403	24,48	
8	2009	226.594	42.201	24,21	100.089	57,43	31.975	18,35	174.266	52.328	23,09	
9	2010	238.276	46.803	26,64	99.692	56,74	29.211	16,62	175.706	62.570	26,26	
10	2011	242.560	52.353	28,72	99.862	54,79	30.075	16,50	182.290	60.270	24,85	

Преглед преузете и испоручене електричне енергије Радне јединице Приједор за период од 01.01.2008. до 30.09.2012. године

Ред.бр.	Период	Преузета ел.енергија kWh	Испоручена електрична енергија по напонским нивоима						Укупно 3+4+5+6 +7+8 kWh	Губици % ((2-9)/(2))*100
			110 kV kWh	35 kV kWh	10 kV kWh	0,4 kV (kWh)				
						Остала потрошња	Јавна расвјета	Домаћинства		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	од 01.01. до 31.12.2008.г.	226.294.193	18.597.656	0	21.033.970	29.270.258	4.314.106	97.674.689	170.890.679	24,48
2	од 01.01. до 31.12.2009.г.	226.594.144	19.784.467	0	22.416.296	27.402.201	4.573.253	100.089.422	174.265.638	23,09
3	од 01.01. до 31.12.2010.г.	238.276.287	23.134.246	0	23.668.417	24.915.495	4.295.944	99.691.604	175.705.706	26,26
4	од 01.01. до 31.12.2011.г.	242.560.083	27.364.011	0	24.989.396	25.709.003	4.365.816	99.862.429	182.290.655	24,85
5	од 01.01. до 30.09.2012.г.	178.487.870	21.416.530	0	17.591.197	23.407.413	3.152.754	76.262.147	141.830.041	20,54

Из табеле "Преузета и продана количина електричне енергије на подручју Града Приједор" види се сталан раст набављене (од 191.549 MWh 2002. године до 242.560 MWh 2011. године) и велепродаје (од 20.315 MWh 2002. године до 52.353 MWh 2011. године).

Такође се може закључити да су се губици кретали од 41,16% у 2002. години, па до 22,38% у 2007. години. На велике губитке електричне енергије, поред осталог, утицало је и стање нисконапонске и средњенапонске мреже, што је описано у претходном поглављу, као и нелегална потрошња електричне енергије.

Посматрајући укупну годишњу потрошњу од 1890 kWh по становнику у 2007. години, електрична енергија се троши испод републичког просјека (око 2475 kWh по становнику). На малу потрошњу електричне енергије утицали су разни фактори, као и мала потрошња у индустрији, цијена електричне енергије и остали фактори.

Успоређујући преузету и испоручену електричну енергију на подручју Града дошло се до података да су остварени губици велики и да су се кретали од 41,16% у 2002. години до 22,38% у 2006. години. Наведени губици показују колико су постојећа средњенапонска и ниска напонска постројења на општинском подручју Приједора преоптерећена, тј. недовољна за пренос потребних количина електричне енергије, о чему се у планском дијелу овог документа мора повести рачуна.

Вршно оптерећење

Преглед кретања вршних оптерећења на подручју Града Приједор приказан је у следећој табели.

Табела бр.34

Го- дина	Вршно оптерећење у MW												Про- сјек
	М Ј Е С Е Ц И												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	38,00	37,00	32,00	30,00	21,00	22,00	21,00	21,50	24,00	38,00	43,00	44,60	31
2003	34,99	36,88	30,32	26,86	21,91	21,18	20,95	20,91	21,60	26,18	28,88	34,50	27,09
2004	41,50	39,40	38,50	30,60	27,30	25,30	23,10	23,10	25,70	30,90	36,90	38,90	31,77
2005	38,80	29,80	29,20	22,90	21,10	19,30	20,90	20,30	20,30	24,30	26,50	31,40	25,4
2006	34,30	28,20	28,70	22,90	21,40	20,60	21,20	20,70	20,20	22,90	25,60	30,60	24,77
2007	37,80	30,30	31,30	26,30	24,30	22,40	22,60	22,60	24,60	31,30	35,70	39,60	29,07
2008	49,06	47,17	45,35	39,79	40,13	34,18	35,29	40,01	40,28	43,49	40,14	56,04	42,58
2009	53,61	44,74	43,42	39,07	36,15	35,40	38,07	41,16	40,14	34,48	49,84	54,91	42,58
2010	53,54	47,30	45,80	47,08	43,23	45,57	43,02	44,00	45,19	45,11	44,05	55,04	46,58
2011	51,63	51,77	47,06	40,62	38,73	33,87	42,18	37,19	35,95	41,47	45,86	54,62	43,41
2012	49,56	52,38	46,38	42,22	37,76	38,87	40,05	35,55	40,52				

Из табеле је видљив податак да је највеће вршно оптерећење од 56,04 MW остварено у децембру 2008. године. Повећање потрошње у зимским мјесецима је директна посљедица проблема са градском топлана у Приједору, па се електрична енергија користила за загријавање стамбених и пословних простора. Просјек вршног оптерећења од 2008. године доста је уједначен и креће се око 43 MW.

Б.3.д.3.ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

Поштанска мрежа је укупност јединица, објеката, постројења, апарата, затим поштанских и других транспортних средстава и опреме међусобно повезаних у јединствену техничку и технолошку цјелину, који су намијењени за пренос поштанских пошиљака и вршење поштанских услуга на цијелој територији или дијеловима земље као у међународном саобраћају.

У области комуникација један од најважнијих је поштанско-телефонско-телеграфски саобраћај који директно утиче на развој републике, регије и општине.

Данас се поштанско-телефонско-телеграфски саобраћај дијели на:

- поштански који обухвата пријем, обраду и дистрибуцију поштанских пошиљки и
- телефонско-телеграфски саобраћај, који се бави преносом говорних сигнала, односно, пријемом и отпремом писаних саопштења.

Поштански саобраћај од телекомуникационог се раздвојио још 1997. године и сада се поштански саобраћај одвија у оквиру акционарског друштва Поште Српске, а.д. Бања Лука.

У оквиру "Радне јединице за поштански саобраћај Републике Српске, а.д. Приједор", поштанско-телефонско-телеграфски саобраћај се одвија преко 10 јединица поштанске мреже (ЈПМ) (5 пошта у урбаном подручју Приједора, Омарска, Ламовита, Козарац, Брезичани и Љубија).

У оквиру ЈПМ у урбаном подручју Приједора у функцији је 20 шалтера.

Према густини насељености на предметном подручју су распоређени (постављени) поштански сандучићи.

Свака поштанска јединица опслужује у просјеку око 7500 становника. Један поштански шалтер у просјеку опслужује 2500 становника, док један поштански сандучић у просјеку опслужује 4,000 становника. Прерада поштанских пошиљака, за доставно подручје јединице поштанске мреже Приједор, се врши у Поштанском центру Бањалука, док се припрема пошиљака за уручење врши у Пошти 79102 Приједор. Међународни поштански саобраћај се обавља путем Измјеничне поште 78003 Бањалука, преко Измјеничних пошта 71003 Сарајево, 11003 Београд, 10003 Загреб, 1003 Љубљана, 88003 Подгорица. На прадметном подручју, у функцији је сервис брза пошта којим се омогућује брзо слање пошиљки, не само у унутрашњем него и у међународном поштанском саобраћају.

Међународни поштански саобраћај се обавља преко измјеничне поште у Бањалуци путем пошта у Сарајеву, Мостару и Београду.

Информациони систем, који посједују «Поште Српске», је заснован на «**data warehouse**» концепту, односно концепту брзог издавања стратешких информација из огромне базе података. Овај информациони систем и припадајућа мрежа **SPnet** пројектовани су тако да у потпуности задовоље потребе «Пошта Српске», али је остављена могућност да њихове ресурсе користе и други привредни субјекти у Српској.

Захваљујући огромним могућностима телекомуникација и њиховој примјени у области поштанског саобраћаја, у моменту израде предметног плана, асортиман поштанских услуга - сервиса је значајно проширен. Један од најателнијих је **сервис хибридне поште**.

(Хибридна пошта је сервис који омогућује електронску комуникацију у фази креирања и преноса података и штампање докумената у фази уручења поштанске пошиљке.)

У зависности од начина вршења, садржаја, вриједности, димензија, масе, начина паковања, брзине преноса и начина уручења, поштанске услуге у функцији су: писмоносне услуге, пакетске услуге, финансијске услуге, посебне услуге, услуге по посебним уговорима, допунске услуге, остале услуге.

(Остале услуге су услуге које нису обухваћене номенклатуром поштанских услуга, а за које јавни поштански оператор процијени да је увођење неопходно ради проширења асортимана и задовољавања потреба корисника.)

Тако су у функцији:

- Интернет и
- Хало центар

SPINTER.NET је национални Интернет сервис провајдер Српских пошта. Приступ Интернету може се остварити у читавој Републици Српској.

ХАЛО ЦЕНТАР Српских пошта је специјализовани информативни контакт центар, којим је, захваљујући најсавременијој техничкој опреми, омогућено брзо и ефикасно пружање информација, кроз више облика комуникације (Интернет, телефонија, факс, СМС...).

На предметном подручју, у оквиру Пошта Српске и појединих д.о.о., у функцији је и сервис такозване **"брзе поште"** или **EMS (Expres Mail Service)** којим се омогућује брзо слање пошиљки, не само у унутрашњем поштанском саобраћају РС, него и шире.

Б.З.Д.4.ТОПЛИФИКАЦИЈА

ОПШТИ ПОДАЦИ

Приједорски топлификациони систем је пројектован и почело се са његовим извођењем почетком седамдесетих година. Његова изградња се одвијала у више етапа:

- у првој етапи инсталисан је један котлао 3,5 MW,
- у другој етапи, која је трајала од 1974. до 1975. градње, инсталисана су два котла, сваки снаге 18,5 MW (2x 18,5 MW),
- у трећој етапи уграђена су два измјењивача топлоте, пара/вода, сваки снаге 35 MW (2x 35 MW), с циљем преузимања топлотне енергије из енергане творнице целулозе и папира "Целпак",
- у периоду од 1992. до 1998. године систем даљинског гријања није функционисао, а почетком 2001. године почела је четврта етапа изградње система која је завршена 2004. године, и обухватила је уградњу два нова вреловодна котла укупног топлотног капацитета 60 MW.

Систем функционише као индиректни са примарном (вреловодном) мрежом, топлотним станицама и секундарном (топловодном) мрежом.

Топлана је једино предузеће које обезбјеђује услуге даљинског гријања у Приједору и данас услужује дио корисника стамбених и пословних простора, у зони гријања површине око 1,5 km².

КАПАЦИТЕТ СИСТЕМА

Капацитет система за производњу топлотне енергије је 60 MW, и чине га два вреловодна котла тип МКВЛ, сваки снаге 30 MW. Температурни режим рада система је 130/73 – 90/70 °C.

Сви котлови као енергент користе мазут.

ПРИМАРНА ТОПЛОТНА МРЕЖА (ВРЕЛОВОДНА)

Температурни режим рада примарне топлотне мреже (вреловода) је 130/73 °C. Велики дио примарне мреже је изграђен прије 20-30 година, због чега је ова мрежа у веома лошем стању. Укупна дужина примарне мреже износи око 10000 m, док губици воде износе око 50 m³/дану.

СЕКУНДАРНА ТОПЛОТНА МРЕЖА (ТОПЛОВОДНА)

Температурни режим рада секундарне топлотне мреже (топловод) је 90/70 °C. Секундарна мрежа, која је положена у изолациону ЛЕБИТ масу, је у бољем стању од мреже положене у бетонском каналу. Укупна дужина секундарне мреже износи око 15000 m.

ТОПЛОТНЕ СТАНИЦЕ

Предаја топлотне енергије са примарне на секундарну мрежу врши се у индиректним топлотним станицама преко измјењивача топлоте. Температурни режим рада топлотних станица је 130/73 °C на примарној и 90/70 °C на секундарној страни. У приједорском топлификационом систему је изграђена 41 топлотна станица.

Б.З.Д.5. ГАСИФИКАЦИЈА

У Приједору не постоји систем снабдијевања природним гасом. Постоје планови да се изгради гасовод у регији, али се још није ушло у реализацију тог пројекта. Ако природни гас у будућности буде доступан у Приједору, Топлана би, уз мање инвестиције, могла прећи на нови енергент.

Б.З.Њ. УРБАНО ЗЕЛЕНИЛО

Град Приједор поседује добре биоэколошке и просторне услове за формирање квалитетне зелене матрице.

Садашњи изглед система зелених површина представља мањим шумским комплексима на сјеверном и југозападном дијелу обухвата Плана, који су преко вегетације ријека увезани у зелене површине ужег урбаног подручја града.

Овакав просторни распоред зеленила и шумског пејзажа стварају повољне микроклиматске услове за квалитетан живот грађана.

Приједор има задовољавајућу формирану дрворедну мрежу као дио система зеленила.

Постојећи дрвореди налазе се дуж :

- Козарске улице, површине 600 m²
- Улице Академика Јована Рашковића, површине 1000 m²
- Ул. М. Обреновића - 300 m²
- Рашковац - 1000 m²
- Ул. В. Караџића - 1300 m²
- Ул. К. Александра -1300 m²
- Ул. Радничка - 1000 m²
- Ул. М. М. Тепића - 1000 m²
- Ул. Војда Карађорђа - 600 m²
- Ул. В. Путника - 1000 m²
- Ул. АК. Одред - 4000 m²

Иако постоје изведене зелене траке (нарочито у зони најужег центра), дрвореди су у осталом дијелу обухвата Плана просутни фрагментарно, а не континуирано што је недостатак који би се требао санирати у наредном периоду.

Од уређених зелених површина истичу се:

- Општински парк -парк уз зграду општине површине 3525 m² са квалитетно ријешеним партером и квалитетним и разноврсним дендроматеријалом и мобилијаром. Вриједност овог простора је репрезентативни карактер, доступност већини грађана, те контакт са шеталиштем и културним садржајима (пр. музеј, галерија...).

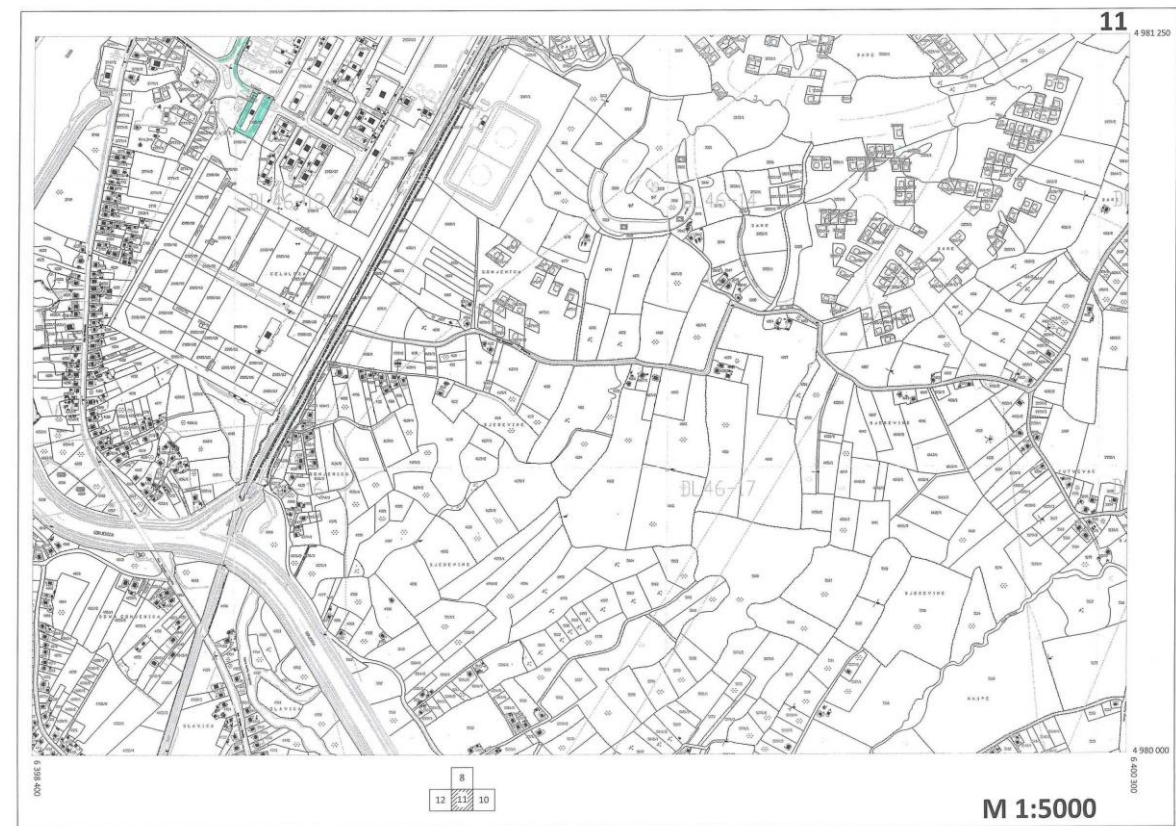
- Шошин парк 2200 m²
- Школски парк 6000 m²
- Парк Берек I и II 10000 m²
- Парк Пећани 20000 m²
- Парк Аутобуска станица 1000 m²
- У.А.Ј.Рашковића - „Руднички парк“ 2400 m²
- Уређени унутарблоковски простори (унутрашња дворишта) уз кружни ток, уз улицу Славише Вајнер Чиче, Митрополита Петра Зимоњића (поред насеља Пећани, уз улицу Војводе Путника,
- Потез уз Загребачку улицу

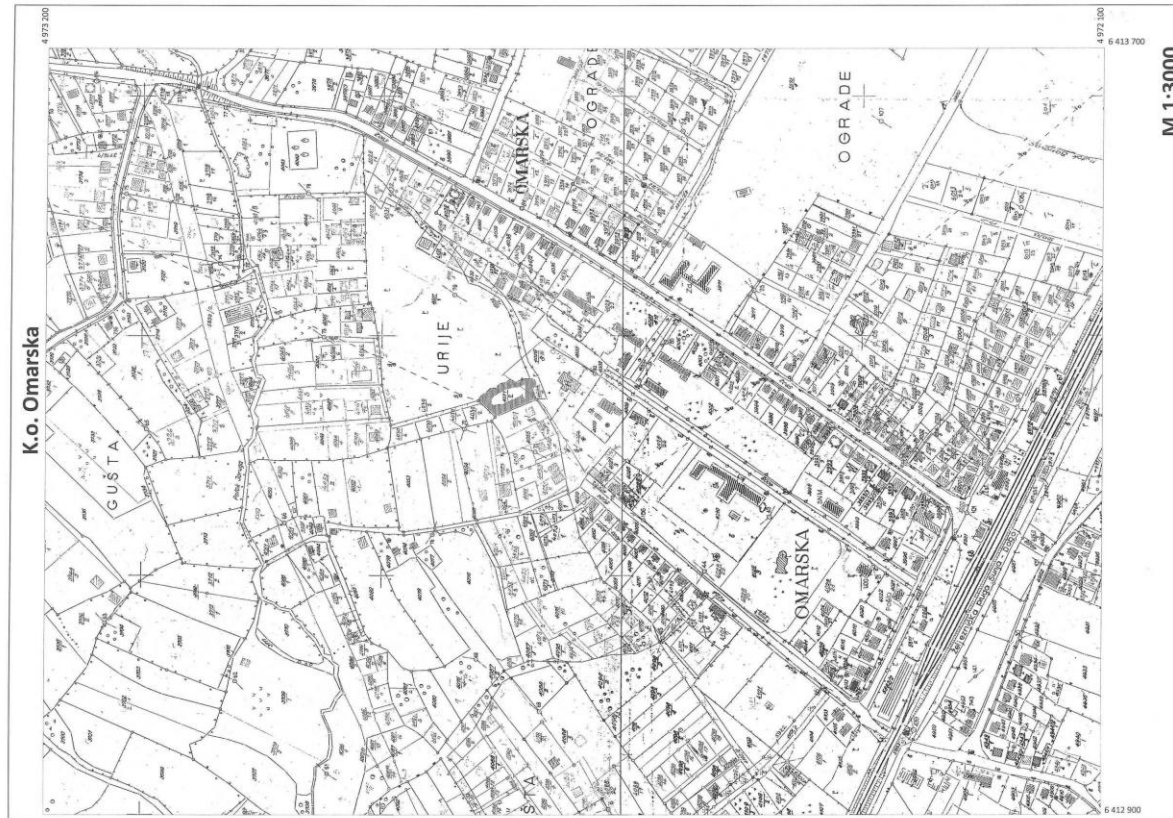
- 41. Ул. В. Путника - дрворед 1000 m²
- 42. Ул. В. Караџића - преко пута електричног 700 m²
- 43. Ул. Светосавска - кућа М.Стојановића 2500 m²
- 44. Ул. К.П.И. Ослободиоца - кино Мраковиц 1000 m²
- 45. Ул. Б. Бујића - дјечје игралиште 1000 m²
- 46. Ул. АК. Одред - дрворед 4000 m²
- 47. Ул. А.К. Одред - ПРЕДА 6000 m²
- 48. Ул. С. Великана - сквер Јахорина 500 m²

СПИСАК ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА У ГРАДУ КОЈЕ ОДРЖАВА ОПШТИНА

1. Ул. Козарска - дрворед 600 m²
2. Ул. М.Врховца - геријатрија 8000 m²
3. Ул. Козарска - „циганлук“ 1500 m²
4. Ул. М.Врховца -МЗ Урије 1000 m²
5. Ул. 29. Новембра 5500 m²
6. Велики подвожњак 3500 m²
7. Кружни ток 330 m²
8. Кружни ток 180 m²
9. Главна улица -коцке 350 m²
10. Ул. А.Ј. Рашковића - дрворед 1000 m²
11. Ул. А.Ј. Рашковића - иза Национ.парка 3000 m²
12. У.А.Ј. Рашковића - „Руднички парк“ 2400 m²
13. Ул. А.Ј. Рашковића - СУП,СУД, Музеј 800 m²
14. Ул. М. Обреновића - дрворед 300 m²
15. Општински парк 525 m²
16. Шошин парк 2200 m²
17. Школски парк 6000 m²
18. Парк Берек I и II 10000 m²
19. Парк Пећани 20000 m²
20. Парк Аутобуска станица 1000 m²
21. Насеље Пећани 40000 m²
22. Насеље Рашковац 3000 m²
23. Рашковац - дрворед 1000 m²
24. Ул. Н. Пашића - код Индекса 400 m²
25. Ул.В. Караџића - дрворед 1300 m²
26. Ул. К. Александра - дрворед 1300 m²
27. Ул. К. Александра - шах клуб 500 m²
28. Ул. Радничка - дрворед 1000 m²
29. Ул. Светосавска - код „Јерезе“ 300 m²
30. Насеље „М-ови“ 3000 m²
31. Ул. М.М. Тепића - дрворед 1000 m²
32. Ул. Вожда Карађорђа - дрворед 600 m²
33. Ул. Б. Нушића - министарство одбране 500 m²
34. Мали Подвожњак 400 m²
35. Ул. Б. Нушића - позориште, паркинг Патрија 300 m²
36. Ул. Ослободиоца Приједора - код паркинга 300 m²
37. Обилазница Пећани 3000 m²
38. Нова обилазница - поред Робота 500 m²
39. Ул. С. Ковачевића - црвени и плави солитер 3000 m²
40. Ул. Саве Ковачевића - преко пута Метро зграде 700 m²

Такође, потребно је констатовати да осим неколико адекватно уређених и одржаваних зелених простора Приједор, генерално посматрано, има низак степен уређења јавног зеленила, што је најкритичније у категорији блоковског зеленила, гдје су површине услјед неодржавања, одлагања просторног дрвета и слично, прилично девастиране.

БИЛАНСИ ПОВРШИНА - ПОСТОЈЕЋЕ ЗЕЛЕНИЛО

Зеленило	Површина (ha)
градско зеленило	4.75
неуређене зелене површине	10.86
УКУПНО	15.61

Б.4. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

У обухвату урбанистичког плана Приједора нема посебних подручја у смислу природних, културно-историјских или амбијенталних вредности, експлоатације минералних сировина, искоришћења туристичких потенцијала и искоришћења хидропотенцијала или изградње објеката за које грађевинску дозволу издаје министарство надлежно за послове грађевинарства захтијева посебан режим организације, уређења, коришћења и заштите простора или које је као такво одређено Просторним планом Републике Српске.

Б.4.а. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ

Списак објеката културно-историјског наслеђа је састављен на основу расположиве документације прибављене од Републичког завода за заштиту културно – историјског и природног наслеђа, евиденције Музеја Козаре, односно у „Студији о стању добара културно-историјског наслеђа општине Приједор“ (Аутор: Миленко Радивојац), те евидентирања и систематизације локалитета објеката и просторних цјелина.

Историјско и културно наслеђе Приједора обухвата:

- археолошке локалитете,
- градитељско наслеђе,
- споменике и симболе.

АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТИ

Археолошка добра (налазишта, локалитети) нису присутна у званичним регистрима споменика културе, али су регистрована и идентификована и налазе се у регистрима Републичког завода за заштиту природног и културно-историјског наслеђа и Музеја Козаре, те „Археолошком лексикону Босне и Херцеговине“.

Конзервација археолошких локалитета није вршена, а такође нису утврђене њихове заштитне зоне.

Највећи број археолошких локалитета је концентрисан у широј долини Сане и на сусједним мањим узвишењима.

Праисторија:

бр.	Локалитет	Локација	Опис
1.	ЧАРАКОВО	Чараково	праисторијска некропола равних гробова
2.	КНЕЖЕВИЋИ	Горња Гомјеница	праисторијски тумулус

Рим:

бр.	Локалитет	Локација	Опис
3.	ПРИЈЕДОР	Приједор	случајни римски налаз
4.	ОКРУТОВИ	Ризвановићи	римско насеље

Средњи вијек:

бр.	Локалитет	Локација	Опис
5.	ЧАРАКОВО	Чараково	праисторијска некропола равних гробова
6.	КНЕЖЕВИЋИ	Горња Гомјеница	праисторијски тумулус
7.	БАЛТИНЕ БАРЕ	Гомјеница	средњовјековна некропола
8.	ОКРУТИ	Гомјеница, Балтине Баре	средњовјековни коњанички гробови

Праисторија, Рим и средњи вијек:

бр.	Локалитет	Локација	Опис
9.	ЦРКВИНА	Чиркин поље	римска зграда, средњовјековна црква на темељима римске зграде у којој су укопани гробови са прилозима керамике 12 и 13. вијека
10.	ЦРКВИНА	Тукови	остаци римског насеља и средњовјековне цркве
11.	ЦРКВИНА	Приједор	римска зграда, средњовјековна црква и гробови

ГРАДИТЕЉСКО НАСЉЕЂЕ

На територији коју обухвата Урбанистички план Приједора евидентиран је одређен број споменика градитељског насљеђа, али с обзиром да за предметни простор није рађена валоризација културно-историјског и природног насљеђа, број није коначан и представља списак објеката грађевинског насљеђа који се тренутно налазе у евиденцији Републичког завода за заштиту културно – историјског и природног насљеђа и Музеја Козаре.

Посебно су издвојени објекти валоризовани у складу са Законом о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика, установљене у складу са анексом 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини („Сл. гл. РС 9/2002“), тј. културна добра проглашена националним споменицима Босне и Херцеговине, објекти који се налазе на Привременој листи националних споменика БиХ („Сл. гл. РС 79/2002) и објекти за које је поднесена Петиција за проглашење националним спомеником БиХ.

Национални споменици аутоматски уживају највиши степен заштите у закону Републике Српске.

Комисија за очување националних споменика је за два споменика са територије Урбанистичког плана донијела одлуке о проглашењу националним споменицима БиХ:

- МЈЕСТО И ОСТАЦИ ГРАЂЕВИНСКЕ ЦЈЕЛИНЕ - ЧАРШИЈСКА ЏАМИЈА, Приједор,
- МЈЕСТО ГРАДСКЕ (СУЛТАН АХМЕДОВЕ) ЏАМИЈЕ СА ХАРЕМОМ И НИШАНИМА, Приједор

Национални споменици са привремене листе националних споменика БиХ на подручју обухвата Плана су:

- ЦРКВА СВ. ТРОЈИЦЕ, Приједор

Објекти за које је поднесена Петиција за проглашење националним спомеником БиХ:

- ЗГРАДА У СОЛУНСКОЈ 9

Ратна дешавања и разарања у протеклих неколико вјекова, неадекватни видови и мјере заштите, карактер материјала од којег су објекти били сазидани, утицали су на то да је дио градитељског и културно-историјског насљеђа Града Приједор уништен. Након евидентирања и систематизације локалитета објеката из евиденције Републичког завода за заштиту и Музеја Козаре, састављен је попис објеката на којој се налази мањи број објеката него што је било евидентирано у „Студији о стању добара културно-историјског насљеђа општине Приједор“.

Објекти евидентирани од стране Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа и Музеја Козаре, односно према подацима из „Студије о стању добара културно-историјског насљеђа општине Приједор“:

бр.	Објекат	Локација
1.	КАТОЛИЧКА ЦРКВА	Улица Бранислава Нушића, к.ч. бр. 907/1 к.о. Приједор 1
2.	ОБЈЕКАТ НА УГЛУ УЛИЦА БРАНИСЛАВА НУШИЋА И ВИДОВДАНСКЕ	к.ч. бр. 925 к.о. Приједор 1
3.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА БР. 83	к.ч. бр. 1007/2 к.о. Приједор 1
4.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА, УЗ ЗГРАДУ НА УГЛУ КОД РК	к.ч. бр. 1017/1 к.о. Приједор 1
5.	ШТРОДЛОВА КУЋА	Улица Бранислава Нушића бр.5, к.ч. бр. 1075 к.о. Приједор 1
6.	ЧАЂИНА КУЋА	Улица краља Петра I Ослободиоца бр. 96, к.ч. бр. 997 к.о. Приједор 1
7.	ОБЈЕКАТ У НИЗУ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 999/1 к.о. Приједор 1
8.	ОБЈЕКАТ У НИЗУ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1000 к.о. Приједор 1
9.	ЗГРАДА КИНА „КОЗАРЕ“ (НЕКАД КИНО „РАДНИК“)	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 1090/1 к.о. Приједор 1
10.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1092 к.о. Приједор 1
11.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1903/2 к.о. Приједор 1
12.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1902 к.о. Приједор 1
13.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1899/1 к.о. Приједор 1
14.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1896/1 к.о. Приједор 1
15.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	угао са Улицом Николе Пашића к.ч. бр. 1879/1 к.о. Приједор 1
16.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 1880/1 к.о. Приједор 1
17.	ОБЈЕКАТ НА РАСКРСНИЦИ ЗАНАТСКЕ И НИКОЛЕ ПАШИЋА	к.ч. бр. 2031/1 к.о. Приједор 1
18.	ОБЈЕКАТ НА РАСКРСНИЦИ УЛИЦА ЗАНАТСКЕ И НИКОЛЕ ПАШИЋА	к.ч. бр. 2032/1 к.о. Приједор 1

19.	ОБЈЕКАТ НА РАСКРСНИЦИ УЛИЦА ЗАНАТСКЕ И НИКОЛЕ ПАШИЋА	к.ч. бр. 1883/1 и 1883/2 к.о. Приједор 1
20.	ОБЈЕКАТ У ЗАНАТСКОЈ УЛИЦИ	к.ч. бр. 1922 к.о. Приједор 1
21.	КУЋА ШЕХЕ ХЕНИЋ	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 2036/1 к.о. Приједор 1
22.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 2037/2 к.о. Приједор 1
23.	ПИНТЕРОВА КУЋА	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 1869/1 к.о. Приједор 1
24.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 2038/4 к.о. Приједор 1
25.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 2038/5 к.о. Приједор 1
26.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 2038/8 к.о. Приједор 1
27.	КОВАЋЕВИЋА КУЋА	на углу улица Краља Петра I Ослободиоца и Ускочке, к.ч. бр. 2046 к.о. Приједор 1
28.	ЗГРАДА ДОМА РЕЗЕРВНИХ ОФИЦИРА	на углу улица Краља Петра I Ослободиоца и Ускочке, к.ч. бр. 2146/1 и 2146/2 к.о. Приједор 1
29.	РАМАДАНОВИЋА КУЋА	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 2147/1 к.о. Приједор 1
30.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА (некадашња музичка школа)	к.ч. бр. 1994 к.о. Приједор 1
31.	МИТРИНОВИЋА КУЋА	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 1993/1 к.о. Приједор 1
32.	КУЋА ЛАЗЕ СТОЈАНОВИЋА - ЧВРКЕ	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 1992 к.о. Приједор 1
33.	РАДЕТИЋА КУЋА	Улица краља Петра I Ослободиоца бр. 11, к.ч. бр. 2143/11 к.о. Приједор 1
34.	РАДЕТИЋА КУЛА	Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 2148 к.о. Приједор 1
35.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ КРАЉА ПЕТРА I ОСЛОБОДИОЦА	к.ч. бр. 2143/3 к.о. Приједор 1
36.	ЦРКВА СВ. ТРОЈИЦЕ	Светосавска улица, к.ч. бр. 2177 к.о. Приједор 1

37.	ОБЈЕКАТ КОЛА СРПСКИХ СЕСТАРА	Улица проте Матеје Ненадовића (раније Шоше Мажара 8), к.ч. бр. 2185, к.о. Приједор 1
38.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ ПРОТЕ МАТЕЈЕ НЕНАДОВИЋА 10	к.ч. бр. 2184 к.о. Приједор 1
39.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ ПРОТЕ МАТЕЈЕ НЕНАДОВИЋА 3	к.ч. бр. 1986/1 к.о. Приједор 1
40.	СПОМЕН-КУЋА МЛАДЕНА СТОЈАНОВИЋА	Улица др Младена Стојановића, к.ч. бр. 2187/3 к.о. Приједор 1
41.	ЗГРАДА ГИМНАЗИЈЕ	угао улица Вука Караџића и Николе Пашића, к.ч. бр. 1950/1 к.о. Приједор 1
42.	ОБЈЕКАТ У УЛ. ВУКА КАРАЏИЋА 9	к.ч. бр. 1955 к.о. Приједор 1
43.	МУЗЕЈ КОЗАРЕ (некада Комунална школа)	угао улица Николе Пашића и Јована Рашковића, к.ч. бр. 2331/1 к.о. Приједор 1
44.	КАПЕТАНОВ КОНАК	на углу улица Српских великана и Радничке, к.ч. бр. 3170, к.о. Приједор 1
45.	ОБЈЕКАТ У УЛИЦИ СРПСКИХ ВЕЛИКАНА	к.ч. бр. 2174 к.о. Приједор 1
46.	РАДЕТИЋА КУЋА	на углу улица Краља Петра I Ослободиоца и Српских великана, к.ч. бр. 3188 к.о. Приједор 1
47.	ДОМ ЛОВАЦА (ЧИРКИНАГИЋА КУЋА)	Омладинска улица, к.ч. бр. 2105 к.о. Приједор 1

Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Стручним мишљењем број 07/1.30-613-317/2008 од 19.маја 2008.год., сматра да је објекат на углу улица Бранислава Нушића и Видовданске у Приједору, након нелегално извршених радова на реконструкцији и доградњи изгубио карактеристике због којих је првобитно био вреднован као објекат амбијенталних вриједности, те да нема основа за његово проглашење националним спомеником.

Уз наведене објекте из „Студије о стању добара културно-историјског наслеђа општине Приједор“, објекат старе жељезничке станице, стар 100 година, са архитектонског аспекта осликава период у ком је настао и има историјски значај, везан за настанак пруге.

СПОМЕНИЦИ И СИМБОЛИ

Споменици и симболи, који су постављени на јавним површинама до 1992. године, постављени су у складу са законом уз обавезу очувања аутентичног облика и саджаја, идентификовани су према евиденцији Музеја Козаре („Студија о стању добара културно-историјског наслеђа општине Приједор“).

На територију обухвата Плана налази се велики број споменика посвећених Другом свјетском рату, односно НОР-у, али никад нису били у регистру споменика културе Босне и Херцеговине прије 1992. године, а ни данас.

Неки од ових споменика су уклоњени или су претрпели оштећења у блиској прошлости.

Према подацима из „Студије о стању добара културно-историјског наслеђа општине Приједор“ ови споменици су подјељени у неколико цјелина:

Спомен плоче:

бр.	Објекат	Локација
1.	СПОМЕН ПЛОЧА	Радетића кућа, к.ч. 2143/1 к.о. Приједор 1
2.	СПОМЕН ПЛОЧА	Кино „Радник“, Улица краља Петра I Ослободиоца, к.ч. бр. 1090/1 к.о. Приједор 1
3.	СПОМЕН ПЛОЧА	ОШ „Десанка Максимовић“, к.ч. 1031 к.о. Приједор 1
4.	СПОМЕН ПЛОЧА	родна кућа др Младена Стојановића, к.ч. 2187 к.о. Приједор 1
5.	СПОМЕН ПЛОЧА	кућа Микић С. у Улици српских владара, к.ч. 3202, к.о. Приједор 1
6.	СПОМЕН ПЛОЧА	родна кућа Мухарема Суљановића, к.ч. 1845, к.о. Приједор 1
7.	СПОМЕН ПЛОЧА	двориште куће Павла Стјепића у Улици српских владара
8.	СПОМЕН ПЛОЧА	Друштвени дом, Туковима
9.	СПОМЕН ПЛОЧА	објекат Улици краља Петра Првог Ослободиоца

Спомен-обиљежја функционалног карактера:

бр.	Објекат	Локација
1.	СПОМЕНИК ЛОГОРАШИМА ЛОГОРА ЦИГЛАНА	Циглана, к.ч. 2743, к.о. Приједор 2
2.	СПОМЕНИК ДР МЛАДЕНУ СТОЈАНОВИЋУ	Нова болница - парк, к.ч. 3019, к.о. Приједор 2
3.	СПОМЕНИК ПОГИНУЛИМ БОРЦИМА И ЖРТАВАМА ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА	Улица Мухарема Суљановића, к.ч. 5965
4.	СПОМЕНИК ДР МЛАДЕНА СТОЈАНОВИЋА	Трг ослобођења, к.ч. 1931, к.о. Приједор 1
5.	СПОМЕНИК - АЕРОДРОМ УРИЈЕ	к.ч. 1494, к.о. Приједор 2
6.	МЕМОРИЈАЛНИ ХОЛ – ГИМНАЗИЈА	к.ч. 1950 к.о. Приједор 1

Спомен-бисте:

бр.	Објекат	Локација
1.	СПОМЕН БИСТА ЗДРАВКЕ СТОЈАНОВИЋ	нови парк, к.ч. 1063к.о. Приједор 1
2.	СПОМЕН БИСТА ИЛИЈЕ БУРСАЋА	нови парк, к.ч. 1063 к.о. Приједор 1

3.	СПОМЕН БИСТА ДУШКА БРКОВИЋА	нови парк, к.ч. 1063 к.о. Приједор 1
4.	СПОМЕН БИСТА МУХАРЕМА СУЉАНОВИЋА	нови парк, к.ч. 1063 к.о. Приједор 1
5.	СПОМЕН БИСТА ЛАЗЕ МАРИНА	Аутотранспорт, к.ч. 2919к.о. Приједор 2
6.	СПОМЕН БИСТА ЕСАДА МИЏИЋА	Средњошколски центар, к.ч. 1947 к.о. Приједор 1
7.	СПОМЕН БИСТА ДР МЛАДЕНА СТОЈАНОВИЋА	родна кућа др Младена Стојановића, к.ч. 2187 к.о. Приједор 1
8.	СПОМЕН БИСТА ОСМАНА ЏАФИЋА	Пухарска
9.	СПОМЕН БИСТА МИРЕ ЦИКОТЕ	ООУР „Мира Цикота“ Приједор, к.ч. 2436 к.о. Приједор 1
10.	СПОМЕН БИСТА ЈОСИПА МАЖАРА-ШОШЕ	раскрсница улица Николе Пашића и Вука Караџића, к.ч. 2324 к.о. Приједор 1

Партизанска гробља и гробља:

бр.	Објекат	Локација
1.	ПАРТИЗАНСКО ГРОБЉЕ - УРИЈЕ	к.ч. 3053/1 к.о. Приједор 2
2.	ГРОБНИЦА ЖРТАВА ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА - ЈЕВРЕЈСКО ГРОБЉЕ	к.ч. 3040 и 3041к.о. Приједор 2
3.	СПОМЕНИК И МАСОВНА ГРОБНИЦА ЖРТАВА ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА - ПРАВОСЛАВНО ГРОБЉЕ	к.ч. 2693, к.о. Приједор 1

Б.4.6. НАСЉЕЂЕ ПРИРОДЕ

Подручје Града Приједор обилује великим природним богатствима која се огледају у разноврсности флоре и фауне, као и специфичностима у погледу геологије и хидрологије, због чега је неопходан детаљан и свеобухватан приступ на идентификацији ових подручја и њихово стављање под заштиту. У обухвату Урбанистичког плана Приједора није евидентиран ни један објекат природног добра од великог и изузетног значаја, али су препознате и идентификоване природне вриједности обухвата, које су штићене Урбанистичким планом Приједора из 1985. године:

- ОСТАЦИ ШУМА (ГАЈЕВИ) У ГРАНИЦАМА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА
- РИЈЕКА САНА, ГОМЈЕНИЦА И ПУХАРСКА
- ГРАДСКИ ПАРКОВИ У УЛ. НИКОЛЕ ПАШИЋА, НА ОБАЛИ БЕРЕКА И ДР.
- СВИ ГРАДСКИ ДРВОРЕДИ
- СВИ ПРИМЈЕРЦИ ПАНЧИЋЕВЕ ОМОРИКЕ

Природна добра евидентирана стручним мишљењем Републичког завода за заштиту за потребе израде регулационих планова:

- ПРОСТОР БЕРЕКА као изузетно вриједан и најатрактивнији дио градског простора са водотоком Берека и аутохтоном вегетацијом

- РИЈЕКЕ САНА И ГОМЕНИЦА, које су и Просторним планом РС и Просторним планом општине Приједор планиране као заштићена природна подручја у категорији Парк Природе

Такође, Одјељење за просторно уређење Административне службе Града Приједора покренуло је Иницијативу за проглашење подручја обала ријеке Сана природним добром.

Природна добра евидентирана у мултимедијалној просторној бази података о заштићеним и потенцијално заштићеним подручјима у Републици Српској (GISPASS):

бр.	Природно добро	Локација	Разлог издвајања
1.	ПАР ПЛАВИХ ДУГЛАЗИЈА (PSEUDOTSUGA GLAUCA)	испред СО Приједор	вриједна стабла, једина стабла плаве дуглазије у РС
2.	ПОДРУЧЈЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЗАШТИТУ ПОПЛАВНИХ ПОДРУЧЈА РИЈЕКЕ САВЕ „ТРОПОЉЕ“	шире подручје рибњака Санчани	заштита биодиверзитета поплавних подручја ријеке Саве
3.	MAGNOLIA GRANDIFLORA	Улица Славка Родића	егзота, хортикултурна вриједност
4.	THUJA PLICATAPD	Улица Николе Пашића	вриједно стабло, хортикултурна вриједност
5.	TSUGA HETEROPHYLLA	код подвожњака	егзота, димензије, једина два стабла те врсте у РС
6.	TSUGA CANADENSIS PD	код подвожњака	вриједно стабло
7.	РИЈЕКА ГОМЈЕНИЦА		
8.	САНА - ДИО (ДОЊИ ТОК)		
9.	САНИЧАНИ - ПРИРОДНИ РЕЗЕРВАТ		

Б.4.в. УГРОЖЕНА ПОДРУЧЈА

Плавна подручја: Када су у питању воде, углавном се ради о угрожености поплавама појединих градских насеља услед изливања ријеке Сана и њених притока. Ријека Сана се у градском подручју излијева из корита на нивоу водостаја 4,20 m, штете прави на 4,60 m. На лијевој обали плави изворишта за снабдијевање града питком водом на локалитету Тукови.

На десној страни плаве се дијелови насеља Рашковац и Брезичани.

Такође притоке Сана (нарочито Гомјеница, Пухарска и Милошевица) плаве веће површине што у наредном периоду условљава потребу за предузимањем активности како би се ови проблеми ријешили.

Поред угрожености подручја услед директног изливања ријека, поједина подручја су угрожена од дејства брдских (бујичних) вода (Матарушко поље, Гомјеница, Орловача).

Б.4.г. РЕСУРСИ

Природни ресурси су опште добро и заједничко богатство свих грађана, свих људи.Њихово коришћење, привредна примјена и економско вредновање треба да буду плански усмјерени и

намјенски конструисани. Без обзира на врсту, структуру и појединчне количине, они су основ за предстојећи привредни и економски развој сваке земље, односно града, па тако и Приједора. Наравно, постоји и дио природних ресурса који мора остати изван економских и привредних токова и који треба да буде сачуван за садашње и будуће генерације, а то посебно важи за оне ресурсе који се тешко обнављају и необновљиве природне ресурсе.

Приступ природним ресурсима мора да обухвати дефинисање политике и стратегије њиховог одрживог коришћења, као и дефинисање законодавно-правног оквира за њихово ефикасно спровођење.

Према трајању, природни ресурси могу бити:

- необновљиви,
- стални и
- обновљиви.

Необновљиви су они који су присутни у ограниченим количинама: угаљ, нафта, природни гас, руде.

Стални ресурси су сунчево зрачење, вјетар, таласи, плима и осека и они су потенцијални извори енергије.

Обновљиви су сва жива бића (микроорганизми, гљиве, биљке, животиње) и они се могу самостално обнављати. Ови ресурси се могу користити неограничено, само ако се правилно и плански користе, ако не, онда постоји опасност да временом нестану.

Биљке, животиње, гљиве и многи микроорганизми представљају за људе животно важан и незамјенљив природни ресурс.

Дрвеће се може сврстати и у обновљиве и у необновљиве ресурсе, што зависи од интензитета експлоатације. Брзорастуће врсте дрвећа, које се узгаја, могу да се сијекну послје 10 година, али многим шумама потребно је више од сто година да се обнове. Шумски екосистеми представљају извор хране и станиште другим биљним и животињским организмима, али су и извор хране, лијекова, грађевинског материјала за човјека. Шуме пречишћавају ваздух, а упијањем воде регулишу ниво воде спречавајући поплаве и ерозију тла. Одрживо газдовање шумама и развој шумарства, као привредне гране, могуће је остварити једино ако постоји континуитет праћења и утврђивања стања шумског фонда.

Као посљедица прекомјерног и бесправног крчења шума и шумских пожара јављају се ерозиони процеси.Процес деградације шумских екосистема зависи од интензитета и начина коришћења али и од еколошких особина сваког појединачног типа шума.

Енергија биомасе је тренутно најзначајнији домаћи енергетски потенцијал из обновљивих извора. Под биомасом се подразумијева органска материја настала животним активностима организама, дрвна биомаса (дрво у разним облицима: цјепанице, гранчице, брикети, пиљевина...), пољопривредна биомаса (остаци пољопривредних и ратарских култура, слама, стајско гнојиво).

Пораст потражње за биомасом и биогоривом, могу подстаћи пољопривреднике да крче нове површине под вегетацијом - шумама, ливадама...

Ресурсе као развојне потенцијале у обухвату Урбанистичког плана Приједора представљају:

- људски ресурси,
- простор,
- земљиште (пољопривредно земљиште, шумско земљиште (дијелом) , воде и водно земљиште),
- обновљиви енергетски извори,
- необновљиви - минерални ресурси - рудно земљиште и
- остали ресурси.

ЉУДСКИ РЕСУРСИ

Број становника, као и његова старосна, полна и образовна структура, директно утичу на задовољавање потреба у свим појединачним сегментима, а што се као радно способно становништво рефлектује на просторну и функционалну организацију.

Људски ресурси у свим сегментима, почев од привреде, становања, школовања, здравства, културе, спорта и рекреације, туризма, до заштите животне средине, имају врло важну, кључну улогу.

У свим сегментима је веома важно унаприједити квалитет људских ресурса.

ПРОСТОР

Простор, како и сам Закон о уређењу простора и грађену каже, представља скуп природних и изграђених структура, на површини, изнад или испод површине земље и воде, докле допиру непосредни утицаји људске дјелатности.

Изграђени простор представља ресурс у смислу урбане реконструкције и санације, док простор који није изграђен, представља значајан потенцијал, односно ресурс у смислу коришћења, било за становање рад, рекреацију; односно за ширење и развој града.

Активности у склопу новог грађења, просторног и урбанистичког планирања, урбанистичког, архитектонског и грађевинског пројектовања и грађења, у циљу усклађивања потреба становништва за становањем, радом и рекреацијом у здравој и заштићеној животној средини, те стварања услова и претпоставки за равномјеран и складан развој града, општине и саме Републике Српске, уз усклађеност општих и посебних интереса свих корисника простора.

ЗЕМЉИШТЕ

Незаобилазан ресурс у урбаном подручју Приједора представљају све врсте земљишта; пољопривредно, шумско и водно, као и остала земљишта.

Земљиште као ресурс има значајну улогу, нарочито са два животно и привредно важна аспекта. Први је пољопривредно земљиште, други је грађевинско земљиште. Постоји и трећи, који се преклапа са шумским ресурсима, а то је шумско земљиште.

Обрадиво земљиште представља суштинску основу пољопривредне производње у Приједору.

Земљиште као грађевински ресурс веома је битно за просторно планирање и изградњу на свим нивоима (националном, регионалном и локалном). Планско коришћење овог ресурса представља предуслов развоја условљеног урбаним функцијама и предуслов за побољшање веза између градских и сеоских подручја. Кроз овакав приступ могућ је интензивнији плански развој мреже јавног транспорта, затим ревитализација руралних економија, развој рекреативних и викенд зона за потребе урбаног становништва, заштита и унапређење природног културног наслеђа и нарочито развој одрживог туризма.

Пољопривредно земљиште, као природно добро, представља ресурс углавном у периферним дијеловима обухвата, у смислу пољопривредне производње.

Шумско земљиште, у обухвату плана представља ресурс, у мањој мјери у смислу дрвно-прерађивачке индустрије, а више у смислу спорта и рекреације као и зелених површина, што посредно представља и ресурс у смислу заштите животне средине.

Шумски ресурси обезбјеђују биолошке предуслове здравијих услова животне средине, а у економском дијелу представљају основу за дрвну индустрију. Такође, обезбјеђују сировине за

обновљиве и еколошки здраве производе, имају улогу у економском развоју, али и глобалном окружењу угљеника и водном билансу.

Шуме су битне и за еколошке, заштитне, туристичко рекреативне, здравствене, културне и друге услуге.

У складу са трендовима европске и свјетске шумарске политике, шумарска политика мора наћи равнотежу између економске, еколошке, социјалне и културолошке функције. У склопу управљања шумским ресурсима неопходно је остварење низа циљева међу којима су: повећање површина под шумама; рационално коришћење производног потенцијала шумских подручја; успостављање система заштита шума, укључујући бесправну сјечу и бесправну градњу; оснивање и развој удружења приватних шумовласника; оснивање малих исредњих предузећа за обављање послова у шумарству.

Економски је интересантно коришћење недрвних шумских ресурса, док је са туристичког аспекта важно одржавање система заштите и унапређење стања шума узаштићеним природним цјелинама. У склопу газдовања шумским ресурсима посебну пажњу треба посветити газдовању популацијама дивљачи, као и присутној шумској флори.

Водно земљиште, односно земљиште уз ријеку Сану и Гомјеницу, као и земљиште уз мање водотоке (потоке и канале) представља земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем.

Водно земљиште обухвата уз текуће воде, корито и појас земљишта уз корито стајаће воде, као и напуштена корита и пјешчане и шљунчане спрудове које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).

Водно земљиште представља посебан ресурс у планирању, како са аспекта водоснабдијевања, туризма и рекреације, тако и са аспекта заштите животне средине.

Напуштена корита и пјешчани и шљунчани спрудови, у ограниченом обиму представљају ресурс у смислу претварања у земљиште намијењено за зелене, спортске и рекреационе површине или земљиште за грађење.

МИНЕРАЛНИ РЕСУРСИ

Минерални ресурси се тешко обнављају и представљају необновљиве природне ресурсе.

Значајан минерални ресурс у обухвату плана представљају резерве керамичарске глине, који се као развојни потенцијал штити и резервише у смислу експлоатације.

ОБНОВЉИВИ ЕНЕРГЕТСКИ ИЗВОРИ

Обновљива енергија се обнавља приближно истом брзином којом се експлоатише. У обновљиве енергетске изворе спадају:

- хидроенергија,
- геотермална енергија,
- соларна (сунчева) енергија,
- енергија вјетра,
- енергија биомасе,
- енергија плиме и таласа.

Коришћење обновљивих енергетских извора је од изузетног значаја за сваку средину, односно град и земљу. Значај се огледа у штедњи необновљивих енергетских извора и заштита животне средине. Енергетска стабилност и сигурност се могу остварити штедњом необновљивих енергетских извора на рачун већег коришћења обновљивих и штедњом и рационализацијом потрошње.

Б.5. ОЦЕНА СТАЊА ИЗГРАЂЕНОСТИ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

Б.5.а. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, РЕЉЕФ, КЛИМА И ДРУГЕ ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

Град Приједор налази се у сјеверозападном дијелу Републике Српске. Обухват Урбанистичког плана простира се у централном дијелу општине. Овај простор са аспекта географске регионализације припада Панонском ободу односно субрегији Панонско поуње

Урбанистички план Приједора обухвата Приједорско поље са обронцима са свих страна. Централни дио Плана представља уједно и централни дио градског насеља Приједора.

Терен који је у обухвату плана углавном је субхоризонталан са благим нагибима који расту идући ка рубовима обухвата плана. Најнижа ката терена је око 130 m у кориту Сане у најнизводнијој тачки обухвата док је највиши врх на локалитету Хамбарине, врх Кладе са надморском висином 275 m.

КЛИМА

На простору општине преовлађује умјерено континентална клима са средњом релативном влажности ваздуха око 80%, што је умјерена влажност.

Температура

Минималне температуре достижу до -20°C , а максималне до $+40^{\circ}\text{C}$. Просјечна годишња температура износи 11°C . Током године просјечно 80 дана температура прелази 25°C , просјечно 90 дана спушта се испод 0°C . Током већег дијела године, око 200 дана, потребно је загријавање стамбених и радних просторија, јер температура не прелази 12°C .

Осунчаност и падавине

Просјечан број сунчаних дана је 60, око 150 дана свод општине је прекривен облацима, а остатак од 155 дана преовлађује умјерено облачно вријеме са сунчаним интервалима. Просјечна количина падавина је 979 l/m^2 , снијег пада у просјеку 26 дана, а на тлу се задржава око 45 дана.

Приједор је град магле. Због велике површине рибњака Саничани, широког појаса ријеке Сане те самог рељефа приједорског поља, магла се региструје у просјеку око 80 дана годишње.

РЕЉЕФ

Подручје Урбанистичког плана карактерише се денудационим и акумулационим типом рељефа. Оба типа рељефа истичу се са благим рељефним формама благо заталасаним.

У рељефу се што се тиче морфологије разликују ријечне долине (Сана, Гомјеница и њихових притока) и пространо Приједорско поље окружено обронцима Козаре на сјеверистоку и истоку. Ријеке Сана и Гомјеница представљају ерозиону базу и дрен читавог простора предметног плана.

Тип земљишта такође варира. Доминантна земљишта су у типу псеудоглеја, алувијална земљишта, смеђе деградирани земљишта на глинама, смеђа кисела, те смеђа карбонатна земљишта. Један дио наведених земљишта су ниске природне плодности, а њихова општа карактеристика је слаба обезбијеђеност потребним биљним храњивима, висока киселинска вриједност и неповољан водно-ваздушни однос.

Б.5.б. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Са аспекта природних ресурса, у обухвату урбанистичког плана, евидентно је да се може рачунати на експлоатацију земљишта, како пољопривредног, тако и шума и шумског земљишта, грађевинског земљишта као својеврсне комбинације природног и антропогеног ресурса, те минералних сировина, енергије воде, вјетра и земље, као и постојеће флоре и фауне.

Град Приједор располаже са значајним природним ресурсима а прије свега са значајним и квалитетним пољопривредним површинама и шумама те налазиштима минералних сировина (жељезне руде, глине, шљунка и др). Богатство наведеним природним ресурсима представља значајан предуслов за развој примарних и прерађивачких капацитета у области пољопривреде, шумарства, и других облика привредних активности.

Значајне привредне активности (пољопривредна производња, експлоатација минералних сировина, развој прерађивачких капацитета и сл.) базиране су на кориштењу и експлоатацији земљишта.

Експлоатација минералних сировина на урбаном подручју Приједора - глине, шљунка и камена, интензивно се врши већ дужи низ година.

Б.5.в. СТАНОВНИШТВО

Густина насељености има висок степен корелације са стањем изграђености простора. Највећа густина насељености (изнад 1000 ст/км^2) на подручју обухвата УП Приједор је присутна у насељеним мјестима Чиркин Поље и Приједор. Идући према периферији обухвата густина насељености се неравномјерно смањује. Источни дио обухвата карактерише густина насељености од 200 - 500 ст/км^2 (Доњи Орловци) и 500 - 1000 ст/км^2 (Гомјеница и Орловача). Насељена мјеста Бишћани, Хамбарине, Раковчани и Ризвановићи на западу обухвата представљају нешто слабије насељена подручја (50 - 100 ст/км^2). Насељено мјесто Черјечи је најгушће насељено мјесто (323.29 ст/км^2) у сјеверном дијелу обухвата, док већина осталих насељених мјеста (Брезичани - дио, Горња Пухарска, Горњи Орловци - дио и Велико Паланчиште - дио) имају густину насељености 100 - 200 ст/км^2 .

Убједљиво најмања густина насељености у обухвату је присутна у насељеном мјесту Црна Долина - дио (36.19 ст/км^2). У јужном дијелу обухвата насељено мјесто Чараково - дио је најгушће насељено (224.93 ст/км^2), док насељена мјеста Ђела (Петрово) - дио и Миљаковци - дио, карактерише слабија насељеност.

Б.5.г. СТАМБЕНИ ФОНД

Постојећи стамбени фонд обухвата станове у индивидуалним стамбеним објектима и у стамбено пословним индивидуалним објектима, као и у вишепородичним, односно стамбено-пословним вишепородичним објектима.

ИНДИВИДУАЛНИ СТАМБЕНИ ОБЈЕКТИ

Процијењени број станова у свим постојећим видовима становања износи око 16 513 стамбених јединица, док просјечна густина насељености за цијело урбано подручје износи око 6,59 ст/ха . Валоризацијом грађевинског фонда процијењено је да у обухвату урбанистичког плана егзистира 9769 индивидуалних стамбених објеката са 12211 станова, у којима живи по 1,25 домаћинстава по стану, што значи 38 954 становника, под претпоставком да у су сви станови настањени (1 стан/1 домаћинство).

Произилази да је просјечна густина настањености у индивидуалном становању у обухвату урбанистичког плана 5,43 становника/ха.

Просјечна БГП-а стана у објектима постојећег индивидуалног становања износи 46,12 m²/становнику, а просјечна корисна површина стана износи 36,89 m² по становнику.

СТАМБЕНИ ВИШЕПОРОДИЧНИ ОБЈЕКТИ

Валоризацијом грађевинског фонда процијењено је да су у обухвату урбанистичког плана у вишепородичним објектима (стамбеним и стамбено-пословним зградама) изграђена 4302 стана. Просјечна величина стана у вишепородичном становању износи 64 m².

Произилази да је просјечна густина настањености у обухвату урбанистичког плана 6,59 становника/ха.

Б.5.Д.ИНФРАСТРУКТУРА (КОМУНАЛНА ОПРЕМЉЕНОСТ)

Б.5.Д.1. САОБРАЋАЈ

Централни дио града, Урије, Авијатичарксо насеље и Чиркин поље су плански грађени али се у сваком од наведених дијелова града саобраћајна мрежа може побољшати.

Орловача, Гомјеница, Пухарска и Тукови су дијелови града у којима је неопходно извести радикалне мјере ради функционисања постојећих садржаја. У овим дијеловима града потребно је извести потпуно нове саобраћајнице које ће у саобраћајној мрежи представљати радијалне и дијаметралне правце ради бољег функционисања постојећих садржаја као и планираних.

Улазак у град само једном саобраћајницом је изражен проблем који се мора превазићи.

Транзитни саобраћај треба извести ван централне зоне града како са источне тако и са западне стране града.

Индустријски дио града је добро лоциран уз магистрални путни правац М4 Нови Град - Приједор - Бања Лука.

Б.5.Д.1. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

На простору обухвата плана изражени су следећи видови хидротехнике инфраструктуре:

- Снабдијевање водом
- Одвођење и третман отпадних вода
- Одвођење површинских вода од падавина
- Инфраструктура за заштиту од штетног дјеловања вода (заштита од плављења вањским и унутрашњим водама)
- Инфраструктура у сврху коришћења вода за остале потребе

Снабдијевање водом: Урбано подручје Приједора се у највећој мјери снабдијева водом са водоводног система Приједора.

Дотрајалост водоводне мреже и често пуцање цијеви је потенцијална опасност загађења питке воде. Постоји знатан дио цијевовода малог профила (испод 100 mm) који по прописима не могу обезбиједити потребне количине воде за санитарне потребе и заштиту од пожара (унутрашња и вањска хидрантска мрежа, стабилна спринклерска инсталација за гашење пожара у подземним гаражама које се сада све више граде и сл.).

Одвођење и третман отпадних вода: Канализационим системом је покривено уже градско подручје. Канализација је углавном изведена по мјешовитом систему, и иста сена више мјеста упушта у водотоке без потребног пречишћавања. Велик број насеља у обухвату плана диспозицију отпадних вода врши у септичке јаме или упушта у најближе водотоке (без потребног пречишћавања).

Општа оцјена по питању одвођења и пречишћавања отпадних вода, стање не може бити задовољавајуће.

Одвођење површинских вода: Површинске воде са ужег урбаног подручја се одводе канализационим системом (у највећем случају скупа са отпадним водама). Код падавина јачег интенитета долази до успора у канализацији и плављења улица на појединим дијеловима града. С обзиром да се углавном ради о мјешовитој канализацији, приликом изливања канализационих садржаја, ова проблематика се додатно усложњава. Поједини дијелови града немају ријешену одводњу површинских вода од падавина.

Коришћење вода за остале потребе: У садашњем стању, минимално је коришћење водотока ријеке Сане у централном градском подручју за купање у љетњем периоду. Актуелни су и угоститељски садржај са једним монтираним угоститељским објектом - сплавом. Недовољно су уређене обале поред водотока са изграђеним стазама за шетњу, рекреацију и сл. Терен уз водотоке је слабо уређен за потребе риболова (недостају адекватне рибарске стазе).

Б.5.Д.2. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Објективно стање електроенергетске мреже и постројења на подручју РЈ Електродистрибуција Приједор, није на потребном нивоу, ни у погледу напонских прилика, ни у погледу континуитета испоруке електричне енергије. Електроенергетска мрежа не обезбјеђује квалитетно и стално напајање електричном енергијом, чиме се стварају губици и трошкови како привредним субјектима, тако и домаћинствима. Неопходно је извршити њену санацију на цијелом подручју општине. Улагања у реконструкцију, изградњу и модернизацију средњенапонске и нисконапонске мреже ,задњих година у многеме су већа него ранијих година, када се улагало мало и несистематски, не водећи се рачуна о објективном повећању броја потрошача, о повећаној потрошњи електричне енергије, о већем ослањању на електричну енергију као ресурс, итд.

Б.5.Д.3. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Објективно стање у области телекомуникација још увијек није на задовољавајућем нивоу. У будућем периоду би требало обезбиједити пуну покривеност општине фиксном и мобилном телефонијом, док би се у области информационих технологија требали усмјеравати на стварање кластера.

На појединим дијеловима општине постоји проблем пријема радио и ТВ сигнала, те је у наредном периоду потребно приступити адекватном рјешењу овог проблема како би се омогућио пријем сигнала на цијелом подручју општине.

Б.5.Д.4. ТОПЛИФИКАЦИЈА

1. ТОПЛИФИКАЦИОНИ ИЗВОР

- а. Енергент: Котлови у Топлани као енергент користе мазут, чија је цијена неповољна у односу на друге енергенте (угаљ, гас, биомаса и сл.),

- b. Не постоји даљинско управљање битним мјестима у мрежи како би се одржавао потребни хидраулични и температурни режим мреже.

2. ДИСТРИБУТИВНИ СИСТЕМ И ЊЕГОВА КОНТРОЛА:

- a. Очекивани вијек трајања: Цијевна мрежа и контролни систем су били у експлоатацији дуже него што је очекивани вијек трајања.
- b. Стање система: Цијеви и изолација су јако оштећени и цијеви пропуштају велике количине воде. Контролни уређаји су неисправни и ограничених могућности.
- c. Енергетска ефикасност: Недостатак цијевне изолације, изолације зграда и недостатак уређаја за мјерење потрошње топлотне енергије по сваком потрошачу доприносе губицима топлоте заједно са губицима воде због пропуштања.
- d. Технологија: Контролни уређаји су застарјели и не подржавају захтијевану тачност мјерења, флексибилност нити праћење. Постојећи цијевни систем је застарио у поређењу са напретком у антикорозивној заштити цијеви, изолацији и детекцији мјеста пропуштања.
- e. Експлоатација и одржавање: Постојећи контролни уређаји су проблематични за одржавање због тога што је тешко пронаћи резервне дијелове и нису задовољавајуће тачности у односу на нове уређаје. Тешко је пронаћи мјеста пропуштања на цијевима, трошкови поправке су високи, а пропуштања узрокују тешкоће у одржавању потребног притиска за нормалан рад система. Систем за мјерење потрошње енергије, појединачно по потрошачима, скоро да и не постоји, што ствара додатне тешкоће у експлоатацији.

Б.5.ђ. ПРИВРЕДА

Основна карактеристика привредног развоја у послеријатном периоду на подручју Града Приједора је смањено учешће производних дјелатности у оствареном друштвеном производу и запослености, што је довело до радикалне промјене привредне структуре града у правцу развоја услужних и друштвених дјелатности.

Овако промијењена привредна структура града у простору се рефлектовала кроз смањење густине запослености на подручју индустријских зона и промјену намјене постојећих зона из производне у производно-пословну намјену.

Развој услужног сектора, а нарочито дјелатности трговине, довео је до изградње привредних капацитета с лијеве и десне стране магистралног пута Бањалука-Приједор у појасу Свале, наслањајући се на већ постојеће индустријске капацитете (Циглана, Кератерм, Мира) и у просторном смислу формирао нову производно-пословну зону Свале, која има просторне могућности за проширење.

За разлику од зоне Свале, југоисточна зона и зона Јавор-Аутотранспорт немају у већој мјери просторних услова за изградњу нових привредних капацитета.

Сјеверозападна зона, и поред просторних могућности за ширење, се неће моћи формирати као радна зона јер улази у обухват планираног водозахвата.

Анализа и оцјена постојећег размјештаја привредних капацитета је показала низ предности које се огледају у слиједећем:

- Релативно задовољавајућа инфраструктурна опремљеност;
- Непосредна веза са саобраћајном мрежом, ослањање на магистрални пут и жељезничку пругу;
- Доступна радна снага.

Б.5.е. НЕПРИВРЕДА

Б.5.е.1. ОБРАЗОВАЊЕ

Б.5.е.1.1. ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

У обухвату Урбанистичког плана Приједора егзистирају четири матичне (деветоразредне) основне школе и седам подручних одјељења, у којима наставу похађа укупно 3765 ученика, што представља 8 % укупног броја становника у обухвату плана.

- укупна површина учионочког простора: 8 025 m²
- укупна површина затвореног простора: 15 859 m²
- укупна површина отвореног простора: 50 430 m²
- укупна површина школског комплекса: 69 915 m²
 - просјечно 2,12 m² - учионочког простора по ученику
 - просјечно 4,21 m² - БГП затвореног простора по ученику
 - просјечно 13,35 m² - отвореног простора по ученику
 - просјечно 18,51 m² - површине школског комплекса по ученику

Уколико се организују двије смјене:

- просјечно 4,24 m² - учионочког простора по ученику
- просјечно 8,42 m² - БГП затвореног простора по ученику
- просјечно 26,70 m² - отвореног простора по ученику
- просјечно 37,02 m² - површине школског комплекса по ученику

Приручником о техничким и облигационим условима за пројектовање и извођење радова прописују се сљедећи услови за пројектовање школских зграда:

- просјечно 1,55 – 2,00 m² учионочког простора по ученику
- просјечно 6,00 m² БГП-е затвореног простора по ученику
- просјечно 25,00 – 30,00 m² површине школског комплекса по ученику

На основу овог, може се констатовати да уколико рачунамо на једносмјенски рад, постојећи школски објекти не задовољавају потребе за отвореним и затвореним простором по ученику, док би у двосмјенском раду оне биле задовољене.

Међутим, наведено се односи на укупне површине свих матичних и подручних школа, али када се анализирају појединачно само матичне школе, добијају се различити резултати.

ОШ "Бранко Ћопић":

- рад у три смјене;
- 4,50 m² учионочког простора по ученику;
- Нема отворених спортских терена, дворане нити библиотеке.

ОШ "Доситеј Обрадовић":

- рад у три смјене;
- 12,60 m² учионочког простора по ученику;
- Нема отворених спортских терена.

ОШ "Десанка Максимовић":

- Рад у двије смјене;
- 4,16 m² учионочког простора по ученику;
- Нема отворених спортских терена.

ОШ "Петар Кочић":

- Рад у двије смјене;
- 2,20 m² учионочког простора по ученику.

Уколико би се рачунало на једносмјенски рад ОШ "Бранко Ћопић" и ОШ "Петар Кочић" не задовољавају потребе за учионочким површинама по ученику.

Такође, већина школа уопште нема отворених спортских терена, а подручне школе углавном немају ни спортске дворане ни библиотеке.

Похвално је да је у ОШ "Бранко Ћопић", ОШ "Петар Кочић" и ОШ "Десанка Максимовић" организован продужени боравак који користи око 140 дјеце од првог до трећег разреда.

Закон о основној школи је дефинисао да поред јавних (државних) школа, могу да се оснују и приватне основне школе, ако испуњавају законом прописане услове уз сагласност Владе Републике Српске.

Б.5.е.1.2. СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

У обухвату Урбанистичког плана Приједора егзистира шест средњих школа, музичка и специјална школа у којима наставу похађа укупно 4 043 ученика, што представља 8.60 % укупног броја становника у обухвату плана.

У средњим школама у граду Приједору су запослена укупно 424 радника.

Објекти Гимназије „Свети Сава“ и Музичке школе „Саво Балабан“ су старијег датума изградње, објекти Угоститељско - економске школе, Електротехничке школе, Машинске школе, Медицинско-технолошке и грађевинске школе и Пољопривредно-прехрамбене школе су грађени седамдесетих година прошлог вијека, док је изградња новог објекта Специјална школе „Ђорђе Натошевић“ у току. Објекат Гимназије „Свети Сава“ је изграђен двадесетих година прошлог вијека, те је потребна његова реконструкција, док је објекат Музичке школе "Саво Балабан" у веома добром стању, с обзиром да је 2009. год. рађена његова реконструкција. Све средње школе осим Музичке школе. посједују библиотеке, док спортске дворане имају само Машинска, Електротехничка и Специјална средња школа.

Укупне површине за средње школе су:

- укупна површина учионочког простора: 6 655 m²
- укупна површина затвореног простора: 15 626 m²
- укупна површина отвореног простора: 10 190 m²
- укупна површина школског комплекса: 25 364 m²
 - просјечно 1,65 m² - учионочког простора по ученику
 - просјечно 3,85 m² - БГП затвореног простора по ученику
 - просјечно 2,50 m² - отвореног простора по ученику
 - просјечно 6,30 m² - површине школског комплекса по ученику

Уколико се организују двије смјене:

- просјечно 3,30 m² - учионочког простора по ученику
- просјечно 7,70 m² - БГП затвореног простора по ученику
- просјечно 5,00 m² - отвореног простора по ученику
- просјечно 12,60 m² - површине школског комплекса по ученику

Приручником о техничким и облигационим условима за пројектовање и извођење радова прописују се слиједећи услови за пројектовање школских зграда:

- просјечно 1,55 – 2,00 m² учионочког простора по ученику
- просјечно 6,00 m² БГП затвореног простора по ученику
- просјечно 25,00 – 30,00 m² површине школског комплекса по ученику

На основу овог може се констатовати да уколико рачунамо на једносмјенски рад, постојећи школски објекти не задовољавају потребе за одговарајућим површинама по ученику. Уколико рачунамо на двосмјенски рад у школама задовољене су потребе за учионочким и бруто грађевинским површинама по ученику, док потребна површина школског комплекса по ученику није довољна.

Потребно је нагласити да најмање просјечне површине учионочког простора по ученику има Музичка школа "Саво Балабан" и Медицинско – технолошка и грађевинска школа, а највише Специјална школа "Ђорђе Натошевић".

Б.5.е.1.3. ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Све постојеће високошколске институције (Рударски одсјек Технолошког факултета Универзитета у Бања Луци, Висока медицинска школа и Висока школа за економију и информатику) се налазе у градском насељу Приједор.

Јавне институције, Рударски одсјек Технолошког факултета и Високу медицинску школу, похађа укупно 1071 студент и располажу слиједећим површинама:

- укупна површина учионочког простора: 589 m²
- укупна површина затвореног простора: 1751 m²
- укупан број запослених (кадар): 42
 - просјечно 0,60 m² - учионочког простора по студенту
 - просјечно 1,60 m² - БГП затвореног простора по студенту

На основу наведеног може се закључити да су постојеће просјечне површине учионочког и затвореног простора по студенту далеко испод потребних.

Б.5.е.2. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ЗДРАВСТВО

Б.5.е.2.1. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Јавна установа за предшколско васпитање и образовање Дјечији вртић „Радост“ Приједор је установа чији је оснивач Град Приједор и у свом саставу има четири објекта на урбаном подручју Приједора. У објектима Дјечијег вртића „Радост“ организовано је укупно 16 васпитних група, а укупна нето површина ових објеката је око 2723 m², од чега су 1023 m² површине просторија за васпитно-образовни рад.

У просјеку једна васпитна група користи око 63 m² површине за васпитно-образовни рад, односно просјечна површина по дјетету је око 3m². С обзиром да сваке године остаје одређен број неуписане дјеце, планирањем новим објеката потребно је повећати капацитете установа за предшколско васпитање и образовање.

Што се тиче осталих објеката социјалне заштите, Дома за пензионере и стара лица и Завода за заштиту мушке дјеце и омладине, просјечне површине по штићенику су такође испод норматива.

Према Препорукама за програмирање и планирање градова и насеља за домове за пензионере потребна је површина од 20-25м² по штићенику, а за заводе за психички заосталу дјечу и омладину 20-40 м² по дјетету.

С обзиром да је за наведене установе просјечна површина по штићенику око 16 м², планирањем новим објеката је потребно повећати капацитете установа за социјалну заштиту.

Б.5.е.2.2. ЗДРАВСТВО

Градско насеље Приједор са својим здравственим капацитетима представља регионални центар, а територију које покрива Општа болница Приједор, поред Града Приједор, чине и општине Козарска Дубица, Костајница, Крупа на Уни, Оштра Лука и Нови Град.

Комплекс Опште болнице Приједор са површином од 13.64 ха, пружа могућност за проширење постојећег капацитета, ако узмемо у обзир да је за опште болнице са 400 – 500 постеља потребно обезбиједити око 100 м² по постељи.

Нове објекте болничког комплекса је потребно планирати тако да укупна површина под објектима не заузима више од 20% парцеле, да површине паркова заузимају око 60% парцеле, а остала површина да се искористи за фискултурне потребе и коминукације.

С обзиром да се на подручју обухвата урбанистичког плана налази Дом здравља са само три подручне амбуланте, нето површине објеката примарне здравствене заштите су испод потребних површина према нормативима. Подручне амбуланте се налазе у насељима Урије, Хамбарине и Доњи Орловци, док у осталим насељима не постоје објекти примарне здравствене заштите.

Што се тиче апотека, јавна здравствена установа "Градска апотека" располаже апотекама, а осим њих у градском насељу Приједор постоје и приватне апотеке.

Међутим у приградским насељима апотеке постоје само уз подручне амбуланте, којих је мањак.

Б.5.е.3. ЈАВНА СЛУЖБА И АДМИНИСТРАЦИЈА

Садржаји и објекти јавне управе и администрације су углавном сконцентрисани у градском насељу Приједор, док су у осталим насељима присутне практично само мјесне канцеларије.

Ван градског насеља, у приградском насељу Брезичани налази се Царинска испостава која представља организациону јединицу у оквиру Управе за индиректно опорезивање БиХ.

Б.5. е.4. УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Нето површина објеката културе на урбаном подручју Приједор је значајно испод норматива. Тренутно на 1000 становника постоји око 7 м² површине библиотеке и читаонице, а потребно је од 20-30 м². Међутим, Градска библиотека "Ђирило и Методије", иако има мањак простора, са фондом од 54 986 књига задовољава нормативе који износе 1000-1500 књига на 1000 становника.

Мањак простора има и културна установа Музеј "Козара", с обзиром да заједно са Градском библиотеком "Ђирило и Методије" користи исти објекат.

Позориште "Приједор" својим објектом нето површине од око 1616 м² задовољава нормативе који износе 25-30 м² на 1000 становника.

ЈУ Центар за приказивање филмова Приједор је своју дјелатност, до реконструкције кина „Козара“ обављао у објекту "Мраковица". Ново реконструисано кино "Козара", које се налази у пјешачкој зони градског насеља Приједора, је отворено 2010. године и сада има капацитет од 161 мјеста.

Доступност објеката и установа културе на подручју града је задовољавајућа и захтијева мања побољшања. Доступност се може додатно побољшати не само изградњом неопходних културних објеката и установа, већ и санацијом објеката који су некада били у функцији културе (прије свега, сеоских домова културе).

Међутим, бројни сеоски објекти културе нису у правој културној функцији или уопште нису у функцији, те је потребно да се прилагоде својој примарној сврси. Поред културних садржаја, такви простори би се могли користити и даље за различите врсте окупљања становништва (друштвено-политичка функција), као и за потребе мобилних јавних служби.

Б.5.е.5. РЕЛИГИЈА

У обухвату урбанистичког плана егзистира укупно 19 вјерских објеката: десет вјерских објеката исламске, седам вјерских објеката парвославне и два вјерска објекта католичке конфесије.

Анализом просторног распореда вјерских објеката може се доћи до закључка да је у обухвату Урбанистичког плана недовољан број објеката православне и католичке конфесије.

Готово сви вјерски објекти, који су током рата порушени, у послеријатном периоду су обновљени.

Б.5.е.6. СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

У обухвату Урбанистичког плана има довољно површина свих категорија спортских објеката, међутим анализа њиховог просторног распореда и површина указује да у неким насељима и њиховим гравитационим зонама нема довољно спортских објеката.

• затворени спортски терени (дворане)	3000 м ²	односно	64 м ² / 1000 стан.
• отворени спортски терени (у надлежности спортских друштава)	87450 м ²	односно	1850 м ² / 1000 стан.
• отворени спортски терени (рекреативни)	48000 м ²	односно	1016 м ² / 1000 стан.
• базени	1060 м ²	односно	22 м ² / 1000 стан.

У насељима Хамбарине и Гомјеница постоје спортски терени у оквиру комплекса подручних школа, док у насељима Горња Пухарска, Бишћани, Ризвановићи, Раковћани, Чејреци и Горњи Орловци уопште не постоје спортски објекти.

Б.5.ж. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ПРИЈЕДОР

Стање животне средине на подручју Града Приједор условљено је низом фактора, прије свега, обављањем привредних дјелатности и кориштењем природних ресурса. Нагла урбанизација и концентрација становништва у градском подручју, уз заостајање у развоју комуналне инфраструктуре такође представљају значајне факторе који утичу на стање животне средине подручја Града Приједор. Ови проблеми се манифестују прије свега због неријешених или некавалитетно ријешених питања снабдијевања питком водом и одводње отпадних вода, некавалитетним збрињавањем чврстог отпада, неусклађености просторних и развојних токова урбаних зона са потребама заштите животне средине. Смањење капацитета индустријске производње на подручју Приједора утицало је на смањење нивоа

индустријског загађења а пораст броја моторних возила у великој мјери је довео до повећања нивоа урбаног загађења. Због неријешених питања управљања чврстим отпадом проблематика збрињавања чврстог отпада представља доминантан еколошки проблем. Испуштање отпадних вода без предходног префињавања, загађење и деградација земљишта такође представљају значајне проблеме заштите животне средине овог подручја.

СТАЊЕ У ОБЛАСТИ ВОДНИХ РЕСУРСА

Подручје Града Приједора је изузетно богато водним ресурсима а чине га велики број рјечица и потока у сливу ријеке Сане и Гомјенице, значајне површине стајаћих и подземних вода. Основна карактеристика стања водотокова је да су сви водотоци, осим ријеке Сане низводно од Приједора, прве класе квалитета, што представља изузетно богатство овог простора.

Највећи терет загађења подноси ријека Сана прије свега због испуштања индустријских вода са урбаног подручја Приједора у овај водоток. Одводња комуналних и индустријских отпадних вода врши се путем заједничког колектора и исте се низводно од Приједора без предходног третмана испуштају у ријеку Сану. Постојећа канализација је заједничка и састоји се од десетак одвојених водова из којих се отпадне воде испуштају директно у водоток Пухарска или су спојене на главни градски колектор. Да би се обезбиједио задовољавајући квалитет одводње отпадних и падавинских вода било би неопходно да се изврши раздвајање одводње падавинских и комуналних отпадних вода чиме би се почели стварати услови за нормално функционисање и изградњу постројења за пречишћавање.

Испуштањем значајних количина комуналних вода и мањих количина индустријских отпадних вода у ријеку Сану, долази до њеног загађења и деградације квалитета. Ријека Сана након пријема отпадних вода значајно мијења своје карактеристике што се може видјети из показатеља: оксидативност, БПК₅ (биолошка потрошња кисеоника), слободни амонијак и суспендоване материје. Ово је нарочито изражено у периоду ниских водостаја када се уочава пораст слободног амонијака. Ова онечишћења су очито локалног карактера и потичу углавном од комуналних отпадних вода које се испуштају у ријеку Сану.

Потенцијалне опасности загађења изворишта у Приједору

Снабдијевање питком водом градског насеља Приједора и приградских насеља, врши се експлоатацијом подземних вода из изворишта "Матарушко поље" у Туковима и изворишта "Приједорчанка" које је лоцирано у зони насеља Брезичани. Обнављање резерви подземних вода овог изворишта врши се на рачун инфилтрације воде ријеке Сане, а дијелом вертикалном инфилтрацијом атмосферских вода.

Опасност загађења нарочито је присутна због непоштивања режима санитарне заштите у заштитним зонама изворишта и плављења изворишта у вријеме екстремно високих водостаја ријеке Сане, која повремено плави изворишно подручје носећи са собом велику количину фекалног и другог загађења. Потенцијалне опасности загађења воде у извориштима могу се идентификовати као следећи:

1. Доспијеће површинских вода у извориште гдје долази до контакта површинских вода са водоносном средином и преноса загађења. Овој појави нарочито доприноси кориштење хемијских средстава у пољопривреди.
2. Неконтролисано одлагање чврстих отпадних материја у заштитним зонама изворишта
3. Неријешено или слабо ријешено питање одводње комуналних вода насеља Тукови и Брезичани које због добре водопрпусности терена лако могу доспјети у водоносну средину изворишта.
4. Загађење ријеке Сане усљед неконтролисаног испуштања комуналних и индустријских вода, те усљед неконтролисаног бацања отпадних материја у ријеку Сану чије загађење значајно утиче на квалитет воде изворишта.

5. Присутна опасност излијевања воде ријеке Сане и плављења зона изворишта у ситуацијама високог водостаја због продора плавних вода и мијешања вода у изворишту.
6. Потенцијална опасност угрожавања квалитетат питке воде усљед акцидентних појава када би опасне и токсичне материје због добре пропусности терена у заштитним зонама изворишта, могле лако доспјети у водоносне слојеве изворишта.

СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Индустријски и урбани развој Града Приједора имао је и има за посљедицу угрожавање квалитета ваздуха. При изградњи индустријских објеката, односно при одабиру локација за изградњу није се водило рачуна о њиховом утицају на квалитет ваздуха. Анализа здравственог стања становништва показује да аерозагађење има озбиљне посљедице на здравље становништва. Загађивачи ваздуха на урбаном подручју Приједора, могу се идентификовати као извори са сталним и повременим емисијама, које у зависности од врсте, састава и количине загађујућих материја које емитују и физичко метеоролошких услова, постају узрочници аерозагађења. Непрекидним избацивањем великих количина загађујућих материја у атмосферу урбаног подручја Приједора, у знатној мјери се мијења састав атмосфере. Извори загађивања ваздуха, као посљедице људске активности, на подручју Приједора могу се сврстати у три основне групе загађивача:

- емисија од гријања (урбано загађење), настало као посљедица спаљивања горива, у сврху снабдијевања потребном топлотном енергијом стамбеног и пословног простора,
- емисија од мобилних извора, настала као посљедица функционисања саобраћаја, нарочито усмјереношћу магистралних путних праваца кроз урбану зону Приједора,
- емисија из индустрије (индустријско загађење), настало као посљедица снабдијевања енергијом технолошких процеса и усљед одвијања технолошких процеса у индустријским постројењима.

За урбано подручје Приједора је доминантно урбано загађење ваздуха а прије свега емисија из мобилних извора (саобраћај) и емисија из енергетских постројења. Главни узрочник урбаног загађења у Приједору је емисија од гријања настала као посљедица спаљивања горива у сврху снабдијевања потребном топлотном енергијом стамбеног и пословног простора. Емисија од саобраћаја, односно моторних возила, такође значајно утиче на ниво аерозагађења с обзиром на изузетно велики број моторних возила регистрованих на подручју Града Приједор. Повећаном нивоу загађења ваздуха доприносе и честа техничка неисправност возила - лоше сагоријевање, а посебно густина саобраћаја у ужем градском језгру. Неријешена питања развоја инфраструктуре града која узрокују повећани ниво аерозагађења су усмјереност магистралних путних праваца кроз уже урбано подручје града, недовољна заштита и тренд смањења зелених површина.

Емисија из индустрије настаје као посљедица снабдијевања енергијом технолошких процеса као и усљед функционисања индустријских постројења који током производног процеса емитују загађујуће материје. До 1991.год. Приједор је сврставан у градове са подједнако присутним урбаним и индустријским загађењем. Престанак рада неких производних капацитета, а нарочито ДП "Целпак" као највећег загађивача и значајно смањење обима производње осталих производних капацитета довело је до смањења индустријског загађења, тако да је урбано загађење доминантан проблем аерозагађености у Приједору.

ДИСПОЗИЦИЈА ЧВРСТОГ ОТПАДА И УТИЦАЈ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Проблематика диспозиције чврстог отпада и његово еколошки прихватљиво неутралисање, још увијек није адекватно ријешено на подручју Приједора. Због тога се може констатовати да збрињавање чврстог отпада код нас представља велики еколошки проблем, јер чврсти отпад загађује све компоненте животне средине: ваздух, земљиште, површинске и подземне воде. Неријешена или некавалитетно ријешена питања егзистирају у свим сегментима управљања чврстим отпадом (сакупљање, транспорт, селекција и депоновање). Лоша рјешења питања збрињавања чврстог отпада углавном су узрокована неконтролисаним одлагањем отпада и појавом дивљих депонија.

Као слиједећи значајан проблем који доприноси лошем стању збрињавања чврстог отпада је непостојање селекције чврстог отпада, што се манифестује као питање које није квалитетно ријешено на подручју Града Приједора. Неопходно је предузимати планске и организационе мјере, на потпуном спрјечавању неконтролисаног одлагања чврстог отпада и омогућити санитарно депоновање, те на тај начин дати допринос заштити животне средине овог подручја. За наше услове, најадекватније рјешење за збрињавање чврстог отпада је кориштење савремене, пројектоване и на санитарни начин експлоатисане депоније. Кориштење санитарне депоније, у сваком случају, подразумијева санацију постојећих тзв. дивљих депонија.

- загађење површинских и подземних вода у зони дивљих депонија,
- деградацију квалитета земљишта, усљед неконтролисаног одлагања чврстог отпада
- аерозагађење - усљед честог паљења отпада,
- потенцијалну опасност ширења инфективних болести,
- нарушавање амбијенталних и естетских карактеристика простора.

Ова појава присутна је, прије свега, због недовољно развијене еколошке културе становништва, те лошег рада надзорно-инспекцијских и судских органа, који не санкционишу овакве незаконите и изузетно штетне појаве.

Посљедице оваквог стања у области управљања чврстим отпадом на подручју Приједора манифестује се у виду :

- деградације скоро свих параметара квалитета животне средине, а посебно квалитета водотока, земљишта и нарушавања естетског изгледа животне средине подручја гдје се врши неконтролисано одлагање отпада.
- велике економске штете усљед не кориштења секундарних сировина, а такође и поновног кориштења природних ресурса, што такође има негативан ефект на животну средину.

СТАЊЕ И ОБЛИЦИ ДЕГРАДАЦИЈЕ ЗЕМЉИШТА И ШУМА

Град Приједор располаже значајним природним ресурсима а прије свега значајним и квалитетним пољопривредним површинама и шумама, те налазиштима минералних сировина (жељезне руде, глине, шљунка и др). Богатство наведеним природним ресурсима представља значајан предуслов за развој примарних и прерађивачких капацитета у области пољопривреде, шумарства, и других облика привредних активности. Истовремено наведени предуслови квалитетног развоја представљају потенцијалну опасност да се непланским и неконтролисаним кориштењем ових природних ресурса, раубовањем и непридржавањем принципа одрживог развоја, у значајној мјери доведе до угрожавања квалитета животне средине. На подручју Града Приједора у значајној мјери су присутни и други облици потенцијалне угрожености земљишта и шума а то су неконтролисана примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, непланска и неконтролисана сјеча шума, појаве биљних болести и инсеката, те неадекватан систем газдовања односно управљања овим ресурсима. Као значајни фактори угрожавања квалитета пољопривредних површина и шума могу се сматрати и унос атмосферских полутаната ваздушним струјањима и атмосферским дисперзијама те непланска урбанизација, односно, претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе.

Под загађивањем земљишта подразумијева се процес уношења разних чврстих, течних и гасовитих материја у земљиште. Овим уношењем долази до њихове акумулације у земљиште те настају значајне промјене у његовој структури. Под утицајем ових материја углавном долази до њихове акумулације у земљишту без видљивих знакова оштећења али са могућим посљедицама на биљкама, те њиховог токсичног дјеловања на човјека и животиње.

Значајне привредне активности (пољопривредна производња, експлоатација минералних сировина, развој прерађивачких капацитета и сл.) базиране су на кориштењу и експлоатацији земљишта. Ове активности неминовно доводе до угрожавања квалитета животне средине и нарушавања природне равнотеже. Угрожавање квалитета земљишта на подручју града, велика концентрација становништва

у градско подручје, уз напуштање и осиромашење великог простора довели су до манифестовања различитих проблема загађења и деградације пољопривредних површина на подручју Приједора. Налазишта минералних сировина и њихова експлоатација уз неспроједене мјере санације деградираних површина, представљају значајан еколошки проблем, јер експлоатацијом ових сировина (глина, пијесак и сл.), долази до нарушавања равнотеже животне средине. Деградацију и загађивање земљишта узрокују и друге активности а прије свега примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, испуштање отпадних вода и сл.

Све ове активности у потпуности мијењају еколошке карактеристике простора у зонама експлоатације, које се манифестују кроз:

- нарушавање амбијенталних и просторних карактеристика,
- угрожавање биљног покривача,
- нарушавање режима површинских и подземних вода,
- трајни губитак обрадивих пољопривредних површина
- емисија алергена амброзије услед значајног присуства ове коровске биљке.

Експлоатација минералних сировина на урбаном подручју Приједора - глине, шљунка и камена, интензивно се врши већ дужи низ година, што такође, значајно доприноси деградацији земљишта на подручју Приједора.

ЕКОЛОШКИ ФАКТОРИ И ЗДРАВЉЕ СТАНОВНИШТВА

Угрожавање животне средине на нашем подручју у значајној мјери утиче на погоршање здравственог стања становништва. Различити видови загађења животне средине узрокују посебне врсте обољења становништва а највише конзумирање нездраве хране која садржи конзервансе, адитиве и друге штетне хемијске материје.

Слиједећи најзначајнији облик угрожавања здравља становништва представља неконтролисано одлагање течних и чврстих отпадних материја.

Један од основних услова заштите здравља становништва је обезбјеђење хигијенски исправне воде за пиће. Градски водовод врши снабдијевање урбаног подручја водом за пиће захватањем воде из подземних изворишта.

У урбаном подручју Приједора изузетно значајан проблем представља диспозиција чврстих и течних отпадних материја и отпадних вода, које се преко каналозационе мреже и водотока Гомјеница и Пухарска и без пречишћавања испуштају у ријеку Сану. Здравствени проблеми који настају испуштањем отпадних вода у природне реципијенте су: загађење водозахвата, загађење воде патогеним микроорганизмима и опасност од исхране људи загађеним рибама.

Опасност угрожавања здравља становништва на подручју Приједора представљају дивље депоније са различитим врстама отпада. Неадекватно збрињавање медицинског и другог опасног отпада такође представља потенцијалну опасност угрожавања здравља становништва.

Аерозагађење негативно утиче на здравље популације, нарочито на здравље дјете. Присуство магле, по којој је позната котлина у којој лежи највећи дио урбаног подручја Приједора. Магла је нарочито изражена у зимским мјесецима, због појаве температурних инверзија. Највећи број хроничних обољења дисајних органа се јавља код градског становништва. Риљак Саничани има великог удјела у стварању густе магле и стварања смога нарочито у зимским мјесецима.

Епидемиолошки значај земљишта је велики, јер оно може да садржи многе патогене микроорганизме, прије свега у облику спора. Загађивање земљишта такође се врши и хемијским агенсима, нестручном примјеном пестицида, хербицида, вјештачких ђубрива и др.

Уништавањем зелених површина и непланском и незаконитом сјечом шуме, уништава се једини извор кисеоника неопходног за живот човјека, а мијењају се и климатски услови.

Појаве радиоактивности на подручју Приједора такође, представљају потенцијалну опасност прије свега због присутних радиоактивних громобрана и неадекватних мјера заштите при кориштењу радиоактивних материјала.

Б.5.з. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ

За подручје Града Приједор не постоји израђен документ - Валоризација културно-историјског и природног насљеђа, којим би се прописале мјере заштите.

Листа објеката и локалитети у поглављу *Б.4.а. Културно-историјско насљеђе* формирана је на основу података добијених од стране Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа и Музеја Козаре, те се и оцјена стања израђености односи на ове објекте.

Објекти градитељског насљеђа се углавном налазе у централној градској зони, док су археолошки локалитети равномјерно распоређени у обухвату плана, и у највећем броју, позиционирани у долини ријеке Сане.

Што се тиче досадашње заштите градитељског насљеђа и интервенција на објектима обиласком обухвата уочава се да су реконструисани објекти у пјешачкој зони у Улици краља Петра I Ослободиоца, док су објекти ван ове зоне углавном запуштени, а неки нису ни у функцији.

У обухвату Плана евидентиран је одређен број истражених, већином неозначених археолошких налазишта, за која нису одређене ни зоне ни мјере заштите, која се углавном налазе на земљишту у приватном власништву.

Ратна дешавања и разарања у протеклих неколико вјекова, неадекватни видови и мјере заштите, карактер материјала од којег су објекти били сазидани, утицали су на то да је дио градитељског и културно-историјског насљеђа Града Приједор уништен. Такође, објекти који су саграђени на мјестима порушених објеката нису пратили стари изглед објеката, позицију објекта, коришћен материјал или габарит објекта, тако да је изгубљен аутентичан изглед појединих градских цјелина (примјер простора Берека).

Б.5.и. НАСЉЕЂЕ ПРИРОДЕ

Обухват Урбанистичког плана карактерише природно богатство које се огледа у ријекама Сани и Гомјеници и њиховим притокама. Њихове обале поред тога што представљају природну љепоту, већином су недоступне и нису заштићене.

У подручју центра па и шире, обале Сане су узурпирани регулацијом корита ријеке, неадекватном и непланском изградњом угоститељских и спортских садржаја.

Битно је нагласити да је покренута Иницијатива за проглашење подручја обала ријеке Сане природним добром, што је од великог значаја за заштиту самог корита ријеке и обалног појаса.

Што се тиче урбаног зеленила у центру града препознатљиви су дрвореди у улицама Јована Рашковића, Вука Караџића и Краља Александра.

Б.5.ј. ПРАВНИ И ИМОВИНСКИ СТАТУС ЗЕМЉИШТА

Посматрајући правни и имовински статус земљишта јасно се уочава да је власничка структура разнолика.

Могу се издвојити земљишта:

- у државном власништву,
- у државно -јавном власништву,
- јавно земљиште (воде, путеви...),
- земљиште у власништву жељезнице РС,
- земљиште у власништву шума РС,
- земљиште у власништву земљорадничке задруге и
- земљиште у власништву крупних посједника (РЖР Љубија).

Најзаступљеније је земљиште у приватном власништву, које је највећим дијелом пољопривредно земљиште.

Грађевинско земљиште у централној градској зони је махом у државном власништву.

Процес приватизације је знатно утицао на власничку структуру изграђених простора.

Са планерског аспекта, у процесу урбанизације, тежи се поштовању власничке структуре, при чему се инсистира на проводљивости планског документа.

Б.5.к. ЗЕМЉИШТА КОНТАКТНИХ ЗОНА

Земљишта контактних зона у постојећем стању не утичу битно на подручје обухваћено Урбанистичким планом.

Углавном су то пољопривредна и шумска земљишта која се као таква и користе.

Земљиште рибњака Санчани представља земљиште контактне зоне и оптимално у планском периоду може да се у смислу функције риболовног туризма повеже са туристичким зонама у обухвату Плана.

Б.5.л. ЗЕМЉИШТА У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ

Земљишта у функцији заштите у обухвату урбанистичког плана могу се сврстати:

1. земљиште у функцији заштите саобраћајних коридора,
2. земљиште у функцији заштите жељезнице,
3. земљиште испод далековода,
4. земљиште у функцији заштите ријека и потока,
5. земљиште у функцији заштите водозавхвата,
6. земљиште у функцији заштите ваздушног простора спортског аеродрома на Уријама,
7. земљиште у функцији заштите гробаља,
8. земљиште у функцији заштите депоније .

Земљиште у функцији заштите саобраћајних коридора готово у цијелом обухвату урбанистичког плана испоштовано је уз магистралне правце.

Земљиште у функцији заштите жељезнице, испоштовано је цијелом дужином у обухвату урбанистичког плана.

Земљиште испод далековода, односно заштитни појас далековода, испоштован је мјестимично, док је у неким дијеловима дошло до заузимања појаса заштите, односно до изградње, најчешће стамбених индивидуалних објеката.

Земљиште уз ријеке и потоке, у дијеловима који нису изграђени, има могућност да се заштити у ширини заштитног појаса који у зависности од величине водотока може износити 10, 30 или 50 m, док је у подручју обале које је настањено уз ријечне токове, (примјер насеља Тукови) заштитни рјечни појас нарушен.

Земљиште у функцији заштите водозавхвата "Матарушко поље - Тукови", "Матарушко поље - Тукови 2" и "Приједорчанка" према степену опасности од загађивања и других штетних утицаја који могу неповољно дјеловати на здравствену исправност воде за пиће или на издашност изворишта у складу са Законом унутар заштићеног подручја, обухваћено је са три зоне санитарне заштите:

1. зона непосредне заштите - зона најстрожијег режима заштите
2. зона уже заштите - зона ограниченог режима
3. зона шире заштите - зона благог режима заштите

У зонама из претходног става прописане су санитарно-техничке мјере, мјере забране или ограничење грађења, начин обављања пољопривредне дјелатности, привредних и свих других дјелатности које могу утицати на квалитет воде и издашност изворишта.

Површина зона непосредне заштите је различита код сваког бунара, а углавном не прелази површину 1ha односно димензије 100x100m или слично. У овој зони је забрањена свака пољопривредна производња.

Зону уже заштите водозавхвата питке воде представља земљиште које чини једну, јединствену, независну цјелину. Површина зоне уже заштите је различита код сваког бунара.

Поред низа ставки које су набројане у службеном гласнику број 9/06, а забрањене су у овој зони, такође је забрањена и свака значајнија пољопривредна производња која на овим теренима има обиљежја класичне пољопривредне производње. Овдје се забрањује употреба вјештачких ђубрива, пестицида и других хемикалија које се односе на пољопривредну производњу. Дозвољено је кориштење пољопривредног земљишта на начин да се са њега само коси трава односно производи сијено. Није дозвољено кориштење земљишта односно ливада за испашу стоке.

Зону шире заштите водозавхвата питке воде представља земљиште које чини једну, јединствену, независну цјелину чије су границе одређене геодетским координатама, а исте су прецизно одређене у програму санитарне заштите. Спољашња граница ове зоне удаљена је 200m од спољашње границе зоне уже заштите. Површина зоне шире заштите је различита за сваки бунар.

Овдје се оставља могућност бављења „органском пољопривредном производњом“ односно кориштење органских ђубрива као и кориштење неких мјера које могу ублажити негативне посљедице непримјењивања вјештачких ђубрива и неких хемикалија.

Зона непосредне заштите - зона најстрожијег режима заштите

У зони непосредне заштите изворишта питке воде дефинисане у Службеном гласнику Општине Приједор бр. 9, на дан 27.10.2006. године, алинеја 2.1, члан 4, 5, 6 и 7 не смије се примјењивати било који облик пољопривредне производње (обрада земљишта, ђубрење органским или минералним ђубривима, сјетва и садња ратарских, повртарских или воћарско виноградарских култура или се бавити било којим обликом сточарске производње, узгајањем животиња ради хобија или било којим другим обликом гајења животиња).

Зона уже заштите - зона ограниченог режима

У зони уже заштите изворишта питке воде дефинисане у Службеном гласнику Општине Приједор бр. 9, на дан 27.10.2006. године, алинеја 2.2, члан 8, 9, и 10 од пољопривредне производње дозвољене су ливаде, с тим да примјена минералних и органских ђубрива у циљу прихране ливада треба бити строго забрањена. Кошња ливада је ручна или запрежна. Механизовано кошење ливада не смије бити дозвољено због евентуалног онечићења земљишта погонским горивом или мазивом. Одвожења сијена или зелене масе мора бити искључиво путем запреге. У овој зони заштите питке

воде како је дефинисано правилником о заштити изворишта једина могућа и дозвољена пољопривредна активност је производња кабасте крме, односно производња сијена или зелене масе. Не препоручује се ниједна друга производња.

Остали облици пољопривредне производње (производња ратарских биљака, затим производња поврћа на отвореном или у заштићеним просторима, оснивања плантажа односно гајење воћа и винограда, изградња фарми и това животиња) не смију бити дозвољени.

Зона шире заштите - зона благог режима заштите

У зони шире заштите (зона благог режима заштите) изворишта питке воде дефинисане у Службеном гласнику Општине Приједор бр. 9, на дан 27.10.2006. године, алинеја 2.3, члан 11 и 12 могућа је пољопривредна производња са ограниченом примјеном органских и минералних ђубрива, пестицида и других синтетичких производа у циљу поправљање структуре земљишта односно ефективне плодности. Примјена отпадних вода, гнојовке и гнојнице (осоке), те чврстог стајњака уколико су у њега одлагане фекалије или угинуле животиње треба бити строго забрањена.

Предност треба дати ратарским и повртним културама које не захтијевају интензивну обраду и исхрану биљака посебно у погледу азотних компонентни ђубрива, гајење дјетелинско травних смјеса итд. Да би се избјегла примјена органских и минералних ђубрива, пожељно је користити зеленишно ђубриво, те примјену мртвог малча (органски начин производње).

У зони шире заштите, као и код препорука за биљну производњу, гајење животиња може се проводити у индивидуалним објектима по принципима органске производње, што ни у ком случају не подразумијева изградњу фарми или товилишта за било коју врсту домаћих животиња. Међутим, уколико нису адекватно ријешене водоводне и канализационе мреже и овај вид производње може представљати опасност по извориште питке воде, нарочито ако се користе традиционални начини за одлагање ђубрива и осоке.

Земљиште у функцији заштите ваздушног простора спортског аеродрома на Уријама треба да омогући безбједно коришћење аеродрома.

Земљиште у функцији заштите гробаља и земљиште у функцији заштите депоније, представља заштитни појас. Главна функција је смањење неповољних услова макросредине-ублажавање доминантних вјетрова, те изолирајућа, маскирајућа и естетска

Б.5.м. ПРОЦЕСИ КОНВЕРЗИЈЕ НАМЈЕНЕ ЗЕМЉИШТА

Процеси конверзије земљишта одразили су се на простор:

- смањењем пољопривредних површина због претварања пољопривредног у грађевинско земљиште,
- пресијецањем функционалних просторних цјелина за проширење постојећих намјена (примјер немогућност реализације планираног простора за ширење индустрије због изграђених избјегличких насеља),
- дијелом смањењем шумских површина, због крчења и претварања у грађевинско земљиште,
- у ријечним коритима, гдје је усљед регулације или промјене тока ријеке или другог водотока, земљишта из водног прешло у нарави у обалу, односно пољопривредно земљиште, може се говорити о укрупњавању земљишта, односно површинама правилнијег облика које су употребљиве у смислу, пољопривреде, зелених површина, евентуално спотра и рекреације.

Б.5.н. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА

Земљишна политика која се проводи на подручју обухвата Урбанистичког плана заснива се на провођењу важећих закона из области грађевинског земљишта, просторног уређења и грађења и сета закона о животној средини.

Град Приједор у протеклом периоду донио је:

1. Одлуку о одређивању градског грађевинског и осталог грађевинског земљишта (Сл.гласник Општине Приједор број 11/07).
 2. Одлуку о грађевинском земљишту (Сл.гласник Општине Приједор број 11/07 и 10/11).
- Овом Одлуком уређује се начин коришћења, управљања и располагања грађевинским земљиштем у државној својини, као и плаћање накнаде за коришћење грађевинског земљишта. Утврђено је шест зона градског грађевинског земљишта. Одлука о измјенама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту донесена је 1.12.2011. год.

Подаци о границама национализованог земљишта преузети су од Одјељења за просторно уређење Општине Приједор, а достављени од Републичке управе за геодетске и имовинске правне послове, Подручна јединица Приједор.

У складу са важећом регулативом, између осталих надлежних у локалној управи, Одјељење за просторно уређење представља покретача и носиоца припреме у изради, као и орган који је учесник у реализацији свих планских докумената који регулишу простор у урбанистичком смислу.

Са аспекта планске документације, Приједор је град чије је урбано подручје у знатној површини покривено планском документацијом, почев од развојних планских докумената до спроведбених свих нивоа.

У слиједећој табели је побројан један дио просторно-планске документације, који довољно илуструје стање у тој области, напоменом да се табела односи на документацију раније коришћену, која више није на снази.

Табела бр.40 Преглед стратешких и спроведбених докумената просторног уређења

НАЗИВ ДОКУМЕНТА	Сл. гласник општине Приједор
Урбанистички план Приједора	8/88
Одлука о провођењу	8/89
Просторни план општине Приједор	7/90 новембар 1990.године
Регулациони план стамбеног блока у насељу "Свале", у Приједору	3/86
Регулациони план "Центра" Приједор (II фаза)	3/00
Регулациони план централне зоне Приједор са споменичким комплексом	3/00
Регулациони план рејонског центра Урије	5/91
Регулациони план Старог града	6/83 децембар 1983. године
Измјена регулационог плана насеља Доња Пухарска	10/88
Регулациони план насеља Пећани	7/81

	7/82 1/92
Регулациони план насеља Расадник	8/02
Регулациони план центра насеља Лубија	7/84 9/85
Регулациони план рудника жељезне руде, Љубија-Централна рудишта	7/80
Регулациони план РЖР Централна рудишта -лежиште "Видрењак", "Источно рудиште -Томашица"	2/81 2/83
Регулациони план дијела урбаног подручја насеља Омарска	2/83
Регулациони план центра насеља Козарац	1/92
Идејни регулациони план за насеље "Тукови"	6/87
Регулациони план РЖР"Омарска"	7/77
Допуна регулационог плана Омарска	3/82
Регулациони план дијела насеља Урије и Чиркин Поље, (Регулациони план насеља Аеродром III и Расадник) I фаза	08/02

Б.5.н. УРБАНИ СТАНДАРД

ОСТВАРЕНИ УРБАНИ СТАНДАРД

Остварени урбани стандард огледа се у достигнутом нивоу коришћења градских функција и садржаја, почев од становања и рада до спорта и рекреације, односно до квалитета заштите животне средине.

Табела бр.35 Биланси постојећих површина становања

БИЛАНСИ ПОВРШИНА СТАНОВАЊА - ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Становање	Површина (ha)
индивидуално	974,39
индивидуално стамбено-пословно	8,02
вишепородично	32,37
стамбено-пословно	7,90
УКУПНО	1022,68

Табела бр.36 Биланси постојећих површина друштвених и јавних дјелатности

БИЛАНСИ ПОВРШИНА ДРУШТВЕНИХ И ЈАВНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

Друштвене дјелатности	Површина (ha)
Образовање	15,88
Социјална заштита	2,62
Здравство	13,83
Управа	9,84
Културне установе и обиљежја	2,48
Спорт и рекреација	53,02
Вјерски објекти	5,27
Гробља	10,42
Остале друштвене дјелатности	0,26
УКУПНО	113,61

Табела бр.37 Биланси постојећих површина у функцији спорта и рекреације

БИЛАНСИ ПОВРШИНА У ФУНКЦИЈИ СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ У ПОСТОЈЕЋЕМ СТАЊУ

Спорт и рекреација	Површина (ha)
спортски центар	0,52
Стадион	9,98
спортски терен	8,91
спортски аеродром	36,66
УКУПНО	45,58

Табела бр.38 Биланси постојећих површина зеленила

БИЛАНСИ ПОВРШИНА - ЗЕЛЕНИЛО

Зеленило	Површина (ha)
градско зеленило	4,75
неуређене зелене површине	10,86
УКУПНО	15,61

Табела бр.39 Биланси постојећих површина привредних дјелатности

БИЛАНСИ ПОВРШИНА ПРИВРЕДНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

намјена површина	површина (ха)	%
трговина, снабдијевање и услуге	99,78	68,05%
складишта и ауто отпад	17,37	11,85%
производна дјелатност - мала привреда	22,02	15,02%
угоститељство и туризам	1,37	0,93%
Индустрија	6,08	4,15%
УКУПНО	146,62	100,00%

Постојеће становање у структури обухваћеног подручја, Урбанистичким планом Приједора, учествује са 14,26%.

Постојећа привреда заузима укупно 2,04% обухвата урбанистичког плана.

Укупне друштвене дјелатности учествују у површини подручја плана са 1,58%.

Спорт и рекреација учествују са 0,63%, а зелене површине са 0,21%.

Пољопривредне површине учествују са 58,26%, а шуме са 14,41%.

Сагледавајући урбани стандард грађана Приједора и простора у обухвату Урбанистичког плана евидентно је:

- да је град достигао одређени развој који је у протеклом периоду заустављен и стагнирао и да је у овом периоду далеко већи и тежи задатак планским поставкама омогућити просперитет и урбани стандард у области становања, рада и рекреације,
- да је дошло до смањења броја становника, смањења величине просјечног домаћинства, да је изражен тренд старења становништва, да преовлађује женско становништво, да је смањен контингент радно способног становништва, да је наталитет у опадању, а да је образовна структура неповољна.
- да велике дневне миграције утичу на мијешање руралних и градских карактеристика, што све утиче на стандард.
- да је уочена недовољна и нефункционална саобраћајна покривеност,
- недовољан мирујући саобраћај,
- мањак урбаног зеленила, одсуство заштитних зона, заштитног зеленила,
- мањак уређених слободних и зелених површина, недовољан број паркова и скверова,
- недовољан број дјечјих игралишта,
- непостојање пјешачких и бицикличких стаза у потребном броју,
- непостојање мултифункционалне дворане,
- непостојање уређених јавних плажа у довољном броју,
- дјелимично уређен центар града,
- дјелимично уређене фасаде објеката,
- градски мобилијар неравномјерно распоређен и недовољно у одређеним градским дијеловима,

- необезбјеђеност зона око центра потребним централним функцијама у потребном обиму и капацитету,
- недовољан просторни размјештај школских и социјалних објеката и недовољна покривеност затвореним и отвореним школским просторима,
- одвијање наставе у двије или више смјена,
- слаб и недовољан "излаз" града на ријеку или "увлачење" ријеке у град ,
- неопремљеност спортских игралишта у складу са потребама,
- преплитање функционално неспојивих садржаја(водозахват- становање, водозахват- мала привреда, зеленило-експлоатација...),
- величина стамбеног простора,
- велики број загађивача у подручју плана итд.

Из наведених опажања произлазе задаци који се постављају пред планера у смислу обезбјеђења урбаног стандарда по савременим критеријима, с обзиром да су истакнути само они елементи који су на неки начин негативни у односу на постигнути урбани стандард и чијом корекцијом се урбани стандард диже на виши ниво.

Б.5.о. УРБАНИ РАЗВОЈ

Урбани развој Града Приједора, најбоље осликавају урбано наслијеђе и претходно урађена планска документација која је махом обухватила све области и дјелатности од интереса за развој града.

Ако се осврнемо на досада урађену документацију , почев од аустријског регулационог плана са краја 19. вијека па до Урбанистичког плана до 2000, Просторног плана општине Приједор до 2018. год, јасно је да су утицали на планска усмјерења развоја физичких структура и дали печат садашњој урбанистичко-архитектонској физиономији централног подручја града.

Упоредо са планском, у одређеном сегменту, одвијала се и стихијска непланска изградња периферних градских подручја, као пратећа појава и притисак бесправне градње, што у цјелости нарушава планску и функционалну основу града.

Ратна дешавања, те велике емиграције, утицале су на како привредни и културни, тако и просторни развој града у смислу стагнације и пропадања, привредних капацитета и грана, у стамбеном сектору пропадање стамбеног фонда усљед неодржавања, старости, неулагања и сл.

Послијератни период карактерише ницање и раст избјегличких насеља индивидуалног становања. Нови друштвено-економски моменти диктирају и промјене у простору.Посљедице приватизације огледају се у нестајању великих привредних субјеката, распарчавањем постојећих привредних комплекса, увођењем радних зона са мањим капацитетима, савременим технологијама и сл. Ови садржаји се граде у складу са новим земљишним односима и најчешће преплићу са зонама становања. Губи се цјеловитост функција, што за собом повлачи лошу инфраструктурну опремљеност.

С обзиром да је ширење градске територије, према југу и југоистоку, блокирано површинама и објектима функције рада, те новонасталим стамбеним насељима, тенденција ширења града изражена је у сјеверозападном правцу према Брезичанима и у правцу сјевероистока уз магистрални пут ка Козарској Дубици.

Тенденција ширења у југоисточном дијелу блокирана је зоном водозавата и заштитним појасевима. Садашње стање просторног и функционалног размјештаја намјена у урбаном подручју, поред остварених вриједности, показује тенденцију ширења на простор Чиркин поља, Свала, Орловаца, Черјека, Пухарске и у јужном дијелу, Тукова, Гомјенице.

К.О. Приједор представља простор покривен спроведбеном документацијом и с обзиром на изграђеност представља простор погодан за урбану реконструкцију и интерполацију.

Б.5.п. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Са аспекта организације простора, Приједор у обухвату урбанистичког плана, има јасно дефинисан центар града као најуже градско језгро. Оно је опремљено јавним садржајима примјереним граду величине Приједора. Уже градско језгро је интерполација стамбених и јавних садржаја, складно укомпонованих у зеленило, углавном старе урбане матрице.

Нови дио града-насеље Пећани, представља почетак линијске градске структуре са отвореном блоковском изградњом коју треба слиједити. Индивидуална насеља зракасто се шире око централне зоне, са знатним растом ка сјеверу и сјевероистоку.

Затечене радне зоне, уситњавају се и преплићу са становањем и другим дјелатностима.

У постојећој урбаној матрици истичу се ограничавајући фактори у смислу концепције простора:

- саобраћајна матрица,
- ријечни и водени токови,
- просторно неуезане радне зоне,
- избјегличка насеља на простору предвиђеном за ширење индустрије,
- заштитне зоне водозавата на знатној површини обухвата,
- глиниште - експлоатационо поље,
- градско гробље,
- спортски аеродром,
- градска депонија Курево.

V. ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

V.1.a. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

Са аспекта природних услова, могу се издвојити проблеми који су настали како промјеном природних фактора, тако и проблеми настали или изазвани активностима човјека.

Ако посматрамо природне факторе:

- истичу се промјена климатских карактеристика, на које осим природних фактора глобалног отопљавања, човјек својим активностима донекле негативно утиче изградњом (велике површине у насељима под бетоном утичу на микроклиму, позиција објеката у насељима утиче на природно провјетравање, неконтролисана сјеча шуме и непошумљавање дјелује на појаву ерозије тла, на смањену концентрацију кисеоника и сл.),
- проблеми везано за климатске услове одражавају се и на начин грађења (гријање и хлађење објеката),
- загађење ваздуха је такође, један од проблема, настао усљед начина гријања у граду и околини, великог броја аутомобила као непосредног загађивача, технолошких процеса у дјелатностима на подручју обухвата Урбанистичког плана,
- водени токови, усљед небриге човјека, односно, усљед неизградње регулације, у одређеним временским периодима плаве околну земљиште, мјестимично се стварају забарења и сл.
- деградација тла, такође, усљед дјеловања човјека (неконтролисана употреба пестицида) неадекватна експлоатација тла (каменоломи, шљункаре, глиништа), неконтролисана сјеча шуме и непошумљавање, дјелује на појаву ерозије тла и сл.),
- такође се уочавају промјене у флори и фауни, усљед измијењених природних станишта додатно угрожених човјеким дјеловањем.

V.1.б. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Природни ресурси у обухвату урбанистичког плана: земљиште (пољопривредно земљиште), шуме и шумско земљиште, воде и водно земљиште и минерална богатства, такође, прате одређени проблеми:

- смањење пољопривредног земљишта, по питању површине,
- уситњеност пољопривредног земљишта,
- несређени и неразјашњени имовинско-правни односи.
- низак ниво специјализације производње (производња за властите потребе),
- недовољна технолошка опремљеност.
- неадекватна пољопривредна политика,
- недовољна подстицајна средства,
- недостатак повољних кредитних средстава,
- низак ниво инвестирања
 1. неизграђене или недовршене институције за подршку,
 2. одсуство руралних компоненти развоја (инфраструктура),
 3. неорганизованост тржишта,
- непостојање мелиорационих система за наводњавање и одводњавање,
- неадекватна заштита од вода (насипи, неодржавање водотока),
- непостојање индустријског колектора и пречистача за отпадне воде,
- излазак на страна тржишта (стандарди, процедуре, регулатива),
- све веће површине необрађеног пољопривредног земљишта, што резултира зарастањем,

- конверзија пољопривредног у шумско (зарастањем пољопривредних површина усљед необрађивања) и грађевинско земљиште (запосиједањем најчешће бесправно изграђеним објектима),
- смањење шуме неконтролисано сјечом, усљед неодржавања и обољења,
- смањење шумског земљишта крчењем и претварањем у грађевинско земљиште, ерозија шумског и водног земљишта,
 1. не постоји инвентура шумских екосистема,
 2. уситњеност приватних шумских посједа,
 3. неповољна дрва залиха у приватним шумама,
 4. недовољна свијест о значају и потенцијалу шума,
 5. сјеча шума у току рата,
 6. неискориштени недрвни шумски ресурси,
 7. клизишта,
 8. дијелови шуме обрасли неадекватним врстама шуме,
 9. деградација шумског земљишта (напуштени копови, рудници, одлагалиште јаловина и слично),
 10. депонување отпадног материјала (дивље депоније),
 11. бесправне сјече,
 12. незаштићена и неуређена изворишта и водотоци,
 13. недовољна нега свих развојних фаза, - неистраженост биодиверзитета,
 14. неискориштен потенцијал шуме за: спорт и рекреацију, здравство, спелеологију, сакупљање љековитог биља и друго,
 15. неконтролисано и илегално кориштење шумских недрвних производа и комуникација,
 16. лоше стање постојеће комуникације,
 17. мали број угоститељско туристичких објеката,
 18. недовољан број радилишта,
 19. неуређеност шумских стоваришта,
 20. недовољан број противпожарних објеката
 21. непостојање техничких средстава и опреме за гашење пожара,
 22. недовољна сигнализација и упозорења,
 23. дотрајалост објеката.
- плављење земљишта усљед великог водостаја,
- неадекватна експлоатација,
- погоршање квалитета земљишта у свим видовима,
- утицај на квалитет воде у ријекама, воде за пиће,

Мада квалитет воде задовољава, уз обавезно хлорисање, присутна је стална опасност загађивања подземне издани. Стамбени и привредни објекти лоцирани у заштитним зонама због недовољно ријешених проблема одвода отпадних (фекалних) вода представљају велику опасност за сва изворишта. Са друге стране, експлоатацијом шљунка у заштитним зонама остали су ровови, чиме је створена могућност за акумулацију атмосферских вода, које долазе у дотицај са разним загађујућим материјама, а инфилтрацијом могу да угрозе и квалитет воде у изворишту.

- За изворишта са којих се снабдијевају локални водоводи нису урађени програми зона санитарне заштите изворишта, а одредбе из општинске одлуке које су донесене у вези са локалним водоводима се не проводе.
- Испуштањем значајних количина комуналних вода и у мањој количини индустријских отпадних вода у ријеку Сану долази до њеног загађења и деградације квалитета (до Приједора је 2. категорије, а након испуштања отпадних вода градске канализације у Сану, низводно од Приједора, она је 3. категорије). Ријека Сана након пријема отпадних вода

значајно мијења своје карактеристике. Садржај из главног градског колектора се испушта у ријеку Сану низводно од Приједора (сјеверозапад града).

- утицај на флору и фауну (утицај на бројност, на распрострањеност, у одређеним случајевима и искоријењеност усљед недозвољене и неправилне експлоатације (ловство)).

В.1.в. СТАНОВНИШТВО

Становништво у обухвату УП Приједор карактеришу готово исти проблеми као и популацију читаве РС. Кључни проблеми су негативни природни прираштај и лоша старосна структура.

Негативни природни прираштај је посљедица пада стопе наталитета и раста стопе морталитета. Тако је 1990. године на подручју Града Приједор стопа наталитета износила чак 14.9‰, а стопа морталитета свега 7.1‰, што је давало стопу природног прираштаја од 7.8 ‰. Године 2010. стопа наталитета је пала на свега 7.84‰, док се стопа морталитета повећала на 12.09‰, чиме је стопа природног прираштаја пала на 4.25‰. Негативне вриједности природног прираштаја су кључни фактор у паду популације у посљедњих пет година на подручју Града Приједор. Основано се може претпоставити да је природни прираштај у обухвату УП Приједор виши у односу на просјек Града Приједор, али и даље у оквиру негативних вриједности.

На старење становништва су у великој мјери утицале негативне тенденције у природном кретању становништва. Године 1991. просјечна старост становништва у обухвату УП Приједор је износила 33.6 година, да би 2012. године пала на око 38.5 година. На тај начин популација је из стадијума почетка демографске старости прешла у стадијум демографске старости.

Старење становништва представља крајње негативан демографски процес који доводи до значајних проблема у функционисању простора (пад радно способног и активног становништва, недовољна обнова радног континента, повећани социјални трошкови).

В.1.г. СТАМБЕНИ ФОНД

Идентификовани проблеми у домену становања су следећи:

- Смањени стандард становања, како у домену параметра корисне површине стана по становнику, тако и у домену пратећих урбанистичких параметара који осигуравају квалитет колективног становања, као што су пратећи паркинг простори, површина поплочаних и зелених површина по становнику и слично,
- Недостатак регулације због све већег утицаја тржишта, те смањења контроле према стручним, планерским стандардима.
- Нарушавање квалитета постојећих стамбених насеља интерполирањем нове градње, те неадекватним надоградњама,
- Непостојање снажније иницијативе за рјешавање проблема социјалног становања,
- Изражена тенденција екстензивне (углавном нелегалне) индивидуалне стамбене изградње која је у послјератном периоду имала свој врхунац, те нерационална потрошња ресурса земљишта оваквом изградњом
- Запуштене стамбене четврти за које је неопходно усвојити одржив и тржишно орјентисан планерски принцип ревитализације и реконструкције или промјене начина кориштења предметних зона.

В.1.д. ИНФРАСТРУКТУРА (КОМУНАЛНА ОПРЕМЉЕНОСТ)

В.1.д.1. САОБРАЋАЈ

Највећи проблеми у саобраћајној мрежи града су следећи:

- Улазак у град се остварује само једном саобраћајницом каја је дио магистралног путног правца М15 Козарска Дубица - Приједор - Сански Мост, односно градска магистрала. Транзитни саобраћај, поменутом градском магистралом, пролази кроз сам центар града.
- Постоје још два уласка у град преко жељезничке пруге, у нивоу које је потребно реконструисати, прописно означити и обезбиједити јер су честе саобраћајне незгоде са тешким посљедицама (саобраћајне незгоде са тешким тјелесним повредама, саобраћајне незгоде са погинулим лицима) на тим мјестима (локација тзв. тринаеста).
- Град је подијељен жељезничком пругом на два дијела затим, ријеком Саном на јужни и сјеверни дио. Ове наведене препреке у саобраћајној мрежи представљају изражен проблем јер захтијевају изградњу објеката да би се превазишле (мостови, надвожњаци, подвожњаци и сл.), а знатно поскупљују изградњу саобраћајница.
- Недовршена примарна и секундарна улична мрежа.
- У западном и југозападном дијелу града налазе се зоне изворишта воде за снабдијевање града а пролазак саобраћајница кроз зоне заштите је ограничен и непожељан.
- Повољни географски дијелови града врло мало или се уопште не користе за алтернативне и еколошке видове превоза и кретања кроз саобраћајем оптерећен град. Неопходно је извршити промовисање одрживих начина транспорта као облика прихватљивијих за здравље људи и здравију животну средину; као што су бициклизам, пјешачење, јавни превоз, узимање сапутника у возилу и сл.

В.1.д.2. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Хидротехничка инфраструктура на урбаном подручју Приједора, по појединим сегментима није изграђена у довољној мјери за квалитетно функционисање простора:

- Водоводна мрежа је на појединим дијеловима застарјела са великим губицима, малим профилома, што се негативно одражава на квалитет у водоснабдијевању.
- Недовољна изграђеност канализационе мреже за поједина насеља представља сталну опасност и угроженост загађења површинских и подземних вода те појаву заразних оболења. Непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода додатно усложњава ову проблематику.
- Учестало је плављење појединих приградских насеља услед неуређености и недовољно изведених радова на регулацији појединих водотока. Није адекватно ријешена проблематика заштите од вањских и унутрашњих вода.

В.1.д.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

РЈ Електродистрибуција Приједор је на свом дистрибутивном подручју извршила прелазак са 10 kV на 20 kV напон напајања скоро свих дистрибутивних трафостаница, чиме се постигла упола мања струјна оптерећеност средњенапонске мреже, смањили технички губици, постигла већа дистрибутивна ефикасност и могућност проширивања мреже. Негативна посљедица овога преласка је повећан број застоја због замјене оштећених дијелова мреже и постројења, који сада раде под вишим напоном.

Како би се створили услови за једну нову концепцију електроенергетске инфраструктуре, по узору на неке модерне европске електродистрибутивне компаније, потребно је извршити санацију на цијелом подручју општине.

В.1.д.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

С обзиром да су телекомуникације веома прилагодљиве у давању својих услуга, може се са сигурношћу тврдити да ће обимом и врстама услуга пратити потребе, како резиденцијалних, тако и бизнис корисника.

Како је тренд развоја у фиксној телефонији вишеструко искоришћавање парица, за очекивати је да развој иде у томе смјеру, што би значило:

- скраћење удаљености од АТЦ до претплатника,
- замјена ваздушне мреже подземном до крајњег корисника.

Скраћење удаљености би се урадило замјеном РСС-ова (истурених степена) са 3-4 **MSAN-a (multi-service access network)**, чиме би максимална удаљеност до претплатника била испод 1000 m.

Пројекција капацитета аутоматских телефонских централа (АТЦ), одредиће се на основу процјене потенцијалних телефонских претплатника заокружујући капацитете на пуну вриједност конструктивних јединица.

В.1.д.5. ТОПЛИФИКАЦИЈА

Проблеми развоја у овом сектору су:

- Неконкурентна цијена топлотне енергије добијене из система даљинског гријања који користи фосилно гориво;
- Модернизација постојећих и изградња нових, енергетски ефикасних система, захтијева висока финансијска улагања;
- Недостатак субвенција за побољшање енергетских карактеристика загријаваних објеката (термоизолација објеката, замјена прозора, ...);
- Недовољна опремљеност грађевинског земљишта дистрибутивном мрежом система даљинског гријања;
- Недостатак законских и подзаконских аката везано за производњу, дистрибуцију и снабдијевање топлотном енергијом.

В.1.д.6. ГАСИФИКАЦИЈА

Основни проблем је непостојање систем снабдијевања Приједора природним гасом, иако постоје планови да се изгради гасовод преко којег би се и Приједор снабдијевао овим енергентом.

В.1.ђ. ПРИВРЕДА

Као један од највећих проблема у економском и социјалном смислу представља смањење броја запосленог становништва, нарочито услед спајања предузећа у области производње жељезне руде и одласка у стечај неколико индустријских предузећа, а посебно привредног субјекта које је било носилац развоја производње папира и целулозе "Целпак".

Површине привредне намјене на урбаном подручју Приједора нису довољно искориштене, чему у прилог говоре подаци о густини запослености. На подручју југоисточне зоне у пријератном периоду је било запослено око 4.300 радника, док је данас на том простору регистровано око 370 радника, при чему густина запослености износи 4 запослених/ха. Претпоставка је да се у привредним погонима густина запослености смањила за 13 пута, док просјечна густина запослености износи 22 радника по

хектару. Овако изузетно мале густине запослености су посљедица великопада индустријске производње.

В.1.е. НЕПРИВРЕДА

В.1.е.1. ШКОЛСТВО

На основу анализа школских објеката и затворених и отворених простора по ученику, у основним школама, констатација је да уколико рачунамо на једносмјенски рад, постојећи школски објекти не задовољавају потребе за отвореним и затвореним простором по ученику, док би у двосмјенском раду оне биле задовољене.

Такође, већина основних школа уопште нема отворених спортских терена, а подручне школе углавном немају ни спортске дворане ни библиотеке.

На основу анализа школских објеката и затворених и отворених простора по ученику, у средњим школама, за једносмјенски рад, постојећи школски објекти не задовољавају потребе за одговарајућим површинама по ученику.

Потребно је нагласити да најмање просјечне површине учионичког простора по ученику има Музичка школа "Саво Балабан" и Медицинско – технолошка и грађевинска школа.

Све постојеће високошколске институције (Рударски одсек Технолошког факултета Универзитета у Бања Луци, Висока медицинска школа и Висока школа за економију и информатику) у градском насељу Приједор, су далеко од потребне просјечне површине учионичког и затвореног простора по студенту.

В.1.е.2. СОЦИЈАЛНЕ УСТАНОВЕ

У просјеку једна васпитна група користи око 63 m² површине за васпитно-образовни рад, односно просјечна површина по дјетету је око 3m². С обзиром да сваке године остаје одређен број неуписане дјеце, планирањем нових објеката потребно је повећати капацитете установа за предшколско васпитање и образовање.

Што се тиче осталих објеката социјалне заштите, Дома за пансионере и стара лица и Завода за заштиту мушке дјеце и омладине, просјечне површине по штићенику је такође испод норматива.

Према *Препорукама за програмирање и планирање градова и насеља* за домове за пензионере потребна је површина од 20-25 m² по штићенику, а за заводе за психички заосталу дјецу и омладину 20-40 m² по дјетету.

С обзиром да је за наведене установе просјечна површина по штићенику око 16 m², планирањем нових објеката је потребно повећати капацитете установа за социјалну заштиту.

В.1.е.3. ЗДРАВСТВО

Комплекс Опште болнице Приједор са површином од 13.64 ha, пружа могућност за проширење постојећег капацитета, ако узмемо у обзир да је за опште болнице са 400 – 500 постеља потребно обезбиједити око 100 m² по постељи.

Нове објекте болничког комплекса је потребно планирати тако да укупна површина под објектима не заузима више од 20% парцеле, да површине паркова заузимају око 60% парцеле, а остала површина да се искористи за физкултурне потребе и комуникације.

С обзиром да се на подручју обухвата Урбанистичког плана налази Дом здравља са само три подручне амбуланте, нето површине објекта примарне здравствене заштите су испод потребних површина према нормативима. Подручне амбуланте се налазе у насељима Урије, Хамбарине и Доњи Орловци, док у осталим насељима не постоје објекти примарне здравствене заштите.

Што се тиче апотека, јавна здравствена установа "Градска апотека" располаже са 7 апотека, а осим њих у градском насељу Приједор постоје и приватне апотеке. Међутим у приградским насељима апотеке постоје само уз подручне амбуланте, којих је мањак.

В.1.е.4. ЈАВНА СЛУЖБА И АДМИНИСТРАЦИЈА

Садржаји и објекти јавне управе и администрације су углавном сконцентрисани у градском насељу Приједор, док су у осталим насељима присутне практично само мјесне канцеларије што треба као проблем посматрати кроз План.

Проблеми су:

1. на који начин задржати постојеће локације,
2. подићи им квалитет опремања и
3. сагледати могућности реконструкције објекта и осавременавања функције.

В.1.е.5. УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Нето површина објекта културе на урбаном подручју Приједора је значајно испод норматива, што представља проблем са планског аспекта и са аспекта оптималног задовољења потреба становника. Тренутно на 1000 становника постоји око 7 m² површине библиотеке и читаонице, а потребно је од 20-30 m². Међутим, Градска библиотека "Ђирило и Методије", иако има мањак простора, са фондом од 54 986 књига задовољава нормативе који износе 1000-1500 књига на 1000 становника.

Мањак простора има и културна установа Музеј "Козара", с обзиром да заједно са Градском библиотеком "Ђирило и Методије" користи исти објекат.

Доступности објекта и установа културе на подручју града захтијева мања побољшања.

Бројни сеоски објекти културе нису у правој културној функцији, или уопште нису у функцији.

В.1.е.6. СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

У обухвату Урбанистичког плана има довољно површина свих категорија спортских објекта, међутим анализа њиховог просторног распореда и површина указује да у неким насељима и њиховим гравитационим зонама нема довољно спортских објекта.

• затворени спортски терени (дворане)	3000 m ²	односно 64 m ² /1000 стан.
• отворени спортски терени (у надлежности спортских друштава)	87450 m ²	односно 1850 m ² /1000 стан.
• отворени спортски терени (рекреативни)	48000 m ²	односно 1016 m ² /1000 стан.
• базени	1060 m ²	односно 22 m ² /1000 стан.

У насељима Горња Пухарска, Бишћани, Ризвановићи, Раковчани, Чејреци и Горњи Орловци уопште не постоје спортски објекти.

В.1.ж. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

В.1.ж.1. ЗАШТИТА ВОДА

Најзначајнији фактор потенцијалне угрожености вода представља испуштање комуналних и индустријских отпадних вода у водотоке без пречишћавања. На подручју Града Приједор такође у значајној мјери су присутни и други облици потенцијалне угрожености вода а то су неконтролисана примјена хемијских средстава у пољопривреди, неконтролисано одлагање чврстог и опасног отпада, те неадекватан систем газдовања односно управљања водним ресурсима. Под загађивањем вода подразумева се процес уношења разних чврстих, течних и гасовитих материја у површинске и подземне воде. Овим уношењем долази до њихове акумулације те настају значајне промјене квалитета, како водотока тако и стајаћих вода и подземних акумулација. Када испуштање загађујућих материја у водотоке и њихова акумулација у површинским и подземним водама пређе критичну границу, тада долази до њихових штетних манифестација и токсичног дјеловања на живи свијет.

Непотпуно спровођење мјера санитарне заштите у зонама санитарне заштите изворишта воде за пиће представља сталну опасност деградације квалитета ових вода. Атмосферске воде које се задржавају и акумулирају у заштитним зонама изворишта у великој мјери су изложене различитим врстама загађења па самим тим ове воде са собом носе значајан терет потенцијалног загађења. Такође значајне количине загађујућих материја у извориште доспијевају инфилтрацијом воде из водотока ријеке Сане који прихрањује изворишта. Загађивање површинских вода које се акумулирају у зонама санитарне заштите изворишта у највећој мјери је узроковано испуштањем отпадних вода од стране загађивача лоцираних у близини извориштеа а затим усљед неконтролисане употребе пестицида и неконтролисано одлагања отпадних материја у заштитним зонама изворишта.

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ВОДА

У области управљања водним ресурсима и заштите вода на подручју Града Приједора присутни су следећи проблеми:

- Испуштање комуналних и процесних отпадних вода у ријеку Сану, без њиховог претходног третмана
- Недостатак уређаја за заједнички третман комуналних и индустријских отпадних вода урбаног подручја Приједора
- Непостојање канализационе мреже приградских насеља, а прије свега насеља Тукови, са директном посљедицом угрожавања изворишта питке воде.
- Присутност сталне опасности загађења питке воде у извориштима "Матарушко поље" и "Приједорчанка" усљед надовољне заштите изворишта и плављења изворишта у екстремним хидролошким приликама,
- Непотпуно ријешено питања снабдијевања питком водом градског насеља Приједора и приградских насељених мјеста (недовољна количина воде и неадекватна водоводна мрежа).
- Непостојање сепаратног система одводње атмосферских и комуналних вода урег урбаног подручја Града Приједора.
- Стална деградација квалитета водотока на урбаном подручју Града Приједора, због испуштања комуналних и индустријских вода у водотоке без њиховог предходног третмана.
- Непостојање мониторинга квалитета површинских и подземних вода као основа за праћење стања и тренда загађења вода.

- Присутна опасности од плављења великих површина урбаног подручја Приједора, услед нерегулисаних водних токова, непостојање водозаштитних објеката и неријешена питања одржавања постојећих водозаштитних објеката.

В.1.ж.2. ЧВРСТИ ОТПАД

Диспозиција чврстог отпада на подручју Града Приједора и његово еколошки прихватљиво неутралисање, још увијек није адекватно ријешено. Најзначајније појаве које негативно утичу на животну средину представљају неконтролисано одлагања чврстог отпада и некавалитетна рјешења санитарног депоновања на постојећој градској депонији. Оваква ситуација у многоме може негативно утицати и представљати велику опасност по здравље људи. За наше услове, најадекватније рјешење за збрињавање чврстог отпада јесте кориштење савремене, пројектоване и на санитарни начин експлоатисане депоније. Кориштење санитарне депоније, у сваком случају, подразумијева санацију постојећих тзв. дивљих депонија и кориштење ових простора у складу са захтјевима санитарних услова. Квалитетно рјешавање питања збрињавања санитарног чврстог отпада на подручју Приједора, представља комплекс проблема, како прикупљања и селектовања, тако и транспорта и коначног одлагања на садашњем локалитету депоније "Курево", у насељу Љескаре.

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ У ОБЛАСТИ ЗБРИЊАВАЊА ЧВРСТОГ ОТПАДА

Неријешени проблеми у области збрињавања итпада и управљања отпадом на подручју Града Приједор могу се идентификовати као:

- Нарушен санитарно-хигијенски режим коришћења градске депоније "Курево" у насељу Љескаре,
- Присутне појаве нередовног одвоза чврстог отпада на подручју Града Приједора,
- Недовољно коришћење чврстог отпада у смислу његове рециклаже,
- Појава дивљих депонија на подручју Града Приједора,
- Некавалитетно рјешење збрињавања медицинског отпада које настаје у здравственим установама на подручју Града Приједора.
- Неконтролисано одлагање различитих врста отпада у водотоке, шуме и друге локације, тј. на недозвољене локације,

В.1.ж.3. ЗАШТИТА ВАЗДУХА

Загађење ваздуха на урбаном подручју Приједора узроковано је сталним и повременим емисијама, које у зависности од врсте, састава и количине загађујућих материја које емитују и физичко метеоролошких услова, постају узрочници аерозагађења. Непрекидним избацавањем великих количина загађујућих материја у атмосферу урбаног подручја Приједора, у знатној мјери се мијења састав атмосфере. Извори загађивања ваздуха, као посљедице људске активности, на подручју Града Приједор могу се сврстати у три основне групе загађивача:

- емисија од гријања (урбано загађење), настала као посљедица спаљивања горива, у сврху снабдијевања потребном топлотном енергијом стамбеног и пословног простора,
- емисија од мобилних извора, настала као посљедица функционисања саобраћаја, нарочито због усмјерености магистралних путних праваца кроз урбану зону Приједора,
- емисија из индустрије (индустријско загађење), настало као посљедица снабдијевања енергијом технолошких процеса и услед одвијања технолошких процеса у индустријским постројењима.

На подручју Приједора је доминантно урбано загађење ваздуха а прије свега емисија из мобилних извора (саобраћај) и емисија из енергетских постројења.

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

На бази анализе постојећег стања може се констатовати следеће:

- Повећан ниво аерозагађености у ужем урбаном подручју узрокован је углавном емисијом из мобилних извора и услед сагоријевања различитих врста горива ради снабдијевања топлотном енергијом,
- Неријешено питање потпуне топлификације града односно, још увијек присутан велики број појединачних ложишта у ужем урбаном подручју,
- Дио урбаног подручја Приједора – МЗ Приједор 2 и Чиркин Поље уопште нису обухваћени топлификацијом,
- Није успостављен катастар загађивача Града Приједора,
- Не постоји плански и програмски приступ рјешавању присутних проблема угрожавања квалитета ваздуха,
- Непотпуно нормативно регулисање заштите ваздуха од загађивања и неадекватан надзор у овој области.

В.1.ж.4. ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ ДЕГРАДАЦИЈЕ И ЗАГАЂЕЊА ЗЕМЉИШТА

На бази презентованих података у области заштите земљишта, може се констатовати да егзистирају следећи проблеми и то:

- Уништавање и деградације значајних површина земљишта и губитак овог изузетно важног природног ресурса на урбаном подручју Приједора,
- Повећано загађење земљишта услед присуства токсичних материја – тешких метала, пестицида, детенџената и др.
- Повећано загађење земљишта услед неконтролисано одлагања различитих врста чврстог и другог отпада,
- Испуштање отпадних вода, без претходног третмана, узрокује загађење земљишта и значајно доприноси деградацији његовог квалитета,
- Повећање површина захваћених амброзијом као коровском биљком.
- Појаве непланског претварања пољопривредног земљишта у грађевинско и трајни губитак квалитетних пољопривредних површина.

В.1.ж.5. ЖИВОТНА СРЕДИНА И ЗДРАВЉЕ СТАНОВНИШТВА

Деградација квалитета животне средине на нашем подручју у значајној мери утиче на погоршање здравственог стања становништва. Различити видови загађења животне средине узрокују посебне врсте обољења становништва а највише конзумирање нездраве хране која садржи конзервансе, адитиве и друге штетне хемијске материје. Следећи најзначајнији облик угрожавања здравља становништва представља неконтролисано одлагање течних и чврстих отпадних материја, присутни проблеми снабдијевања хигијенски исправном водом за пиће, и услед присутне аерозагађености у ужем урбаном подручју Приједора.

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ И УТИЦАЈ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ЗДРАВЉЕ

Различити облици загађења животне средине на подручју Града Приједора се негативно одражавају на здравствено стање становништва тако да се уочава корелација између степана загађености и неких врста обољења. Ови проблеми се идентификују као:

- Појаве респираторних и хидричних обољења као и обољења органа за варење код становништва усљед повећаног степена загађености.
- Повремене појаве нарушавања санитарног режима водоснабјевања становништва урбаног подручја Приједора
- Могућност појаве и преноса инфективних обољења усљед неконтролисаног одлагања чврстог и опасног отпада.
- Појаве високог степена загађења ријеке Сане се на различите начине може одразити на здравствено стање становништва.
- Појаве нарушавања јавне хигијене могу имати негативне посљедица на здравље становништва

В.1.ж.6. ОРГАНИЗАЦИОНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Присутни неријешени проблеми угрожавања животне средине у локалним заједницама потенцирани су чињеницом да је на подручју локалних заједница присутна појава лоше проводивости закона из домена заштите животне средине. Присутне слабости у планирању и организацији система заштите животне средине се манифестују кроз неспровођење потребних мјера заштите животне средине што има за посљедицу погоршање здравственог стања становништва, нарушавање просторних карактеристика и уништавање природних ресурса.

ПРИСУТНИ ПРОБЛЕМИ ПРОВОЂЕЊА МЈЕРА ЗАШТИТЕ ЖИОТНЕ СРЕДИНЕ

Присутни проблеми у спровођењу задатака и обавеза из домена заштите животне средине могу се идентификовати као:

- Неријешено питање финансирања приоритетних проблема и обавеза у области заштите и унапређења животне средине
- Недостатак институције која има координативну функцију у области заштите животне средине,
- Непотпуно нормативно регулисање проблематике заштита животне средине на подручју Града Приједора (заштита ваздуха, заштита вода, отпадне материје, заштита од алергена и сл.).
- Недостатак квалитетних програма едукације становништва ради подизања нивоа еколошке свијести.

Узрок оваког стања се огледа прије свега у томе да није створен одговарајући организациони и институционални оквир за рјешавање присутних проблема заштите животне средине, како на нивоу Републике, тако и на нивоу Града Приједора.

В.1.з. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ

Главни проблем, када је у питању заштита културно-историјског наслеђа, представља чињеница да нису извршена комплексна истраживања и званична валоризација историјског наслеђа, те самим тим, нису прописане мјере заштите, осим оних прописаних Урбанистичким планом из 1985. године.

Проблем са археолошким локалитетима представља чињеница да су само евидентирани и идентификовани у смислу историјског периода коме припадају, без валоризације њихове вриједности. Стање археолошких локалитета је веома лоше. Заштита археолошких налазишта је сасвим недовољна и непримјерена значају за културну историју Републике Српске и Града Приједора.

Конзервација археолошких локалитета није вршена, а такође нису утврђене њихове заштитне зоне, с обзиром на недостатак финансијских средстава за систематска истраживања и на тешкоће у праћењу савремених конзерваторских и рестаураторских достигнућа и истраживања.

Генералануи проблем заштите објеката културно-историјског наслеђа у Граду Приједору, Републици Српској и шире у региону, представља недовољна промоција важности и вриједности културних добара и самим тим, осјећај за културну баштину у локалној заједници, што директно утиче на неадекватно коришћење баштине као привредног ресурса и непостојање стимулативних мјера за улагање у обнову објекта.

В.1.и. НАСЉЕЂЕ ПРИРОДЕ

С обзиром да нема денесених аката и утврђених режима заштите, природно наслеђе је угрожено непланском градњом и експлоатацијом.

Као што је случај и са културно-историјским наслеђем, у локалној заједници није развијена свијест о вриједности природних добара и генерално, заштити природе и животне средине, што се огледа у неуређености и неприступачности обала ријеке Сане, непланском изградњом уз корито ове ријеке и неуређености простора Берека, који својом аутохтоном вегетацијом, представља изузетно вриједан и атрактиван дио градског простора.

В.1.ј. ПРАВНИ И ИМОВИНСКИ СТАТУС ЗЕМЉИШТА

Проблеми у вези правног и имовинског статуса земљишта дефинисани су законским и подзаконским актима у тој области.

У Републици Српској два закона регулишу проблематику земљишта, и на тај начин земљишне политике: Закон о грађевинском земљишту и Закон о пољопривредном земљишту.

Веома је значајно да по бившем Закону о грађевинском земљишту из 2006. године (СГ РС 112/06), као и по претходној верзији овог закона, градско грађевинско земљиште није више само у државној својини, већ може бити и приватно. Нажалост, у бившем закону није усвојено аутоматско преношење парцела градског грађевинског земљишта која користе приватна лица у приватно власништво.

Закон о пољопривредном земљишту (СГ РС 93/06, 86/07, 14/10 и 5/12) забрањује промјену намјене обрадивог пољопривредног земљишта I, II, III, IV и V катастарске, односно бонитетне класе у непољопривредне сврхе, осим у одређеним случајевима (већи број изузетака). Овим законом се промовише заштита квалитетног пољопривредног земљишта, али проблем је што за класификацију пољопривредног земљишта користи два различита система мјера (бонитетне и катастарске класе).

Градским грађевинским земљиштем у смислу овог закона сматра се изграђено и неизграђено земљиште у градовима и насељима градског карактера, које је плановима за уређење простора и урбанистичким плановима намијењено за изградњу објеката у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу (Службени гласник Републике Српске број: 40/13).

Остало грађевинско земљиште у смислу овог закона је изграђено и неизграђено земљиште намијењено за изградњу објеката у складу са одредбама Закона о уређењу простора и грађења, а које се налази ван зона градског грађевинског земљишта, односно ван градова и насеља градског карактера, а одређено је одлуком скупштине јединице локалне самоуправе.

Изградња градова и насеља градског карактера на градском грађевинском земљишту и насеља на осталом грађевинском земљишту врши се у складу са урбанистичким планом и спроведбеним

документима просторног уређења или документима просторног уређења вишег реда до доношења урбанистичког плана и спроведбених докумената, ако је њихово доношење прописано урбанистичким планом и сматра се да је у општем интересу.

Градско грађевинско земљиште може бити у државном и приватном власништву.

Градским грађевинским земљиштем у приватној својини сматра се изграђено градско грађевинско земљиште и то земљиште испод објекта и земљиште које служи за редовну употребу објекта.

На градском грађевинском земљишту могу се стећи и права одређена законом.

Општина, односно град управља и располаже градским грађевинским земљиштем у државној својини на начин и под условима предвиђеним законом и прописима донесеним на основу закона.

Градско грађевинско земљиште у приватном власништву је у промету.

Градским грађевинским земљиштем у приватној својини располажу власници само уз ограничења и под условима прописаним другим релевантним законима.

- земљиште које је претежно изграђено и као такво чини просторно функционалну цјелину у граду и насељу градског карактера;
- земљиште обухваћено границама урбанистичког плана града, односно насеља градског карактера које је предвиђено за проширење града, односно насеља;
- земљиште на другим подручјима предвиђеним за стамбену и другу изградњу (приградска насеља или друга већа насеља, рекреационо-туристички центри, подручја намијењена за изградњу кућа за одмор и опоравак и друге сличне намјене).

Прије доношења одлуке о утврђивању градског грађевинског земљишта које је претходно кориштено у пољопривредне сврхе, скупштина општине, односно скупштина града ће прибавити сагласност надлежног Министарства.

Одлука о одређивању градског грађевинског земљишта садржи детаљан опис границе обухваћеног земљишта и податке о парцелама и власницима из катастра некретнина, односно податке из земљишне књиге или из катастра земљишта на подручју које нема катастар некретнина, односно земљишну књигу.

Саставни дио одлуке је копија катастарског плана у коју су уцртане све парцеле обухваћене том одлуком.

Одлука се доставља на provedбу надлежном суду који води земљишне књиге, односно катастру.

Одлуком о одређивању градског грађевинског земљишта не мијења се облик својине на земљишту које се одређује као градско грађевинско земљиште.

Скупштина општине, односно скупштина града може изузети градско грађевинско земљиште у приватној својини у поступку експропријације.

Град Приједор, односно Скупштина општине Приједор усвојила је у вези наведене проблематике Одлуку о уређењу простора општине Приједор (Сл. гласник општине Приједор број 2/12) којом се уређују услови коришћења, изградње, уређења и заштите простора и добара на подручју Града Приједор.

Ову Одлуку је потребно ускладити са одредбама Закона о уређењу простора и грађењу (Сл. гласник РС број 40/13).

Проблеми који се јављају у свим градовима и насељима, а који се тичу правног и имовинског статуса земљишта су:

- тежња да се планирањем у потпуности испоштују власништво и катастарске границе земљишта које се израђују плански документи, На земљишту на којем то није могуће јавља се потреба за препарцелацијом што у коначној реализацији планова условљава рјешавање имовинско-правних односа, Често се дешавају и ситуације у којима није могуће реализовати планско рјешење у вези земљишта, те се намеће проблем докомплетирања парцела (код спроведбених планова) те се прибјегава фазној реализацији грађевинских парцела, уколико докомплетирање није условљено позицијом објекта.
- Такође је изражен проблем у вези реституције грађевинског земљишта.
- Приватизација, извршена у протеклом периоду у одређеним сегментима је посредно утицала на грађење и донекле компликације у простору (у привредним комплексима који су приватизовани, подјелом у приватизацији - продајом појединачних објеката у процесу планирања отворио се проблем власништва инфраструктуре-саобраћајница, јавних комуникација и техничке инфраструктуре,
- Такође, приватизацијом је власнику зграде, односно посебног дијела зграде, ступањем на снагу новог Закона о приватизацији и Закона о грађевинском земљишту омогућено власништво на земљишту под зградом и на оној површини земљишта које је регулационим планом или планом парцелације утврђено да служи за редовну употребу зграде.
- У вези правног и имовинског статуса земљишта, треба истаћи и проблеме у рјешавању имовинско-правних односа за локацију и изградњу неопходних садржаја у интересу свих грађана (примјер проширење градске депоније Курево).

Закон о пољопривредном земљишту (СГ РС 93/06, 86/07, 14/10 и 5/12) забрањује промјену намјене обрадивог пољопривредног земљишта I, II, III, IV и V катастарске, односно бонитетне класе у непољопривредне сврхе, осим у одређеним случајевима (већи број изузетака). Овим законом се промовише заштита квалитетног пољопривредног земљишта, али проблем је што за класификацију пољопривредног земљишта користи два различита система мјера (бонитетне и катастарске класе).

V.1.j. ПРАВНИ И ИМОВИНСКИ СТАТУС ЗЕМЉИШТА

Проблеми у овом сегменту су:

1. бесправна градња,
2. проблеми непостојања уређених и опремљених локација у државном власништву,
3. проблеми проистекли из приватизације у урбанистичком смислу,
4. уситњеност пољопривредног земљишта,
5. неправилне власничке парцеле и потреба за докомплетирањем, што производи низ негативних посљедица,
6. законска регулатива, често неусклађена и тешко реално проводива.

V.1.k. ЗЕМЉИШТА КОНТАКТНИХ ЗОНА

Проблеми контактних зона манифестују се :

- недовољном саобраћајном и инфраструктурном повезаношћу,

- несагледавањем контактних зона као потенцијалних зона за ширење постојећих и планираних намјена, у досадашњем планирању,
- несагледавање потенцијала контактних зона у смислу допуне потенцијала који се форсирају у обухвату урбанистичког плана (примјер рибњак Саничани може да представља допуну укупне туристичке понуде градског насеља Приједор).

В.1.л. ЗЕМЉИШТА У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ

Проблеми који се јављају око земљишта у функцији заштите су за воду (изворишта и водених токова) :

- Неодговарајућа заштита изворишта и велика могућност загађења,
- Бесправна изградња у заштићеним зонама изворишта, ријека и других водотока
- Недостатак употребних дозвола за изграђене објекте,
- Неконтролисана експлоатација и захвати подземних издани и изворишта,
- Нелегална експлоатација минералних сировина у зонама и појасевима санитарне заштите што је у надлежности Инспекције за рударство Републике Српске,
- дивље депоније различитих врста отпада; а за саобраћајне и инфраструктурне коридоре:
- бесправна изградња у заштићеним зонама саобраћајница, далековода.

В.1.м. ПРОЦЕСИ КОНВЕРЗИЈЕ НАМЈЕНЕ ЗЕМЉИШТА

Конверзија намјене земљишта повлачи за собом следеће проблеме:

- смањење површина конвертованог земљишта (пољопривредно или шумско земљиште),
- отежано и најчешће неефикасно коришћење истог,
- Земљиште конвертовано у грађевинско, је најчешће конвертовано за изградњу бесправних индивидуалних стамбених насеља и углавном резултира недовољном, нерационалном и са економског аспекта неповољном инфраструктуром, чије је рјешење често изнуђено у техничком смислу,
- Асимилација конвертованог земљишта у градско ткиво најчешће је проблематична, са аспекта спроведбене планске документације, континуитета физичке структуре града а и саме функције. Такође, код оваквог земљишта, обезбјеђење пратећих функција је отежано, а некада и нерјешиво у смислу гравитационог подручја (удаљености) за кориснике школе, вртића и сл. с обзиром да се ради најчешће, о стихијској градњи која је довољна сама себи.

В.1.н. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА

Проблеми везани за земљишну политику, углавном се одражавају у концептуалном смислу при изради докумената просторног уређења, посебно, спроведбених планских докумената.

Распоред и намјене у простора планирају се као интерполиране површине у постојећем градском ткиву. Од планера се очекује да се власништво у потпуности испоштује, а уважавајући комплексност самог рјешавања имовинско-правних односа, дуготрајност, високе трошкове рјешавања, као и спремност власника на компромис, односно на сарадњу у рјешавању.

Специфичност земљишне политике представља, у складу са тржишном економијом и вриједност грађевинског земљишта, посебно на атрактивним локацијама, тако да власници земљишта, т.ј. конкретни корисници и познати инвеститори, у процесима израде докумената просторног уређења, а дефинисањем програмских задатака, знатно утичу на планска рјешења (јавни увид у процедури израде планске документације, примједбе, поновљени јавни увид и сл.).

В.1.њ. УРБАНИ СТАНДАРД

Стандард значи највиши степен цивилизације (било које), трагања за најбољим, издвајање битног и надличног од личног и случајног (Валтер Гропиус).

Урбани стандард би требао да представља критеријуме за постизање рационалног биланса површина приликом просторног планирања и опремања насеља, водећи рачуна о густини насељености.

Одговарајући параметри, савјесно проучени, треба да дају одређену оријентацију за:

- однос рационалности изградње и густине насељености,
- санитарно-хигијенски минимум и њихов однос према питању економичности изградње,
- однос густине насељености и слободних површина,
- показатељи којима се може утврдити рационалност градње, односно урбанистичког рјешења,
- оптерећеност насеља комуналним инвестицијама при разним густинама,
- могућност прерасподјеле садржаја при неубичајеним густинама,
- категорије густине насељености (брuto, нето).

У циљу постизања урбаног стандарда, у обухвату Урбанистичког плана, уочени су проблеми :

- смањен број становника у односу на валидан попис,
- специфични односи у погледу радно способног становништва, полне структуре становништва, образовне структуре и сл.
- смањено домаћинство,
- стамбени суфицит у индивидуалним насељима у југозападном дијелу обухвата,
- непостојање дисперзних центара у обухвату плана,
- недовољна и нефункционална повезаност подручја у обухвату плана, као и повезаност окружења,
- појава насеља на конвертованом земљишту, која су спријечила континуитет у намјени простора,
- велики број несавладаних дистанци у саобраћајном погледу, на релативно малом простору,
- пресијецање градског ткива (пругом и магистралним путем),
- недовољан капацитет друштвене инфраструктуре у односу на посматрани простор и неравномјерно гравитационо подручје,
- недовољан излаз града на ријеку,
- заузетост обала Сане и Гомјенице градњом која није у садејству са водотоком,
- дисперзна појава садржаја који су загађивачи,
- бесправна градња,
- непоштовање заштитних зона - генерално.

В.1.о. УРБАНИ РАЗВОЈ

Подручје које је обухваћено израдом урбанистичког плана је потребно третирати као урбано подручје Приједора. Остала површина општине се треба третирати као ванурбано подручје. Урбано подручје је потребно подијелити на двије битно различите цјелине: уже и шире урбано подручје. Оптимални однос је да уже урбано подручје обухвата око 30% површине укупног урбаног подручја и да буде јасно ограничено просторним елементима урбане морфологије, као што су јаки саобраћајни токови, заштићена подручја, пруга и слично, да би се створили просторни услови за спречавање неконтролисаног ободног ширења урбаног ткива, које није рационално ни у погледу просторне организације, ни у погледу инфраструктурне опремљености.

У складу са актуелним тенденцијама развоја градова, неопходно је формирати компактно градско ткиво у оквиру ужег урбаног подручја које ће имати висок степен урбанитета и препознатљив градски карактер и амбијент. Такође је неопходно спријечити настајање нових и проширење постојећих субурбаних линеарних конгломерата, који разарају континуитет урбане матрице и непотребно оптерећују град нерационалним инфраструктурним коридорима, отежавајући функционисање градског ткива.

- Потребно је сагледати саобраћај као динамичан облик инфраструктуре у свим заступљеним и могућим областима у Приједору.
- Дефинисати распоред и величину зоне индустријских зона и радних зона (складишта и производне погоне) у односу на постојеће капацитете
- Објективно дефинисати станбене зоне различитих густина, од малих до густина примјерених градовима величине Приједора,
- Обезбиједити пратеће садржаје становања, рада и рекреације - друштвених дјелатности у области школства, здравства, културе, спорта и рекреације.
- Слободне површине, представљају битан фактор и питање, јер оне на један специфичан начин обједињују одмор и рекреацију, игру, спорт, свакодневно оговарајући на нове захтјеве.

В.1.п. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Проблеми :

- незаокружен саобраћајни концепт,
- неадекватна и недовољна повезаност унутар града и шире,
- у одређено мјери одсуство инфраструктурног континуитета,
- непостојање постројења за третман отпадних вода,
- дисперзија садржаја,
- недовољна покривеност јавним садржајима,
- локација привреде и њена лоша повезаност,
- дјелимична изграђеност заштитне зоне водозавата,
- бесправна градња,
- заузетост ријечних обала,
- лоше штићење водотока,
- недовољна дефинисаност природних ресурса и начин њиховог коришћења,
- загађивачи средине,
- неорганизовано штићење културно-историјских и природних вриједности.

Г. ЦИЉЕВИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

1. Оптимално коришћење простора урбаног подручја, за складан друштвено-економски развој и просторни размјештај физичких структура, рационално коришћење изграђених капацитета и максимална заштита природних и културних вриједности животне средине као услова природне репродукције човјека и друштва.
2. Стварање функционално просторне организације града у циљу превазилажења разлика између села и града, између осталог и кроз дисперзију становања.
3. Дефинисање и реализовање квалитетних регионалних односа.
4. Стварање просторне организације "европског града" која омогућује сталан и перспективан развој и стварање услова за складан развој. Ово подразумијева задовољавање основних човјекских потреба.
5. Стварање "одрживог града" који функционише на такав начин да су сви његови грађани у стању да испуне своје сопствене потребе, а да при томе не угрозе стање природних система или животне услове других људи, како у садашњем времену, тако и у будућности.
6. Формирање организованог и рационалног простора грађевинског земљишта, уз обезбјеђење једнаких услова за становање, рад и рекреацију и равномјерну дистрибуцију мреже пратећих садржаја за цијелу територију плана.
7. Формирање и усавршавање урбане структуре «града» кроз дефинисање регулације и услова изградње и реконструкције за поједине зоне (цјелине).
8. Заштита човјекске средине у сврху стварања оптималних услова за здрав и пријатан живот. То представља успостављање креативне хармоније природних и створених вриједности, његовање и подизање зеленила, заштита водотока као општег друштвеног добра, постизање таквих густина насељености које омогућују здраве и хумане градске амбијенте у којима се лако успостављају друштвени контакти.
9. Утврђивање мјера заштите средине и заштите културно-историјског наслеђа.
10. Стварање оптималних просторних услова за несметани развој привредних капацитета и њихово укључивање у међународне економске токове.
11. Учинити град безбједним од елементарних и других катастрофа у будућем развоју кроз планирање мјера заштите у физичким и просторним структурама.
12. Дефинисање потребних објеката и мрежа техничке инфраструктуре и саобраћаја за период до 2033. године и
13. Прилагођавање климатским промјенама кроз све побројане опште циљеве.
14. Тежити одрживом планирању градова у циљу обезбјеђивања већег квалитета живота, те смањења издувних гасова и буке тј. "планирање по мјери човјека".
15. Избјећи коришћење путничких аутомобила, посебно на краћим релацијама (краћим од 5 km), те прећи на алтернативне видове саобраћаја.
16. Користити алтернативне видове превоза (јавни превоз, возила на шинама) и еколошки саобраћај (пјешачење или употреба бицикала).

Г.1.а. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

1. Везано за природне услове, циљ је планираним претпоставкама у простору не нарушити природне одлике и карактеристике рељефа, тло, климе, води, односно, максимално их сачувати за будућа поколења у свим сегментима дјеловати реално и рационално, водећи рачуна о екологији и одрживом развоју свих сегмената.

Г.1.б. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Са аспекта природних ресурса циљ је:

1. рационално и плански користити земљиште, како пољопривредно, тако, шумско и водно.
2. грађевинско земљиште користити плански, водећи рачуна о могућој санацији и рекултивацији неадекватно коришћеног земљишта, као и земљишта након коришћења у одређене сврхе,
3. сачувати пољопривредно земљиште и адекватно га користити,
4. у складу са технолошким и стручним достигнућима повећати употребну вриједност земљишта,
5. заштитити постојеће шуме, повећати површине под шумом, те подизање нових шума,
6. подићи их на виши ниво заштите,
7. експлоатацију шума вршити у складу са позитивним прописима,
8. сачувати флору и фауну шумских станишта,
9. шумско земљиште и шуме инкорпорирати у површине градских паркова и зелених површина, користећи их у сврху спорта и рекреације и у сврху заштите,
10. воду и водене површине, добрим газдовањем сачувати за будући плански период,
11. рационално користити водене ресурсе, са посебним акцентом на заштиту изворишта, водотокова, обала ријека и потока, очувања флоре и фауне и сл.
12. рудно богатство заштитити и експлоатисати га искључиво у складу на законит начин, са тежњом да се простор сачува и заштити од негативних посљедица.

Г.1.в. СТАНОВНИШТВО

1. У погледу становништва било би пожељно да се повећа стопа наталитета, увећа просјечно домаћинство, да се ублажи тренд старења становништва, а да се повећа број образованог становништва.
2. Такође би било пожељно да се миграције сведу на унутрашње, свакодневне и повременог типа.

Г.1.г. СТАМБЕНИ ФОНД

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ У ДОМЕНУ СТАНОВАЊА

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

1. Оптимално коришћење простора урбаног подручја, за складан друштвено-економски развој и просторни размјештај физичких структура, рационално коришћење изграђених капацитета и максимална заштита природних и културних вриједности животне средине као услова природне репродукције човјека и друштва
2. Стварање функционално просторне организације града у циљу превазилажења разлика између села и града, између осталог и кроз дисперзију становања.
3. Обезбједити здраве услове становања кроз задовољавање основних потреба становника (физиолошких, психолошких, социолошких и др).
4. Створити равноправне и уједначене услове за живот у свим зонама становања.
5. Реализацији стамбене изградње треба да претходи и да је прати јединствено истраживање, планирање и пројектовање.
6. Мјерама економске и урбанистичке политике миграције становништва усмјерити, тако да на простору града буде максимално 60% становништва цијеле Општине.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

Посебни циљеви садржани су у општим циљевима. Односе се на развој друштвено- економске структуре и уређење физичких структура, а представљају полазне основе у спроведеним плановима.

1. Полазећи од пројектованог броја становника у обухвату урбанистичког плана Приједора, потребно је мјерама популационе, социјалне, економске и урбанистичке политике обезбиједити глобални размјештај, тако да становништво у ужем урбаном подручју нарасте са садашњих 47 243 становника до 52438 становника.
2. Сваком домаћинству, планерски обезбиједити могућност да до 2033. године има стан, подразумијевајући и замјенске станове,
3. Обезбиједити стандард становања са 25 m² по становнику у вишепородичним објектима - зградама и 45 m² у објектима индивидуалног становања.
4. Остваривање планиране програмске величине просјечног стана од 64 m² бруто грађевинске површине по домаћинству као усвојени стандард становања за 2033. годину.
5. Повећати укупни комфор становања у смислу обезбјеђења пратећих садржаја за квалитетно становање, као што су снабдјевачки, услужни и културни садржаји, потребне површине отвореног простора јавних, поплочаних и зелених површина, дјечијих игралишта, зона мирујућег саобраћаја итд.
6. Омогућити разноврсну понуду локација и услова за стамбену изградњу у смислу дефинисања нових локалитета за различите типове стамбене изградње и усвајања система ревитализације и уређења запуштених стамбених четврти у циљу њихове боље функционалне и просторне искориштености, те заштита постојећим квалитетних стамбених насеља од девастације.
7. Постизање оптималних густина и квалитета становања у свим дефинисаним зонама, у циљу формирања квалитетне континуалне урбане матрице града и заштите ресурса шумског и пољопривредног земљишта у ширем урбаном подручју.
8. Увођење јасне стамбене политике за угрожене категорије становништва у складу са европским стандардима.
9. Стварање мјешовитих зона становања, пратећих садржаја и рада у складу са новим тенденцијама планирања градова у смислу остваривања компактне, атрактивне и разноврсне урбане матрице.

Г.1.Д. ИНФРАСТРУКТУРА

Г.1.Д.1. САОБРАЋАЈ

На основу сагледавања и анализе постојећег стања путне инфраструктуре, планираног и очекиваног друштвено-економског развоја и поставки из Просторног плана Републике Српске, произишли су циљеви развоја саобраћајног система:

- предвидјети нова, квалитетна и дугорочна рјешења,
- извршити изградњу нових саобраћајница кроз урбано подручје, како би се стекли услови за диференцирање локалног и транзитног саобраћаја,
- реконструисати и доградити путну мрежу за све видове саобраћаја,
- изградњом нових дионица, обезбиједити алтернативне правце кретања дуж најоптерећенијих видова кретања,
- формирати основну уличну мрежу у функцији планираног размјештаја активности и становања,
- изградити површине за мирујући колски саобраћај, а посебно у централној зони града,

- посебну пажњу посветити бициклическом саобраћају и формирању стаза за бицикле у засебном саобраћајном систему (дуж ријеке Сане, спортско - рекреативних и туристичких садржаја).
- предвидјети раздвајање пјешачког и колског саобраћаја у централној зони са остваривањем одговарајућих пјешачких зона (тргова, паркова, стаза и сл.).
- "Планирање по мјери човјекa" - савремена теза 21 вијека која тежи одрживом планирању градова у циљу обезбјеђивања већег квалитета живота, те смањење издувних гасова и буке, односно, коришћење алтернативних и еколошких видова саобраћаја. Од 16. до 22. септембра обележава се у свим градовима и земљама широм Европе "Европска недеља мобилности". На тај начин се скреће пажња и утиче на свијест грађана на алтернативне (јавни превоз, возила на шинама) и еколошке видове превоза (пјешачење, употреба бицикала). Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација број 64/255 од 02. марта 2010. године, период од 2011. до 2020. године прокламована је за Деценију акције за безбједност саобраћаја на путевима. Деценија акције је почела 11. маја 2011. године, када је у Женеви одржана Генерална конференција на којој је званично промовисан почетак заједничких активности на смањењу броја погинулих у саобраћајним незгодама. Дизајнери друмског саобраћајног система су одговорни за пројектовање, рад и употребу система друмског транспорта и самим тим су одговорни за ниво безбједности у оквиру цијелог система а све у циљу смањења броја погинулих и тешко повријеђених у саобраћајним незгодама (визија нула). Учесници у саобраћају увијек ће правити грешке али не морају да настрадају због тога, тежња је планирање, пројектовање и извођење "путева који праштају", при чему велику одговорност носе планери и пројектанти.

Г.1.Д.2. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Изузетне особине воде и њен егзистенцијални значај за живот човјека, развој људске цивилизације и живи свијет уопште, формирали су веома специфичан однос појединаца и људских друштава према овом јединственом ресурсу. У свим цивилизацијама воде се третирају као друштвено и јавно добро. Међутим, адекватно сагледавање развоја дјелатности на водама и у вези њих, које ће обезбиједити друштвени и економски развој, а при томе неће угрозити животну средину, изузетно је тежак и деликатан задатак. Посебно се учува проблем обезбјеђења довољне количине воде захтијеваног квалитета за све заинтересоване кориснике. Вода, као неопходна животна потреба (пиће, справљање хране, хигијена и сл), мора се обезбиједити свим становницима на подручју општине. Развој водоснабдијевања у Приједору, мора се кретати ка обезбјеђењу испоруке воде корисницима и ка повећању квалитета испоручене воде.

Развој водоводних система, мора бити праћен развојем канализационих система и одговарајућим третманом (пречишћавањем) отпадних вода и адекватном заштитом квалитета вода.

Ради стварања услова за коришћење вода и очување еколошких система у водама и око њих, неопходно је реализовати мјере заштите квалитета вода. Основни облик заштите квалитета вода састоји се од провођења техничко-технолошких мјера на отпадним водама и концентрисаним изворима загађивања (предтретман, прикупљање и пречишћавање отпадних вода), контроле расутих извора загађивања и мјера на потенцијалним и посредним изворима загађивања.

У складу са иницијативом Директиве Европске Уније о водама, морају да се пречистите отпадне воде насеља већих од 2000 еквивалентних становника најмање секундарним (биолошким) третманом, док се у одређеним осјетљивим зонама као што су изворишта подземних вода, сливови акумулација за водоснабдијевање мора примијенити терцијарни третман.

У свјетлу горе изнесеног, сви корисници вода треба да се према води односе у духу познате изреке: "Према води се треба односити не као да смо је наслиједили од својих предака, већ као да смо је позајмили од својих потомака".

СНАБДИЈЕВАЊЕ ВОДОМ

Основни стратешки циљ је да грађани и привреда урбаног подручја Приједора буду снабдијевени довољним количинама санитарно исправне воде. Квалитетно и поуздано снабдијевање хигијенски исправном водом за пиће, насеља како у обухвату урбанистичког плана, тако и на осталим просторима Града Приједора, захтијева радове на повећавању капацитета изворишта, транспортних и дистрибуционих цјевовода, повећању квалитета воде, ширење водоводне мреже на остала насеља која немају ријешено централно снабдијевање водом из јавног водовода, повећању резервоарског простора, формирању потребних висинских зона и смањењу губитака. Задовољење ових потреба потребно је остварити кроз ефикасно управљање и надзор те квалитетно одржавање свих објеката водоводног система. Не треба занемарити и запоставити смањење губитака у систему, јер је то велика унутрашња резерва, којом се могу постићи захтијевани циљеви, самим тим остварити потребе за водом. Такође је јако важно успостављање и провођење прописаних мјера санитарне заштите изворишта и осталих објеката водоводног система.

КАНАЛИЗАЦИЈА

Основни стратешки циљ из ове области је унапријеђен систем одводње и пречишћавања отпадних вода. Потребна је реконструкција и модернизација изграђеног канализационог система, модернизација и изградња нових дијелова канализационог система, унапрјеђење надзора и контроле изграђене канализационе мреже, те подизање еколошке свијести и развој људских ресурса. Отпадне воде са простора обухвата урбанистичког плана треба системом водонепропусних колектора прикупити и одвести до постројења за пречишћавање, па тек онда упустити у крајњи реципијент, уз обавезу постизања доброг статуса вода. Како би се то испунило и постигао добар статус вода, као и прописана категоризација и класификација водотока, неопходно је и високоприоритетно извршити концепирање система диспонирања отпадних вода са дефинисањем етапности градње.

ЗАШТИТА ОД ВОДА И ОДВОЂЕЊЕ ПОВРШИНСКИХ ВОДА (ОДБРАНА ОД ПОПЛАВА)

- Основни стратешки циљ је унапређен систем одводње површинских вода и заштита од поплава.
- Унапријеђен систем заштите од поплава подразумијева одржавање постојећих објеката за заштиту од поплава, изградња нових објеката одбране од поплава.
- Унапређење система прихвата и одводње површинских вода подразумијева санацију постојећих одвода површинских вода у граду и приградским ансељима, те изградњу нових дијелова система за одводњу површинских вода на подручју града.

КОРИШЋЕЊЕ ВОДА ЗА ОСТАЛЕ ПОТРЕБЕ:

Основни стратешки циљ је повећати коришћење воде за потребе рекреације и туризма те коришћење вода у пољопривреди. Поред коришћења вода за рекреацију из водотока, потребно је повећати коришћење воде за рекреацију и спорт у базенима и рекреационим центрима. Обале уз водотоке се морају оплеменили тако да задрже све одлике мјеста на којима се човјек на најљпши начин дружи са ријеком и водом. То подразумијева објективна лагодног приступа ријеци, озелењавање и хортукултурно оплењавање простора, уређење посебних зона за одмор и рекреацију са санитарним чворовима и рјешењем проблема отпадних вода, изградњу приступа на погодним мјестима за риблов, уредно одржавање тих површина и сл. На просторима планираним за коришћење земљишта у пољопривредне сврхе, повећати коришћење воде за наводњавање

(захватањем подземне воде из бунара или из површинских водотока, али без коришћења воде из градске водоводне мреже).

Г.1.д.2. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Основни циљ овог планског документа је прилагођавање постојећих и изградња нових електроенергетских капацитета у циљу обезбјеђења и сигурности напајања постојећих и нових потрошача на подручју Града Приједор.

Кад је у питању област електроенергетска инфраструктуре, за потпунији увид, потребно је узети у обзир шире подручје и изван обухвата Урбанистичког плана Приједора.

Наведено се односи нарочито на подручје Козарца, Љубије, Градине и Мраковице, гдје потрошачи због честих испада средњенапонских постројења, остају без струје.

Према томе, у план се мора ући са сљедећим циљевима:

110 kV постројења

Да би се обезбједила квалитетнија испорука електричне енергије потрошачима и да би се напојни извори приближили потрошачима потребно је планирати изградњу 110 kV постројења по наведеном редосљеду:

1. У постојећој ТС 220/110 kV Приједор 2 довршити започету изградњу ТС 110/20 kV, 20 MVA;
2. Изградити 110/20 kV 20 MVA трафо-станицу Приједор 6 на подручју Козарца и на исту по систему улаз – излаз свести постојећи 110 kV далековод ТС Бањалука 6 – ТС Приједор 1;
3. Изградити 110/20 kV, 20 MVA трафо-станицу ТС Приједор 4 (Пухарска).

Горе наведеном изградњом дистрибутивно подручје РЈ Електродистрибуција Приједор снабдијевало би се електричном енергијом из шест (6) напојних тачака, чиме би се смањиле дужине средњенапонских водова, а тиме би се смањила преоптерећеност 20 kV мреже, те смањили и губици електричне енергије у средњенапонској мрежи.

Средњенапонска постројења

У циљу приближавања напојних дистрибутивних ТС, те средњенапонске мреже потрошачима на подручју општине Приједор потребно је планирати:

1. реконструкцију и новоизградњу сеоских СН водова и НН мрежа, са повећањем броја трафо-станица и тенденцијом смањења просјечне дужине НН излаза за 50%,
2. реконструкцију и новоизградњу СН и НН мрежа и трафостаница у избјегличким и повратничким насељима, што је у доброј мјери завршено или су радови у току,
3. реконструкцију 20 kV кабловске мреже на градском подручју (неке од планираних траса су реконструисане) уз новоизградњу више дионица кабловских водова, који ће допринијети квалитетнијем снабдијевању градског подручја у складу са регулационим плановима града,
4. реконструкцију и модернизацију постојећих дистрибутивних ТС и изградњу одређеног броја нових трафо-станица 20/04 kV на градском подручју,
5. реконструкцију и модернизацију постојећих ТС 20 kV расплошница Пухарска, Брезичани, Козин, Лисина, Омарска, Ракелићи, Трнопоље, Градина, Љубија и изградњу нове расплошне ТС Оштра Лука.
6. (РТС Тукови и РТС Козарац су реконструисане и оспособљене за даљинско управљање. Тенденција је да и остали наведени објекти буду реконструисани и даљински управљиви).

С обзиром да се на локалитету Доњих Орловаца, Брезичана и Гаћана планирају нове индустријске зоне, потребно је повести рачуна о планирању нових дистрибутивних средњенапонских 20 kV водова од ТС 110/20 kV Приједор 1 и ТС 110/20 kV Приједор 3 до локалитета планираних индустријских зона.

При томе је потребно узети у обзир следеће:

7. планирану изградњу свих електроенергетских објеката утврђених урбанистичким планом,
8. новоизградњу СН 20 kV магистралних далековада: ТС Приједор 1 – РС Козарац, ТС Приједор 5 – Омарска, ТС Приједор 1 – Индустријска зона Целпак,
9. планирано смањење губитака у електроенергетским дистрибутивним мрежама и приближавање републичком просјеку од 14 % губитака.

С обзиром да се подручје Љубије, Козина и Томашице снабдијева електричном енергијом преко 6 kV далековада и ТС 6/0,4 kV потребно је планирати прелаз на средњенапонски 20 kV напон.

ПЛАНСКИ ЦИЉЕВИ ПОТРОШЊЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Посматрајући утрошену електричну енергију у периоду од 2002-2011. год. може се закључити да је потрошња на подручју општине Приједор порасла за око 60% протеклих 10 година. Међутим, у посљедње четири године потрошња је доста уједначена.

Изградњом привредних капацитета потребно је више пажње посветити изградњи преносних водова, што ће проузроковати и већу потрошњу електричне енергије и мање губитке у водовима.

На основу програмских елемената развоја општине који су обухваћени овим урбанистичким планом и регулационим плановима подручја Приједора, те услова за димензионисање електроенергетских мрежа, процијениће се потрошња енергије и планирати изградња нових електро-енергетских постројења за плански период. Према условима планских потреба одредиће се услови и планови обезбјеђења ел. енергије у границама општине Приједор.

Планирање потрошње електричне енергије, као и преносних система, углавном, ће овисити о плановима развоја индустрије, пораста броја становника, услова живљења и осталих планских елемената које садржи Урбанистички план општине Приједор.

ПЛАНСКИ ЦИЉЕВИ ОПТЕРЕЂЕЊА

У поглављу о вршном оптерећењу овог планског документа приказано је вршно оптерећење које се појавило у протеклом периоду. Имајући у виду повећање планираних индустријских капацитета како у граду, тако и ван града, те планирањем нових индустријских зона, у план се мора ући са знатно већим процентом повећања вршног оптерећења на подручју општине, од процента по коме је оптерећење расло у протеклом периоду. Из наведеног разлога, а на основу стратегије развоја енергетике РС у планирани пораст вршног оптерећења за плански период треба ући са порастом од 4,0 % на годишњем нивоу.

ТС 400/110 kV

У циљу бољег снабдијевања електричном енергијом општинског подручја Приједора, а на основу Просторног плана општине Приједор 2008 – 2018. год., планирана је изградња 400 kV далековада од Бањалука 6 до нове ТС 400/110 kV на ужем локалитету ТС 220/110 kV Ђела. Напајање планиране ТС 400/110 kV Приједор планирано је из ТС 400/110 kV Бањалука 6.

ТС 110/20 kV

Имајући у виду планирани простор пословања на подручју Доњих Орловаца, те за квалитетније обезбјеђење електричне енергије и смањење губитака у мрежи, као и квалитетнију изиспоруку на

простору Козарца са окружењем потребно је планирати изградњу 110/x kV трафо-станице са прикључним 110 kV далеководом. Изградњу нове ТС 110/x kV планирати у сјеверозападном дијелу насеља Козарац. Напајање нове ТС планирати свођењем по систему улаз – излаз постојећег 110 kV далековада Бањалука 6 – ТС 110/20 kV Приједор.

Г.1.д.3. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Ради превазилажења постојећих диспропорција у развоју између привредног развоја и поштанског саобраћаја потребно је:

- постојећу поштанску мрежу реконструисати и доградити тако да се створе могућности за пружање ширег обима поштанских услуга,
- повећати број поштанских шалтера,
- планирати увођење савремених електронских система у процес поштанског саобраћаја,
- Да се уз постојећи број јединица за прераду пошиљака (ГПЦ Бања Лука, ПЦ Добој, ПЦ Бијељина, ПЦ Фоча, Измјенична пошта Бањалука и Пошта царињења Бањалука), смањи број пошта у класичном облику, а повећа број уговорних пошта-франшиза;
- Развој и модернизацију трезорског пословања, а посебно постизање европских стандарда везаних за уређење и опремање трезора (Бањалука, Добој, Бијељина, Фоча);
- Развој и модернизацију поштанског саобраћаја, увођењем савремених технологија у овој области, путем надоградње и доградње објект ПСЦ Бањалука и изградње сортинг центра;
- Рационализацију пословник простора;
- Развој постојећих услуга, а посебно развој пакетске услуге, услуге брзе поште и курирске услуге;
- Развој, модернизацију и већу искоришћеност потенцијала хибридне поште - штампање образаца за потребе поштанске експлоатације, те повећање обима отштампаних рачуна, тисковина и др;
- Заступање у пословима осигурања - осигурање од аутоодговорности и осигурање имовине;
- Ширење екстерних и интерних корисника BackBone мреже -изнајмљивање капацитета преноса података путем сопствене радио - релејне мреже;
- Увођење IPS апликације, која ће нам омогућити аутоматизацију процеса рада у измјеничној пошти и пошти царињења, аутоматизацију међународних обрачуна, убрзавање рјешавања потражног поступка, мјерење рокова преноса пошиљака;
- Упошљавање возног парка за потребе трећих лица - изнајмљивање теретних возила за потребе трећих лица;
- Аутоматизацију пошта - наставак процеса аутоматизација јединица поштанске мреже како би се достигао ниво аутоматизације од минимум 80% аутоматизованих пошта од укупног броја;
- На подручју урбаног дијела Града Приједор, у наведеном планском периоду не планира се проширење поштанске мреже.

Пошто се класични поштански сервис орјентисан на писмо непрестано смањује, пошта се мора орјентисати на стратегију развоја других дјелатности. Ово је посебно постало актуелно након раздвајања поштанских и телекомуникационих услуга и стварањем двије независне компаније.

Да би се предвидио пораст корисника телекомуникационих услуга (прикључака) у периоду до 2032. године, потребно је узети у обзир неколико параметара:

- предвиђени раста броја домаћинстава,
- економски ниво развоја,
- проценат раста броја прикључака у протеклих 10-так година у РС и ближем окружењу

На основу тако усвојене методологије у обухвату плана може се направити преглед укупног броја прикључака фиксне телефоније до 2032. године.

Пројекција капацитета аутоматских телефонских централа (АТЦ), које ће бити изграђене, одредиће се на основу процјене потенцијалних телефонских претплатника заокружујући капацитете на пуну вриједност конструктивних јединица. Као норматив је да се на 100 становника планира око 36, а на 30 m² пословног простора (администрација) 1 телефонски прикључак.

У наредном планском периоду доћи ће до повећања броја телефонских претплатника и повећања капацитета телефонске централе. Капацитети телефонске централе повећаће се у складу са потребама за новим телефонским прикључцима.

На основу планираног броја телефонских прикључака и на основу исказаних потреба на општинском подручју у плану је постављање додатних РСС–ова, који би се оптичким каблом повезали са главном АТЦ.

За побољшање јавних мобилних веза потребно је инсталисање додатних базних станица, што ће да одреди "Телеком Српске".

Број потенцијалних корисника мреже за пренос података зависиће од привредног развоја, важности и улоге општине у Републици. Може се претпоставити да ће бити изграђена мрежа за пренос података и да ће бити прикључено укупно 50 терминала.

И поред тога што је на подручју општине пријем радио и ТВ сигнала доста доброг квалитета и даље ће се радити на изградњи радио-мреже на републичком, регионалном и општинском нивоу. Тиме ће се осигурати потпуно функционално коришћење радиодифузног система у редовним и ванредним условима.

Међутим, основни циљ је да се, поред увођења нових технологија у РТВ-мрежу, иста прошири и обухвати што веће подручје.

Са порастом броја становника и са модернизацијом у свим областима живота на овом подручју, као императив се намеће потреба за стварање и развој јединственог телекомуникационог саобраћаја. Данашње вријеме доноси са собом значајан пораст захтјева за преносом нових услуга до корисника као што су истовремени пренос говора и података, брзи Интернет, дигитална кабловска телевизија, видео на захтјев и сл.

Да би се прилагодили овим потребама, оператори јавних телефонских мрежа са комутираним услугама морају бити флексибилни тј. мрежа мора да прихвати хибридна рјешења, чији су путеви засновани на технологији која нпр. по једном оптичком каблу преноси податке из различитих извора, различитим битским брзинама и различитим протоколима **WDM (Windows Driver Model)**.

Уградњом нпр. опреме за оптичку инфраструктуру која подржава различите топологије мреже (линијску, прстенасту, мјешовиту) и лаган прелаз са једне архитектуре на другу, као и интегрисано управљање мрежом, поред већег капацитета и сигурности, може се постићи смањење неискоришћених капацитета и отклањање уских грла у јавним телефонским мрежама.

Осим тога, телекомуникациона мрежа треба да има могућност кориштења **ISDN (Integrated Services Digital Network)**. Дигитални приступ обезбјеђује брзо успостављање квалитетне везе, мало грешака у преносу, а сам говорни сигнал је без сметњи и шума. У зависности од тога да ли се ради о базном или примарном ISDN прикључку може се имати двије или тридесет веза у истом тренутку по различитим уређајима.

Инсталисањем савремених дигиталних централа на ширем подручју Републике Српске стварају се широке могућности у говорној комуникацији, преносу података великом брзином, те преносу звука за аудиофреквенцију, радио и ТВ пренос.

При планирању, пројектовању и извођењу телефонских инсталација потребно је створити могућност проширења капацитета, како у телефонским кабловима, тако и у кабловима за кабловску телевизију, кабловима за информациони систем и сл.

Другим ријечима, градска мрежа мора прихватити кориснике са различитим саобраћајним захтјевима, омогућити им чак привремене капацитете, нпр. за посебне догађаје, као и подешавање капацитета према добу дана и сл.

За квалитетније покривање предметног подручја сигналом мобилне телефоније потребно је планирати постављање додатних базних станица, а све према мјерењима која изврше овлашћени радиопланери.

При одређивању локација за постављање нових базних станица потребно је узети у обзир могућност да се максимално користе постојећи високи објекти, односно, да се користе већ постојећи стубови (нпр. да се постојећи појединачни стубови користе за више оператера).

За обезбјеђење што квалитетнијег пријема РТВ сигнала у предметном обухвату потребно је проширити постојећу мрежу кабловске телевизије. Мрежу планирати тако да се створе могућности прикључења и на ванградска подручја.

Г.1.д.4. ТОПЛИФИКАЦИЈА

У овој области су дефинисани слиједећи циљеви:

- Производња топлотне енергије у великим постројењима с циљем смањења цијене;
- Контрола и смањење емисија;
- Повећање сигурности за потрошаче;
- Повећање поузданост испоруке топлотне енергије;
- Побољшан квалитет ваздуха у граду.
- Омогућавање потрошачима да регулишу своју потрошњу топлотне енергије према властитим потребама, а наплаћивање је засновано на читавању мјерача топлотне енергије.
- Стварање могућности за употребу алтернативних горива, на основу конкурентности цијена, поузданости снабдијевања горивом, те еколошког значаја.

Г.1.д.5. ГАСИФИКАЦИЈА

Имајући у виду да је Просторним планом Републике Српске предвиђена изградња магистралног гасовода од Бијељине до Новог Града кроз реализацију Гасног пројекта прикључења Републике Српске на „Јужни ток“, ком је дат статус националног пројекта од стратешког интереса, максималног капацитета до 4 милијарде m³/год. у овој области су дефинисани циљеви:

- дефинисање трасе и изградња магистралног гасовода на подручју Града Приједора;
- дефинисање локација и изградња ГМРС (главне мјерно-регулационе станице) за Приједор;
- изградња дистрибутивног гасовода на подручју Града Приједора;
- дефинисање локације топлификационе термоелектране ТЕ ТО (гасне когенерације на природни гас) на подручју града Приједор;
- увођење природног гаса, као алтернативног енергента, за примјену у индустрији и широкој потрошњи.

Г.1.ђ. ПРИВРЕДА

Општи циљеви из области привредних дјелатности су:

- Ревитализација и обнова производних и услужних капацитета који се недовољно користе и за које још нису дефинисани адекватни програми (програмске и технолошке иновације, увођење европских стандарда и норматива, побољшање стратешког менаџмента и

офанзивног маркетинга, власничка трансформација и сл.), како би постали атрактивни за улагање домаћег и страног капитала;

- Раст запослености становништва, нарочито у области производних дјелатности;
- Потенцирање развоја пропульзивних дјелатности;
- Ускладити привредни развој са заштитом животне средине сходно економској моћи привреде.

Општи циљеви у области просторне организације привредних дјелатности јесу:

- Веће искориштавање постојећих производних и пословних простора;
- Трансформација постојећих привредних простора у ужем урбаном подручју и измјештање еколошки неодговарајућих производних капацитета из ужег урбаног подручја;
- Изградња нових производно-пословних површина у складу са динамиком привредног развоја.

Г.1.ђ.1. ПОЉОПРИВРЕДА

Општи циљеви у области заштите и коришћења пољопривредног земљишта у планском периоду су следећи:

1. Чување површина пољопривредног земљишта у долинама ријека Сане и гомјенице, које су посебно угрожене развојем насеља, привреде, саобраћајне инфраструктуре и др.
2. Уређење и култивисање пољопривредног земљишта примјеном савремених агротехничких мјера.
3. Вршити сталну контролу плодности пољопривредног земљишта (сваке пете године) и смањивање на прописане стандарде штетних материја употребом пестицида и минералних ђубрива
4. Наводњавање пољопривредног земљишта у равничарском ратарско – сточарском реону.
5. Подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације породичних пољопривредних газдинства.
6. Стварање услова за опстанак, обнову и развој породичних пољопривредних газдинства на просторима општине која су захваћена процесима депопулације.
7. Повећање пољопривредне производње у свим областима, које би створило услове за успешније очување и побољшање пољопривредног земљишта.
8. Обнова и развој задругарства или других облика организовања простора општине Приједор.
9. Увођење органске пољопривредне производње,
10. Законски регулисати бесправну изградњу на пољопривредном земљишту
11. При изградњи грађевинских објеката и саобраћајница, неопходно је водити рачуна о правилном депоновању хумуса као природног ресурса непроцењиве вриједности. У том контексту је при изради документације нижег реда неопходно планирати мање локације погодне за депоновње хумуса.

Г.1.ђ.2. ШУМАРСТВО

Циљеви за унапређење шумског фонда:

1. Повећање стабилности шумских екосистема,
2. Повећање површина под шумом,
3. Повећање дрвне залихе и прираста у постојећим шумама,
4. Превођење ниских и високих деградираних шума, у високе шуме,
5. Промоција шуме као мјеста за одмор, туризам, спорт и рекреацију,
6. Анимирање шире друштвене заједнице на заштити природе.

Г.1.ђ.3. УРБАНО ЗЕЛЕНИЛО

У области урбаног зеленила циљ је:

1. Формирање дрворедне мреже и травњака (линијско и ниско зеленило),
2. Формирање скверова (зеленило за регулисање саобраћаја и обликовање тргова) гдје за то постоје просторне могућности
3. Излазак града на Сану и Гомјеницу са слободним рекреативним површинама,
4. Реконструкција постојећег блоковског зеленила и дефинисање параметра од минимално 13 м²/ст за становање,
5. Формирање шумског заштитног појаса око града у виду прстенастих шума са клинастим увлачењем зеленила према центру и паркова као основног градског зеленила
Градски или реонски парк дефинисати са параметром 0,5-1,0 м²/ст, а у мјесним заједницама 12-15 м²/ст.
6. Инсистирање на формирању заштитних појасева око индустријских објеката.
Заштитно зеленило са функцијом заштите од буке и аеро загађења формирати у појасевима мин. 30 м.
7. Заштита вриједног дендрофонда.

Г.1.е. НЕПРИВРЕДА

Г.1.е.1. ШКОЛСТВО

Циљеви у основном образовању су:

- поштујући нормативе, обезбиједити услове оптималне за одвијање наставе за рад само у једној смјени, у складу са савременом тенденцијом у развоју школске функције
- распоред школских објеката ускладити са оптималним радијусом опслуживања до 1000 м.

Циљеви у средњем образовању су:

- у свим школама омогућити једносмјенски рад, повећањем капацитета, уз поштовање норматива, изузев Специјалне школе "Ђорђе Натошевић" гдје је због малог броја ученика омогућен једносмјенски рад.

Циље у високом образовању је обезбиједити услове оптималне за одвијање наставе.

Г.1.е.2. ЗДРАВСТВО

- за опште болнице са 400 – 500 постеља обезбиједити око 100 м² по постељи,
- Нове објекте болничког комплекса планирати тако да укупна површина под објектима не заузима више од 20% парцеле, да површине паркова заузимају око 60% парцеле, а остала површина да се искористи за фискултурне потребе и коминукације, око 5-10%.
- обезбиједити потребан број апотека

Г.1.е.3. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА

Основни циљеви који се тичу јавне службе и администрације могу се дефинисати кроз следеће:

- Остварити оптималну просторну дисперзију и матрицу управно-административних објеката;
- Остварити репрезентативност комплекса и објеката намијењених за ову функцију;

- Сачувати све локалитете административних функција и дефинисати нове, ради постизања оптималне просторне дистрибуције за ову функцију и подмирења свих дефинисаних потреба у простору;
- Нагласити потребу за реконструкцијом постојећих објеката мјесних заједница;
- Планирати комбиновање функција мјесних заједница и културних садржаја по мјесним заједницама, типа поливалентних дворана и сл.

Г.1.е.4. УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Основни циљеви:

- С обзиром да је доступност објеката и установа културе на подручју града задовољавајућа, захтијева мања побољшања. Циљ је додатно побољшати доступност не само изградњом неопходних културних објеката и установа, већ и санацијом објеката који су некада били у функцији културе (прије свега, сеоских домова културе).
- Како бројни сеоски објекти културе нису у правој културној функцији или уопште нису у функцији, циљ је да се прилагоде својој примарној сврси културних садржаја, као и за различите врсте окупљања становништва (друштвено – политичка функција), те потребе мобилних јавних служби.

Г.1.е.5. ВЈЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Основни циљеви у овој области могу су:

- Остварити оптималну просторну дисперзију и матрицу вјерских објеката у складу са потребама свих конфесија;
- Остварити репрезентативност комплекса и објеката намијењених за ову функцију;
- Искорисити потенцијал који је у духовном и културолошком смислу наслијеђен за ове објекте и комплексе при дефинисању атракција у простору са аспекта туризма и амбијенталне вриједности градског пејзажа;
- Сачувати све локалитете вјерских функција и у складу са могућностима дефинисати нове локације, ради постизања оптималне просторне дистрибуције за ову функцију и подмирења свих дефинисаних потреба у простору;
- Дефинисати услове за позиционирање ових објеката у плановима нижег реда у складу са одређеним функционалним, локационим и амбијенталним условима који треба да се испуне;
- Планирати комбиновање функција вјерских објеката са културним садржајима и комплексима зелених површина, као компатибилним функцијама у простору;
- Дефинисати нормативе потребних површина за ову намјену у простору, као и потребе за пратећим садржајима и паркинг просторима, што тренутно није случај, те се јављају одређени проблеми при лоцирању и кориштењу ових комплекса.

Г.1.е.6. СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Основни циљеви су:

- Обезбиједити потребне површине спортско-рекреативних садржаја које би задовољиле потребе становништва;
- Повећати квалитет и опремљеност постојећих спортских објеката и терена;
- Изградити довољан број спортских објеката и терена и равномерно их дистрибуирати у простору;
- Искористити природне потенцијале за разноврсне облике рекреативних активности;

- Сачувати и реконструисати постојеће спортске објекте и терене и довести их у ниво који ће задовољити међународне стандарде, те побољшати услове за рад и такмичење на локалном, регионалном и државном нивоу;
- Дефинисати нове спортске садржаје ради постизања оптималне просторне дистрибуције и подмирења потреба становништва;
- Усмјерити развој нових спортских центара ка коришћењу и унапређењу природних ресурса.

Г.1.ж. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Да би се обезбиједио одговарајући ниво квалитета животне средине и на тај начин заштитило здравље становништва на подручју града Приједора, потребно је обезбиједити интегрални приступ рјешавању присутних проблема у области заштите животне средине. У том циљу потребно је предузети одговарајуће активности заштите у следећим областима и то:

У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ВОДА

У области управљања водним ресурсима и заштите вода на подручју града Приједора у наредном периоду потребно је:

- Обезбиједити заштиту водотока кроз реализацију пројеката за третман отпадних вода појединачних загађивача и кроз изградњу уређаја за заједнички третман комуналних и процесних отпадних вода градског подручја Приједора
- Кроз реконструкцију градске канализационе мреже и завршетак изградње канализационе мреже приградских насељених мјеста, а прије свега насеља Тукови, допринијети провођењу санитарно хигијенских мјера а поготово заштити изворишта питке воде.
- Успоставити санитарно хигијенски режим у заштитним зонама изворишта воде за пиће,
- Унапиједити систем снабдијевања питком водом града Приједора и приградских насељених мјеста,
- Успоставити мониторинга квалитета површинских и подземних вода ради континуираног праћење стања и тренда загађења вода.
- Кроз реализацију радова на регулацији водних токова, изградњу и одржавање водозащитних објеката, обезбиједити потпуну заштиту од вода и спровођење санитарно хигијенских мјера.

У ОБЛАСТИ ЗБРИЊАВАЊА ЧВРСТОГ И ОПАСНОГ ОТПАДА

Да би се обезбиједило интегрално управљање у сектору збрињавања чврстог и опасног отпада и на тај начин дао допринос заштити животне средине неопходно је:

- Обезбиједити потпуни санитарно-хигијенски режим експлоатације и коришћења градске депоније "Курево"
- Комплетно подручје града Приједора- сва насељена подручја покрити редовним одвозом чврстог отпада.
- Увести селективно прикупљање комуналног отпада ради што већег кориштења чврстог отпада и његове рециклаже,
- Извршити санацију дивљих депонија на подручју града Приједора,
- На адекватан начин ријешити питање збрињавања медицинског и другог опасног отпада,
- Кроз појачани надзор и друге организационе мјере спријечити неконтролисано одлагање отпада у водотоке, шуме и друге локације, тј. на недозвољене локације.

У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Активности не плану заштите ваздуха од загађивања на подручју града Приједора у наредном периоду потребно је усмјерити на:

- Изналажење квалитетних и еколошки прихватљивих рјешења за обезбјеђење гријања кроз провођење програма енергетске ефикасности и веће кориштење алтернативних извора енергије
- Ријешити питање потпуне топлфикације града и приградских насеља односно смањити број појединачних ложишта у ужем урбаном подручју града,
- Обезбиједити стално праћење стања и тренда аерозагађења на подручју града Приједора.
- Кроз изградњу обилазних саобраћајница смањити интензитет саобраћаја у ужем урбаном подручју града Приједора и на тај начин смањити ниво аерозагађености
- Кроз повећање зелених површина и успостављање заштитних зона допринијети смањењу нивоа и штетних ефеката аерозагађености,
- Код свих загађивача ваздуха обезбиједити плански и програмски приступ рјешавању присутних проблема угрожавања калитета ваздуха,
- Обезбиједити потпуно нормативно регулисање проблематике заштите ваздуха од загађивања и неадекватан надзор у овој област.

У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА И ШУМА

У циљу заштите земљишта и шума потребно је обезбиједити следеће:

- Кроз мјере заштите и рекултивације земљишта спријечити уништавање и деградацију земљишта и шума и губитк овог изузетно важног природног ресурса на подручју града Приједора,
- Смањити ниво загађења земљишта и шума и присуство токсичних материја – тешких метала, пестицида, детенцената и др.
- Спријечити неконтролисано одлагање чврстог и дугог отпада и на тај начин самањити ново загађења земљишта и шума.
- Смањити површину земљишта захваћену амброзијом као коровском биљком и спровести друге мјера заштите од утицаја ове коровске биљке
- Спријечити непланско претварање пољопривредног земљишта у грађевинско и трајни губитак квалитетних пољопривредних површина.

ЖИВОТНА СРЕДИНА И ЗДРАВЉЕ СТАНОВНИШТВА

У циљу заштите здравља становништва подручју града Приједора активности на заштити животне средине потребно је усмјерити на:

- Смањење нивоа аерозагађености и побољшање квалитета вода и на тај начин допринијети смањењу броја респираторних, хидричних и других обољења становника.
- Обезбјеђење потпуног санитано- хигијенског режима у водозащитним зонама изворишта воде за пиће.
- Адекватним рјешењима збрињавања медицинског и опасног отпада спријечити појаву и ширење инфективних обољења на подручју града.
- Мјерама заштите и контроле квалитета воде ријеке Сане спријечити негативан утицај евентуалног загађења ове ријеке на здравље становништва.
- Планским и организованим спровођењем мјера јавне и комуналне хигијене спријечити негативне посљедице на здравље становништва
- Организациони и институционални оквир заштите животне средине

Да би се обезбиједио адекватан организациони и институционални оквира за квалитетно рјешавање присутних проблема заштите животне средине, на нивоу града Приједора неопходно је предизети следеће мјере и активности:

- У сарадњи са надлежним републичким институцијама ријешити питање финансирања рјешавања приоритетних проблема и обавеза у области заштите и унапређења животне средине.
- Успоставити бољу координативну активности свих субјеката у области заштите животне средине на подручју града,
- Потпуно нормативно регулисати проблематике заштита животне средине на подручју града Приједора (заштита ваздуха, заштита вода, отпадне материје, заштита од алергена и сл.).
- Успоставити континуирани мониторинг квалитета животне средине и урадити катастар загађивача града Приједора.
- Кроз реализацију различитих програма едукације становништва стално радити на подизању нивоа еколошке свијести.

Г.1.з. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ

Израда овог Плана врши се са циљем заштите, рестаурације, конзервације, санације и ревитализације објеката и локалитета који посједују културно-историјске вриједности, у циљу њиховог очувања и презентације, као дијела идентитета појединих улица, простора и читавог града.

Културно-историјско насљеђе је темељ очувања културног и националног идентитета, те културног и одрживог привредног развоја Града Приједора. Као необновљив и ограничен ресурс оно захтјева очување, бригу, валоризацију и коришћење у духу одрживости, што подразумијева ниво заштите довољно ограничавајући да би се заштитило културно добро, а довољно слободан да би коришћење културног добра било економски оправдано.

Циљеви очувања културно-историјског насљеђа су:

- утврђивање систематске евиденције свих објеката културно-историјског насљеђа (укључујући и оне који нису била на списку заштићених у претходном режиму заштите);
- прикупљање података о уништеним археолошким локалитетима и отуђеном покретном археолошком материјалу;
- утврђивање приоритета у археолошким истраживањима, те конзерваторско-рестаураторским радовима на основу валоризације и утврђеног степена угрожености археолошких локалитета;
- спровођење планова за заштиту (идентификација, проучавање, валоризација, конзервација, презентација) и ревитализацију која подразумијева cjеловиту обнову, оживљавање укупног културно-историјског насљеђа на територији Града Приједора;
- чување и унапређење градитељског насљеђа као културно-умјетничког остварења и свједочанстава историје и културе;
- очување и унапређење културно-историјског насљеђа кроз принципе одрживе заштите;
- активација локалне заједнице - корисника простора, промовисањем значаја културно-историјског насљеђа, односно подизање свијести и разумијевање шире јавности о његовој важности за идентитет и друштвену заједницу.

Г.1.и. НАСЉЕЂЕ ПРИРОДЕ

Као главни циљ, намеће се утврђивање систематске евиденције свих објеката и подручја која се сматрају природним добрима, те њихово очување у највећој могућој мјери и задржавање свих вриједности, почев од биотопа, биодиверзитета, до глобалне заштите пејзажа и предјела.

Такође, потребно је укључивање природних добара у планове развоја градског насеља и Града Приједора (прије свега туризам – еко туризам, излетнички, екскурзиони, дјечји и омладински, културно-манifestациони и транзитни).

Г.1.ј. ПРАВНИ И ИМОВИНСКИ СТАТУС ЗЕМЉИШТА

У погледу правног статуса земљишта, циљ је:

- обезбиједити адекватну законску основу и контролу над провођењем
- документима просторног уређења објективно сагледати имовински статус земљишта и планирати га на начин да обезбјеђује реално провођење плана.
- свести на минимум конфликте по питању приватног и државног земљишта.

Г.1.к. ЗЕМЉИШТА КОНТАКТНИХ ЗОНА

Основни циљеви у вези земљишта контактних зона:

- земљиште контактних зона посматрати као потенцијалну могућност ширења урбаног подручја,
- намјеном површина омогућити компатибилност контактних и планираних површина
- искористити позитивне карактеристике контактних зона и извршити њихово евентуално "увлачење" у урбано ткиво.

Г.1.л. ЗЕМЉИШТА У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ

У функцији заштите циљ је дефинисати земљишта:

- уз постојећу линијску инфраструктуру која се задржава,
- уз планиране инфраструктурне коридоре,
- у функцији заштите уз ријечне и друге водотокове,
- уз комуналне садржаје - депоније, гробља, азил за животиње,
- у функцији заштите објеката друштвене дјлатности,

Такође је циљ:

- утврдити под којим условима и на који начин се сва наведена земљишта у функцији заштите могу користити,
- утврдити третман постојећих објеката на земљишту у функцији заштите и могућност њиховог евентуалног задржавања уколико законске одредбе дозвољавају (односи се на законе из области за коју се дефинишу заштитна земљишта).

Г.1.м. ПРОЦЕСИ КОНВЕРЗИЈЕ НАМЈЕНЕ ЗЕМЉИШТА

У вези процеса конверзије намјене земљишта, планом се тежи одредити земљиште које је по својим карактеристикама погодна за нову употребу:

- земљиште шњункара рекултивацијом привести за грађење,
- пољопривредно, необрађено и запуштено земљиште, у складу са одредбама Закона о пољопривредном земљишту привести намјени за спорт и рекреацију.

Г.1.н. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА

ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА (ОЧУВАЊЕ, ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА, УПРАВЉАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИМ ЗЕМЉИШТЕМ И ДР.)

Основни циљеви земљишне политике на подручју урбанистичког плана Приједора су:

- рационално коришћење грађевинског земљишта,
- подстицање урбане обнове и погушћавања насеља,
- заштита квалитетног пољопривредног земљишта,
- промовисање инвестирања кроз ефикасно прибављање локација.
- обнова ратом девастираних подручја,

Г.1.њ. УРБАНИ СТАНДАРД

Повећање урбаног стандарда, представља циљ којем се тежи, како би се обезбиједили оптимални услови за живот и рад становника Приједора. Циљ је стварање савременог европског града у мјери човјека, уважавајући одрживи развој.

Урбани стандард ће представљати оптималне величине зелених површина по кориснику, оптималне величине отворених и затворених простора у области школства, здравства, социјалних установа, установа културе, у области спорта и рекреације.

Висок ниво заштите човјекове средине као и оптималне густине становања, привреде и насељености, такође представљају циљ у остварењу урбаног стандарда.

Г.1.о. УРБАНИ РАЗВОЈ

Правци које треба слиједити ка одрживом урбаном развоју:

1. Компактна форма града, ефикасно коришћење земљишта
2. Мање коришћење аутомобила, боља приступачност
3. Ефикасније коришћење ресурса, мање загађења и отпада
4. Обнављање природних система
5. Задовољавајући услови становања и свакодневног окружења
6. Здрави односи у друштву
7. Одржива економија
8. Учешће и укљученост заједнице
9. Очување локалне културе и локалних специфичности

Циљеви које треба достићи одрживим урбаним развојем:

1. Инфраструктура која доприноси еколошки одрживом коришћењу ресурса;
2. Смањење отпада и одговарајуће управљање отпадом;
3. Енергетски ефикасан саобраћај;
4. Компактне форме коришћења земљишта;
5. Интегрисано планирање саобраћаја и коришћења земљишта;
6. Процена и надгледање локалне животне средине;
7. Сарадња са удружењима грађана у спровођењу програма заштите животне средине;
8. Смањење економске и друштвене поларизације;
9. Интеграција маргинализованих друштвених група у активности усмерене ка одрживости.

Г.1.п. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Општи циљеви у организацији простора су:

1. Један од основних циљева израде урбанистичког плана је дефинисање реалних просторних могућности за раст и развој града.
2. Истовремено ово подразумијева успостављање хармоничног односа развоја града према природном и створеном окружењу, односно, очувању и унапређењу животне средине.
3. Оптимално коришћење простора урбаног подручја, за складан друштвено-економски развој и просторни размјештај физичких структура, рационално коришћење изграђених капацитета и максимална заштита природних и културних вриједности животне средине као услова природне репродукције човјека и друштва.
4. Стварање функционално просторне организације града у циљу превазилажења разлика између села и града, између осталог и кроз дисперзију становања.
5. Дефинисање и реализовање квалитетних регионалних односа.
6. Стварање просторне организације «града» која омогућује сталан и перспективан развој и стварање услова за складан развој. Ово подразумијева задовољавање основних човјекских потреба.
7. Формирање и усавршавање урбане структуре "града" кроз дефинисање регулације и услова изградње и реконструкције за поједине зоне (цјелине).
8. Заштита човјекске средине у сврху стварања оптималних услова за здрав и пријатан живот. То представља успостављање креативне хармоније природних и створених вриједности, његовање и подизање зеленила, заштита водотока као општег друштвеног добра, постизање таквих густина насељености које омогућују здраве и хумане градске амбијенте у којима се лако успостављају друштвени контакти, те грађење градских простора који могу да одолевају промјенама које могу да наступе у простору услед повећања температуре и осталих климатских промјена.
9. Утврђивање мјера заштите средине и заштите културно-историјског наслеђа.
10. Стварање оптималних просторних услова за несметани развој привредних капацитета и њихово укључивање у међународне економске токове.
11. Учинити град безбједним од елементарних и других катастрофа у будућем развоју кроз планирање мјера заштите у физичким и просторним структурама.
12. Дефинисање потребних објеката и мрежа техничке инфраструктуре и саобраћаја за период до 2032. године.

Д. ПРОГРАМ (КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА)

Концепција развоја простора у обухвату Урбанистичког плана Приједор базирана је на стварању функционалног и одрживог амбијента, синхронизованог са природним и створеним ресурсима, уз максимално поштовање постојећих физичких структура у свим областима.

Концепција будућег уређења урбаног подручја Приједора, у првом реду, подразумијева одређење о увођењу реда у простору, функционалној расподјели простора по намјени, рационално корићење земљишта, заштити и унапређењу животне средине, оптималној урбаној, комуналној и инфраструктурној опреми и другим условима.

На основу ових темељних усмјерења, урбано подручје је конципирано као полифункционални просторни механизам, чије функције задовољавају град, општину и окружење.

Просторна организација урбаног подручја се заснива на просторном груписању садржаја основних функција града, усклађивања са природним карактеристикама средине, те могућностима друштвено-економског развоја до 2032. године, с циљем да се у свакој етапи развоја, постигне оптимална равнотежа функционисања градског система и његови подсистема.

У основним функцијама града (становање, рад, рекреација и саобраћај) урбано подручје Приједора које обухвата приједорско поље, дефинисано је у четири просторне целине - зоне, условљене природним елементима и саобраћајним коридорима.

1. зона заузима средишњи простор урбаног подручја између десне стране ријеке Гомјенице и Сане жељезничке пруге Бањалука - Приједор - Босански Нови између планираних обилазница (Источне и западне),
2. зона заузима сјевероисточни дио урбаног подручја између жељезничке пруге Бањалука - Приједор - Босански Нови и обронака Козаре,
3. зона заузима јужни дио урбаног подручја између ријеке Сане, Гомјенице и границе урбаног подручја,
4. зона заузима западни дио урбаног подручја са лијеве стране ријеке Сане (обухватајући Хамбарине, Ризвановиће, Рајковиће и Бишћане...).

Рад обједињује примарну и секундарну производњу, као и терцијарне и кварталне дјелатности.

Концептом урбаног подручја су задржане двије постојеће радне зоне и систем дисперзног размјештаја мањих производних погона (југоисточна радна зона уз жељезничку пругу у правцу Брезичана) са просторима за ширење капацитета. Простори намијењени за ширење радних зона планирани су, логичним слиједом у правцу комуникација уз које су се садржаји у функцији рада већ сконцентрисали.

Овим концептом у погледу размјештаја зона рада, испоштовано је ограничење у смислу заштите водозавата, који је дефинисан Програмом заштите.

Рекреација, која употпуњује функцију становања и рада, као пратећа функција, представља виталну компоненту града. Овим концептом интерполирана је у систем постојећег урбаног зеленила, које се провлачи кроз урбано подручје и које се преко зелених коридора повезује са шумским масивом ободног планинског масива. Такође се инсистирало да се зоне спорта и рекреације лоцирају уз ријечне токове, те тиме узрочно посљедичним дјеловањем, отворе градска насеља и градски садржаји ка ријеци, односно љепоте и благодети ријека увуку у град.

Остале функције града проистичу из ових основних функција града.

С обзиром да градски центар представља постојеће урбано језгро, које је организационо и обликовно већ уклопљено, са средиштем око зграде општинске управе, концептом овог Плана је предвиђено да се центар развија у функцији градског, општинског и регионалног, т.ј. ширег значаја.

Саобраћај је конципиран као јединствени систем комуникација са друмским и жељезничким саобраћајем. Чврст растер саобраћајне мреже уклопљен је у природну средину, у рељеф. Саобраћајна мрежа представља интерполацију постојеће и нове саобраћајне мреже. Створен је први и други саобраћајни прстен.

На примарну саобраћајну мрежу наслоњен је систем секундарних и терцијарних градских улица, при чему је примијењен принцип сепарације и диференцијације саобраћаја. Пјешачки саобраћај, као саставни дио укупног саобраћајног система, организован је као посебан подсистем са наглашеним правцима који представљају везе између центара вишег и нижег реда и огранцима који се протежу кроз зоне рекреације.

Природне вриједности и културно-историјско наслеђе чине значајан елемент просторног концепта града.

Посебан утицај на просторну организацију, композицију и обликовање града, имају ријеке Сана и Гомјеница, које својим обалама пружају простор изразитих пејсажних вриједности, воде и зеленила, погодан за високо вриједне просторе намијењене за садржаје рекреације. Равнотежу у односима урбаних структура, представља планирано зеленило града.

У интегралну целину урбанистичког плана уграђен је и аспект заштите и унапређења животне средине, са освртом на заштиту воде, ваздуха, тла природних вриједности, културноисторијског наслеђа, а посебно заштита и унапређење од елементарних катастрофа и ратних дејстава.

Обухват Урбанистичког плана Приједора је доста правилног облика и простира се у правци сјевер-југ 8,5-9,6 km (просјек око 9 km), а исток-запад 8,9-11,7 km (просјек око 10,3 km).

Оваквим обухватом ствара се компактна урбана матрица ужег обухвата којем се даје приоритет при уређењу, интерполацији, попуњавању и погушћавању урбаног ткива.

Површина овако дефинисаног ужег урбаног подручја износи око 2675,09 ha, што представља око 37,33% површине ширег урбаног подручја.

С обзиром да је обухват урбаног подручја у односу на урбано подручје из 1985. год. знатно повећан, односно, проширен на истоку на насељено мјесто Доњи Орловци, на сјеверу Горња Пухарска, као и на дијелове Горњих Орловаца и Великог Паланчишта, на западу на насељена мјеста Бишћани, Хамбарине, Раковчани и Ризвановићи и дио насељеног мјеста Брезичани, те на југу на дио Љубије (депонија Курево) као и Миљаковца, да би се интегрално обухватиле цијеле катастарске општине и њихови дијелови; успостављени просторни омјер површина ширег и ужег урбаног подручја је реалан и задовољавајући.

Може се констатовати да је значајно повећана површина намијењена за привредне дјелатности као што су индустрија, пословно-производне дјелатности, сервиси и складишта, те пословање, и то највише у Сјеверозападној зони и Југоисточној зони, Свалама као и у обухватима дисперзних површина распоређених унутар производно-пословних и стамбено-пословних површина, чиме се стварају предуслови за већи избор и флексибилност у лоцирању привредних функција, јер се нуде и постојеће и новоформиране радне зоне адекватних површина.

Такође се постиже велики пораст у домену дефинисаних урбаних отворених и зелених површина, које обухватају тргове, паркове, скверове, заштитно зеленило и зеленило ријечних обала које би

требало расти са 1,58% удјела у стању, до 2-5% у концепту плана. На овај начин треба да се добије око 25-40 m² зелене површине по глави становника за максимални капацитет простора са пројекцијом за 52438 становника што представља оптимално рјешење. Ако се у обзир узму и зелени комплекси, паркови тишине и шумских комплекса у ширем урбаном подручју, онда можемо рећи да уз овакву концепцију и адекватно уређење свих планираних отворених и зелених површина Приједор може бити град зеленила, што је у посљедње вријеме донекле доведено у питање.

Такође је планиран значајан пораст површина намијењених култури, која је у Приједору заступљена и можемо рећи са традицијом, али је у једном сегменту запостављена као урбана функција, а којој је дат велики значај у Стратегији развоја Града и овим концептом плана у потпуности подржана.

Удио намјене културе треба да се повећа. Уважавање и афирмисање културно-историјске урбане матрице представља један од важних стратешких оквира урбане обнове и изградње града. Афирмација јавних простора и амбијенталних целина, истицање и чување квалитетних визура и силуета града, унапређују идентитет Приједора и представљају окосницу квалитетне трансформације градског амбијента и окружења.

Можемо такође констатовати равномјеран раст свих осталих урбаних функција, те формирање значајних нових површина за васпитно-образовну функцију, функцију здравства и социјалне заштите, и свих осталих намјена у простору, те праћење развоја града уравнотеженом и функционалном саобраћајном мрежом и свом потребном инфраструктуром.

При изради и реализацији Урбанистичког плана одрживом развоју дат је примарни значај јер је то предуслов квалитетног живота у граду. Он подразумијева идентификацију, санацију и чување необновљивих природних ресурса и стварање услова за формирање квалитетног окружења дугорочним сагледавањем трошкова и користи од развоја појединих функција града или градитељских подухвата. Ефикасно управљање и оптимално коришћење погодности и потенцијала тако да се створе услови за поштовање јавне добробити и усклађивање општих и појединачних интереса јесте један од најважнијих задатака плана.

Д.1.а. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

Природни услови одређују план и планске поставке.

Клима, рељеф, тло, воде и природна богатства условљавају и одређују намјену простора, дјелатности које се могу одвојати у простору, међусобне односе и везе рада, становања и рекреације.

Д.1.б. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Природне ресурсе је потребно рационално и плански користити на оптималан начин. Потребно је обезбиједити инфраструктуру која доприноси еколошки одрживом коришћењу ресурса.

Интегритет животне средине значи:

- живјети унутар еколошких лимита,
- штитити природне ресурсе,
- одговорна потрошња, поновна употреба и рециклажа,
- праћење индикатора капацитета.

Д.1.в. СТАНОВНИШТВО

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА СТАНОВНИКА И ДОМАЋИНСТАВА

Пројекција броја становника и домаћинстава одређене територије представља веома важан полазни елемент у процесу планирања простора. Према броју становника димензионишу се и остале компоненте простора као што су стамбени фонд, привредни капацитети, техничка и друштвена инфраструктура итд.

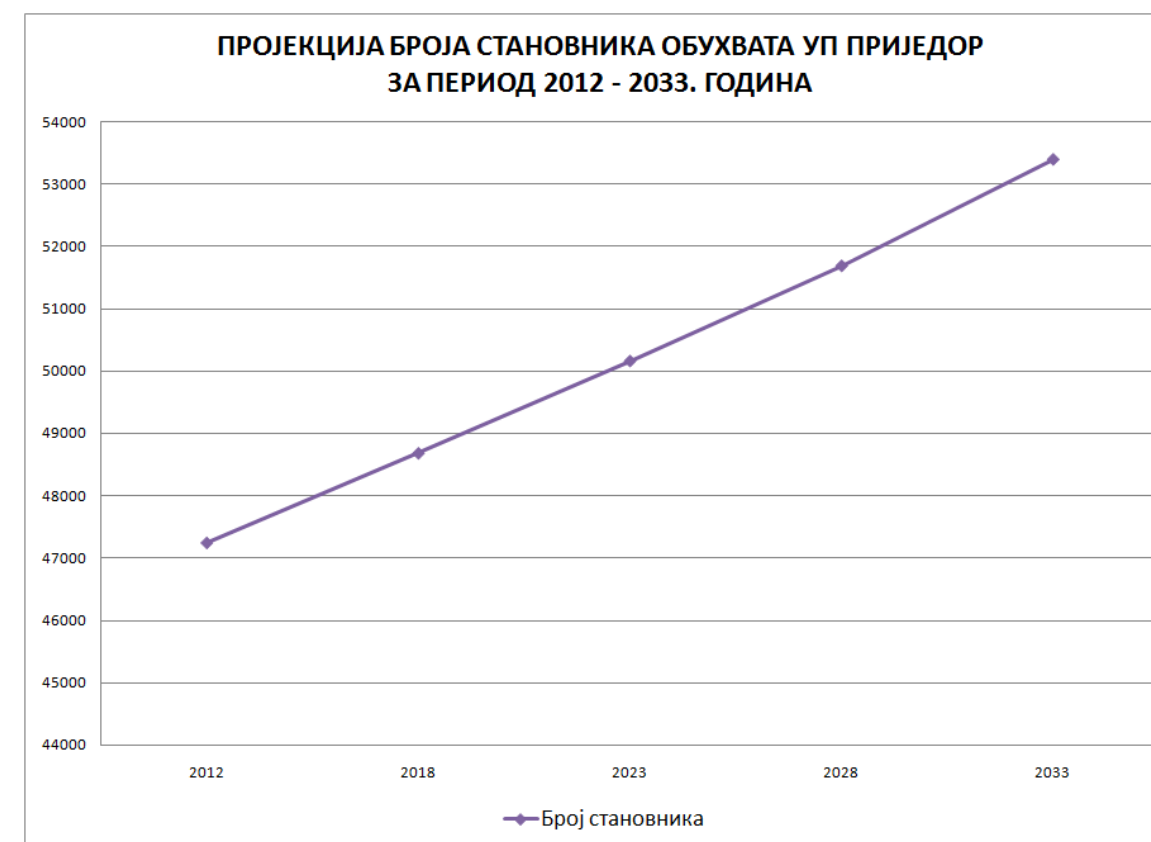
Основне двије компоненте које утичу на пројекцију су природно и механичко кретање.

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА СТАНОВНИКА

У случају обухвата предвиђа се да ће механичко кретање играти главну улогу у будућем кретању броја становника, при чему ће позитивне вриједности миграционог салда постепено смањивати (са 6 ‰ на 3 ‰). Природни прираштај на почетку временског хоризонта ће бити негативан, да би се идући према крају временског хоризонта постепено повећавао и достигао вриједност од 3.5 ‰ на нивоу обухвата.

Просјечна годишња стопа раста на нивоу обухвата износиће 5.8 ‰.

Дијаграм бр.4: Пројекција броја становника обухвата УП Приједор за период 2012 – 2033. година

Табела бр.41 : Пројекција броја становника обухвата УП Приједор у периоду до 2033. године

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА СТАНОВНИКА ОБУХВАТА УП ПРИЈЕДОР ДО 2033. ГОДИНЕ					
ГОДИНА	2012	2018	2023	2028	2033
БРОЈ СТАНОВНИКА	47243	48679	50159	51684	53390
СТОПЕ РАСТА (‰)		5	6	6	6,5

Пројектовани број становника 2033. године износиће 53390 становника, што је за 6147 већи број становника него процјена за 2012. годину.

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА ДОМАЋИНСТАВА

За пројекцију броја домаћинства, као основни елемент поред пројекције броја становника узима се пројектована просјечна величина домаћинства до 2033. године.

Табела бр.42: Пројекција просјечне величине домаћинства обухвата УП Приједор до 2033. године

ПРОЈЕКЦИЈА ПРОСЈЕЧНЕ ВЕЛИЧИНЕ ДОМАЋИНСТАВА ОБУХВАТА УП ПРИЈЕДОР ДО 2033. ГОДИНЕ					
ГОДИНА	2012	2018	2023	2028	2033
БРОЈ СТАНОВНИКА	3,19	3,15	3,10	3,05	3,00

Иначе, пројектовани број домаћинства на крају временског хоризонта 2033. године износиће 17797 домаћинства и биће за 3005 домаћинства већи од броја истих 2012. године. Просјечна годишња стопа раста износиће 8.8 ‰ и већа је него код пројекције броја становника због пројектованог смањења просјечне величине домаћинства.

Табела бр.43: Пројекција броја домаћинства обухвата УП Приједор у периоду до 2033. године

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА ДОМАЋИНСТАВА ОБУХВАТА УП ПРИЈЕДОР ДО 2033. ГОДИНЕ					
ГОДИНА	2012	2018	2023	2028	2033
БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА	14792	15454	16180	16946	17797

Д.1.г. СТАМБЕНИ ФОНД

КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА

До 2033. године предвиђена је изградња око 3032 нових станова, просјечне величине 64 m²,у вишепородичним зградама 1820 (60%) новог стамбеног простора, односно 1212 (40%) станова у индивидуалном власништву.

Програмске просјечне величине за 2033. годину:

- величина домаћинства 3,19
- НРГП по члану домаћинства 20 m²/члану
- однос НРГП и БРГП 1,25
- просјечан стан НРГП (са 25 m²/члану) 64,00 m²
- просјечан стан БРГП 80,00 m²

Становање ће се развијати претежно на постојећим и већ испланираним површинама како би се контролисао раст града и сачувало неизграђено земљиште. Локације које су испланиране за нову стамбену изградњу различитог типа налазе се, како у компактно изграђеном ткиву, тако и на периферији града.

Извјесно је да ће бити потребне нове локације, али не за масову стамбену изградњу, већ да би се задовољиле потребе за становањем у насељима нижих густина. Како се становништво Приједора неће значајније увећавати то ће развој нових стамбених подручја бити првенствено заснован на постепеном порасту стандарда становништва.

На другој страни, кад је у питању реконструкција, треба очекивати да ће са стабилизацијом тржишта земљишта и увођењем јасних урбанистичких правила постепено расти интерес за замјену руинираног фонда који је годинама био запуштан. У том смислу, овим планом се омогућава значајна реконструкција дуж најважнијих градских улица и у подручјима која улазе у састав Централне зоне. Предвиђа се трансформација блокова нижих густина, и са слабијим фондом, у блокове нове изградње виших густина.

Даља изградња станова у формираним блоковима нових насеља биће архитектонски контролисана, што значи да ће бити преиспитивани програмски капацитети, инфраструктура, паркирање, зеленило и сл. како се не би нарушили претходно постигнути стандард.

Овим планом се предвиђа и увођење једне сасвим нове стамбене категорије - социјалног становања, која треба да покрије потребе многих група особа које су се нашле или ће се наћи у неповољном социјалном и економском положају.

Рјешаваће се и проблеми бесправне градње, нехигијенских насеља и сиромашних подручја града.

ТИПОЛОГИЈА СТАМБЕНОГ ТКИВА

Типови стамбеног ткива - блокова - који су обухваћени у овом урбанистичким планом дефинисани су на основу морфолошког критеријума.

Планирано је да се становање развија унутар неколико типова блокова:

- становање у компактним градским блоковима,
- становање у отвореним градским блоковима,
- индивидуално становање,
- становања у приградским насељима и
- становање у мјешовитим градским блоковима.

Становање ће се у овим блоковима првенствено реализовати кроз различите облике реконструкције, обнове, ревитализације, санације и сл. Нове стамбене потребе, нови станови који ће се тек градити и за које су планиране нове стамбене зоне у овом плану, могу да припадају практично свим планираним типовима. У већини горе поменутих типова блокова могуће је да се у будућности нађе и социјално становање.

ПЛАНИРАНЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ УНУТАР СТАМБЕНИХ ТКИВА

Предвиђено је да се већина данашњих блокова који чине стамбено ткиво Приједора постепено унапређује и трансформише у бољу средину. Тај процес ће бити спор и дешаваће се једновремено на великом броју локација у граду. Предвиђено је да се један мањи дио ових блокова трансформише у типично централне блокове, оне у којима ће скоро 1/2 површине (блока БРГП) бити намијењено централним садржајима. Други, већи део ових блокова, остаће са карактеристикама које има и данас, али уз побољшање паркирања и сл. Планом је предвиђено да се партије, у зависности од позиције у граду, трансформишу у компактне блокове, индивидуалне, мјешовите, трговачке и у блокове јавних намјена. Блокови са индивидуалним кућама или остају у тој категорији или се у својим дијеловима трансформишу у јавне намјене, комерцијалне зоне или мале производне погоне. Блокови са сеоским становањем остају у тој категорији, а могу се трансформисати у индивидуално становање, блокове јавних намјена, или у блокове са трговачким улицама. Мјешовити блокови, осим тога што могу остати у овој категорији, могу се трансформисати и у компактне, отворене, индивидуалне, блокове са централним функцијама, блокове са јавним намјенама и блокове са трговачким улицама. Спонтано настали блокови ће се трансформисати у блокове са индивидуалним кућама, блокове приградског и сеоског становања, социјално становање, блокове трговачких улица и блокове са јавном намјеном, а могу остати и у постојећем стању које би се донекле поправило.

СТАНОВАЊЕ У КОМПАКТНИМ ГРАДСКИМ БЛОКОВИМА

Компактни блокови су скупови појединачно изграђених зграда на одговарајућим парцелама које поштују међусобне односе и регулацију. Компактни блокови су оивичени улицама или другим јавним просторима. Компактни блок се у највећој мјери појављује у централној зони града. Објекти су изграђени по ободу блока, а у односу на регулациону линију блока постављени су на њу или паралелно са њом. По правилу су двојно узидани са ријетким изузецима када је успостављено одстојање између два објекта. Сваком објекту припада део уличног фронта и дио залеђа све до парцеле сусједних објеката. У компактним блоковима централне зоне града изражена је изграђеност и у дубини парцеле претежно стамбеним и помоћним зградама. Овај тип карактерише висок

коэффициент изграђености и коэффициент заузетости на парцели, неуређеност унутрашњих дијелова блока, недостатак паркинг мјеста, како за становнике зграда, тако и за кориснике пословног простора и недовољна површина под зеленилом.

Циљ је да се временом унаприједи и знатно увећа стандард коришћења простора компактних блокова и то изградњом гаража и паркинга, ослобађањем унутрашњости блокова гдје год је то могуће и стварањем нових зелених површина, бољим провјетравањем и освјетљењем блокова, побољшањем услова становања у објектима (нове инсталације, термо и звучна изолација), као квалитетно побољшање инфраструктурном опремљеношћу блокова у цјелини и сваког појединачног објекта (квалитетна електрична инсталација, канализација везана за градски систем, гријање везано на систем даљинског гријања, енергетске санације, коришћење алтернативних извора енергије и др.).

Предвиђено је да се компактни блокови са јасно оформљеном парцелацијом, габаритима и цјелином урбане матрице у централној зони града и даље развијају и унапређују као компактни блокови. Они се на основу овог плана могу и трансформисати у блокове са централним функцијама, у блокове трговачких улица или у блокове са јавном намјеном ако се ради о јавним садржајима.

По својој форми компактни блокови могу да буду затворени са свих страна, могу да имају мањи процјеп, могу да буду без једне стране, или да имају неку другу логичну форму коју утврди регулациони план.

Мјешовити блокови, у којима доминира компактно ткиво, са мањим бројем објеката појединачног породичног становања, треба да се трансформишу у компактни блок. Партије у централној зони, у трговачким улицама, улицама I реда, такође треба да се трансформишу у компактне блокове.

Концепција компактног блока омогућује без већег утицаја на цјелину и сусједне објекте замјену појединачних објеката, фазну изградњу и реконструкцију, као и трансформацију намјене објеката. У циљу довршења и унапређења блока потребно је омогућити изградњу појединих зграда на неизграђеним парцелама или замјену дотрајалих објеката.

Тежња да се све више простора претвара у пословни простор је генерално позитивна, али задржавање становања на нивоу једног блока је пожељно. Опште правило би било да се становање у приземљу сасвим искључи, да се исто догоди и са становањем на првом спрату, посебно у прометним саобраћајницама.

Проблем паркирања за потребе блока треба ријешити изградњом нових јавних или блоковских гаража постављених на регулацији блока, или, изузетно, ако за то постоје просторне и техничке могућности, као подземне гараже у унутрашњем дијелу блока. Кров гараже треба озеленити. За изградњу новог стамбеног или пословног објекта, реконструкцију и доградњу постојећих објеката, када се формира нови стамбени или пословни простор, паркирање ријешити у објекту, на парцели или у гаражи предвиђеној посебним рјешењима. Неопходан паркинг, односно гаражни простор, мора се обезбиједити истовремено са изградњом објекта.

Приликом планирања компактних стамбених блокова тежити ка обезбјеђењу заједничких озелењених простора у унутрашњости блока за дјецу и станаре блока као заједничке површине уколико није могуће остварити одговарајуће нормативе за зелене површине на нивоу појединачних парцела.

СТАНОВАЊЕ У ОТВОРЕНИМ ГРАДСКИМ БЛОКОВИМА

Отворене блокове карактеришу слободно постављени вишеспратни објекти који су повучени у односу на регулациону линију блока, изграђени на јединственој заједничкој површини без парцелације.

Слободни простори су уређени као велике блоковске зелене површине са просторима за дјечју игру, спорт и рекреацију.

Отворени градски блокови се у највећој мјери појављују на простору Пећана и у новим дијеловима града насталим на раније неизграђеним површинама. Отворен блок је оивичен јаким саобраћајницама са увођењем саобраћаја у унутрашњост блока (стамбене улице, слијепе приступне улице и паркинзи).

Овај тип блокова захвата веће просторе, са урбанистичким параметрима који су представљали равнотежу између изражено великог слободног простора и велике спратности објеката.

Отворени блокови, према овом плану, оцјењују се као период модерне архитектуре и урбанизма у развоју Приједора. Током времена концепт отвореног блока је показао многе предности. Зато, отварање блокова треба чувати и унаприједити. Отворени блокови не омогућавају велике промјене у трансформационом смислу, како унутар блока, тако и на ободу према саобраћајницама. Значајна ремодулација простора и објеката, која би нарушила карактер отворених блокова, овим планом није дозвољена. Отворене блокове треба развијати са истим концептом, с тим што се уз важне саобраћајне правце могу формирати трговачке улице.

Интервенције у постојећим отвореним блоковима, спроведбеним плановима за блок у цјелини, дефинисаће могућност доградње, надградње или изузетно нове изградње, у контексту постојеће висинске и хоризонталне регулације. При томе се посебно мора води рачуна о композицији блока, оствареним просторним вриједностима и капацитетима, објектима јавних служби и инфраструктуре, паркирању и постојећем зеленилу.

У слободним парковским дијеловима отворених блокова није дозвољена изградња нових објеката. Простори планирани за јавне намјене не могу се користити у друге сврхе. Ове површине, до привођења земљишта планираној намјени могу се привремено користити искључиво као зелене површине, дјечја или спортска игралишта, без изградње чврстих објеката.

У отвореним блоковима, кад год је то могуће, потребно је планирати и додатно паркирање, али тако да високо зеленило не смије биги угрожено. У том контексту је могуће је да се изврши препарцелација отворених блокова али уз поштовање самостојећих зграда и њихових потреба. Мјешовите блокове у којима доминирају сегменти отворених блокова треба третирати искључиво у зависности од макролокацијских услова (утицај простора у непосредном окружењу), интереса потенцијалних инвеститора и имовинско-правних односа и то:

- а) да се блок даљом реконструкцијом дефинише у отворени блок
- б) да дио блока отвореног типа задржи постојеће стање, а други дио блока да се реализује у другом типу.

ИНДИВИДУАЛНО СТАНОВАЊЕ

Блок са индивидуалним становањем је скуп појединачно изграђених зграда на парцелама величине претежно од 300 m² до 600 m², а изузетно и преко 2000 m², оивичен улицама или другим јавним просторима. Објекти су изграђени по ободу блока, а у односу на регулациону линију блока постављени су на њу или су повучени. Објекти су стамбене намјене, са једним и више станова, претежне спратности По(Су)+П+1+Пк (подрум или сутерен + приземље + спрат + поткровље), изграђени као слободностојећи објекти, ријетко као двојни или зграде у низу. Објекти постављени на регулационој линији карактеристика су раније грађених насеља и малобројни су, а углавном су са повученом грађевинском линијом. У овом случају изражена је изграђеност у предњем дијелу парцеле. У дубини парцеле простор је уређен као дворишни врт. На овим дијеловима парцеле

понекад се појављују мањи помоћни, а у последње вријеме и мањи пословни објекти. Изражена је тенденција трансформације нарочито приземних дијелова објеката у пословни простор.

Блокови са индивидуалним становањем појављују се на широком простору града од централне зоне града, преко средњег дијела, све до периферних дијелова града. Овај тип карактерише низак индекс изграђености и степен заузетости на парцели, уређеност предњих и унутрашњих дијелова парцеле, са паркирањем у објекту или засебној гаражи на парцели и довољно зеленила.

Велики дио блокова са индивидуалном стамбеном изградњом, који су планирани у овом плану, изграђен је у претходним деценијама. Овакве блокове није потребно трансформисати, осим да им се омогући, у централној зони, уз улице I реда, већа спратност (По (Су) +П+2+Пк) и да постану градске виле. Могуће је да се у оваквим блоковима подижу нови јавни објекти, школе, јаслице и сл.

Планирано је да један дио блокова и зона са индивидуалним становањем настане у планском кроз трансформацију данашњих мање комфорних форми.

СТИХИЈСКО СТАНОВАЊЕ И ПРЕТВАРАЊЕ У ПРАВО ИНДИВИДУАЛНО СТАНОВАЊЕ

У неким дијеловима градског насеља неопходно је рационалније коришћење земљишта и трансформација стамбеног у пословни простор, планирање објеката јавних дјелатности у функцији подизања нивоа квалитета живота, као и побољшање инфраструктурном опремљеношћу појединачних или групе блокова и читавих насеља. С друге стране, квалитетне зелене површине које се налазе унутар овог типа, могу да ублаже недостатак јавних зелених површина.

За изградњу новог стамбеног или пословног објекта, реконструкцију и доградњу постојећих објеката, када се формира нови стамбени или пословни простор, паркирање треба ријешити искључиво на парцели, према нормативима за изградњу новог објекта. Изузетно је дозвољено паркирање на стамбеним улицама и улицама II реда.

СТАНОВАЊЕ У МЈЕШОВИТИМ ГРАДСКИМ БЛОКОВИМА

Поједини блокови, нарочито у централној зони и првом прстену градског ткива, који су у процесу реконструкције, дефинисани су као мјешовити. Мјешовити блокови су нарочито видни у простору првог прстена, где су усљед друштвене и економске ситуације започете реконструкције заустављене, тако да су многи блокови остали недефинисани, ни ниски ни потпуно реконструисани у високе.

Мјешовити блокови су комбинација других типова стамбених блокова, па за њих важе сви параметри, урбанистички показатељи и услови за одговарајуће типове. При изради регулационих планова, као и других докумената, мора се водити рачуна о сложеној морфологији ових блокова, а параметре и услове регулације прилагођавати сваком појединачном подтипу.

У новим комплексима организоване стамбене изградње могуће је планирати мјешовите блокове, у зависности од стечених обавеза, односа према макро и макролокацијским условима и окружењу. Мјешовити блокови у даљем развоју се рјешавају на следеће начине:

- а) блок се трансформише у компактан, или полуотворен, и
- б) задржава се затечено стање и сваки дио блока се развија у смјеру своје типологије, или у оквиру својих развојних могућности, а у зависности од положаја блока.

СТАНОВАЊЕ У ПРИГРАДСКИМ НАСЕЉИМА

Нуклеус развоја приградских насеља су била мања села, чија је нагла урбанизација започела шездесетих година 20. вијека пред налетом велике потражње за градњом.

Блок у приградском и сеоском насељу чине појединачно изграђене зграде на парцелама величине од 600 до 1.000 m², изузетно већим и од 3.000 m², на којима се развила специфична мјешавина живота градско-пољопривредног домаћинства. Објекти су изграђени по ободу блока, а у односу на регулациону линију су углавном увучени. Објекти су стамбене намене, са једним и више станова, претежне спратности По(Су)+П+1+Пк (подрум или сутерен + приземље + спрат + поткровље), изграђени као самостојећи објекти.

Овај тип ткива карактерише низак коефицијент изграђености и коефицијент заузетости на парцели и ријешен проблем паркирања. Улични коридори, вртови испред објеката и у дубини парцеле обилују зеленим површинама. У дијеловима приградских насеља неопходно је рационалније коришћење земљишта и трансформација стамбеног у пословни простор, планирање објеката јавних дјелатности у функцији подизања нивоа квалитета живота, као и побољшање инфраструктурне опремљености појединачних или групе блокова и читавих насеља, али и чување зелених површина, парцела и насеља.

Становање у приградским насељима може да се развија у истом типу, или да прерасте у стамбене блокове градског изгледа и функције. Урбанизација ових простора омогућена је трансформацијом у трговачке улице или у блокове са јавном намјеном у дијеловима насеља где је започет процес стварања централних садржаја или уз јаке саобраћајнице. Треба очекивати да ће се велики дио сеоских блокова на којима су данас окућнице са пољопривредним објектима, постепено трансформисати у индивидуално становање. У том процесу је могуће постепено смањење парцела, а замјена пољопривредних објеката другим или трећим стамбеним објектом на парцели.

За индивидуалне објекте у приградским насељима, парцела се може изузетно организовати и са два породична објекта на истој парцели, али је потребно обезбиједити прилаз до сваког објекта, као и прилаз до економског дијела и окућнице.

За све интервенције на постојећим објектима и парцелама важе општа правила.

НОВЕ ЛОКАЦИЈЕ ЗА СТАМБЕНУ ИЗГРАДЊУ И НОВА КОМПЛЕКСНА СТАМБЕНА ИЗГРАДЊА

Овим Урбанистичким планом за нову стамбену изградњу планирани су дијелови стамбених насеља који нису реализовани, а за које постоје регулациони планови или планови парцелације, као и нови комплекси. Локације које припадају првој групи реализоваће се на основу важећих планова. За локације за нову комплексну стамбену изградњу потребна је израда регулационих планова или урбанистичких пројеката, на основу којих ће се ови комплекси реализовати.

СТАНОВАЊЕ У СПОНТАНО НАСТАЛИМ НАСЕЉИМА (КОЈЕ СЕ ПОСТЕПЕНО ТРАНСФОРМИШЕ У ДРУГЕ ОБЛИКЕ СТАНОВАЊА И НЕСТАЈЕ)

Изразом *спонтано настала насеља* означава се један скуп насеља, која карактерише, најчешће положај на периферији, самоградња насеља (парцелација, регулација, изградња кућа, не ријетко инфраструктуре и улица), лоша комунална опремљеност, ниске густине и ниска спратност, претежно стамбена намјена помијешана са малом привредом. На парцелама постоји често већи број објеката, стамбених и других намјена. Објекти су махом грађени у сопственој организацији и најчешће без грађевинских дозвола.

Спонтано настала насеља, посматрано са урбанистичког становишта, у физичком, просторном, амбијенталном смислу треба постепено да прерасту у различите типове насеља индивидуалног становања.

Основни принципи на којима се планира трансформација свих спонтано насталих подручја су у складу са принципима и праксом која је провјеравана и која се препоручује од стране европских и међународних организација. Ти принципи су слиједећи:

- Неопходно је прије започињања било каквог програма трансформације извршити одговарајућа евидентирања стварног стања појединих насеља (број становника, мјесто сталног боравка, бесправна градња, имовинско стање, социјална карта и сл.).
- Сређивање стања спонтано насталих насеља подразумијева у многим случајевима рјешавање правног статуса тих насеља као цјелине, као и објеката у њима.
- У процесу сређивања спонтаних насеља неће моћи бити легализовани објекти подигнути на коридорима инфраструктура, саобраћајницама, каналима, културно-историјским подручјима, природно вриједним подручјима, јавним површинама и парцелама јавних објеката, на земљиштима чији је корисник држава, република, град, општина или неко приватно лице, као ни на свим оним мјестима која су од значаја за градску заједницу и град као јединствен организам.

Трансформација спонтано насталих насеља није једноставан посао, нити се може ријешити у кратком року. Унапређење сиромашних подручја треба прихватити као дугорочан задатак. Свака локација, без обзира што јој је основна намјена становање, треба да буде изграђена као комплетна урбана цјелина, као својеврстан градић са наглашеном стамбеном функцијом.

СОЦИЈАЛНО И ПРИСТУПАЧНО СТАНОВАЊЕ

Социјално становање је становање које је намијењено рјешавању стамбених потреба социјално угрожених и лако повредивих група. Социјално угрожене и лако повредиве групе којима је потребно пружити посебну помоћ при обезбјеђивању адекватних услова становања су:

- младе породице са приходима недовољним за набавку стана,
- самохрани родитељи,
- породице са пуно дјеце и са ниским приходима,
- избјеглице,
- привремено расељена лица,
- Роми,
- ратни и мирнодопски инвалиди,
- старе особе и старачка домаћинства,
- физички и ментално хендикепиране особе,
- дуго незапослени без прихода и
- друге друштвено рањиве категорије становника.

Сви припадници ових група не улазе у категорију којој је потребна помоћ при рјешавању стамбеног питања. У ту категорију спадају само они припадници ових група који имају изузетне економске, социјалне, етничке, здравствене и добне тешкоће. Социјални стан, према овом плану, мора да буде конструктивно сигуран, сигуран са здравственог и санитетског становишта, као и правно регулисан. Нижа површина стана по особи, скромнија општа и заједничка опрема који су у склопу шире схваћеног становања, као и јефтинија финална обрада ентеријера и екстеријера су одлике социјалног стана.

У свом виду социјални стан и зграда су мање комфорни од просјечног стана и зграде. Поред мањег броја соба дозвољена је и мања просјечна површина по становнику која је у овом плану утврђена од 5 до 15 m²/ст. Мањи број соба, мања површина и скромнија обрада и опрема појефтинијују

социјално становање у односу на просјечно. Посебну могућност чине етапно грађени и постепено унапређивани станови, гдје друштво подиже почетну јединицу а корисник је даље развија.

Основни критеријуми за одређивање локација за социјално становање, који су примијењени у овом плану су:

- здраво и за становање природно прихватљиво мјесто,
- локација у релативној близини постојећег становања,
- релативно лака доступност јавном превозу,
- постојање могућности за повезивање на одговарајућу инфраструктуру,
- постојање основних социјалних сервиса (школа, дечија установа, снабдијевање, здравствена установа и сл.

Регулационим планом треба јасно дефинисати земљиште намијењено социјалном становању и земљиште намијењено обичном виду становању. Могуће је и да се унутар једне зграде, или ламеле, такође изврши мијешање социјалног са другим становањем.

Други вид организовања социјалних станова је на засебним локацијама, у складу са регулационим планом.

Д.1.г. ИНФРАСТРУКТУРА

Д.1.г.1. САОБРАЋАЈ

Концепција развоја је произишла из Просторног плана Републике Српске у којем се предвиђа изградња аутопута Бањалука - Приједор - Нови Град. Траса аутопута ће се дефинисати кроз студију изводљивости и идејни пројекат који су у току израде.

У очекивању пораста друштвено - економског развоја општине а самим тим и повећање броја возила на магистралним путним правцима неопходна је и изградња обилазница које би представљале вањски прстен око центра града и коначо би дошло до диференцирања транзитног и локалног саобраћаја а самим тим би се побољшао квалитет локалног саобраћаја у смислу капацитета, брзине, смањења губитка времена путовања и сл.

Реконструкција постојеће саобраћајне мреже као и њена доградња.

Д.1.г.2. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Водопривреда: Према Закону о водама, уређује се начин интегралног управљања водама унутар територије Републике Српске (па тиме и урбаног подручја Приједора). Управљање водама обухвата интегрални приступ и то: заштиту вода, коришћење вода, заштиту од штетног дјеловања вода, уређење водотока и других водних тијела и јавног добра.

Основни плански циљеви хидротехничке инфраструктуре су: обезбјеђење довољних количина питке воде за потребе становништва и индустрије, унапређење заштите квалитета воде, интегрално и интерсекторско планирање експлоатације водних ресурса.

Осигурање интегралног управљања водама, се односи на:

- постизање доброг стања вода и спречавање њене деградације;
- постизање одрживог коришћења вода;
- осигурање правичног приступа водама;

- подстицање друштвеног и привредног развоја;
- пружање заштите акватичних, полуакватичних и копнених екосистемима који су зависни од вода;
- организовање одбране од поплава и од других негативних утицаја које може да проузрокује вода;
- осигурања учешћа јавности у доношењу одлука које се односе на воде, укључујући и приступ јавности потпуним, тачним и правовременим информацијама о стању вода, о активностима које су предузеле особе које користе или загађују воде и о активностима које су предузеле надлежни органи и институције;
- спрјечавање и рјешавање сукоба везаних за заштиту и коришћење вода.

Управљање водама мора бити засновано на сљедећим општим начелима:

- вода није комерцијални производ као други производи, већ наслијеђе које се мора чувати, бранити и третирати као такво;
- коришћење вода и управљање њима се врши на рационалан и одржив начин, тако да се спријечи непотребно коришћење вода и да коришћење вода не прелази природно обновљив ресурс;
- воде морају бити коришћене на начин који осигурава функционалност природних процеса акватичних екосистема и копнених екосистема и мочварних подручја која директно зависе од вода, а који простори су одређени на начин предвиђен Законом о водама;
- осигурати поврат трошкова од водних услуга, укључујући и трошкове за заштиту животне средине и ресурса, сходно економској анализи спроведеној по Анексу 3 Оквирне директиве о водама ЕУ и нарочито према начелу "загађивач плаћа".

Водно земљиште: Према Закону о водама, водно земљиште означава скуп земљишних честица које чине корита ријека, језера и акумулација, као и њихове обале до нивоа стогодишњих вода, односно до нивоа највише коте за акумулације. Када је у питању урбано подручје Приједора, површине под водама чине водотоци Сане, Гомјенице и осталих притока. Генерално, ова врста земљишта се може дефинисати као земљишта која су стално или периодично прекривена водама.

За очување квалитета водног земљишта (површина под водама и заштитних обалних појасева поред водотока) у обухвату урбанистичког плана Приједора, своди се на реализацију низа (најзначајнијих) активности:

- Изградња одговарајућег канализационог система и уређаја за третман (пречишћавање) отпадних вода (од насеља и индустрије);
- Одржавати корита водених токова, који имају велику улогу у заштити насеља од поплава;
- Повећати обим коришћења водног земљишта (обала и корита водотока, као и приобалних простора) за потребе рекреације и туризма;
- Према одредбама Закона о уређењу простора, санкционисати нелегалну изградњу на просторима водног земљишта.

Снабдијевање водом: Главна снабдијевање водом потрошача на урбаном подручју Приједора ће се вршити из градског водоводног система са изворишта Тукови и Приједорчанка. Потребно је унаприједити квалитет у снабдијевању водом цјелокупног становништва општине, провођењем следећих активности:

- проширење водоводног система на сва насеља на подручју општине;
- увођење мјера за рационалну потрошњу воде (адекватно одржавање водоводног система, смањење губитака, уградња водомјера и адекватна накнада за потрошену воду);
- именовати субјекте за управљање водоводима на подручју општине;

За сва изворишта је потребно успоставити одговарајуће Зоне санитарне заштите изворишта: потребно је извршити потребне истражне радове, урадити прописане Елеборате о заштити изворишта, усвојити Одлуке о појединим заштитним зонама изворишта, те спроводити прописане мјере заштите, како би се очувао квалитет воде на извориштима.

Критеријуми за прорачун потребних количина воде наведени у Стратегији интегралног управљања водама Републике Српске до 2024. године, су:

Табела бр.44 Критеријуми за прорачун потребних количина воде

Критеријум	Категорија	2005	2015	2025
Специфична потрошња воде	Општински центри	200	200	200
	Остала насеља	160	160	160
Коефицијент сезонске наравномјерности	Општински центри	1,2	1,2	1,2
	Остала насеља	1.3	1,3	1,3
Губици (%)	Општински центри	50	45	40
	Остала насеља	50	45	40

Према Стратегији интегралног управљања водама Републике Српске до 2024. године, потребне планске количине воде за цјелокупно подручје Града Приједора износе:

Табела бр.45 Потребне планске количине воде за цјелокупно подручје Града Приједора до 2024. године

2005		2015		2025	
Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}
98.750	517,56	105.565	503,90	111.899	489,62

Потребне планске количине воде (Q_{пот}) за урбано подручје Приједора износе:

Табела бр.46 Потребне планске количине воде (Q_{пот}) за урбано подручје Приједора

година									
2012		2018		2023		2028		2033	
Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}	Број становника	Q _{пот}
47242	192,25	48679	194,04	50159	196,46	51684	198,84	53390	201,70

Код прорачуна потребних количина воде за заштиту од пожара потребно је поштовање следећих законских прописа:

- Закон о заштити од пожара (Службени гласник Републике Српске бр. 71/12);
- Правилник о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара (Службени гласник РС бр. 39/13);
- Правилником о техничким захтјевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозије (Сл. гласник РС бр. 19/10);
- Уредба о техничким нормативима заштите од пожара у објектима намијењеним за јавну употребу у којима се окупља или борави, односно ради већи број лица, (Сл. гласник РС 32/2012).
- Правилник о техничким нормативима заштите од пожара у објектима намијењеним за јавну употребу у којима се окупља и борави, односно, ради већи број лица (Службени гласник РС бр. 64/13);
- Правилник о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објеката код којих је повећан ризик од пожара (Службени гласник РС бр. 39/13);

Канализација

Канализација употребљених вода: Питање правилног рјешавања канализације отпадних вода је од стратешког интереса за Град Приједор. Разлог за то лежи прије свега у неопходности стварања предуслова за очување здравог потенцијала животне средине и биодиверзитета на подручју Гада, те стварање предуслова за благовремено испуњавање обавеза из Оквирне директиве о водама што је предуслов европских инетергација и одрживог развоја града и региона.

Код сагледавања укупне проблематике прикупљања, транспотра и пречишћавања отпадних вода урбаног подручја Приједора, треба приступити изградњи одговарајућих канализационих система и изградњи постројења за пречишћавање отпадних вода. Тамо гдје успостављање колекторског канализационог система није оправдано, било зато што се не би произвеле користи за животну средину или зато што би изазвало изузетне трошкове, треба примјењивати индивидуалне системе којима се постиже једнака заштита животне средине.

У свим случајевима отпадне воде прије коначне диспозиције, морају бити подвргнуте одговарајућем третману (пречишћавању) било на заједничким постројењима (уређајима) или индивидуалним.

Канализација оборинске воде: Канализацију оборинске воде је потребно водити посебним каналима и упуштати у природне реципијенте. На дијеловима терена гдје су изражена већа загађења (паркинзи за теретна возила, платои бензинских пумпи, саобраћајнице са великим интензитетом саобраћаја) сакупљене воде од падавина ће бити потребно претходно "третирати" (пречишћавати) на одговарајућим сепараторима уља и слично, прије прикључивања на главне одводне колекторе, односно прије коначног упуштања у реципијенте (водотоке).

Водотоци: Намеће се потреба уредног одржавања постојећих регулација водотока, те наставком радова на њиховом даљем уређивању (продужетку изградњи регулација у сврху уређења водотока у урбаним центрима и заштити од поплава). Потребно је да се одржи прописани квалитет водотока (водотоци на подручју Града Приједора су према Уредби о класификацији вода и категоризацији водотока сврстани у прву и другу категорију). Код уређења водотока у градским подручјима примјењивати савремене принципе да се водотоци максимално користе у сврху рекреације, туризма и сл. Обале се морају оплемени тако да задрже све одлике мјеста на којима се човјек на најљпши начин дружи са ријеком и водом. То подразумева објективирање лагодног приступа ријеци, озелењавање и хорткултурно оплеменавање простора, уређење посебних зона за одмор и рекреацију са санитарним чворовима и рјешењем проблема отпадних вода, изградњу приступа на погодним мјестима за риблов, уредно одржавање тих површина и сл.

Коришћење вода за остале потребе: Водотоци на урбаном подручју Приједора (Сана и Гомјеница) су интересантни за рекреацију (купање) у љетњем периоду, спортове на води, риболов. Поред коришћења вода за рекреацију из водотока, потребно је повећати коришћење воде за рекреацију и спорт у базенима и рекреационим центрима.

Одлагање комуналног чврстог отпада: Правилно одлагање комуналног чврстог отпада има велику улогу у очувању квалитета површинских и подземних вода. Према Националној стратегији управљања комуналним чврстим отпадом у Босни и Херцеговини, планирано је да се ове врсте отпада одлажу на регионалним санитарним депонијама за подручја више општина.

За смањење количина отпада, према усвојеној Стратегији управљања чврстим отпадом, неопходно је увођење рециклаже; раздвајање отпада по врстама на мјесту настанка и евентуална прерада одређених врста као "секундарне сировине" и слично. Одлагање осталих врста отпада (грађевински отпад, индустријски отпад, медицински отпад, пољопривредни отпад, отпад од клаоница и остале врсте отпада) се такођер треба вршити на прописан начин на одговарајуће депоније.

Д.1.г.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ПОЛАЗНИ ЕЛЕМЕНТИ

Као полазни програмски елементи за планирање електроенергетских капацитета за плански период у обухвату Урбанистичког плана Приједора узимају се:

- намјене површина,
- планиран укупан број становника и домаћинства,
- задани циљеви пораста потрошње од 4 % на годишњем нивоу.

ПЛАНИРАНО ВРШНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ

На основу планских показатеља (наведених у претходним поглављима), подлога за димензионисање електроенергетских мрежа, зацртаног циља пораста потрошње и вршног оптерећења од 4 % на крају планског раздобља, на подручју општине се очекује просјечно вршно оптерећење од 66 MW и укупна потрошња од око 277 Gwh/год.

Обезбјеђење енергије

Да би се обезбиједила ел. енергија за очекивано вршно оптерећење од 66 до 70 MW и очекивану потрошњу ел. енергије од 277 Gwh/год, на општинском подручју Приједора, планирано је проширење постојећих и изградња нових електроенергетских постројења.

Проширење постојећих капацитета нарочито се односи на постојећу ТС 220/110 kV Ђела гдје је планирана и започета доградња ТС 110/20 kV за напајање потрошача на јужном дијелу општине.

400/220 kV постројења

Напајање ТС 110/x kV Приједор из електроенергетског 110 kV система БиХ не може се сматрати квалитетним све док се не изгради 400 kV веза (далековод) Бања Лука – Приједор – Бихаћ – Загреб и трафо-станица 400/220 kV 2x400 MVA у ТС 220/110 kV Приједор 2.

То значи да ТС 400/220 kV Приједор 2 мора бити напајана двострано, тако да се, у наредном периоду, планира изградња 400 kV постројења и далековода на подручју Приједора.

Д.1.г.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

С обзиром да се претпоставља пораст становника и да је на предметном обухвату предвиђена изградња нових стамбених, пословно-стамбених и пословних објеката, као и изградња пратећих садржаја, то се изградња инфраструктуре из области телекомуникација намеће као неминовност.

Према планираним параметрима-подацима, потребно је одредити капацитете инфраструктуре и телекомуникационих уређаја, тј. на основу свега одредиће се и поједини елементи телекомуникационе инфраструктуре.

Преглед раста броја прикључака фиксне телефоније са очекиваном пентерацијом мобилне телефоније у планском периоду дат је у следећој табели.

Табела бр.47 Преглед раста броја прикључака фиксне телефоније са очекиваном пентерацијом мобилне телефоније у планском периоду

Фиксна телефонија		2012. год.		2018. год.		2023. год.		2028. год.		2033. год.	
Мрежна група	Обухват	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.
052	УП Приједор	47243	15748	48679	16266	50159	16720	51684	17228	53390	17797
Мобилна телефонија			Број претплат. на 100 становн.		Број претплат. на 100 становн.		Број претплат. на 100 становн.		Број претплат. на 100 становн.		Број претплат. на 100 становн.
			70		80		85		90		95

Уважавајући раније наведено, на подручју обухвата предвиђа се:

- Изградња нових телефонских централа на ванградском подручју;
- Проширење капацитета телефонских централа;
- Извођење ТТ мреже на подручју општине у зависности од динамике изградње;
- Либерализовано тржиште прилагођавати новим условима тржишта инфо-комуникационих технологија;
- Развој кичме дигиталне инфраструктуре која ће подржати захтјеве за новим сервисима, оријентисаним на пренос података и других услуга,
- Креирање нових сервиса;
- Бржа понуда нових сервиса и сервиса додатних вриједности;
- Изградња нових приступних мрежа које подржавају нове широкопојасне сервисе;
- Осигурање принципа универзалног сервиса према постављеној регулативи;
- Даљи развој услуга мобилне телефоније
- Обезбједити мобилни приступ Интернету увођењем нових технологија обезбиједити понуду нових сервиса;
- Развијати широко-појасну кабловску дистрибутивну мрежу за сервисе: видео, брзи Интернет и **IP/MPLS (Internet Protocol/Multiprotocol Label Switching)** мреже;
- У приступне мреже одмах поред бакарних уводити и оптичке каблове;
- Да се уреди и убрза приступ информацијама код претраживања и анализе података;

- Да се омогући приступ и коришћење информација које се односе на саобраћај, привреду и енергетику;
- Да се задовоље интереси за информацијама, како државних, управних, тако и других јавних служби.

Д.1.г.5. ТОПЛИФИКАЦИЈА

Имајући у виду нерационално коришћење топлотне енергије при загријавању грађевинских објеката, а такође и њену нерационалну производњу, у овој области је могуће остварити и најзначајније уштеде, ради тога се предвиђа:

- изградња нових и модернизација и реконструкција постојећих објеката и система:
 - изградња система централног и даљинског снабдијевања топлотном енергијом, са примјеном енергетски ефикаснијих рјешења,
 - рјешавање термоизолације постојећих објеката како би се просјечна специфична потрошња енергије за гријање објеката приближила потрошњи у савременим објектима, какви се данас граде у Европи, та потрошња не прелази 70 kWh/год./m², са тежњом ка континуираном смањивању,
- стварање могућности за употребу алтернативних горива, на основу конкурентности цијена, поузданости снабдијевања горивом, те еколошког значаја, предност дати домаћим енергентима,
- што веће учешће алтернативних извора енергије за гријање (дрвни отпад, геотермална енергија, енергија сунца и сл.),
- повећање нивоа квалитета ваздуха, узроковано смањењем потрошње горива и емисије продуката сагоријевања,
- реализација приједлога мјера за смањење емисије CO₂ на нивоу града за 22% до 2020. године у односу на базну 2008. годину, дефинисаних Акционим планом за одрживо управљање енергијом (СЕАП) општине Приједор, из новембра 2011. године.

Д.1.г.6. ГАСИФИКАЦИЈА

Планирана је гасификација Града Приједора, у складу са Просторним планом Републике Српске, као дијела пројекта гасификације сјеверног дијела Републике Српске. Најутицајнији фактори пораста потрошње гаса је планирана изградња топлификационе термоелектране ТЕ ТО Приједор на природни гас капацитета 260 MWe/100 MWt.

Д.1.ђ. ПРИВРЕДА

У планском периоду треба подржати развој оних дјелатности које су препознате као пропульзивне, а које ће с једне стране довести до активирања људских потенцијала, док ће с друге стране најбоље искористити расположиве ресурсе, тржишне услове, локацијске и друге погодности, те оне дјелатности које ће бити носиоци техничко-технолошког прогреса и развоја.

Као пропульзивне дјелатности које требају имати приоритет у развоју на подручју Приједора се издвајају:

- металоперађивачка индустрија с обзиром на постојеће кадрове, изграђене капацитете и инфраструктуру;
- прехранбена индустрија (кондиторска индустрија, месна индустрија, производња пића, млинско-пекарска индустрија) захваљујући постојећим капацитетима, сировинској основи, великој потражњи, традицији, повољном геостратешком положају;

- производња производа од осталих неметалних минерала (производња керамичких производа, производња грађевинског материјала)

Поред индустријских грана у пропульзивне дјелатности се убрајају саобраћај и везе, угоститељство и туризам, грађевинарство и комуналне услуге.

На територији обухвата урбанистичког плана треба предвидјети смјештај оних дјелатности које рационално користе градско земљиште, нису саобраћајно и енергетски оптерећујуће и у складу су са заштитом животне средине.

У складу са утицајем на животну средину индустријске гране се могу сврстати у слиједеће 3 категорије:

ЛАКА ИНДУСТРИЈА

Индустријске гране које не утичу или у малој мјери имају утицај на стварање: буке, мириса, вибрација, заслепљујуће свјетлости или других негативних утицаја на окружење. Лака индустрија укључује слиједеће дјелатности:

- производња прехранбених производа,
- производња текстилних производа,
- производња предмета од коже,
- производња намјештаја,
- издавачка дјелатност,
- производња разноврсних производа: накит, музички инструменти, спортски предмети, играчке итд.

СРЕДЊА ИНДУСТРИЈА

Индустријске гране које имају утицај на стварање веће количине буке, мириса, вибрација, свјетлости или других негативних утицаја на окружење. Средња индустрија укључује слиједеће дјелатности:

- металоперађивачка индустрија,
- производња текстила,
- прерада дрвета (производња резане грађе, грађевинске столарије, итд.),
- прерада коже,
- производња целулозе и производа од папира,
- одређене гране хемијске индустрије (производња лијекова),
- производња производа од гуме и производа од пластичних маса,
- производња производа од осталих неметалних минерала (производња стакла и производа од стакла, керамичких производа, производња грађевинског материјала),
- производња машина и уређаја,
- производња електричних и оптичких уређаја,
- производња саобраћајних средстава,
- производња или прерада сировина и материјала.

ТЕШКА ИНДУСТРИЈА

Индустријске гране које имају велики негативан утицај на окружење и потребне су посебне мјере за њихов рад и пажљив одабир локације (компатибилан са окружењем). Тешка индустрија обухвата слиједеће дјелатности:

- производња и прерада сировина и примарних материјала,
- производња хемикалија, хемијских производа, вјештачких и синтетичких влакана,

- производња и прерада основних метала (гвожђе, челик, племенити метали, алуминиј, олово, цинк, итд.),
- производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива,
- производња грађевинског материјала (цемент, гипс, итд.)

Просторни размјештај привредних дјелатности је предложен на основу слиједећих фактора:

- Нодалне тачке у простору (спојне тачке постојећих комуникација, спојне тачке постојећих и планираних комуникација, као и планираних комуникација, мјеста концентрације становништва и радних мјеста),
- Инфраструктурна опремљеност,
- Постојање заштитних зона (водозахват),
- Приједлози из просторно – планске документације нижег реда,
- Приједлози из Стратегије развоја општине,
- Планирани број становника (на 1000 становника 1,6 ha површине производно-пословне зоне),
- Гравитационо подручје према броју становника (на дистанци од 50 km удаљености од производно-пословне зоне минимум 40.000 становника),
- Број запослених у производно-пословној зони (оптимална величина до 5.000 запослених на подручју једне зоне).

На основу напријед наведених критерија развој привредних дјелатности ће се усмјерити на слиједеће површине:

- Постојеће привредне површине на подручју југоисточне зоне, зоне Свале и Јавор-Аутотранспорт, јер су недовољно искориштене и чија просјечна густина запослености износи 11 запослених/ha. Потребно је првенствено искористити површину од 140 ha која има изграђене објекте и инфраструктуру и на којој се може отворити око 10.000 радних мјеста. С обзиром на заштиту животне средине, на њима дефинисати дјелатности из 1. и 2. категорије.
- Нове производно-пословне и пословне површине јер постоји недостатак слободних, инфраструктурно опремљених локација. Нове површине треба формирати у складу са захтјевима инвеститора.
- Локације за нове видове предузетничке инфраструктуре, као што су предузетнички инкубатори, предузетнички центри, логистички центри и сл.
- Привредни простори у зонама стамбене и мјешовите намјене за обављање претежно услужних дјелатности.

Д.1.е. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ

Оквиром плана а и каснијим студијама, уређења и коришћења простора, морају се утврдити услови и мјере заштите и унапређивања културно-историјског насљеђа Града Приједора и његове околине, природе и природних вриједности; при чему се, када су у питању културно-историјски споменици, у смислу овог Плана, подразумева заштита градитељског насљеђа, споменика и споменичких цјелина, археолошких локалитета и спомен обиљежја, као и простора и објеката значајних амбијенталних и историјских вриједности и карактеристика; а све у складу са важећим прописима и законима из ове области:

- *Закон о културним добрима Републике Српске (Сл. Гл.РС бр. 11/95);*
- *Закон о измјенама и допунама Закона о културним добрима Републике Српске (Сл. Гл. РС бр. 103/08);*
- *Закон о заштити природе - пречишћен текст (Сл. Гл. РС бр. 113/08);*

- *Закон о заштити животне средине (Сл. Гл. РС бр. 71/12);*
- *Закон о измјенама Закона о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика установљене у складу са Анексом 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Сл. Гл. РС бр. 64/08);*
- *Закон о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика установљене у складу са Анексом 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Сл. Гл. РС бр. 70/06).*

Концепција развоја, када је упитању културно-историјска баштина подразумејива:

- интегрисање умјетничког, историјског и културног насљеђа у друштвени и економски контекст подручја, додјељујући му активну и компатибилну улогу;
- глобалну заштиту градитељске баштине како би се очувао континуитет насеља;
- очување националних и регионалних идентитета, кроз заштиту градитељске баштине;
- подстицање и његовање афинитета за културно-историјско насљеђе и развијање свијести о потреби његовог очувања;
- реинтеграција градитељске баштине у савремене животне токове у складу са сензибилитетом и потребама модерног човјека;
- пласирање нових садржаја у циљу оживљавања простора и објеката, али са поштовањем свих његових културно-историјских и споменичких вриједности;
- промоција културно-историјске баштине и њене заштите с циљем обезбјеђивања подршке државе и најшире јавности, имајући у виду да споменици историје и културе, поред културолошке и историјске вриједности, имају и материјалну тј. економску вриједност;
- увођење модерне архитектуре у историјске амбијенте, под условом да су у потпуности поштовани контекст, пропорције, форме, величине и сразмјере као и кориштење традиционалних материјала;
- стално унапређивање свих средстава: техничке и правне заштите, промоције вриједности насљеђа, побољшања мултидисциплинарног рада у заштити;
- стварање одговарајућег информационог система о споменицима као непосредном предмету заштите и обезбјеђење система сталног праћења свих категорија непокретног насљеђа.

Када је ријеч о заштити културно-историјског насљеђа могу се издвојити опште програмске мјере:

- сви радови у оквиру обухвата Урбанистичког плана треба да се извршавају са опрезом, с обзиром на потенцијална археолошка налазишта;
- заштита подручја гдје се налазе или претпостављају археолошка налазишта у смислу предвиђених грађевинских активности;
- обавезе инвеститора да финансирају заштитна археолошка ископавања;
- обавезе инвеститора да финансира измјене пројеката у случајевима када се у току извођења објеката наиђе на археолошке остатке;
- евидентирање и увид у стање археолошких локалитета и израда одговарајуће документације;
- систематизовање и комплетирање постојеће документације о археолошким добрима;
- утврђивање приоритета у археолошким истраживањима, те конзерваторско-рестаураторским радовима на основу валоризације и утврђеног степена угрожености археолошких локалитета;
- извођење археолошких истраживања и интервенција као и конзерваторско-рестаураторских радова на археолошким локалитетима према претходно утврђеним приоритетима;

- истраживање и евидентирање археолошких локалитета која нису била на списку заштићених, у претходном режиму заштите;
- утврдити степен пропадања и девастације, као и уочити претходне санације на објектима с обзиром да нису сви објекти у лошем стању;
- споменици се штите цјеловито заједно са простором у коју су интегрисани, било да се ради о природном или антропогеном простору;
- заштита се спроводи стандардним поступком који подразумева истраживање, евидентирање, валоризацију тј. категоризацију и чување на веома различите начине заштите, путем рекомпозиције, адаптације, рестаурације, реконструкције, интерполације;
- споменици се штите техничким средствима и носиоци заштите морају бити оспособљени да те услове прописују од нивоа стратешког планирања до нивоа израде услова заштите за појединачне споменике или групе споменика;
- валоризацијом вриједних објеката и простора потребно је утврдити њихове категорије, вриједности и мјере заштите, да би се њиховом рестаурацијом, а затим интерполацијом нових објеката, успоставиле линије улица, структура блокова, простори тргова и паркова, као вриједних елемената морфолошке структуре;
- насљеђе се мора штитити од свих неконтролисаних интервенција у простору, а наочито од бесправне изградње и несавјесних инвеститора.

Одрживе заједнице теже ка задовољавању захтјева садашње генерације, као и будућих генерација, уз поштовање потреба и стремљења и других заједница, на локалном, регионалном и међународном нивоу.

Д.1.ж. НАСЉЕЂЕ ПРИРОДЕ

Савремени концепт заштите природних вриједности не подразумева само пасивну заштиту природних ријеткости, већ се заснива на активној заштити, коришћењу и унапређењу простора природне средине, што подразумева и предлагање нових локација и унапређење већ евидентираних подручја.

Концепт очувања и унапређења природног насљеђа подразумјева:

- очување постојећих природних вриједности и њихово превођење у виши степен уређености;
- ревитализацију постојећих зелених површина које припадају јавним, образовним установама и туристичко угоститељским објектима, као и стварање нових репрезентативних површина, у те сврхе;
- природне вриједности, као и важне биоценозе од посебног значаја, ставити под одређен степен заштите (флора и фауна);
- уређење и коришћење подручја која су препозната и описана као природне вриједности, осим у зонама тоталне заштите;
- укључивање природних добара у планове развоја градског насеља и Града Приједора (прије свега туризам – еко туризам, излетнички, екскурзиони, дјечији и омладински, културно-манифестациони и транзитни).

Д.1.з. УРБАНИ РАЗВОЈ

Урбани развој заснива се на:

- принципу балансираног развоја,
- обзиром за будућност и
- принципу једнакости.

Принцип балансираног развоја, одрживе заједнице, у које спада и Град Приједор, теже да избалансирају и укључе компоненту заштите животне средине, економску и друштвену компоненту.

Ђ. ПЛАН

Ђ.1. а. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

У конципирању уређења простора, који је дефинисан као урбано подручје Приједора, полазило се од резултата анализе постојећег стања и начина коришћења простора с једне стране, пројекције потреба и планерског знања о неопходним односима у планираном подручју, у смислу дистрибуције различитих градских садржаја и њиховог повољног односа, те уклапања тих садржаја у значајне планске инфраструктурне токове, преузете из планова вишег реда (аутопут, жељезничка пруга, магистрални путеви).

У том погледу, ширење града, у смислу погушћавања урбане матрице и формирања нових радних и стамбених зона, ограничен је на дио простора (уже урбано подручје) оивиченог «другим саобраћајним прстеном» - планским обилазницама, док се земљиште ван обилазнице треба чувати као примарно пољопривредно земљиште.

У ширем урбаном подручју остају Црна долина - као привредни садржај са могућношћу ширења у зависности од капацитета експлоатационог подручја, комунални садржаји водозахвата, градског гробља и комуналне депоније Курево.

У ширем урбаном подручју задржана су постојећа стамбена насеља и омогућено њихово ширење.

Ова концепција омогућава различит третман ових подручја у виду степена заступљености појединих намјена и, сходно томе, различитих планских показатеља (становане различитих густина, учешће пословних дјелатности, пратећих функција и сл.), с обзиром да је са планерског аспекта неоправдано комплетно урбано подручје предвидјети за интензивну изградњу.

Ђ.1.б. ГРАНИЦЕ УЖЕ И ШИРЕ УРБАНЕ ЗОНЕ

Простор дијела општине, који је обухваћен овим урбанистичким планом представља урбано подручје. Земљиште ван ове границе је ванурбано и као такво обухваћено је, у смислу планских рјешења, Просторним планом општине Приједор.

Урбано подручје утврђује се за једно или више насеља која представљају просторно-функционалну урбану цјелину, или просторно функционално међусобно повезану цјелину, а које на основу планских претпоставки имају услове за даљи развој.

Урбано подручје обухвата изграђене и неизграђене површине намијењене за становање, рад и одмор, урбану опрему и инфраструктуру, те површине за посебну намјену и зелене површине, као и површине резервисане за будући развој.

Урбано подручје обухвата, осим грађевинског и друга земљишта.

Урбанистичким планом Приједора, урбано подручје Приједора, ради усмјеравања грађења је подијељено на двије зоне:

- УЖЕ УРБАНО ПОДРУЧЈЕ, у површини од 2675,09 ha
- ШИРЕ УРБАНО ПОДРУЧЈЕ, у површини од око 4499,41 ha

С обзиром да постоји потреба за утврђивањем посебних услова изградње у центру или интензивно изграђеним дијеловима урбаних подручја, утврђено је уже урбано подручје.

Уже урбано подручје обухвата простор који је ограничен дјелимично обилазницама, дијелом границом шире зоне заштите водозахвата и дјелимично коритом ријеке Сане. Уже урбано подручје обухвата површину од од 2675,09 ha (37,33% урбаног подручја).

Ван наведених граница налази се шире урбано подручје, које обухвата површину од од око 4499,41 ha (62,67% урбаног подручја).

Граница ужег урбаног подручја обухвата најгушће изграђено подручје, проширено зонама за које је Планом предвиђена интензивна изградња и висок степен урбанитета.

Облик ужег урбаног подручја подсећа на бумеранг.

Доминантни правац простирања ужег урбаног подручја у правцу сјевер – југ износи око 8 km, а у правцу исток – запад око 6,5km.

Циљ формирања ужег и ширег урбаног подручја, је дефинисање прецизних зона у којима су планиране нове и регулисане постојеће намјене на битно различит начин.

Док је у ужем урбаном подручју циљ погушћавање изграђених структура и постизање вишег степена урбанитета, карактеристичног за градска подручја; у ширем урбаном подручју тежи се очувању квалитетних пољопривредних подручја, са екстензивном изградњом, компатибилном пољопривредним дјелатностима (сеоска домаћинства, фарме и сл.), те чување планираних саобраћајних и инфраструктурних коридора.

Планска документација нижег реда у ванурбаном подручју доносиће се и имплементирати у складу са Просторним планом општине.

У урбаном подручју, локацијски услови за изградњу објеката издавати двојачко: у оквиру ужег урбаног подручја – на основу спроведбених просторно планских докумената (регулационих планова, урбанистичких пројеката) а у ширем урбаном подручју директно на основу Урбанистичког плана, зонинг плана или плана парцелације).

И у ширем урбаном подручју могуће је и пожељено усвајање регулационих планова ради регулисања изградње и кориштења простора, нарочито у зонама преплитања неколико утицајних фактора (саобраћајни и инфраструктурни коридори, радне зоне и сл.), као и већих и компликованијих интервенција у одређеном подручју.

Ђ.1.в. ГРАНИЦЕ ОСТАЛИХ ЗЕМЉИШТА У ОБУХВАТУ ПЛАНА И КОНТАКТНИМ ЗОНАМА

У простору су у обухвату урбанистичког плана утврђена, ради планске изградње, стварања повољнијих услова за живот, рад и здравље човјека и дугорочног управљања природним добрима утврђена:

- грађевинско земљиште,
- пољопривредно земљиште,
- шумско земљиште,
- водне површине,
- заштићена и рекреациона подручја, инфраструктурни системи,
- експлоатациона поља и
- неплодно земљиште и остала земљишта која ће бити изграђена само у посебним околностима.

Границе осталих земљишта у обухвату урбанистичког плана децидно су утврђене за експлоатационо поље керамичарске глине у Црној Долини и пољопривредно земљиште у функцији заштитне зоне водозахва

У оквиру грађевинског рејона, као и у просторима ван грађевинског рејона а у подручју Урбанистичког плана, земљиште које није планирано за јавне површине представља остало грађевинско земљиште.

Остало грађевинско земљиште може у случају потребе јавних служби града и Републике да се претвори у јавно грађевинско земљиште, уз израду одговарајућег плана развојног или спроведбеног у складу са прописима.

Планирано јавно грађевинско земљиште може, у случају престанка потребе за коришћењем објеката и површина као јавних површина и објеката од општег интереса, да се претвори у остало грађевинско земљиште у складу са прописима и законом.

Границе грађевинског земљишта дефинисане су Одлуком о градском грађевинском земљишту из 2007. године и Одлуком о измјенама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту (Сл.гласник Општине Приједор бр.10/11).

Скупштина општине Приједор на 23. сједници одржаној дана 26.10.2006. године, донијела је Одлуку о заштити изворишта воде за пиће "Матарушко поље -Тукови", "Матарушко поље 2" и "Приједорчанка" (Сл.гласник Општине Приједор бр.9/11).

Ћ.1.г. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ФОРМИРАЊЕ ЗОНА (ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА)

ПОВРШИНА ПОДРУЧЈА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

Планска рјешења односе се на простор унутар границе која је установљена Просторним планом Општине Приједор и која је обухватила, уз минималне корекције ради усклађивања обухвата са границама катастарских парцела и уз додатак површине у катастарској општини Брезичани (увођењем комплекса "Енергопетрол", према локалном називу Кувајт), како би се обезбиједио јединствени режим планирања и реализације у привредним зонама, тако да укупна површина подручја Урбанистичког плана Приједора површину од 7164,81 ha.

Граница подручја обухваћеног Урбанистичким планом Приједора обиљежена је на графичким прилозима.

ГРАЂЕВИНСКИ РЕЈОНИ И ГРАДСКО ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Грађевински рејони

Грађевински рејони унутар подручја Урбанистичког плана обухватају јавно и остало грађевинско земљиште и то као један повезани грађевински рејон и више мањих енклава одвојених земљиштем које није намијењено изградњи, са укупно 7164,81 ha.

У грађевински рејон није укључен дио пољопривредног, шумског и водног земљишта, као и коридори инфраструктура и путева који кроз њих пролазе, у дијеловима у којима непосредно коришћење ових површина није у функцији градских активности.

Међутим, укључене су оне граничне пољопривредне и шумске површине у којима се налазе групе објеката на које се могу после израде планова регулације проширити границе сусједних намјена, заштићена водоизворишта и површине ријека и обала од посебног значаја за уређење града на ријекама.

Градско грађевинско земљиште

Унутар подручја Урбанистичког плана налази се градско грађевинско земљиште које до 2012. године обухвата 4768,78 ha, и које је приказано на графичком прилогу "Зоне грађевинског земљишта" и за које је усвојена Одлука о градском грађевинском земљишту.

Просторне зоне

У подручју Урбанистичког плана, укупне површине од 7164,81ha, дефинисане су четири просторне цјелине, које чине главне просторно-функционалне, урбанистичко-архитектонске и еколошке зоне Приједора у којима се могу очекивати различите интервенције у периоду примјене плана:

- 1. централна зона,
- 2. средња зона,
- 3. спољна зона,
- 4. рубна зона.

УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ

Унутар просторних зона одређене су урбанистичке цјелине у којима се посебне карактеристике још ближе групишу.

Ћ.1.д. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ГРАДСКОГ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА И ДРУГИХ ЗЕМЉИШТА ПО ЦЕЛИНАМА

Урбанистички услови за уређење градског грађевинског земљишта прецизираће:

1. минималне услове за уређење градског грађевинског земљишта, за градску локацију, за периферне локације и за локације у насељима руралног типа које представљају пољопривредна домаћинства.
2. услове за обезбјеђење инфраструктурне опремљености,
3. услове под којим се објекти могу градити,
4. минималну и максималну величину парцеле у инд. становању у зависности од позиције у обухвату Урбанистичког плана и од планиране густине становања,
5. минималну и максималну величину парцеле у вишепородичном становању у зависности од типологије градског блока,
6. услове за уређење грађевинског земљишта у ванредним околностима,
7. услове за уређење земљишта у зонама заштите по свим сегментима,
8. услове за заштиту животне средине.

Ћ.1.ђ. ПРИРОДНИ УСЛОВИ СА МЈЕРАМА ЗА ЗАШТИТУ, ОЧУВАЊЕ И АКТИВИРАЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Природни ресурси у виду минералних сировина директно зависе од тржишта. Уколико тренутно на тржишту нема потраживања за неком минералном сировином онда она у том тренутку губи своју тржишну вриједност. То не значи да се та сировина треба плански уништити или деградирати већ да се као таква дефинише и сачува за неко "друго" вријеме кад ће се на тржишту јавити потреба за том сировином.

У случају подручја Урбанистичког плана Приједора може се рећи да највећи потенцијал лежи у подземним водама које се могу рентабилно експлоатисати чак и у већем обиму тј. количини од

постојећих потреба. Пијаће подземне воде на тржишту имају све већу цијену тако да је овај ресурс тј. његов потенцијал потребно штити у планском периоду као и у периоду послје тога. Приједорско поље је веће деградирано бројним шљунчарама тако да је "пут загађењу" отворен ка слободној издани подземних вода. У наредном планском периоду потребно је извршити рекултивације постојећих, напуштених шљунчара а спријечити отварање нових шљунчара.

Издан подземних вода Приједорског поља има екстремну рањивост тако да се потенцијално загађење директно инфилтрира у издан подземних вода. Ремедијација ове средине је доста скупа и дуготрајна тако да је неопходно поштовати мјере у већ утврђеним зонама санитарне заштите јавног изворишта.

Са друге старне у сјеверо-источном дијелу обухвата (лијева обала Сане) терен граде седименти са доминантним изолаторским својствима. Ове глиновите наслаге представљају потенцијал за експлоатацију глине. Неизграђени дио терена (у складу са геолошком картом) може у будућности послужити за отварање новог глиништа и експлоатацију глине. Наравно, овим активностима предходе детаљна геолошка истраживања.

Напуштена експлоатациона поља као и експлоатационе откопе потребно је рекултивисати након завршене експлоатације односно дефинисати нову намјену тих површина, имајући у виду да се ради о урбаном подручју града које је атрактивно за грађевинско земљиште.

Ћ.1.е. ПОЖЕЉНА ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА

Пожељна је политика одрживог развоја и којој земљишна политика, на основу планске документације, обезбјеђује задовољење потреба у смислу рада, становања и рекреације, тако да се у свим областима искључи бесправна градња, самим тим стихија у простору, а посредно да се омогући здрава животна средина.

Ћ.1.ж. РАСПОРЕД И КОНЦЕПЦИЈА ОПШТИХ ЦЕНТАРА, ЈАВНИХ ФУНКЦИЈА, РАДНИХ ЗОНА И ОБЈЕКТА НЕПРИВРЕДЕ, КАО И ЦЕНТАРА РЕКРЕАЦИЈЕ

Ћ.1.ж.1. РАСПОРЕД И КОНЦЕПЦИЈА ОПШТИХ ЦЕНТАРА

До 1992. године једино насеље на подручју Града Приједор које је имало централитет изнад општинског ранга било је градско насеље Приједор. Насеље Приједор је у том периоду имало ранг субрегионалног центра у Босни и Херцеговини (сједиште међуопштинске регионалне заједнице Приједор).

Послије посљедњег рата, по Етапном плану просторног плана РС, градско насеље Приједор је дефинисано као примарни регионални центар (у истом рангу као Добој и Требиње). Усвојеним Просторним планом РС до 2015. године градско насеље Приједор је дефинисано као један од 5 мезорегионалних центара РС.

Индикатори за утврђивање садашње мреже насеља, односно система центара су:

- планска рјешења из претходне просторно – планске документације,
- постојећа опремљеност насеља техничком и друштвеном инфраструктуром (јавне службе),
- физичко – географске карактеристике простора,
- постојећа саобраћајна мрежа, удаљеност од центара, доступност садржаја,
- број становника,
- морфологија насеља и густина изграђености насеља,
- степен економско – социјалне трансформације насеља (број запослених у непољопривредним дјелатностима).

На основу ових индикатора на подручју Града Приједора могу се издвојити центри и насеља која припадају појединим категоријама центара:

- *Мезорегионални центар и општински центар* – градско насеље Приједор;
- *Локални центри* – насеља Брезичани, Буснови, Ћела (Петрово), Доњи Орловци, Хамбарине;
- *Примарна насеља* – преостала насеља;
- *Приградска насеља* - Чејреци, Чиркин Поље, Гомјеница, Горња Пухарска и Орловача.

Центри стоје у хијерархијском односу (мезорегионални центар - највиша категорија, примарно насеље – најнижа категорија). Приградско насеље се поред близине градског насеља (као најважнијом карактеристиком) одликује већим бројем становника, постојањем одређених јавних служби и привредних капацитета.

Свако насеље са вишим централитетом "покрива" својим функцијама и утицајем дио простора општине Приједор. Тако нпр. градско насеље Приједор опслужује западни и централни дио Града, као и долину Сане, насеље Козарац сјевероисточни дио Града, насеље Љубија југозападни дио Града, а насеље Омарска источни дио Града.

Ћ.1.ж.2. РАСПОРЕД ЈАВНИХ ФУНКЦИЈА

Јавне функције већ су сконцентрисане у централну градску зону и у Плану се као такве задржавају уз претпоставку осавремењавања и дизања на већи ниво услуга.

У осталим планираним зонама планиране су испоставе јавних функција у складу са величином гравитирајућег становништва.

Ћ.1.ж.3. РАСПОРЕД РАДНИХ ЗОНА

Планом се предлаже слиједиће:

- Постојеће површине производне и пословне намјене се углавном задржавају.
- Проширење производно-пословне зоне Свале
- Постојеће производно-пословне зоне (Југоисток и Јавор-Аутотранспорт) се задржавају и максимално искористити њихове капацитете.
- На основу критерија за формирање нових производно-пословних зона, а од којих су најзначајнији:
 - планирани број становника од 52.000,
 - гравитационо подручје Града Приједора (више од 40.000 становника),
 - планирана обилазница око централног подручја насеља Приједор,
 - неизграђеност терена и осталих критерија, предложено је формирање новог локалитета производно-пословне намјене (производно-пословна зона Јужна обилазница) оријентационе површине 90 ha уз границу југоисточног дијела обухвата урбанистичког плана.

Формирање нових привредних површина, нарочито производних, ће се јавити као потреба инвеститора да обављају привредну активност на локацијама које немају неријешене имовинско-правне односе и застарјеле грађевинске и инфраструктурне објекте.

На површинама производне намјене су дозвољене дјелатности које немају или имају одређени негативан утицај на животну средину, односно индустријске дјелатности из 1. и 2. категорије утицаја на животну средину, док су на површинама производно-пословне намјене дозвољене и све врсте услужних дјелатности.

Ћ.1.ж.4. РАСПОРЕД ОБЈЕКТА НЕПРИВРЕДЕ

Да би биле компатибилне са транзицијским тенденцијама друштва, будућа улога образовних институција на подручју Града Приједор би требала да обухвати реформу образовања која, поред модернизације програмских садржаја, мора бити обликована и под утицајем економских принципа, односно у њиховој организацији, структури и институцијама морају бити препознатљиви утицаји тржишта рада. Такође, образовне институције на подручју Града Приједор би требале да уведу школовање нових профила у складу са потребама тржишта рада, те да омогуће успостављање тјешњих веза са приједорским предузећима.

Објекти непривреде (објекти школства) лоцирају се у подручјима у којима се исказала потреба с обзиром на новонастала насеља, а која нису гравитационо покривена мрежом школских објеката, углавном осмогодишњих школа.

Средњошколски објекти задржавају се у постојећем стању уз могућност реконструкције и осавремењавања постојећих комплекса.

Високообразовне установе задржавају се у централној градској зони.

Ћ.1.з. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА, НАСЉЕЂА ПРИРОДЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

За очување и спровођење мјера и метода заштите културно-историјских објеката и природног насљеђа, надлежни су *Комисија за очување националних споменика и Републички завод за заштиту културно-историјског и природног насљеђа Републике Српске*; те се њихово стручно мишљење, оцјене и смјернице у циљу заштите наведених објеката, морају узети у обзир, приликом даљег развоја, првенствено у току израде спроведбених докумената просторног уређења.

Подразумијева се да национални споменици аутоматски уживају највиши степен заштите у закону Републике Српске, без потребе за доношењем даљих одлука, закона, прописа или другог.

ПЛАНСКЕ МЈЕРЕ У ЗАШТИТИ ПРИРОДНОГ НАСЉЕЂА

У циљу идентификације нерегистрованих постојећих и нових природних вриједности, неопходно је урадити валоризациону основу природних вриједности Града Приједора у оквиру које ће бити извршена ботаничка, фитоценолошка, дендрометријска, хидрогеолошка, спелеолошка и друга истраживања.

Као приоритет из ове области, издваја се формирање званичне листе заштићених природних вриједности од стране надлежне институције.

Овим Планом предлажу се природни предјели и објекти за успостављање заштите:

а) Категорија заштићени природни пејзаж - V/1

- **ријека Сана са околином**
- **ријека Гомјеница са околином**

б) Категорија посебни резерват природе (орнитолошки) - Ib

- **рибњак Саничани са околином**

в) Категорија заштићени културни пејзаж - V/1

- **простор Берека са водотоком Берека и аутохтоном вегетацијом**

г) Категорија заштићена подручја за управљање ресурсима - вјештачки формирано насади - VI/1

- **дрворед у Улици академика Јована Рашковића,**
- **дрворед у Улици Вука Караџића,**
- **дрворед у Улици краља Александра**

д) Категорија споменик природе (дендролошки) - III

појединачки вриједни примјерци дрвећа

- **пар плавих дуглазија (*Pseudotsuga glauca*) испред СО Приједор**
- ***Magnolia grandiflora* у Улици Славка Родића**
- ***Thuja plicata* PD у Улици Николе Пашића**
- ***Tsuga heterophylla* код подвожњака**
- ***Tsuga canadensis* PD код подвожњака**

Уколико се у току извођења радова на територији Урбанистичког плана наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког или минерално-петрографског поријекла, а за које се претпоставља да има својство споменика природе, обавезно је обавјештавање Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа и предузимање мјера како би се природно добро заштитило до доласка овлашћеног лица.

ПЛАНСКЕ МЈЕРЕ У ЗАШТИТИ АРХЕОЛОШКИХ НАЛАЗИШТА

Мјере заштите за поједине локалитете и зоне заштите ће бити прецизно дефинисане у документу „Валоризација културно-историјског и природног насљеђа“. Елаборат валоризације природног и културног насљеђа је потребан како би се просторно планска документација могла ускладити према стању природног и културног насљеђа на терену.

Када су у питању археолошка налазишта, овим Планом се даје приједлог археолошких локалитета који заврјеђују заштиту:

а) праисторија

- **Чараково, Чараково**, праисторијска некропола равних гробова
- **Кнежевићи, Горња Гомјеница**, праисторијски тумулус

б) антички период

- **Приједор, Приједор**, случајни римски налаз
- **Окрутови, Ризвановићи**, римско насеље

в) средњи вијек:

- **Чараково, Чараково**, праисторијска некропола равних гробова
- **Кнежевићи, Горња Гомјеница**, праисторијски тумулус
- **Балтине баре, Гомјеница**, средњовјековна некропола
- **Окрути, Гомјеница, Балтине Баре**, средњовјековни коњанички гробови

г) праисторија, антички период и средњи вијек:

- **Црквина, Чиркин поље**, римска зграда, средњовјековна црква на темељима римске зграде у којој су укопани гробови са прилозима керамике 12 и 13. вијека
- **Црквина, Тукови**, остаци римског насеља и средњовјековне цркве
- **Црквина, Приједор**, римска зграда, средњовјековна црква и гробови

У случају било каквог утврђивања постојања културног слоја или археолошких локалитета, неопходно је да се зауставе сви радови до доласка стручне екипе Републичког завода за заштиту културно историјског и природног насљеђа;

ПЛАНСКЕ МЈЕРЕ У ЗАШТИТИ ГРАДИТЕЉСКОГ НАСЉЕЂА

Елаборатом „Валоризација културно-историјског и природног насљеђа“ потребно је егзактно дефинисати границе обухвата културно-историјских градитељских зона, извршити детаљно рекогносцирање и одредити посебне мјере и активности у изградњи непосредне и шире околине културних добара, које би могле да угрозе естетске вриједности културних добара, али и њихов физички интегритет.

У циљу очувања изгледа и аутентичности објеката и амбијенталних цјелина културно-историјског насљеђа, спроведбеним документима просторног уређења прецизно ће се дати смјернице и одредбе за спровођење мјера заштите и очувања културно-историјског насљеђа, као и смјернице за пројектовање и интерполацију нових објеката у заштићеним зонама, који својим волуменима, габаритима, архитектуром и обликовањем не смију угрозити и девалвирати постојећу изграђену структуру, дефинисану и заштићену као културно-историјско насљеђе.

Урбанистичким планом даје се приједлог објеката који заврјеђују заштиту, градитељског насљеђа до сада евидентираног од стране Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа и Музеја Козаре, а односи се на културна добра наведена у поглављу *Б.4.а. Културно-историјско насљеђе*.

За доградњу, реконструкцију и ревитализацију објеката који својим архитектонско-обликовним карактеристикама, конструкцијом, фасадно декоративним елементима и сл. свједоче о стилском периоду у ком су настали, треба затражити детаљне смјернице о начињу очувања и накнадним радовима од стране Републичког завода за заштиту културно историјског и природног насљеђа, да би се очувао њихов изглед и њихова аутентичност.

Ћ.1.3. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Ћ.1.3.1. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ КВАЛИТЕТА ВОДА

Присутни проблеми у области управљања водним ресурсима и заштити квалитета вода на подручју Града Приједор и последице које могу настати као неопходност намећу обавезу планског и организованог приступа рјешавању ових проблема кроз спровођење следећих мјера:

- Обезбјеђење приоритетног пречишћавања властитих отпадних вода од стране постојећих индустријских капацитета на урбаном подручју Приједора,
- Изградња уређаја за заједнички третман градских и индустријских отпадних вода урбаног подручја Приједора.
- Изградња и стављање у функцију канализационог система насеља Тукови ради заштите квалитета воде за пиће у изворишту „Матарушко поље“.
- Изградња сепаратног канализационог система за одводњу атмосферских и градских отпадних вода ужег урбаног подручја Приједора.
- Извршити реконструкцију комплетног канализационог система у граду Приједору како би се омогућило ефикасно пречишћавање комуналних отпадних вода прије испуштања у реципијент,
- Успоставити потпун систем санитарне заштите у заштитним зонама изоришта „Матарушко поље“ и „Приједорчанка“ ради заштите квалитета воде за пиће.
- Спровођење комплетних мјера заштите водотока како би се задовољили прописани критеријуми квалитета водотока на подручју Града Приједор,

- Обезбједити довољну количину квалитетне воде за пиће, за потребе становништва, проширење водоводне мреже извршити извршити кроз доградњу и проширење секундарне дистрибутивне мреже.
- Спровести мјере заштите угрожених подручја од поплава узрокованих излијевањем ријеке Сане и других водотока како би се спријечило угрожавање квалитета вода у извориштима и друге штете изазване поплавама,
- Обезбједити редован мониторинг квалитета површинских и подземних вода и спровођење континуираних хидрогеолошких испитивања свих изворишта у циљу успостављања катастра изворишта и водотока и спровођење мјера заштите.

Мјере за заштиту квалитета питке воде односно обезбјеђење санитарно хигијенског режима у заштитним зонама изворишта морају се одвијати у више праваца а прије свега:

- Нормативног регулисања ове проблематике кроз доношење квалитетних одлука о зонама санитарне заштите и санационих програма постојећих загађивача у зонама санитарне заштите,
- Урбанистичко-просторне мјере које подразумевају: доношење регулационог плана насеља Тукови и поштовање утврђеног режима просторних активности – забране градње у заштитним зонама,
- Строго поштовање мјера комуналне хигијене предвиђених постојећим одлукама а које се односе на: забрану одлагања смећа у заштитним зонама, забрану кориштење хемијских средстава у пољопривреди, забрану држања стоке, забрану експлоатације шљунка, обезбјеђење изградње прописаних септичких јама до изградње планиране канализације за ово подручје.

Ћ.1.3.2. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ У ОБЛАСТИ ЗБРИЊАВАЊА ОТПАДА

У циљу обезбјеђења предуслова за квалитетно збрињавање чврстог отпада и предупређења негативног утицаја на животну средину, у области управљања чврстим отпадом неопходно је следеће :

- Реализовати 3. фазу пројекта изградње и кориштења градске депоније "Курево", како би се додатним активностима створили услови за кориштење ове депоније као регионалне, уз примјену потпуног санитарно-хигијенског режима депоновања на овом локалитету.
- Предузети мјере да подручје Града Приједор буде у потпуности покривени редовним одвозом чврстог отпада.
- Извршити модернизацију и опремање КП "Комуналне услуге" за потпуно и благовремено прикупљање, транспорт и диспозицију чврстог отпада.
- Створити услове, кроз набавку одговарајуће опреме, за селективно прикупљање отпада на мјесту настанка и кориштења секундарних сировина.
- Извршити санацију дивљих депонија на подручју Града Приједора.
- Извршити оспособљавање и ставити у функцију уређај за инсенерацију – спаљивање медицинског отпада у Општој болници Приједор
- Кроз адекватан рад инспекцијских и других надлежних органа, спријечити неконтролисано одлагање чврстог отпада на подручју Града Приједора.
- Кроз различите видове вршити едукацију становништва о штетним последицама неконтролисано одлагања отпадних материја (школски програм, предавања, информативни медији и сл.).
- Кроз израду одговарајуће просторно-планске документације (урбанистички, просторни и регулациони планови), адекватно третирати проблематику диспозиције и збрињавања чврстог отпада.

Ћ.1.з.3. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА ОД ЗАГАЂИВАЊА

Заштиту ваздуха од загађивања на подручју Града Приједора потребно је реализовати кроз провођење превентивних и санационих мјера с циљем обезбјеђења задовољавајућег квалитет ваздуха. На том плану неопходно је предузети следеће мјере:

- Обезбиједити квалитетан мониторинг у области заштите ваздуха од загађивања, односно праћење емисије и имисије, на бази чега ће се проводити превентивне и друге мјере заштите ваздуха од загађивања.
- Урадити катастар загађивача ваздуха на подручју Града Приједора.
- У што краћем временском периоду све стамбене и пословне објекте у ужем урбаном подручју прикључити на градску топловодну мрежу, како би се смањила емисија из појединачних ложишта.
- Изградњом обилазница у Приједору, магистралне путне правце измјестити ван ужег урбаног језгра и на тај начин смањити емисију од саобраћаја.
- Кроз планске и развојне документе Града и њихово провођење валоризовати и заштитити постојеће зелене и парковске површине, те стварати услове за разој нових површина заштитног и парковског зеленила.
- Од стране појединачних загађивача ваздуха предузети мјере заштите ваздуха од загађивања а кроз модификацију технолошког поступка и друге потребне мјере смањити емисију на дозвољени ниво.
- Обезбједити благовременог доношења потребних одлука и програма локалне заједнице, као и адекватне контроле, ради квалитетног провођења мјера заштите ваздуха од загађивања.

Ћ.1.з.4. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Спровођење мјера заштите земљишта, као изузетно важног природног ресурса, потребно је усмјерити на:

- Обезбјеђење адекватног надзора и контроле хемијских средстава, која се користе у заштити пољопривредних производа, те њихову примјену према упутствима стручних лица.
- Обезбјеђење мониторинга квалитета земљишта, кроз редовну контролу параметара који су индикатори загађења земљишта
- Обезбјеђење рационалног кориштења расположивог земљишта и очување пољопривредног земљишта, само за пољопривредне сврхе, тј. за производњу хране.
- Донијети нормативне и програмске документе ради сузбијања амброзије – коровске биљке која је узрочник емисије алергена који значајно угрожава здравље становништва
- Санирање дивљих депонија на подручју Града Приједор.
- Санирање деградираних површина, угрожаваних експлоатацијом минералних сировина (глине, шљунка, камена).
- Теренско идентификовање земљишта која се не користе и доношење програма његовог уређивања и рекултивисања.
- Примјену савремених агротехничких мјера свугдје, гдје је то могуће, проширивањем пољопривредних површина, повећати интензитет њиховог кориштења.
- Узгој појединих култура вршити на основу карте употребне вриједности пољопривредног земљишта.
- Примјеном поступка третмана комуналних и индустријских отпадних вода, од стране појединих субјеката-загађивача, смањити ниво загађења земљишта.

Ћ.1.з.1.5. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА СТАНОВНИШТВА

На плану заштите здравља становништа на подручју Града Приједора неопходно је предузети следеће мјере:

- Обезбиједити потпуну санитарно хигијенску исправност воде за пиће кроз примјену прописаних и планираних мјера санитарне заштите у зонама санитарне заштите изворишта "Матарушко поље" у Туковима и изворишта "Приједорчанка".
- Завршити изградњу канализационе мреже у насељу Тукови, због честих поплава и велике опасности за бактериолошку контаминацију воде градског водовода,
- Обезбиједити редовну и законом прописану контролу санитарне исправности воде за пиће на подручју Града Приједора.
- Извршити реконструкцију постојеће секундарне водоводне мреже на градском подручју због присутних проблема старе и дотрајале водоводне мреже.
- Обезбиједити прећишћавање отпадних вода канализационе мреже урбаног подручја Приједора, прије испуштања у ријеку Сану,
- Извршити санирање дивљих депоније чврстог отпада на подручју Града.
- Оспособљавањем и стављањем у функцију уређаја за спаљивање у Општој болници у Приједору ријешити питање збрињавање медицинског отпада на подручју Града Приједора.
- Пратити емисију и имисију загађивања ваздуха, те примјеном програма заштите ваздуха смањити ниво загађења ваздуха у урбаном подручју Приједора.
- Успоставити заштитне зоне ријеке Сане и других водотока ради потпуне заштите ових водотока циљу спрјечавања ширења заразних болести при рекреативном купању у ријеци Сани,
- Вршити редовну контролу бактериолошке исправности воде ријеке Сане у љетњим мјесецима,
- Плански и систематски вршити мјере превентивне здравствене заштите и мјера јавне хигијене: дезинфекције, дезинсекције и дератизације.
- Изградити потпуну регулацију ријеке Сане, у циљу спрјечавања поплава а прије сега спријечити плављење у заштитним зонама изворишта воде за пиће.

Ћ.1.з.6. ОРГАНИЗАЦИОНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

На плану унапређења организације и функционисања заштите животне средине на подручју Града Приједора потребно је:

- Формирати фонд за заштиту животне средине у локалној заједници и омогућити рјешавање најприоритетнијих питања и проблема заштите животне средине.
- Формирати сектора за животну средину као координационог тијела у оквиру органа локалне самоуправе.
- Унаприједити квалитет планирања у области заштите животне средине на нивоу локалне заједнице кроз новелирање и реализацију локалног еколошког акционог плана те кроз доношење реалних и проводивих планова и програма санације стања животне средине сваког појединачног загађивача.
- Донијети стратешке и оперативне планове и програме заштите животне средине и омогућити рјешавање приоритетних питања и проблема заштите животне средине на подручју Града Приједора.
- Кроз планове и програме омогућити укључивање већег броја субјеката у реализацију активности и финансирање заштите животне средине.

- Кроз реализацију донесених програма, наставних планова, путем медија те већим ангажовањем стручно-научних и невладиних организација континуирано радити на подизању нивоа еколошке културе грађана Града Приједора.

Ђ.1.и. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЉУДИ И ДОБАРА ЗА СЛУЧАЈ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, РАТНИХ КАТАСТРОФА И ТЕХНОЛОШКИХ АКЦИДЕНАТА

Ђ.1.и.1. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОПЛАВА

У циљу квалитетне заштите од поплава, приоритетно треба предузети следеће мјере:

- приступити изградњи недостајућих водозаштитних објеката на ријеци Сани, Гомјеници и другим водотоцима и то заједничким напорима локалне заједнице и надлежних Републичких органа.
- предузети активности на редовном одржавању постојећих водозаштитних објеката, чишћењу и продубљивању ријечних корита, у циљу повећања њихове пропусне моћи.
- Извршити набавку неопходних материјално-техничка средства и опреме, за рад Специјализованих јединица цивилне заштите и других субјеката који се укључују у заштиту и спашавање спашавање на води и под водом.
- забранити изградњу објеката у природним депресијама и плавним зонама у којима се акумулирају вишкови плавних вода које не може прихватити водоток.
- извршити регулацију водотока ријеке Сане, Гомјенице, Милошевице и Пухарске у зонама у којима није извршена њихова регулација.

Ђ.1.и.2. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Да би се присутни проблеми у области заштите од пожара могли рјешавати неопходно је интензивније проводити мјере заштите од пожара а прије свега:

- обезбеђење потребних количина воде и других средстава за гашење пожара, посебну пажњу посветити изградњи и одржавању хидрантске мреже,
- кроз подизање нивоа опремљености и обучености Територијалне ватрогасне јединице Приједор и добровољних ватрогасних јединица, побољшати ефикасност заштите од пожара,
- обезбиједити техничку исправност уређаја и процеса и примјену превентивних мјера заштите од пожара.,
- предузети све потребне мјере на спречавању појаве ватре на отвореном простору (паљење корова и сл),
- у стамбеним и другим објектима обезбиједити апарате за гашење пожара и уређаја, инсталација и конструкција објеката у циљу спречавања или свођења на најмању могућу меру избијања и ширења пожара,
- донијети одговарајуће планове заштите од пожара и прецизирати начине спашавања људи и материјалних добара,
- обезбиједити одговарајућу сигнализацију и аутоматизацију у противпожарној заштити,
- обезбиједити ефикасан надзор и контролу у области заштите од пожара,
- обезбиједити квалитетно одржавање и редовна контрола исправности уређаја и инсталација,
- организовати осматрачке службе и обезбедити опрему и средства за гашење шумских пожара.

Ђ.1.и.3. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД РУШЕЊА

- У сарадњи са квалификованим институцијама, утврдити сеизмичку микрорејонизацију подручја града Приједора, са могућим интензитетима земљотреса,
- Код изградње објеката досљедно примјењивати грађевинско-техничке нормативе и мјере заштите од рушења у складу са важећим прописима.
- Предузимати активности на обезбеђењу материјалних и кадровских потенцијала за спашавање људи из рушевина и ефикасно отклањање последица земљотреса.
- Оспособити и опремити јединицу за спашавање из рушевина за подручје града Приједора
- Предузети мјере на лану обуке становништва за примјену мјера заштите и спашавања у случају земљотреса

Ђ.1.и.4. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ У СЛУЧАЈУ АКЦИДЕНТНИХ СИТУАСИЈА

Мјере заштите од техничко технолошких акцидентна неопходно је усмјерити на:

- адекватну примјену превентивних мјера заштите у складу са важећим прописима,
- од стране свих субјеката са потенцијално могућим појавама техничко технолошких акцидентна, донијети одговарајуће планове заштите,
- предузети техничко технолошке мјере у свим постројењима и складиштима ради обезбјеђења услова и мјера за повећање степена безбједности,
- обезбједити потпуну примјену технолошке дисциплине, техничких мјера и мјера заштите на раду.
- извршити набавку средстава у опреме неопходне та спровођење мјера заштите у случају техничко технолошких акцидентна

Ђ.1.и.5. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Да би се спријечиле појаве екстремно високих концентрација загађења потребно је прије свега обезбиједити:

- Континуирани мониторинг стања животне средине кроз праћење емисије и имисије загађујућих компоненти.
- Од стране производних и енергетских капацитета неопходно је спроводити одговарајуће техничко- технолошке мјере и мјере технолошке дисциплине
- Успоставити добра координација активности надлежних субјеката у локалној заједници са стручно-специјализованим установама.
- На оперативним активностима на провођењу хитних мјера ангажовати специјализоване јединице за заштиту и спашавање, јавна предузећа, установе и становништво.
- обезбиједити благовремено утврђивање критичног нивоа загађености и одређивање зоне критичне загађености на основу чега се на приједлог стручно-специјализоване установе предузимају одговарајуће мјере заштите и спашавања становништва и мере које ће у најкраћем могућем временском периоду довести до смањења концентрације загађујуће компоненте.

Ћ.1.и.6. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ГРАДА И СНИЈЕГА

На плану ефикаснијег успостављања заштите од града на подручју града Приједора неопходно је:

- Инсталирати још минимално 5 лансирних станица ради потпуније покривености града Приједора системом противградне заштите,
- Остварити бољу сарадњу са сусједним општинама ради успостављања јединственог система заштите од града,
- Квалитетно регулисати питања финансирања система заштите од града.
- Предузети мјера на плану техничког и организационог унапређења функционисања система заштите од града

Ћ.1.и.7. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД МИНА И НУС-А

На плану ефикасне заштите од мина и неексплодираних средстава на подручју Приједора неопходно је:

- предузети додатне мјере на успостављању боље сарадње становништва и надлежних институција на враћању и уништавању неексплодираних средстава,
- проводити програме едукације становништва поготово дјеце на упознавању на опасности од мина,
- предузети мјере на бољем опремању материјално техничким средствима надлежних институција у области заштите од мина
- остварити бољу сарадњу са надлежним републичким институцијама ради ефикасније обуке екипа за уништавање мина и организације уништавања НУС.

Ћ.1.и.8. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЋЕЊА

Мјере заштите од радиоактивности на подручју Града Приједор морају бити континуиране у добро организоване а огледају се у сљедећим активностима:

- обезбиједити редовна мјерења и контролу у радиоактивности у установама које користе радиоактивне материјале, као и контролу производа.
- изнаћи могућности за уклањање радиоактивних громобрана са подручја Приједора и њихове замјене са новим громобранима,
- утицати на доношење одговарајућих законских норматива из ове области који ће трајно ријешити питања складиштења радиоактивног материјала.

Ћ.1.и.9. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕПИДЕМИЈА И ЕПИЗОТИЈА

Да би се спријечиле појаве епидемија на подручју града Приједора потребно је предузети сљедеће мјере:

- обезбиједити потпуну санитарно хигијенску исправност воде за пиће, главног водоводног система ко и локалних водоводних мрежа,
- вршити редовну микробиолошку и хемијску контролу воде за пиће као контролу хигијенске исправности прехранбених артикала,
- предузети мјере превентивне здравствене заштите од стране здравствених установа-
- обезбиједити адекватне услове за збрињавање уинулих животиња и анималног отпада на подручју града Приједора

Ћ.1.и.10. ОРГАНИЗАЦИОНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Унапређење организације цивилне заштите на нивоу локалне заједнице могуће је извршити кроз:

- виши ниво професионализације структура цивилне заштите те кроз бољу попуњеност јединица и штабова цивилне заштите,
- укључивање већег броја субјеката у спровођење мера цивилне заштите те кроз усклађено планирање између органа цивилне заштите и других субјеката планирања и бољу сарадњу са стручно - научним организацијама
- извршити набавку савремених средстава и опреме за јединице цивилне заштите и друге субјекте у систему заштите и спашавања
- обезбиједити, квалитетнију обуку становништва и јединица цивилне заштите
- организовати центар за обуку кадрова у цивилној заштити, те повећати обим вежбовних активности јединица и штабова цивилне заштите
- обезбиједити бољу координацију активности субјеката укључених у извршавање оперативних задатака цивилне заштите.

Ћ.1.ј. РЈЕШЕЊА САОБРАЋАЈНЕ, ВОДНЕ, ЕНЕРГЕТСКЕ, КОМУНАЛНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Ћ.1.ј.1. САОБРАЋАЈ

У зависности од функционалног значаја и улоге у систему, путна мрежа се дијели на аутопут, магистрални путни правац, регионални путни правац, градске магистрале - примарне градске саобраћајнице и локалне саобраћајнице. У саобраћајнице нижег ранга спадају сабирне, приступне и стамбене.

Основни задатак изградње обилазница јесте дислоцирање транзитног саобраћаја из централне зоне града. Предложене трасе обилазница дијелом пролазе кроз густо насељене дијелове града али је њихова улога преузимање транзитног саобраћаја, односно дислокација транзитног саобраћаја из централне зоне града, при чему би постојећи магистрални пут у зони урбаног подручја постао градска магистрала.

ПП општине Приједор третирао је измјештање магистралних путева из централне зоне града.

Постојећи магистрални пут М15 Козарска Дубица - Приједор - Сански Мост пролази кроз изграђена насеља линеарног типа, тако да се уз магистрални пут налазе све важне функције насеља (школе, пошта, суд, вјерске установе, трговине, стамбени и др. објекти). Није уобичајено као ни безбједно задржавање магистралног пута кроз централну зону насеља.

Мрежа саобраћајница приказана је ситуационо на графичком прилогу План саобраћаја и нивелације.

Одабрани просторни модел примарне путне мреже представља модифицирани модел прилагођен топографским особеностима и историјском наслеђу.

Сва чворна мјеста примарне путне мреже предвидјети у складу са захтјевима за функционално и безбједно одвијање саобраћаја, што подразумијева израду укључних и искључних трака, обезбјеђење потребних троуглова прегледности, хоризонталну и вертикалну саобраћајну сигнализацију у складу са Законом о јавним путевима (Сл. Гл. РС број 16/10), Законом о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске (Сл. Гл. РС број 63/11), затим јавну расвјету са аспекта одвијања саобраћаја (гдје се морају постојећи захтјеви ускладити са конкретним интензитетима саобраћаја). Предлаже се пројектовање и реализација кружних раскрсница.

Просторним планом Републике Српске на територији општине Приједор планирано је да ријека Сана буде пловна од Приједора до Новог Града гдје је предвиђено пристаниште.

Пјешачки саобраћај у усвојеном концепту саобраћајница одвојен је од колског, а ширина пјешачких површина је промјенљива у зависности од изграђености и расположивог слободног профила као и од потреба на конкретним локацијама.

Бициклички саобраћај на градским саобраћајницама није физички раздвојен од моторног саобраћаја, већ је због недовољне ширине попречних профила на примарној путној мрежи задржан на коловозној површини. С обзиром на чињеницу да је коришћење бицикла здравије за људе као и за животну средину, неопходно је кроз планску документацију нижег реда предвидјети засебне бицикличке стазе. Да би се скренула пажња грађанства и повећао ниво свјести о алтернативним и еколошким видовима превоза и кретања, неопходно је планирати као и створити услове, реалне и безбједне за њихову примјену. Алтернативне видове саобраћаја користити што више (јавни превоз, возила на шинама) и еколошке видове саобраћаја (пјешачење или употреба бицикала). Треба тежити одрживом планирању градова у циљу обезбјеђивања већег квалитета живота, те смањења издувних гасова и буке тј. "планирање по мјери човјека".

Мирујући колски саобраћај рјешавати паркирањем у склопу саобраћајница секундарне мреже и на издвојеним површинама за паркирање (ванулично паркирање) и у гаражама, са посебним акцентом на централну зону.

За нова стамбена насеља је најрационалније капацитет паркинг гараже рачунати у склопу стамбеног насеља што зависи од урбанистичке концепције, просторног модела локалне мреже, природних услова терена и расположивих инвестиција.

У ужем урбаном подручју, гдје просторне могућности дозвољавају, мирујући саобраћај треба рјешавати подземним гаражама, с обзиром да је земљиште скупо и треба га користити што рационалније у свим етажама ради што боље искоришћености.

У планирању и стварању пројектног програма за паркинг гараже, потребно је да једновремено буду сагледани експлоатациони, конструктивни, инвестициони и др. критеријуми (минимални капацитет, број улаза и излаза, најудаљеније паркинг мјесто, дужина пјешачког пута до самосталних комуникација, оптимална диспозиција паркинг мјеста и др.).

Наплатом јавних паркинг простора контролисати локална кретања и долазак путничких возила у централну зону града.

У зони индивидуалног становања паркирање се врши у оквиру парцела за индивидуално становање са стандардом од 1 ПМ/стану, а који такођер треба испоштовати и у зонама колективног становања на издвојеним вануличним паркинзима.

За једно паркинг мјесто потребно је обезбиједити површину од 25 m², а за гаражно мјесто 35 m².

Просторни размјештај паркираних површина уз јавне и пословне садржаје одређује се на бази стандардом прописаним потребних вриједности, зависно од намјене и врсте садржаја.

Паркирање у радним зонама са изразитом концентрацијом радних мјеста рјешава се тако, да свака организација обезбиједи потребан број паркинг мјеста за своје раднике, ван јавних површина.

Паркирање теретних возила треба ријешити изградњом одговарајућих површина у индустријској зони.

При изради концепта система путне мреже у урбанистичком плану у односу на планове нижег реда, усвојен је принцип да урбанистички план дјелује развојно и усмјеравајуће, тј. омогућује максималну

креативност при изради секундарне путне мреже у плановима нижег реда, а да се при томе не наруше основни принципи и концепција система путне мреже у насељима.

Попречни профили саобраћајница се могу кориговати, у плановима нижег ранга, тако да би се избјегло рушење постојећих објеката.

Ћ.1.ј.2. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

У цијелом простору обухвата урбанистичког плана је планирана хидротехничка инфраструктура за задовољавање потреба корисника простора.

Снабдијевање водом: Да би се обезбиједило квалитетно снабдијевање водом из водоводног система Приједора, потребно је извршити реконструкцију водоводне мреже, подјелу система у двије висинске зоне, изградња кружног прстена око града, изградња резервоара за прву висинску зону, као и проширење резервоарског простора у резервоару Пашинац, те замјена цјевовода који не одговарају величином пречника.

Одвођење и третман отпадних вода: Отпадне воде је потребно постојећим и планираним канализационим колекторима довести до централног постројења за пречишћавање (третман) отпадних вода. Садашњи мјешовити колектори би се требало на погодним мјестима растеретити од сувишних оборинских вода. Планира се пречишћавање градских отпадних вода са урбаног подручја Приједора на централном постројењу.

Потребно је резервисати (и сачувати простор за изградњу централног градског постројења за пречишћавање отпадних вода као и коридоре главних канализационих колектора.

Одвођење и третман површинских вода: Канализацију оборинске воде је потребно водити посебним каналима и упуштати у природне реципијенте. На дијеловима терена гдје су изражена већа загађења (паркинзи за теретна возила, платои бензинских пумпи, саобраћајнице са великим интензитетом саобраћаја, сервиси, аутопраонице и сл.) сакупљене воде од падавина ће бити потребно претходно "третирати" на одговарајућим сепараторима уља и слично прије прикључивања на главне одводне колекторе односно прије коначног упуштања у реципијенте.

Заштита од штетног дјеловања вода: Потребно је саградити одговарајуће системе насипа, ободних канала и пумпних станица како би се град заштитио од штетног дејства великих вода водотока, као и заштита од брдских вода.

Регулисање водотока: Водотоке на подручју насеља регулисати по принципу урбане регулације, стварајући пријатне променадне стазе дуж обала. Ни правно, ни урбанистички није допуштена пракса да се приватни посједи спуштају све до саме ријеке, онемогућавајући основну функцију града – да људи слободно комуницирају дуж обала.

Коришћење вода за остале потребе: Коришћење воде за потребе рекреације и туризма (на водотоцима Сане и Гомионице) може да буде велики развојни потенцијал, поготово на подручјима гдје је очуван добар квалитет вода. Рекреација обухвата све активности на води и обалама које служе одмору и рекреацији: купање, пливање, риболов, веслање, једрење, клизање на леду и краће боравке поред воде попут логоровања, те друге облике краткотрајног доласка и боравка током викенда, празника и сл.

Поред коришћења вода за рекреацију на водотоцима, потребно је повећати коришћење воде за рекреацију и спорт у базенима и рекреационим центрима (изградња отворених и затворених базена, "aqua" паркова, "wellness" центара и сл).

Уређење обала водотока за потребе туризма, подразумијева: уређење намјенских приступа ријечи, уређење обала са естетским критеријима, уређења простора да се људи могу да смјесте и крећу дуж обалне линије (свакодневна рекреација), хортикултурно уређење и сл.

Закључна разматрања за област хидротехника: За простор урбаног подручја Приједора, везано за област хидротехнике, као приоритет се намеће даље побољшање у квалитету снабдијевања водом и обезбјеђење довољних количина санитарно исправне воде за пиће (заштиту од пожара и остале потребе) за сва насеља на територији Града Приједора.

Изградња канализационе мреже и одговарајућих постројења за пречишћавање отпадних вода, требало је да се реализује паралелно са изградњом водоводне мреже, односно са изградњом насеља (што у већини случајева није реализовано). Стога се намеће потреба посветити далеко више пажње рјешавању ове проблематике.

Коришћење вода за остале потребе (рекреација, риболов, рафтинг, туризам, наводњавање земљишта и сл) се такође, намеће као важна чињеница у cjелокупном развоју простора града.

Заштита квалитета вода водотока на подручју Града Приједора ће се моћи правилно спроводити само ако се рационално користе и третирају отпадне воде насеља и индустрије и ако се отпад одлаже на санитарну депонију.

Ћ.1.Ј.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ПЛАНИРАНА ИЗГРАДЊА ТРАФО-СТАНИЦА И ДАЛЕКОВОДА У ГРАДУ ПРИЈЕДОР

Електропренос БиХ, оперативно подручје Бањалука, планира у планском периоду 2008-2018 год. проширења и изградњу, као и резервацију локација трафо-станица и коридора далековода сљедећих ЕЕ објеката:

1. Резервација коридора - трасе ДВ 400 kV Бањалука 6 – Приједор 2 и ДВ 400 kV Приједор – Бихаћ.
2. Резервација простора за проширење ТС Приједор 2 непосредно до постојеће ТС иза 220 kV постројења са 400 kV постројењем на локацији Гомјеница – Ђела (2 трансформатора 400/220 kV – 300 MVA, два трафо-поља 400/220 kV, три ДВ поља 400 kV и мјерно поље 400 kV спојно поље 400 kV и мјерно поље 400 kV).
За изградњу нове ТС 400/220 kV 300 MVA потребно је резервисати простор од 15000 m², уз постојећу ТС 220/110 kV Приједор.

На основу изложеног потребно је у кругу постојеће ТС 220/110 kV Приједор 2 опремити 110 kV трафо-поље и уградити трансформатор 110/ kV на који би се прикључило постојеће 20 kV постројење и омогућило напајање западног дијела Града Приједор, чиме би се скратили 20 kV далеководи и смањили губици у 20 kV водовима.

110 kV објекти

1. ТС 220/110 kV / kV Приједор 2 - проширење ТС за два трансформатора 110/20 kV 2x20 MVA.
2. ТС 110/20 kV / kV Приједор 3 - проширење ТС за један трансформатор 110/20 kV снаге 2x20 MVA.

3. ТС 110/20 kV, 2x20 MVA Приједор 4 (Пухарска) неопходно је задржати локацију за изградњу у неком наредном периоду. ТС ће се напајати са ДВ 110 kV Приједор 3 – Козарска Дубица (резервисати плац од 5000 m²).

4. Реконструкција ТС 110/20 kV, 20MVA, Приједор 3 - уградња још једног трансформатора 110/20 kV снаге 20 MVA.

Средњенапонска мрежа и ТС

Посматрајући напојну градску и ванградску мрежу, а на основу показатеља електроенергетских губитака у мрежи, може се закључити да су нека подручја недовољно покривена са напојним дистрибутивним трафо-станицама. Трафо-станице су у неким подручјима тако распоређене да су нисконапонске мреже дуге. Напојни 20 kV водови су такође дуги и малих пресека. Мали број дистрибутивних ТС, дуги 20 kV водови, велика дужина НН водова и мали пресеци имају за посљедицу велике укупне губитке (технички+економски) који се крећу и до 23% (технички+економски губици).

Да би се побољшао квалитет, смањили губици и повећала сигурност у испоруци електричне енергије, потребно је приближити напојне тачке потрошачима, а по граду и ван града потребно је полагати нове ВН каблове и изградити нове далеководе и нове дистрибутивне ТС.

У посљедње вријеме је значајан број ових недостатака отклоњен, односно извршена је интерполација трафостаница, а реконструкцијом је смањена просјечна дужина и повећан пресјек НН излаза.

На дијеловима обухвата, гдје је планирано ширење града и за наведене радне зоне, планира се изградња нових електроенергетских средњенапонских водова, каблова и далековода, те дистрибутивних ТС, преко којих ће се обезбиједити довољне количине ел. енергије за постојеће и за планиране капацитете.

У циљу скраћивања 20 kV далековода на јужном дијелу општине, потребно је свести постојеће далеководе који излазе из ТС 110/20 kV Приједор 1, изградити нове 20 kV далеководе који ће се прикључити на 20 kV постројења напојне ТС 110/20 kV Приједор 2.

Потребно је на приградским дијеловима града изградити нове МБТС и замјенити постојеће СТС, те замјенити постојеће 20 kV далеководе са 20 kV кабловима, који ће се укључити у градску затворену 20 kV мрежу.

За дијелове града, гдје су урађени РП и планиране нове трафо-станице, потребно је исте изградити за напајање нових ТС, положити нове 20 kV каблове и исте свести на напојне ТС 110/20 kV.

На ванградском подручју, гдје су далеководи изграђени са дрвеним стубовима, потребно је дрвене стубове замјенити са АБ стубовима. У циљу напајања нових ТС потребно је изградити нове 20 kV далеководе који ће се свести на најближе напојне ТС 110/20 kV.

У циљу побољшања испоруке ел. енергије потрошачима потребно је све постојеће БТС-Р 20/04 kV замјенити са новим слободностојећим трафо-станицама, типа МБТС 20/04 kV.

Све стубне трафо-станице, које су преоптерећене, потребно је замијенити новим трафо-станицама већег капацитета.

НН мрежа

С обзиром да одређен број мрежа има велику просјечну дужину НН излаза, да НН водови пресеком не задовољавају повећана оптерећења и да су на дрвеним стубовима, потребно је исте

реконструисати, нисконапонске Al/Ѕе водове замјенити самоносивим кабловима већих пресека и смањити просјечне дужине НН излаза. Дрвене стубове замјенити одговарајућим АБ (армиранобетонским) стубовима.

Код реконструкције НН мрежа потребно је НН мрежу радити на АБ стубовима уз услов да се АБ стубови уграђују у зони путева, а све у циљу накнадне израде расвјете путева.

У граду је потребно замјенити надземне НН мреже са подземним кабловским НН мрежама већег капацитета. Нове кабловске мреже градити према новим регулационим плановима који су урађени за градско подручје.

Улично свјетљење

Како је јавна расвјета у Приједору, те на дијеловима магистралног пута, изведена са разним типовима свјетиљки уз недовољну освјетљеност улица, овим планским документом планирана је типизација свјетиљки уз побољшање карактеристика освјетљености постојећих и планираних саобраћајница.

За освјетљење улица предвиђено је типизирање свјетиљки и расвјетних стубова, како за главне, тако и за споредне улице. Код прорачуна освјетљености улица потребно је извршити категоризацију истих и на основу категорије улице одредити јачину освјетљености улица у граду и ван града.

Напајање свјетиљки уличног освјетљења извести са подземним НН кабловима, који ће се полагати између асфалтних површина и регулационих линија, а у приградским улицама на АБ стубове положити напојне самоносиве каблове, у циљу напајања расвјете споредних улица.

Нове технологије

У циљу увођења нових технологија и аутоматизације, потребно је развити даљинско управљање у расклопницама и са новим линијским растављачима и реклозерима. Потребно је такође ријешити проблем даљинског читања мјерних мјеста.

Нови електроенергетски извори

Већи дио општине распоређен је по обронцима Козаре и по сјеверозападним дијеловима Мајдан планине, из којих извиру мањи и већи потоци. Осим тога, кроз централни дио општинског подручја протиче ријека Сана и Гомјеница, па је потребно извршити одређена испитивања о могућности изградње малих хидроелектрана. Такође је потребно извршити испитивања могућности коришћења вјетра у производњи ел. енергије на подручју општине Приједор – подручје Мраковице.

С обзиром да се соларна енергија све више користи за загријавање воде, предлаже се испитивање коришћења соларне енергије за загријавање воде у будућим пословним центрима.

ЕНЕРГЕТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

У временском хоризонту Плана, један од императива јесте постизање већег коришћења домаћих енергетских извора, прије свега, обновљивих енергетских извора, чије је коришћење у досадашњем периоду није било на задовољавајућем нивоу, нарочито биомасе (дрвни отпад и отпад из пољопривредне производње) и сунчеве енергије (занемарљива употреба).

С тим у вези, потребно је истражити могућности изградње мини хидроелектрана у горњим токовима Мљечанице, Старенице, Ламовичког потока, Грачанице, Голубаче, Јасеноваче, Тисоваче, Лушчице, што је све изван обухвата урбанистичког плана Приједора.

Само подручје Града Приједора има скроман хидроенергетски потенцијал и за планирање малих хидроелектрана потребна је претходна анализа и студија.

У погледу коришћења биомасе, потребно је покренути активности на изградњи постројења (привлачењем приватног капитала) за брикетирање и пелетирање дрвног отпада и то у насељима са највећом продукцијом овог отпада, а то је изван предметног обухвата (насеља у зони Козарца и Брезичана), као и добијање био-гаса, био-дизела и био-етанола на фармама.

Производња електричне енергије на био-масу се може разматрати са аспекта енергетске ефикасности, нарочито у системима топлана-електрана на нивоу локалне заједнице, јер је у односу на хидро и термоенергетски потенцијал Републике Српске, потенцијална производња електричне енергије из био-маса мала.

Временски хоризонт Плана код соларне енергије представља, такође, оквир не само за детаљна истраживања, већ и за конкретну примјену овог типа енергије, нарочито за потребе припреме топле воде.

Што се тиче енергије вјетра, потребно је извршити испитивања могућности коришћења вјетра на подручју Мраковице.

Израда студије енергетских потенцијала општине Приједор се намеће као један од највећих приоритета у овој области, што захтијева дубљу техноекономску анализу.

Ћ.1.ј.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

С обзиром да се претпоставља пораст становника и да је на предметном обухвату предвиђена изградња нових стамбених, пословно-стамбених и пословних објеката, као и изградња пратећих садржаја, то се изградња инфраструктуре из области телекомуникација намеће као неминовност.

Према планираним параметрима - подацима, потребно је одредити капацитете инфраструктуре и телекомуникационих уређаја, тј. на основу свега одредиће се и поједини елементи телекомуникационе инфраструктуре.

Преглед раста броја прикључака фиксне телефоније са очекиваном пентерацијом мобилне телефоније у планском периоду дат је у сљедећој табели.

Табела бр. 48: Преглед раста броја прикључака фиксне телефоније са очекиваном пентерацијом мобилне телефоније у планском периоду

Фиксна телефонија		2012. год.		2018. год.		2023. год.		2028. год.		2033. год.	
Мрежна група	Обухват	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.	Број становника	Број претплат.
052	УП Приједор	47243	15748	48679	16266	50159	16720	51684	17228	53390	17797
Мобилна телефонија			Број претплат . на 100 становн.		Број претплат . на 100 становн.		Број претплат . на 100 становн.		Број претплат . на 100 становн.		Број претплат . на 100 становн.
			70		80		85		90		95

Уважавајући раније наведено, на подручју обухвата предвиђа се:

- Изградња нових телефонских централа на ванградском подручју;
- Проширење капацитета телефонских централа;

- Извођење ТТ мреже на подручју општине у зависности од динамике изградње;
- Либерализовано тржиште прилагођавати новим условима тржишта инфо-комуникационих технологија;
- Развој кичме дигиталне инфраструктуре која ће подржати захтјеве за новим сервисима, оријентисаним на пренос података и других услуга,
- Креирање нових сервиса;
- Бржа понуда нових сервиса и сервиса додатних вриједности;
- Изградња нових приступних мрежа које подржавају нове широкопојасне сервисе;
- Осигурање принципа универзалног сервиса према постављеној регулативи;
- Даљи развој услуга мобилне телефоније
- Обезбједити мобилни приступ Интернету увођењем нових технологија обезбједити понуду нових сервиса;
- Развијати широко-појасну кабловску дистрибутивну мрежу за сервисе: видео, брзи Интернет и **IP/MPLS (Internet Protocol/Multiprotocol Label Switching)** мреже;
- У приступне мреже одмах поред бакарних уводити и оптичке каблове;
- Да се уреди и убрза приступ информацијама код претраживања и анализе података;
- Да се омогући приступ и коришћење информација које се односе на саобраћај, привреду и енергетику;
- Да се задовоље интереси за информацијама, како државних, управних, тако и других јавних служби.

Ћ.1.Ј.5. ТОПЛИФИКАЦИЈА

ТОПЛОТНИ БИЛАНС

Методологија прорачуна

Приликом дефинисања топлотног конзума, у овој фази рада, израчунава се потребна количина топлоте на бази једног квадратног метра бруто грађевинске површине објеката. Површине објеката се класификују према намјени појединих садржаја и на тај начин се усваја специфична топлота чија је бројна вредност дата на бази искуствених података. С обзиром да је у европским земљама присутна тенденција побољшања термичких карактеристика зграда, коефицијенти пролаза топлоте зидова и прозора се прописују на знатно ниже вредности него до сада (ЈУС У.Ј5.600), то се и код нас, све чешће, граде објекти термичких карактеристика знатно бољих од стандардом прописаних. Специфични топлотни губици, поред параметара самог објекта, зависе и од климатских услова мјеста у којем се објекат налази. С обзиром на наведено, за Приједор су дати процјењени специфични топлотни губици (просјечно за све објекте) у износу од 110 W/m².

Топлотни биланс објеката урбаног подручја

Топлотни биланс се састоји из топлотног биланса система гријања и топлотног биланса система за загријавање санитарне воде. Топлотни биланс система гријања, за објекте урбаног подручја процјењује се на 402,53 MW, а топлотни биланс система за загријавање санитарне воде зависи од броја корисника и константан је током читаве године, процјењује се на 13,32 MW. Укупан процијењени топлотни биланс је 415.85 MW.

Овако дефинисан топлотни биланс је проистекао из претпоставке да се сви потрошачи снабдевају топлотном енергијом за гријање из централног система, што обично није случај, и из досадашњег искуства познато је да се на градску топлотну мрежу прикључује просјечно око 50% приватних (индивидуалних) објеката. Имајући у виду то искуство, као и неравномјерну густину топлотног оптерећења по блоковим, у укупни топлотни биланс разматраног подручја смо урачунали 60%

топлотног капацитета свих објеката. Такође није реално очекивати да ће проценат корисника санитарне воде бити већи од 50%. Ради тога је кориговани укупни топлотни биланс:

$$Q_{UK}^K = 402,53 \cdot 0,6 + 13,32 \cdot 0,5 = 248,18 \text{ MW}$$

Густина (коригованог) укупног топлотног оптерећења, је 3,46 MW/km².

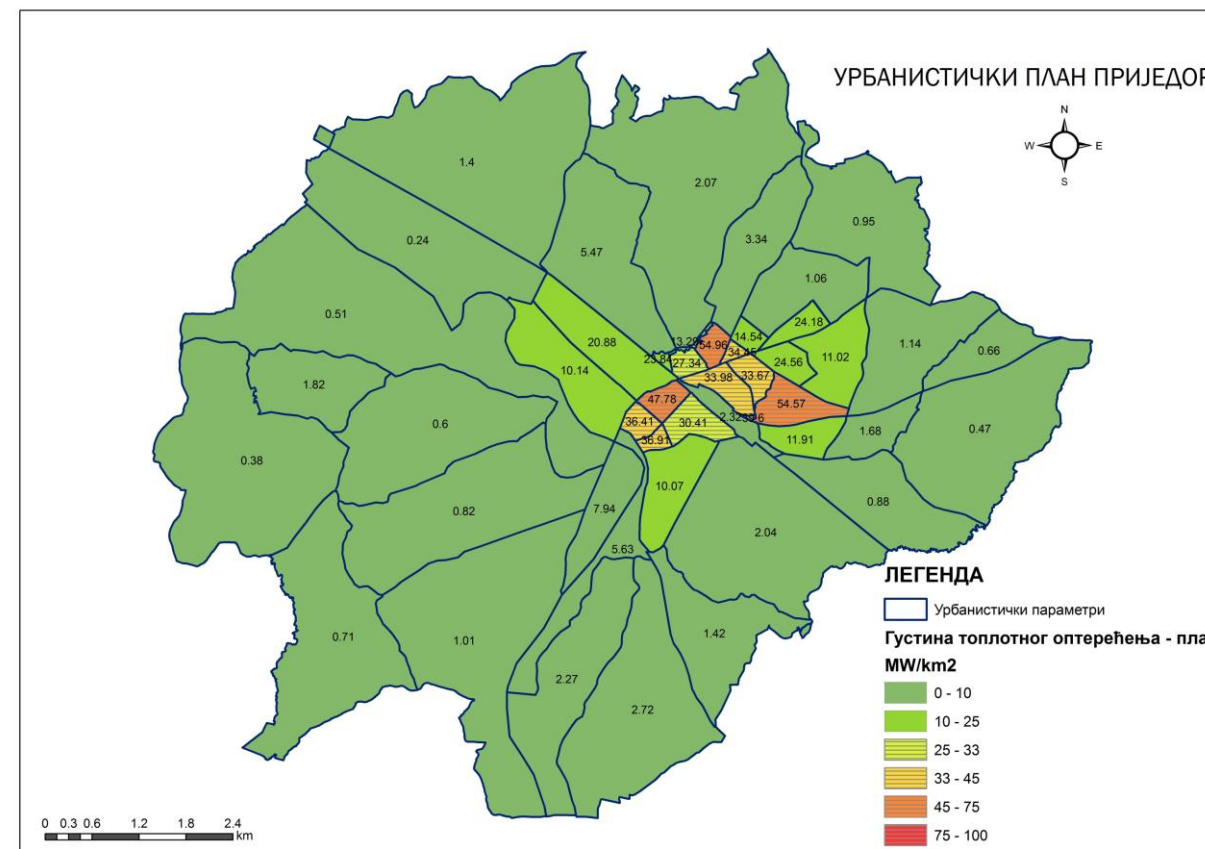
Густина топлотног оптерећења као критеријум за одређивање оправданости прикључења објеката на систем даљинског гријања

Битан критеријум при одређивању оправданости централизованог снабдевања топлотном енергијом је густина топлотног оптерећења. Густина топлотног оптерећења се дефинише као однос максималног топлотног оптерећења објеката изграђених на одређеном подручју (блоку) и површине тог подручја (блока).

Као просјечна густина топлотног оптерећења, када је оправдано прикључење на систем даљинског гријања, узима се вриједност 33-45 MW/km², док се као доња граница за прикључење на систем узима вриједност од 25 MW/km², с тим што постоји тенденција смањења ове вриједности.

Видљиво је да је густина коригованог укупног топлотног оптерећења цијелог обухвата 3,46 MW/km² што је испод прага оправданости прикључења на систем даљинског гријања, док су болкови у средишњем дијлу обухвата изнад те границе.

Слика бр.7: Густина коригованог укупног топлотног оптерећења цијелог обухвата

Напомена: Шрафирано је приказана зона у којој је, на основу густине топлотног оптерећења на крају планског периода, оправдано прикључење објеката на систем даљинског гријања.

Избор начина топлификације објеката

Густина топлотног конзума за цијели обухват урбаног подручја је 3,46 MW/km² што је испод прага опревданости топлификације разматраног подручја системом даљинског гријања.

Међутим, за дио блокова у средишњем дијелу обухвата, густина топлотног оптерећења премашује границу од 25 MW/km², што указује на оправданост њиховог снабдјевања топлотном енергијом из система даљинског гријања. Укупан топлотни козум блокова, чија густина топлотног оптерећења прелази границу од 25 MW/km² (када се узме у обзир степен прикључења потрошача на систем даљинског гријања: гријање 60% и припрема санитарне воде 50%), износи око 88,23 MW (топлотног биланса система гријања 86,97 MW и топлотног биланса система за загријавање санитарне воде 1,26 MW). Из већ споменутих разлога, првенствено, предности коришћења система даљинског гријања у економском и еколошком смислу, намеће се закључак да дио урбаног подручја треба топлифицирати из система даљинског гријања.

У циљу тога предвиђа се слиједеће:

- модернизација постојећег система даљинског гријања: топлотног извора, цијевне мреже, измјенивачких станица,...;
- повећање инсталираних капацитета за производњу топлотне енергије, уз могућност производње електричне енергије (когенерација) :
 - изградњом новог енергетског постројења које би као енергент користило биомасу, и његово укључивање у електроенергетски и систем даљинског гријања;
 - изградњом гасног когенерацијског постројења, на природни гас, и његово укључивање у електроенергетски и систем даљинског гријања (реализација након гасификације Приједора);
- изградња рејонских котловница (котловнице у постојећим или новим објектима), у зонама које су погодне за централизовано снабдијевање топлотном енергијом а које није економски оправдано прикључити на систем даљинског гријања.

Број рејонских котловница ће зависити од динамике изградње објеката односно од интереса инвеститора да, постојеће или нове објекте, топлотном енергијом снабдијевају из индивидуалних или заједничких (рејонских) котловница. Њихова коначна локација и број, као и трасе топлотних прикључака, биће дефинисани планским документима нижег реда.

Планом је резервисан простор за изградњу нових енергетских постројења:

- енергетско постројење на биомасу (могуће у варијанти когенерације), на графици означено као "ТОПЛАНА ПЛАН";
- гасно когенерацијско постројење на природни гас, на графици означено као "РЕЗЕРВИСАНА ЗОНА" (за изградњу енергетских постројења или објеката мале привреде који не загађују животну средину)

За све објекте који се буду градили на разматраном простору, прије стварања услова за њихово прикључење на систем даљинског гријања, може се одобрити изградња индивидуалних или рејонских котловница, ако за то буде интереса инвеститора. Када се стекну услови за прикључење објеката на систем даљинског гријања, опрему у котловницама треба конзервирати или расходovati (у зависности од стања опреме), тако да би конзервиране котловнице били алтернативни топлотни извори у случају потешкоћа у функционисању система даљинског гријања.

Повећање енергетске ефикасности у сектору зградарства

Веома важно је унапређење енергетске ефикасности у сектору зградарства, како стамбених, тако и објеката друге намјене. Искуства из ЕУ, као и земаља из окружења говоре у прилог томе да се велике уштеде могу направити управо адекватним изоловањем објеката и другим активностима које воде ка смањењу потрошње топлотне енергије по 1 m² гријаног простора. Пошто се ради о скупим инвестицијама, неопходно је да се на нивоу Општине направи стратегија, дефинишу приоритети, те усвоји одговарајућа регулатива, као и претпоставке за улазак у ову врсту активности. Треба нагласити да су послови и активности везани за енергетску ефикасност изузетно захтијевни и комплексни и због тога захтијевају систематски приступ од стране државе и локалних власти.

АЛТЕРНАТИВНИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ

Геотермална енергија

Детаљна студија геотермалне потенцијалности за Приједор није рађена, међутим постоје геотермални извори али без тачних показатеља о њиховој потенцијалности (дубина, резерве, температура,...).

Геотермална истраживања, која би доказала потенцијал за експлоатацију геотермалних извора нису спроведена и требало би их направити како би се, ако се процјене покажу као тачне, могло приступити коришћењу овога вида енергије. Ради утврђивања налазишта геотермалне енергије и њених експлоатационих резерви потребна су детаљна геотермална истраживања са дубинским истражним бушотинама.

Енергија вјетра

Вјетар, тј. ваздух у кретању може се користити као енергетски извор помоћу одговарајућих вјетрењача, гдје се енергија вјетра претвара у механичку енергију, а може послужити за погон млинова, пумпи за воду или генератора за производњу електричне енергије широке намјене. Услов коришћења енергије вјетра помоћу вјетрењача јесте постојање довољног потенцијала ове енергије на мјестима трансформације. То значи да се вјетрењаче могу градити само на мјестима гдје има довољно вјетра током године. Оптимална брзина вјетра треба да се креће око 8.5 m/s, а минимална око 3 m/s. Прије избора локације за грађење вјетрењаче морају се провести детаљна метеоролошка истраживања, испитати смјерови вјетра, те утврдити број вјетровитих дана у години. У вријеме повећаних потреба за енергијом, изградња енергетских вјетрењача има пуно оправдање.

Енергија биомасе

Као и остали видови обновљиве енергије, биомаса има низ предности у односу на фосилна горива. Биомаса не садржи штетних састојака у односу на фосилна горива. Она не доприноси акумулацији CO₂, а мали садржај сумпора, пепела и обично мањи садржај азота сврстава биомасу у чиста горива. Биомаса је један од обновљивих извора енергије који се може примијенити као енергетски извор.

На подручју Града Приједора најзначајнији видови биомасе су дрвни отпад и отпад из пољопривредне производње.

Отпад из пољопривредне производње (првенствено сточарске производње) се може користити за производњу био-гаса, док се пољопривредне културе као што су уљана репица, кукуруз и соја могу користити за добијање био-дизела и био-етанола. Производња био-гаса, био-дизела и био-етанола на подручју Града није забиљежена. Иначе, производња био-гаса, био-дизела и био-етанола у

Западној Европи је веома уносна и подржана од државе, тако да пољопривредна газдинства која се баве производњом овог горива већи дио прихода остварују од овог вида активности.

Соларна енергија

Од обновљивих алтернативних извора енергије, у свјетским размјерама, потврдиле су се геотермална енергија, биомаса и енергија вјетра, док се соларна енергија није сматрала као озбиљан извор енергије у свијету. Међутим, и на овај вид енергије у будућности треба обратити посебну пажњу и, у складу са потребама и могућностима, приступити њеном искориштавању.

Коришћење сунчеве или соларне енергије, на разматраном простору, је сведено на појединачне случајеве. Она се превасходно може користити за припрему топле потрошне воде помоћу сунчаних колектора са грејним медијем, и за добијање ел. енергије помоћу фотонапонских колектора. Средња годишња озраченост водоравне површине укупним сунчевим зрачењем на подручју Града Приједора износи 1250-1300 kWh/m².

Обзиром на релативно високу цијену колектора и припадајуће опреме, у Европи постоје разни механизми суфинансирања ове технологије како би заживјела у што широј примјени. То су углавном бесповратна средства која износе и до 50% од укупне цијене уређаја и монтаже. Средства додијелују адекватни Фондови, држава или општине и градови.

Новим Законом о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији (Сл. гласник РС 39/13) предвиђено је добијање субвенција и других олакшица између осталог и за набавку соларних колектора за топлу воду. Већем коришћењу овог алтернативног извора енергије морају претходити детаљнија истраживања у оквиру студије.

Ђ.1.ј.6. ГАСИФИКАЦИЈА

Стратешки интерес Републике Српске у гасном сектору је базиран на реализацији Гасног пројекта прикључења Републике Српске на „Јужни ток“. Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2030. године, развој гасне инфраструктуре Републике Српске првенствено је базиран на плановима проласка сјеверног гасовода кроз РС, што самим тим подразумева и гасификацију општина и градова дуж крака гасовода „Јужни ток“ кроз РС, са циљем да тржиште РС задовољи принципе економичности засноване на реалним количинама годишње потрошње и квалитетним и поузданим снабдијевањем гасом што већег броја грађана и привредних субјеката РС. Обзиром да се и Град Приједор налази на планираној траси гасовода, те да у Приједору не постоји систем за снабдијевање природним гасом реализацијом Гасног пројекта се отвара могућност гасификација града, те изградње ТЕ ТО Приједор.

За адекватно сагледавање овог аспекта, неопходна би била израда студије гасификације Приједора, која би дала неопходне параметре за овај вид инфраструктурне опремљености града, који би били употребљиви за нову планску и пројектну документацију.

У складу са Просторним планом Републике Српске до 2015. године одређена је локација главне мјерно-регулационе станице за Приједор, као и траса магистралног гасовода који пролази кроз урбано подручје, што је видљиво на тематском графичком прилогу.

Извјесно је да ће траса овог магистралног гасовода, крака гасовода Јужни Ток у Републици Српској, пратити трасу планиране пруге Бијељина- Милошевац и планираног аутопута Вукосавље-Добој (5Ц) и аутопута Добој-Прњавор-Бања Лука-Нови Град, па се због тога оставља могућност уклапања (корекције) планиране трасе гасовода, на територија града Приједора, у коридор будућег аутопута.

Ђ.1.ј.7. СИСТЕМ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА

Уређење система зелених површина Приједора, његова ревитализација и проширење треба да буде један од приоритетних циљева у наредном периоду развоја Града Приједора. Ријеч је о непроцењивом еколошком ресурсу са вишеструким функцијама од великог значаја за становништво.

ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Дрвореди

Као један од приоритета у планском хоризонту у ужој урбаној зони Приједора је ревитализација постојеће и формирање нове дрворедне мреже. На подручју града потребно је попунити дрвореде у свим саобраћајницама гдје постоје зелене траке.

У зонама гдје је планирано колективно становање интерне саобраћајнице се морају формирати са дрворедима. То исто вриједи и у зонама гдје су планирани комерцијални садржаји. На тај начин је могуће формирати квалитетну дрворедну мрежу која би представљала `еколошку инфраструктуру` Приједора као и костур система зеленила на којег би се везале остале категорије зеленила.

Паркови

У овој категорији зеленила потребно је разликовати третман постојећих парковских површина и планирање нових.

Што се тиче постојећих паркова они захтијевају редован третман одржавања, осим старијих парковских површина које захтијевају значајнију реконструкцију и увођење нових садржаја уз максимално поштовање постојећег дендрофонда, док се нови парк инкорпорира у сортско рекреациону зону уз аеродром.

Приликом уређења парковских површина неопходно је поштовати сљедеће смјернице и нормативе:

- путеви и стазе у парку не могу да заузимају више од 20% укупне површине
- избежавати изградњу великих и сталних објеката на територији парка (позориште, циркус, биоскоп, концертне и спортске сале, изложбени павиљони, и др.)
- могућа је изградња љетних отворених и полуотворених театарара, биоскопа и концертних павиљона
- приликом избора биљног материјала за садњу у парку, неопходно је водити рачуна о биоэколошким условима истих као и могућности за повећање биодиверзитета
- у постојећим парковима су дозвољени радови као што су: санитарна сјеча стабала, реконструкција цвијетњака, садња нових врста биљног материјала, реконструкција постојећих и подизање нових вртно-архитектонских елемената, реконструкција стаза, формирање дјечијих игралишта.
- паркове је неопходно опремити стандардном инфраструктуром и системима за наводњавање.
- приликом зонирања парка неопходно је придржавати се сљедећих норматива:

• миран одмор и шетња	53 – 63 %
• спорт	15 – 20 %
• дјечија игралишта	7 – 12 %
• економски дио	2 – 3 %
• масовни објекти забаве, спорта, и др.	10 – 15 %
•	

Блоковско зеленило

У контексту уређења ове категорије зеленила потребно је такође разликовати третман постојећих и планираних површина под овом категоријом зеленила. У зони постојећих, као приоритет намеће се ревитализација травњака, уклањање просторног дрвета, обнова дендрофонда и мобилијара и оплемењивање оваквих простора додатним садржајима.

У зонама планиране колективне стамбене изградње, као плански параметар дефинише се 13 m²/ст, које је потребно испоштовати кроз израду регулационих планова. Реализација блоковског зеленила мора бити пропраћена одговарајућим пројектима.

Остале јавне зелене површине

Под овом категоријом подразумевају се прије свега слободне јавне површине концентрисане у западном дијелу, у насељу Пењани.

Дио уз Сану је потребно конципирати као уређену зелену површину у контексту афирмације обала. На тај начин добија се амбијентална цјелина високог естетског израза уз остављање могућности коришћења за спорт и рекреацију.

Остале површине ове категорије дисперговане су у простору обухвата и углавном су везане за простор уз јаке саобраћајнице, зоне индивидуалног становања и др. Нарочиту пажњу потребно је посветити уређењу великих саобраћајних острва у зони значајних раскрсница.

БИЛАНСИ ПОВРШИНА - ЗЕЛЕНИЛО - ПЛАН

Зеленило	Површина (ha)
заштитно зеленило	284.03
урбано зеленило	119.33
паркови	13.63
двореди	8.98
УКУПНО	425.98

ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ ОГРАНИЧЕНОГ КОРИШЋЕЊА

Спортско – рекреативне површине

Урбанистичким планом Приједора дата је потпуна афирмација развоју садржаја спорта и рекреације као незаобилазног сегмента живота савременог човјека. Уз постојеће садржаје (спортски комплекс и базени) планирано је формирање веће градске плаже у западном дијелу обухвата, затим рекреативне зоне, као и уз планиране зоне изградње и др. Укупна планирана површина под овом намјеном износи 425,98 ha, односно 79,77 m²/ст, што је више него задовољавајући износ.

Школска дворишта и дворишта дјечијих институција

Зеленило школског дворишта је потребно да би дјечи обезбиједио потребне услове и мир за одвијање наставе и учење.

Основне функције школског дворишта су:

- санитарно-хигијенска,

- естетска,
- културно-образовна и
- заштитна.

Најчешћи стил који се користи при рјешавању школског комплекса је комбинација геометријског и пејзажног стила. Школско двориште треба да садржи све потребне елементе који се користе у настави, али и ван наставног програма.

Зелене површине се постављају ободно гдје имају функцију изолације самог комплекса од околних саобраћајница. Овај тампон треба да је довољно густ, састављен и од четинарских и од лишћарских врста биљака, да би обезбиједио повољне микроклиматске услове, умањио буку и задржао прашину и издувне гасове.

Зелене површине испред саме школске зграде потчињене су архитектури објекта и најчешће су врло декоративно обрађене са више цвјетног материјала, декоративног дрвећа и шибља.

Приликом реализације нових школских објеката, као и дјечијих установа потребно се придржавати ових упута приликом пројектовања, док је постојећа школска дворишта потребно реконструисати у том смислу.

Зелене површине вјерских објеката

Имајући у виду специфичност самих објеката, зелене површине дворишта сакралних објеката треба да имају уз естетску и социо-културну компоненту, односно да се у оваквим двориштима налазе аутохтоне врсте према којим је у народу кроз историју створен осјећај поштовања и који имају одређену симболику. Избор врста и концепт уређења треба да буде везан за конфесионалну традицију. Правилним распоредом дендроматеријала као и постављањем клупа и дугачких столова створио би се пријатан амбијент за боравак и окупљање људи.

Зелене површине у оквиру индустријских и комерцијалних садржаја

Урбанистичким планом предвиђено је градња значајнијих садржаја из ове категорије, чије ће формирање значајно утицати на укупан амбијент града. Уређење ових површина дефинисано је параметарски у смислу да минимална површина под зеленилом не смије да буде испод 20 % за индустријске и комерцијалне садржаје. Индустријски садржаји (и планирани и постојећи) морају се одвојити тампоном високог растиња од околног простора.

Зелене површине специјалне намјене

Гробља као паркови тишине, представљају зелене површине специјалне намјене, чија је функција стварање достојанствене атмосфере на гробљу, формирање повољније микроклиме и стварање адекватног амбијента за овакав простор. Гробље треба да буде мјесто пријатних успомена и простор за изражавање поштовања и зато треба да буде уређено са посебном пажњом. Вјерским заједницама које газдују гробљима као обавеза се даје пејзажно уређење ових простора, у складу конфесионалним правилима.

Постојећа гробља потребно је обрадити у овом смислу на значајнијем нивоу, са задржавањем специфичности које овакви простори понаособ имају.

Пољопривредна земљишта као пејзажни елемент

Најзаступљенија категорија коришћења земљишта на подручју обухвата УП-а је пољопривреда. На овом подручју ријеч је углавном о уређеном земљишту гдје су спроведене хидромелиоративне мјере. Имајући у виду поменути значај изгледа Приједора, као један од циљева плана је интензивно

коришћење овог вриједног пољопривредног земљишта, јер запуштено, необрађено и неуређено земљиште оставља веома депресиван дојам како на становнике тако и на посјетиоце овог простора.

Приватни вртови

Највеће површине уређеног зеленила на подручју обухвата налазиће се у оквиру приватних вртова, те је стога, овој категорији зеленила потребно посветити посебну пажњу.

Композиција врта треба да је усклађена са архитектуром куће, са средином у којој се налази и да истиче постојеће природне елементе. Вртови треба да се састоје из два дијела: предбаште и баште

Предбаште треба да су хортикултурно уређене, са декоративним растињем, цвијетњацима са мобилијаром израђеним од природних материјала – дрвета и камена. Простор иза куће може се искористити и као повртњак и као воћњак, што такође уз економску страну може имати и интересантан естетски ефекат.

МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЦИЉЕВА

Да би се дефинисани циљеви и рјешења у области уређења зелених површина могли реализовати потребно је кроз текуће планове који се односе на област комуналног уређења, ову ставку ставити на значајније мјесто. Потребно је дефинисати приоритетни план уређења зелених површина и на основу тога уврштавати ову ставку у буџет. Такође, потребно је кадровски и материјално ојачати извођаче радова у овој области.

Као један од приоритета је дефинисање потребних годишњих количина садног материјала и склапање дугорочних уговора са расадницима везано за редовно снабдијевање.

Приватне инвеститоре у области грађења објеката већих габарита (колективно становање, пословни и индустријски објекти) обавезати на израду и реализацију пројеката хортикултурног уређења у склопу пројеката спољног уређења.

БИЛАНСИ ОЗЕЛЕЊЕНОСТИ

Планирање и развој система зелених површина, рјешава, како је већ наглашено:

- био-еколошке,
- рекреативне и
- естетске задатке.

Нормирање омогућава рационално коришћење градских и ванградских зелених површина.

За оцјену обезбијеђености градова зеленим површинама и прихватања рјешења о развоју система, значајни су слиједећи показатељи:

1. НИВО ОЗЕЛЕЊЕНОСТИ ГРАДСКЕ ТЕРИТОРИЈЕ

Карактерише еколошко-биолошку ефективност система зеленила и одређен је односом укупне количине свих категорија зелених површина (невезано са њиховим функцијама) према цјелокупној градској површини, изражен у %.

Просјечна озелењеност ужех урбаног подручја је око 23,50%, укључујући и површине спорта и рекреације (202,46 ha).

С обзиром да је у Југославији, по Мирковићу ниво озелењености био око 30%, за Приједор, перспектива за повећањем зелених површина у централним дијеловима града, је у рационалној

реконструкцији градских дијелова, што подразумијева уклањање маловриједних објеката и стварање пјешачких улица, скверова и т.д.

Просјечна озелењеност градске територије је око 9%, с обзиром да је у ширем урбаном подручју заступљено, углавном индивидуално становање, пољопривредно и шумско земљиште.

БИЛАНСИ ПОВРШИНА - СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Спорт и рекреација	Површина (ha)
спорт	57,41
спорт и рекреација	202,46
УКУПНО	259,87

2. СТЕПЕН ОЗЕЛЕЊЕНОСТИ

Показатељ квантитативне оцјене је степен озелењености, који изражава комфорне могућности система зеленила у односу на животну средину, а представља однос укупне количине зелених површина према броју становника. Однос се изражава у m²/ст. Креће се од 30-80 m²/ст, па чак и до 100-120 m²/ст.

Степен озелењености у обухвату Урбанистичког плана износи 117,77 m²/ст.

3. СТЕПЕН ЗАДОВОЉЕНОСТИ

Трећи показатељ као критеријум за оцјену рекреативне ефективности система зеленила. Степен задовољености (однос јавних зелених површина (паркови, заштитно зеленило, урбано зеленило и дрвореди) и броја становника) износи 79,77 m²/становнику.

Обрадом планског рјешења, добијени су сљедећи биланси система зелених површина, а који се односе на подручје које третира Урбанистички план и планирани број становника 53390.

елементи зеленила	Јед. мјере	Количина	m ² /становнику
Паркови	ha	13,63	2,55
Заштитно зеленило	ha	284,03	53,19
Урбано зеленило	ha	119,33	22,35
Дрвореди	ha	8,98	1,68
УКУПНО	ha	425,98	79,77

Добијене вриједности наведених показатеља задовољавају препоручене нормативе.

Ћ.1.к. КРИТЕРИЈУМИ И ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ СВИХ ВРСТА ПЛАНИРАНИХ ОБЈЕКТА И ЗОНА, ОДНОСНО НАМЈЕНА

Ћ. 1.к.1. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА У УРБАНОМ ПОДРУЧЈУ

С обзиром да ће намјена простора планирана у ширем урбаном подручју, у саставу Урбанистичког плана, у мање компликованим случајевима служити за непосредну израду стручних мишљења и урбанистичко-техничких услова, те бити основа за издавање локацијских услова, дају се као обавезујућа одређена правила грађења која је неопходно имати у виду при изради свих докуманата нижег реда.

ЗАБРАЊЕНЕ НАМЈЕНЕ У ПРОСТОРУ:

У свим блоковима ширег урбаног подручја се забрањују следеће намјене:

- забрањује се формирање сателитских насеља колективног или индивидуалног типа становања са малим парцелама и великим густинама становања који би проузроковали обезбјеђење нерационалних инфраструктурних коридора и нарушавање дефинисаних шумских и пољопривредних површина,
- пословни и производни објекти, са дјелатностима чије је одвијање у насељеним мјестима Законом и прописима забрањено,
- пословни, пословно-складишни објекти и објекти производног занатства, који врстом и карактером дјелатности могу угрозити животну средину и услове живота разним штетним утицајима; буком, гасовима, отпадним материјама или другим штетним дејствима.
- Забрањено је држање крупне стоке у цијелом ужем урбаном подручју Приједора, а у ширем је дозвољено искључиво у оквиру пољопривредних домаћинстава и одређених пословно-производних и складишних комплекса који се баве предметном дјелатношћу, а све у складу са одговарајућом законском регулативом.

ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА:

Назначена спратност за блокове у текстуалном дијелу Плана је максимална просјечна коју је могуће остварити у блоковима, с тим да је дозвољена изградња подрумских и сутеренских етажа према потреби.

С обзиром да је максимална дозвољена спратност у зонама у ширем урбаном подручју П+1+Пк, односно максимално П+2, минимално растојање објекта планираних у зони не смије бити мање од 6 м.

Уређење слободног простора грађевинске парцеле подређено је обезбјеђењу колских и пјешачких приступа објектима, гаражама и паркинзима у склопу парцеле. Слободне, неизграђене површине на парцели се по правилу озелењавају и хортикултурно уређују (травњаци, цвјетњаци, дрвореди и сл.).

Минимално 20% површине грађевинске парцеле мора бити озелењено под травнатим површинама са одговарајућим дендроматеријалом, осим у случају замјене постојећег објекта новим, 50 % површине се може изградити, док осталих 30 % површине треба да буду поплочане површине и саобраћајне површине (приступне саобраћајнице и паркинзи). Укупни максимални коефицијент заузетости појединачне парцеле у индивидуалним насељима не смије да пређе 50 %, док укупни коефицијент изграђености појединачне парцеле не смије да пређе вриједност 1,5.

У пољопривредним домаћинствима је дио парцеле предвиђен за саобраћајне површине могуће изградити неопходним господарским објектима.

При изради сваког појединачног документа нижег реда потребно је имати у виду да се не прекорачи укупни предвиђени проценат и коефицијент изграђености за сваки блок који је дефинисан текстуалним и графичким дијелом Урбанистичког плана.

Обим дјелатности у објекту треба да је усаглашен са просторним и функционално-техничким условима организације садржаја у објекту, и да се уклапа у капацитете локације – парцеле.

У зонама саобраћајница вишег реда препоручује се да се што више пратећих садржаја (оставе, гараже, котловнице, дрварнице, итд.) смјештају у оквиру главне зграде за коју су намијењене.

Дозвољена је изградња помоћних објеката у дну парцеле, тако да нису доминантно сагледиви са саобраћајнице у односу на главни објекат. У склопу пољопривредних домаћинстава помоћни (господарски) објекти се могу лоцирати у складу са потребама функционисања домаћинства и то у дну парцеле, на минималној удаљености од 3м од свих граница парцела са сусједима.

ПРАВИЛА ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ:

Обавезно је да се планирани објекат или објекти који представљају функционалну цјелину увијек налазе у границама једне припадајуће грађевинске парцеле.

Грађевинска парцела је површина земљишта испод објекта и земљишта за редовну употребу објекта која је документом просторног уређења, или на основу тог документа, одређена нумерички и графички, са обезбјеђеним колским и пјешачким приступом на јавну саобраћајну површину, одговарајућим бројем паркинг-мјеста и обезбјеђеном зеленом површином која обухвата минимално 20% укупне површине парцеле за изградњу нових објеката, осим у случају замјене постојећег објекта новим.

Најмања грађевинска парцела која је дозвољена може имати минимално 300 m². Грађевинска парцела објекта не смије бити већа од 2000 m².

Ако је површина пољопривредног домаћинства или домаћинства које се бави било којим обликом мале привреде или пословања већа од наведене максималне грађевинске парцеле, потребно је одвојити грађевинске парцеле објекта од пољопривредних површина или површина радних комплекса, те одвојити засебне грађевинске парцеле за све карактеристичне намјене објекта или комплекса објекта у простору.

ПРАВИЛА ЗА РЕГУЛАЦИОНЕ И ГРАЂЕВИНСКЕ ЛИНИЈЕ:

Најистуренија грађевинска линија треба бити повучена од регулационе линије најмање 6m према унутрашњости парцеле у односу на планом дефинисане јавне саобраћајнице. Појединачне грађевинске линије за планиране објекте ће бити детаљно разрађене у склопу докуманата нижег реда.

УСЛОВИ ЗА ПРИСТУП ПАРЦЕЛАМА И ПАРКИРАЊЕ ВОЗИЛА:

Све грађевинске парцеле морају имати приступ на јавни пут.

За паркирање возила за сопствене потребе обезбједити простор на сопственој парцели, изван површине јавног пута.

Код изградње свих нових објеката инвеститор је дужан да потребе стационарног саобраћаја ријеша у оквиру објекта (подрум, сутерен, приземље) или ван објекта у оквиру своје катастарске парцеле.

Приликом изградње нових објеката неопходно је обезбиједити довољан број нових паркинг мјеста и то по нормативу да је за сваки стан неопходно обезбиједити 1 паркинг мјесто, за пословне садржаје типа администрација и културне садржаје 1 паркинг мјесто на 60 м² БГП, а за комерцијалне садржаје 1 паркинг мјесто за 50 м² продајног простора. За угоститељске садржаје је потребно обезбиједити минимално 1 паркинг мјесто за свака 3 стола.

Обавезно треба избјегавати "тепих" изградњу површинских паркинг простора, с препоруком да се најмање 30% потреба за паркирањем рјешава у оквиру објекта.

ПРАВИЛА ИЗГРАДЊЕ ЈАВНИХ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА:

Под јавним површинама и објектима се подразумијева опште добро намијењено општем коришћењу ради обављања различитих активности везаних за тај простор, за садржаје у њему и његовој непосредној околини, у смислу обезбјеђивања одређеног нивоа урбаног стандарда за све грађане и кориснике.

С обзиром да амбијентални склоп сваког јавног урбаног простора, уз отворене површине, чине и објекти и урбани мобилијар, све планиране интервенције у простору се морају третирати интегрално за све елементе у простору, а на основу предходно извршених истраживања карактеристика простора, који се тичу његових вриједности (зелени фонд, визууре, инсолација, постојеће структуре итд.) или негативних одредница које је потребно узети у обзир при планирању.

Јавни простор као најважнији елемент урбаног простора мора бити уређен и опремљен у складу са својим значајем, примјеном одговарајућег урбаног мобилијара, расвјете, начина поплочања, избора боја и материјала итд.

Забрањено је постављање неадекватне урбане опреме која уништава естетске квалитете простора, те постављање тезги, својевољно изабраних киоска и расвјете итд.

ПРАВИЛА ЗА АРХИТЕКТОНСКО ОБЛИКОВАЊЕ:

Правила архитектонског обликовања односе се на све објекте и амбијенте и имају за циљ постизање вишег естетског нивоа у обликовању простора, како би се постигла уређеност насеља и уједначеност у обликовном изразу. Потребно је спријечити појаву неодговарајућих објеката и амбијената и подстаћи квалитетнији архитектонски израз.

Приликом планирања интервенција у простору мора се водити рачуна о односу према постојећој околини, тако да се унаприједи постојећи амбијент примјеном савременог архитектонског израза и материјализације.

Дворишне фасаде и калканске зидове, третирати равноправно као и уличне фасаде.

Није дозвољено градити лажне мансардне кровове, примјењивати елементе и композиције који производе невјешту интерпретацију историјских и постмодерних стилова, те кориштење неадекватних материјала и колорита приликом обраде фасаде.

УСЛОВИ ЗА КРЕТАЊЕ ЛИЦА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА:

Јавне, саобраћајне и пјешачке површине, те улази у јавне објекте, у простору обухваћеним Планом морају се пројектовати и извести на начин који омогућава несметано кретање лица са посебним потребама у складу са законском регулативом која се односи на ову област.

Препорука је да код јавних површина треба избјегавати различите нивое пјешачких простора, а када је промјена неизбјежна рјешавати је и рампом, а не само степеништем, како би се обезбједиле мјере за олакшање кретања лица са посебним потребама.

ПОВРШИНЕ И КОРИДОРИ РЕЗЕРВИСАНИ ЗА БУДУЋИ РАЗВОЈ, ЗАШТИТНИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПОЈАСЕВИ И ЗАШТИТНЕ ЗОНЕ

Овим Планом утврђене су резервисане зоне за изградњу енергетских постројења када се стекну услови за коришћење у неком будућем периоду.

Такође су утврђене површине и коридори резервисани за будући развој, у складу са чл. 20. Закона о уређењу и грађењу.

У оквиру утврђених резервисаних зона (површина), до њихове реализације могу се одобрити привремене намјене: зелене и рекреационе површине, игралишта, паркирање возила, отворене пијаце, обављање пољопривредне дјелатности и друге намјене.

Како би се обезбиједило несметано функционисање инфраструктурних система и објеката за намијењену функцију, формиран су и уређени заштитни инфраструктурни појасеви дуж инфраструктурних траса и објеката:

- заштитни путни појас,
- заштитни пружни појас,
- заштитни аеродромски ојас,
- заштитни далеководни, односно цјевоводни појас,
- заштитна зона изворишта воде, водотока и водопривредних објеката,
- заштитни појас за комплексе (депоније, гробља, индустријске зоне...).

Ћ. 1.1. УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА ДОКУМЕНТИМА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА НИЖЕГ РЕДА ПО ТЕРИТОРИЈАМА, ПРИОРИТЕТУ И ОСТАЛИМ УСЛОВИМА

1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Урбанистички план Града Приједора (у даљем тексту: Урбанистички план) је поред Просторног плана општине Приједор, основни документ просторног уређења за урбано подручје Града Приједора (у даљем тексту: урбано подручје).

Урбанистички план представља основу за израду спроведбених докумената просторног уређења докумената оперативног карактера: зонинг плана, зонинг плана подручја посебне намјене, регулационог плана, урбанистичког пројекта и плана парацелације (у даљем тексту: спроведбени документи просторног уређења).

Изузетно, у законом одређеним случајевима, Урбанистички план може представљати основу за издавање локацијских услова (чл. 59, став 3 и 4, Закона о уређењу простора, Сл. гласник РС бр. 40/2013).

2. Урбанистички план обавезан је за све субјекте.

Обавезност Урбанистичког плана односи се на све активности којима се планирају или непосредно одобравају интервенције у простору урбаног подручја, тј. на активности:

- а) израде спроведбених докумената просторног уређења,
- б) издавања локацијских услова непосредно на основу Урбанистичког плана.

3. Сprovedбени документи просторног уређења-планови морају бити у сагласности са Урбанистичким планом.
4. Сматра се да су планови из тачке 3. у сагласности са Урбанистичким планом, ако су испуњени сљедећи услови:
 - а) да намјена простора одговара намјени која је утврђена Урбанистичким планом;
 - б) да инфраструктурна рјешења одговарају основној концепцији инфраструк-туре, која је утврђена Урбанистичким планом;
 - в) да су испуњени посебни услови (урбанистички, технички и други), који су Урбанистичким планом одређени за простор, објекте или активности на које се односе ти планови, правила грађења, параметри и други услови који су одређени у текстуалном дијелу Урбанистичког плана, као што су густина становања, коефицијент изграђености, степен искориштености и други плански показатељи;
 - г) да обим и степен заштите средине нису мањи од обима и степена који су утврђени Урбанистичким планом.
5. Сматра се да намјена простора, одређена плановима из тачке 3, одговара намјени утврђеној Урбанистичким планом:
 - а) ако је таква намјена Урбанистичким планом изричито одређена, или
 - б) ако је таква намјена у Урбанистичком плану конкретно садржана као допунска, односно пратећа, у односу на основну намјену (на примјер: лоцирање објеката друштвене инфраструктуре/здравство, школство, култура, услужне дјелатности, снабдијевање, дјечија заштита, физичка култура и др/ у стамбеним зонама, лоцирање појединих објеката друштвене инфраструктуре у радним зонама, лоцирање угоститељских, трговинских и сличних објеката у зонама за рекреацију, лоцирање стамбених објеката у зонама за централне садржаје и сл.).
6. Урбанистички план се проводи:
 - а) доношењем спроведбених докумената просторног уређења (планова) усаглашених са Урбанистичким планом;
 - б) издавањем локацијских услова непосредно на основу Урбанистичког плана и у сагласности са њим;
 - в) забраном и спрјечавањем интервенција у простору и других активности у простору које нису у сагласности са Урбанистичким планом;
 - г) доношењем градских прописа којима се уређују поједина питања из области просторног уређења у сагласности са Урбанистичким планом.

2. ДАЉЕ ПЛАНИРАЊЕ

7. Као даље планирање, у смислу ових одредаба, сматрају се:
 - а) измјене, допуне и ревизије Урбанистичког плана;
 - б) доношење спроведбених докумената просторног уређења (зонинг плана, зонинг плана подручја посебне намјене, регулационог плана, урбанистичког пројекта и плана парцелације).
8. Измјене, допуне и ревизије Урбанистичког плана врше се у циљу континуираног усклађивања Урбанистичког плана са достигнутим степеном и циљевима развоја, са новим околностима, потребама и могућностима и резултатима научних истраживања, као и у циљу његовог усклађивања са просторним плановима Републике или сусједних простора, са другим документима просторног уређења или са новим прописима.

Темељитије, шире и обимније измјене и допуне Урбанистичког плана врше се у облику ревизије Урбанистичког плана.

О потреби измјене, допуне или ревизије Урбанистичког плана одлучује Скупштина Града.

9. Сваки спроведбени документ просторног уређења (план) мора поред услова из тачке 4, испуњавати и сљедеће услове:
 - а) да је у сагласности са важећим документом најближег претходног нивоа;
 - б) да има садржај одређен Законом о уређењу простора и грађењу и прописима из Правилника о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења, као и прописима из посебних области релевантних за планирање (саобраћај, снабдијевање водом и енергијом, телекомуникације, заштита од природних непогода и техничких инцидената, заштита пољопривредног и шумског земљишта и др.);
 - в) да разрађује, тј. да детаљније и конкретније обрађује, материју од документа претходног нивоа;
 - г) да обухвата, по правилу, мањи простор од документа претходног нивоа;
 - д) да буде израђен на ажурној геодетској подлози, по правилу крупније размјере од подлоге на којој је израђен документ претходног нивоа.

10. Регулациони планови доносе се за претежно изграђена урбана подручја на основу урбанистичког плана, као и за подручја од општег интереса јединице локалне самоуправе за развој привреде или изградњу објеката друштвене инфраструктуре, на основу урбанистичког плана или документа вишег реда или ширег подручја, при чему је нужно детаљно дефинисати услове пројектовања и изградње нових објеката, као и реконструкцију постојећих. Регулациони планови доносе се, по правилу, за мање просторне цјелине, на којима непосредно предстоји изградња или други радови на уређењу простора и за које се са већим степеном извјесности могу дефинисати намјена површина, програмски елементи, будући корисници простора и друге околности од значаја за планирање.

У циљу обезбјеђења могућности за употребу и компарацију података и параметара који су Урбанистичким планом одређени за просторне цјелине - блокове, препоручује се, да се регулациони планови доносе за поједине блокове или за више сусједних блокова.

Ако се регулациони план доноси за више сусједних блокова који припадају зонама различите намјене (зоне становања разних густина, стамбено-пословне зоне, пословне зоне разних намјена и др.), за сваки од обухваћених блокова важе правила грађења и други параметри и услови дати у текстуалном дијелу Урбанистичког плана, одређени за одговарајућу намјену.

11. Обавезно је доношење регулационог плана за сљедеће просторне цјелине:
 - а) за уже урбано подручје у цјелини;
 - б) за дијелове урбаног подручја (ван ужег урбаног подручја) на којима је предвиђена интензивна изградња, реконструкција или санација;
 - в) за остале просторе и подручја од општег интереса јединице локалне самоуправе.

12. Као дијелови урбаног подручја (тачка 11. под б), односно као простори из тачке 11. под в), ако Урбанистичким планом или другим обавезујућим документом нису прецизније одређени, сматрају се дијелови простора који представљају природне цјелине ограничене природним границама, урбанистичке цјелине ограничене саобраћајницама, границама намјене и сл., технолошке цјелине одређене технолошким потребама одређених корисника простора, или друге цјелине које се могу дефинисати на основу елемената који су од значаја за планирање.

13. Као просторна цјелина за коју се доноси регулациони план може се одредити и појас дуж постојећег или планираног објекта линијске инфраструктуре (пут, жељезничка пруга, велики колектори за сакупљање воде, канали, топоводи, гасоводи и сл.), а нарочито у случају када тај објект линијске инфраструктуре пролази кроз више просторних цјелина за које се истовремено не доносе регулациони планови.

Као просторна цјелина за коју се доноси регулациони план може се одредити и појас дуж значајнијих водотока, у циљу јединственог регулисања услова за уређење обала и приобалног простора и за заштиту водотока.

14. Урбанистички пројекти доносе се за просторне цјелине или њихове дијелове у којима је због посебних разлога (потреба истовремене изградње, специфичност намјене простора, значај планираних објеката, постојање посебних услова и захтјева у вези са организацијом или уређењем простора, обликовањем објеката, заштитом природног или културно-историјског наслијеђа и сл.) потребно детаљно и јединствено дефинисати услове грађења и уређења простора, на нивоу који је конкретнији од регулационог плана (члан 26. тачка 6. Закона о уређењу простора и грађењу Сл.гласник РС број 40/13).

15. Урбанистички пројекти доносе се, у правилу, за потребе грађења, односно уређења простора, у дијеловима урбаног подручја који се граде као цјелине или су већ у значајној мјери изграђена, за подручја гдје се појавила потреба за формирањем више нових парцела или за изградњом неколико објеката који чине комплекс изградње, као и за подручја која имају посебан културно-историјски или природни значај.

Урбанистички пројекти могу се доносити и за потребе надзиђивања, доградње, реконструкције или санације зграда, као и за потребе уређења јавних површина у већ изграђеним дијеловима урбаног подручја.

16. Урбанистички пројекти који се доносе за потребе грађења, односно за потребе надзиђивања, доградње, реконструкције или санације зграда, обухватају грађевинско земљиште. Урбанистички пројекти који се доносе за потребе уређења јавних површина могу обухватити и друга земљишта и површине (шумска, водне површине и сл.).

17. Регулационим плановима могу се дефинисати просторне цјелине за које је обавезно доношење урбанистичких пројеката.

18. За потребе парцелације грађевинског земљишта доноси се план парцелације.

План парцелације доноси се на основу и у складу са регулационим планом или урбанистичким пројектом.

План парцелације из претходног става доноси се истовремено са регулационим планом, односно урбанистичким пројектом, као саставни дио тих докумената.

За подручја за која није обавезно доношење регулационог плана, односно урбанистичког пројекта, нити су они донесени, план парцелације може се донијети као посебан документ, у складу са намјеном простора утврђеном Урбанистичким планом.

Ако је за подручје или дио подручја, донесен регулациони план, план парцелације мора бити у складу с тим рјешењем.

19. План парцелације израђује се на ажурној геодетској подлози у размјери 1:1000 или у крупнијој размјери.

План парцелације мора садржавати елементе прописане одредбама Закона о уређењу простора и грађењу.

Регулационим планом, урбанистичким пројектом, или планом парцелације из тачке 22. став 4. може се одредити да се детаљним урбанистичко-техничким условима може у најнужнијој мјери одступити од облика и површине планираних грађевинских парцела, кад је то нужно за ефикасну реализацију плана, а посебно ако је потребно за исправке грешака проузрокованих недовољном тачношћу геодетске подлоге на којој је план израђен, нетачном или непрецизном идентификацијом земљишта и објеката, непотпуним подацима о стању имовинских односа и евентуалним споровима о међама, власништву или другим стварним правима на некретнинама и сл.

Плановима из претходног става може се одредити да се детаљним урбанистичко-техничким условима може извршити спајање двије или више сусједних грађевинских парцела исте намјене под условом да су власници тих парцела сагласни са тим и да су испуњени други услови одређени одговарајућим планом.

3. УСЛОВИ ЗА ГРАЂЕЊЕ

ГРАЂЕЊЕ И ГРАЂЕВИНЕ

20. Грађењем се сматрају сљедеће активности:

- а) изградња нових објеката,
- б) доградња постојећих објеката,
- в) надоградња постојећих објеката,
- г) реконструкција постојећих објеката,
- д) заштита културних и природних добара (конзервација, рестаурација, рехабилитација, репродукција и илуминације),
- ђ) изградња привремених објеката и
- е) припремни и грађевински радови при уклањању објеката.

21. Под доградњом објекта подразумијева се проширење постојећег објекта којим се заузима ново земљиште или нови простор, а дограђени дио представља грађевинску и функционалну цјелину са постојећим објектом.

Под надзиђивањем постојеће зграде подразумијева се изградња једне или више надземних етажа на постојећој згради, као и преуређење кровишта или поткровља, којим се добија нови стамбени, пословни или помоћни простор.

Под реконструкцијом постојећег објекта подразумијевају се радови:

- а) у сврху промјене намјене,
- б) радови санације на објекту којим се мијењају конструктивни елементи који могу утицати на стабилност објекта или његових појединих дијелова;
- в) увођење нових инсталација или уграђивање нове опреме или технолошког процеса, који нису били предвиђени одобрењем за изградњу;
- г) промјена вањског изгледа грађевине;
- д) промјена других битних услова под којима је, на основу одобрења за грађење, објект изграђен.

Под промјеном намјене објекта подразумијева се:

- а) претварање стамбеног у пословни, пословног у стамбени, односно стамбеног или пословног у помоћни простор;

б) промјена пословне дјелатности у објекту, ако је за њу поребно извођење радова који представљају реконструкцију пословног простора.

22. Као грађевине сматрају се:

- а) зграде (стамбене, пословне, економске и помоћне),
- б) саобраћајне грађевине (саобраћајнице, мостови, тунели, пропусти, подвожњаци, надвожњаци, насипи, подзиди, паркиралишта и сл.);
- в) хидротехничке грађевине (броне, канали, бунари, чесме, каптирани извори, таложници, пречистачи, резервоари, водови и други уређаји за транспорт воде, водови, канали и други уређаји за транспорт употребљених и оборинских вода, шахтови, септичке јаме и сл.);
- г) електроенергетске грађевине (трафостанице, водови и уређаји за производњу и пренос електричне енергије и сл.);
- д) термоенергетске грађевине (котловнице, водови и уређаји за производњу и пренос топлотне енергије и сл.);
- ђ) транспортне грађевине за пренос текућих и гасовитих енергената (нафтоводи, гасоводи и сл.) или других материјала;
- е) грађевине за пренос сигнала (водови и уређаји за телефонију, телеграфију, радиодифузију, друге облике телекомуникација и сл.);
- ж) грађевине за обављање производних и других привредних и непривредних дјелатности;
- з) грађевине комуналне инфраструктуре (уређене зелене површине, игралишта, склоништа, пијаце, тржнице, купалишта, уређене депоније отпада, гробља и сл.);
- и) остале грађевине (ограде, надстрешнице, самостални рекламни објекти и др.).

23. С обзиром на функцију, зграде могу бити:

- а) главне и
- б) споредне.

Главне зграде су стамбени, стамбено-пословни и пословни.

Споредне зграде су помоћни и економски (господарски).

28. Зграда је објект чију грађевинску цјелину чине хоризонтални елементи и кров (са свим инсталацијама и опремом) који чине функционалну цјелину, а намијењена је за становање или обављање одређених дјелатности или функција.

Пословна зграда је зграда намијењена за обављање пословне (привредне или непривредне) дјелатности у било ком сектору власништва и у било којој врсти дјелатности.

Стамбено-пословна зграда је зграда у којој су одређени дијелови намијењени за становање, а други за обављање пословне дјелатности.

Индивидуални стамбени објект је зграда стамбене намјене на посебној грађевинској парцели са највише три стана, која нема више од подрума и три надземне етажне.

Индивидуални стамбено-пословни објект је зграда стамбене и пословне намјене, са највише три стана, на посебној грађевинској парцели, који нема више од подрума и три надземне етажне.

29. Помоћне зграде су споредне зграде намијењене за садржаје који су потребни за нормално (редовно, уобичајено) коришћење главних зграда.

Помоћне зграде уз стамбене зграде су нарочито:

- а) гараже за путничке аутомобиле,

- б) оставе (за огрев, алат, кабасте предмете, намирнице и друге кућне потрепштине),
- в) зграде за смјештај уређаја као што су котлови за гријање, хидрофори, електрични агрегати и сл. или за обављање повремених активности у домаћинству (припрема зимнице, сушење меса, прање и сушење рубља и сл.) и
- г) склоништа.

Помоћне зграде уз пословне зграде су споредне зграде у којима се непосредно не обавља пословна дјелатност, а које су потребне за њено обављање (складишта, гараже, котловнице, трафостанице, склоништа и сл.).

Економске (господарске) зграде су споредне зграде намијењене за држање домаћих и других корисних животиња (стаје, свињци, перадарници, кунићарници, пчелињаци и сл.), за смјештај пољопривредне механизације, за држање пољопривредних производа, сјемена, вјештачких ђубрива и других материјала, за узгој биљака које се могу узгајати у зградама (цвијеће, гљиве, расадни материјал и сл.) и за друге сличне садржаје и активности пољопривредних произвођача и других физичких или правних лица која се баве пољопривредом.

30. С обзиром на начин градње, а посебно на карактер и чврстоћу везе између грађевине и тла на којем је подигнута, грађевина може бити:

- а) чврста и
- б) монтажно-демонтажна.

Чврстом грађевинском сматра се грађевина која је изграђена на такав начин да се без већих промјена или оштећења не може одвојити од тла, пренијети и поставити на друго мјесто (нпр. зидана грађевина или грађевина од компактног бетона).

Монтажно-демонтажном грађевинском сматра се грађевина изграђена на такав начин да се без промјена и оштећења, или са мањим промјенама или оштећењима, може (цијела или растављена на дијелове) одвојити од тла и поставити на друго мјесто.

31. С обзиром на трајност локације, грађевина може бити:

- а) стална,
- б) привремена.

Сталном грађевинском сматра се грађевина подигнута на земљишту које је у вријеме издавања одобрења за грађење било трајно намијењено за такву врсту грађевине, у складу с одговарајућим документом просторног уређења.

Привременим објектом се сматра објект привремено постављен на локацији било за потребе градилишта или за организовање сајмова, јавних манифестација, те друге потребе у складу са планом (киосци, телефонске говорнице, љетње баште, рекламни панои и сл.) на основу локацијских услова, у којим је изричито одређено да се ради о привременој грађевини или о привременој локацији, или је била одређена обавеза власника грађевине (инвеститора) да грађевину по истеку одређеног рока или по настанку одређених околности уклони без права на накнаду.

32. Стална грађевина може се градити као чврста или монтажно-демонтажна, о чему одлучује будући власник у складу с намјеном грађевине, односно врстом и технологијом дјелатности за коју је грађевина намијењена, техничким и технолошким нормативима, захтјевима заштите људи и околине и сл.

Из разлога сигурности грађевине и људи, заштите средине, техничко-технолошких или других друштвено оправданих разлога, локацијским условима и одобрењем за грађење може се одредити обавеза будућег власника да сталну грађевину гради као чврсту или као монтажно-

демонтажну, што се одређује у локацијским условима и одобрењу за грађење као обавеза будућег власника.

Из разлога наведених у ставу 2. локацијским условима и одобрењем за грађење може се одредити обавеза будућег власника да привремену грађевину гради као чврсту.

УСЛОВИ ЗА ГРАЂЕЊЕ

33. Услови за грађење грађевине прописују се законом, подзаконским актима и одговарајућим спроведбеним документима просторног уређења (плановима) усклађеним са Урбанистичким планом (тач. 4 и 10), а одређују се локацијским условима и одобрењем за грађење.

34. Према садржају, сврси и околностима на које се односе, услови за грађење могу се односити на:

- а) намјену грађевине или њених дијелова,
- б) грађевинску парцелу,
- в) поставку и габарите грађевине,
- г) сусједне грађевине,
- д) коефицијент изграђености и коефицијент заузетости земљишта
- ђ) уређење грађевинског земљишта,
- е) одбрану и заштиту,
- ж) заштиту средине,
- з) обликовање и
- и) друге релевантне околности.

35. Условима из тачке 34. под а) одређује се намјена цијелог објекта, а по потреби и ближа намјена појединих дијелова, посебно када се ради о дијеловима зграде (етаже, стамбене, пословне или друге јединице диференциране по вертикали, посебне просторије и др.). Овим условима може се одредити обавеза будућег власника да одређене садржаје изгради у одређеном дијелу зграде (нпр. котловницу, гаражу, оставу и сл. у подземној или приземној етажи), као и забрана да се одређени садржаји изграде у одређеном дијелу зграде.

Ако се ради о стамбено-пословној или пословној згради, овим условима се одређују врсте дјелатности које се могу обављати у згради, а по потреби могу се одредити и дјелатности које се не могу обављати у згради.

При одређивању дјелатности користе се, по правилу, називи и дефиниције из прописа о класификацији дјелатности и из прописа којима су регулисане поједине дјелатности.

Ако се ради о споредној згради (економској или помоћној), овим условима одређује се њена ближа намјена, а могу се одредити и друге намјене за које се зграда може користити, а по потреби и намјене за које се зграда не може користити.

36. Условима из тачке 34. утврђују се облик, величина и положај грађевинске парцеле.

Грађевинска парцела мора да има површину, облик и положај који су потребни за:

- а) изградњу објекта у складу са урбанистичким и техничким прописима, стручним правилима, технолошким захтјевима и захтјевима заштите средине или других објеката;
- б) редовну употребу објекта у складу с њеном намјеном и технолошким захтјевима.

37. Грађевинска парцела може бити појединачна или заједничка.

Појединачна грађевинска парцела је она која је намијењена за изградњу и редовну употребу само једног објекта за основну намјену (главни објекат), а заједничка она која је намијењена за више таквих објеката.

Појединачна грађевинска парцела утврђује се обавезно за стамбене и стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања.

За стамбене и стамбено-пословне зграде (колективног) вишепородичног типа становања и за пословне зграде може се, зависно од околности, одредити појединачна или заједничка грађевинска парцела. Ако се за ове зграде одреди заједничка грађевинска парцела, тј. животни простор који треба да служи свим тим зградама, планом се у границама заједничке грађевинске парцеле могу одредити минималне појединачне грађевинске парцеле за сваку зграду, а по потреби и за дијелове зграде (ламеле), да би се омогућило уплањење зграде у катастарским евиденцијама и укњижба у земљишним књигама.

За пословне зграде и друге објекте, који се налазе на истој локацији и припадају истом кориснику (производни и други привредни и непривредни комплекси) то правилу се утврђује заједничка грађевинска парцела. Одредба претходног става сходно се примјењује и на овај случај.

Појединачна грађевинска парцела по правилу се одређује, за слиједеће објекте:

- а) ауто-путеве, магистралне, регионалне и локалне путеве,
- б) жељезничке пруге,
- в) аеродроме,
- г) водне акумулације, регулисане водотоке, канале и сличне значајније хидротехничке објекте,
- д) јавне паркове, јавна игралишта, јавна купалишта, пијаце, депоније, гробља и сл. јавне површине за које је потребно разграничење према сусједним површинама из технолошких разлога, разлога уређења, одржавања и управљања, имовинско-правних или других оправданих разлога и
- ђ) друге објекте, ако постоје разлози из претходне тачке д).

За водове линијске инфраструктуре, као што су водовод, канализација, топловод, електропровод, телефонско-телеграфски водови, нафтоводи, гасоводи и сл., у правилу се не одређује појединачна грађевинска парцела, него заједничка, у саставу грађевинске парцеле саобраћајница или других сусједних грађевина.

38. На појединачној грађевинској парцели стамбене или стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања могу се по правилу, лоцирати највише двије главне зграде и неопходне споредне зграде (економске и помоћне).

Ако је за пословну зграду индивидуалног типа кориштења утврђена посебна грађевинска парцела, одредба претходног става сходно важи и за тај случај.

39. Посебна грађевинска парцела за стамбене или стамбено-пословне зграде индивидуалног типа становања (изузев парцела за објекте у низу, уколико је фронт парцеле ужи од 10м) не може бити мања од 300 m² ни већа од 2000m².

Регулационим планом, урбанистичким пројектом или планом парцелације може се одступити од одредбе претходног става, ако за то постоје оправдани урбанистички разлози (конфигурација и друге карактеристике терена, лоцирање двије главне зграде /тачка 38. став 1/, лоцирање неопходних помоћних или економских зграда, немогућност рационалног кориштења земљишта које би преостало након одвајања површине грађевинске парцеле, разлози заштите средине, лоцирање зграда у низу и сл.).

40. Поставка објекта на грађевинској парцели одређује се грађевинским линијама, или грађевинским линијама и хоризонталним габаритима грађевине.

У циљу обезбјеђења веће флексибилности у поставци објекта на грађевинској парцели и већих могућности инвеститора и пројектанта да предложи, а надлежног органа управе да локацијским условима одреди оптималну поставку објекта на грађевинској парцели и оптималне хоризонталне габарите објекта, препоручује се да се у спроведбеним плановима поставка објекта и максимални хоризонтални габарити дефинишу грађевинским линијама, осим када је због специфичности објекта, обликовних, амбијенталних или других урбанистичких разлога потребно да се поставка објекта прецизније одреди дефинисањем хоризонталних габарита.

Грађевинским линијама утврђују се граничне линије објекта у односу на садржаје (постојеће или планиране) на сусједним грађевинским парцелама или другим сусједним површинама.

С обзиром на функцију, грађевинске линије зграде могу бити:

- а) примарне,
- б) секундарне и
- в) терцијарне.

Примарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на постојеће или планиране саобраћајнице, водотоке, уређене јавне површине, јавне објекте и сл.

Секундарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на њен дворишни простор.

Терцијарне грађевинске линије су граничне линије зграде у односу на постојеће или планиране садржаје бочно (лијево и десно од зграде, гледајући са примарне грађевинске линије).

41. Грађевинске линије објекта не могу се планирати ван грађевинске парцеле грађевине.

За више зграда у блоку, низу или сличној линеарној групацији одређује се заједничка примарна грађевинска линија.

Примарна грађевинска линија појединих зграда не може се планирати ван заједничке грађевинске линије из претходног става.

42. С обзиром на обавезност, грађевинске линије могу бити:

- а) фиксне и
- б) граничне.

Фиксне грађевинске линије означавају линије по којим се грађевина обавезно лоцира, пројектује и гради.

Граничне грађевинске линије означавају линије унутар којих се грађевина може лоцирати и које не смије прећи.

Локацијским условима и одобрењем за грађење мора се одредити да ли су грађевинске линије фиксне или граничне. Ако то није одређено, сматраће се да су граничне.

Најистуренији дио грађевине не смије прећи грађевинску линију.

Документима из тачке 39. став 2. могу се одредити разлози и услови под којима поједини дијелови зграде могу изузетно, из посебно оправданих конструктивних, естетских, функционалних и сличних разлога прећи грађевинску линију у мјери која је нужна да се уваже ти разлози.

43. Поставка објекта на грађевинској парцели одређује се тако да се обезбиједи:

- а) изградња објекта у складу с техничким и технолошким захтјевима и условима;
- б) могућност редовног коришћења објекта у складу с намјеном, функцијом и технолошким захтјевима;
- в) потребна растојања од границе грађевинске парцеле и од сусједних постојећих или планираних објеката;
- г) оптимална оријентација објекта у складу с намјеном и технолошким захтјевима, а посебно оптимална оријентација стамбених, стамбено-пословних и одређених пословних зграда ради обезбјеђења осунчаности, видика, провјетравања, заштите од падавина и вјетра и сл.,
- д) усклађеност поставке објекта са поставком сусједних постојећих или планираних објеката, уколико је таква усклађеност значајна из естетских функционалних и сл. разлога;
- ђ) могућност поставке неопходних других објеката (главне или споредних зграда, прикључака, на комуналне инсталације, паркиралишта, ограда, приступних стаза и сл.),
- е) могућност приступа објекту у циљу коришћења, одржавања и сл.,
- ж) могућност рационалног уређења и коришћења преосталих дијелова грађевинске парцеле.

44. Растојање између зграде и границе грађевинске парцеле не смије бити мање од три метра.

Зграда се може лоцирати на граници грађевинске парцеле само ако је на сусједној грађевинској парцели планирана или изграђена иста или слична зграда на истој граници.

Документима из тачке 39. став 2. може се одступити од одредаба ст. 1. и 2. када се планира задржавање постојећих зграда изграђених на мањем растојању од границе грађевинске парцеле, или на граници, или када је то нужно и оправдано из разлога наведених у тач. 39. став 2. и 42. став 6. или других урбанистичких разлога.

45. Габарити објеката су хоризонтални и вертикални.

Габарити објеката обухватају објекат у његовом дијелу који има највеће линеарне димензије.

46. С обзиром на обавезност, габарити објекта могу бити:

- а) фиксни,
- б) максимални и
- в) минимални.

Фиксни габарити означавају да се објекат мора пројектовати и градити без одступања од тих габарита.

Максимални габарити означавају да се грађевина мора пројектовати и градити по тим габаритима или унутар њих.

Минимални габарити означавају да габарити објекта не смију бити мањи од одређених.

Ако су одређени максимални габарити, пројектовани габарити могу бити мањи у мјери која обезбјеђује да се не наруши концепција цјелине, јединственост урбанистичког и архитектонског третирања, функција објекта и сл.

Минимални габарити одређују се по потреби, и то само заједно са максималним.

Локацијским условима и одобрењем за грађење мора се одредити да ли су габарити фиксни или максимални. Ако то није одређено, сматраће се да су максимални.
Минимални габарити увијек морају бити посебно означени као минимални.

47. Хоризонтални габарити зграде исказују се графички и нумерички, у метрима.

Вертикални габарити стамбених и стамбено-пословних, као и одређених пословних зграда, могу се исказивати и одређивањем броја и врсте типичних етажа (подземних и надземних).
Нетипичне надземне етаже (високо приземље, галерија, поткровље, мансарда) означавају се посебним ознакама, одвојено од типичних етажа.

Вертикални габарити пословних зграда, за које је исказивање путем етажа непогодно због нетипичности или других разлога, исказују се нумерички.

Хоризонтални и вертикални габарити осталих објеката (који се не сматрају зградама) исказују се нумерички и графички, на начин који је најпогоднији за такве објекте.

48. Условима за грађење из тачке 34. под г) обезбјеђује се да међусобно растојање и поставка објеката буду такви, да постојање и функционисање објекта не онемогућава или битно не отежава функцију сусједних објеката, у складу са техничким прописима, технолошким захтјевима и уобичајеним начином коришћења тих објеката.

49. Објекти који се граде у заштитним појасевима и зонама морају у погледу намјене растојања и других карактеристика одговарати прописима којима су ти заштитни појасеви и зоне утврђени.

50. Растојање зграде од легално изграђене или планиране зграде на сусједној грађевинској парцели треба да буде једнако висини више зграде, али не може бити мање од шест метара. За вишепородичне зграде у зонама великих густина становања (преко 200 ст/ха) растојање зграда треба да буде 1,5 висина више зграде, али најмање 14 м.

51. Максимални коефицијент изграђености грађевинске парцеле је:

- а) за грађевинску парцелу намијењену за стамбену или стамбено-пословну зграду индивидуалног типа становања, укључујући и друге зграде на истој грађевинској парцели – 0,5;
- б) за грађевинску парцелу (појединачну или заједничку) намијењену за стамбену или стамбено - пословну зграду колективног типа становања или за више таквих зграда (блок), укључујући и све друге зграде на истој грађевинској парцели - 0,9.

52. Документима из тачке 39. став 2. може се из разлога наведених у тој тачки или других урбанистичких разлога одступити у нужној мјери од одредаба тач. 50. и 51.

53. Условима за грађење из тачке 34. под њ) одређују се начин прикључивања објекта на јавни пут и на мрежу комуналних инсталација (водовод, канализација, електровод, топловод, гасовод, телефонска линија), начин уређења слободних површина грађевинске парцеле и сл.

Ако комуналне инсталације нису изграђене, овим условима одређује се начин задовољавања одговарајућих потреба до изградње тих инсталација.

54. Условима из тачке 53. који се односе на грађевинску парцелу намијењену за стамбену, стамбено-пословну или одређене врсте пословних зграда, или за више таквих зграда (блок), одређује се обавеза власника да што већи дио грађевинске парцеле уреди као зелену површину, а чија површина не смије износити мање од 20% укупне површине грађевинске парцеле. Овим условима одређује се и обавеза власника да дуж граница грађевинске парцеле и на другим погодним мјестима засади зимзелено или друго одговарајуће дрвеће.

Условима из става 1. може се одредити обавеза власника односно корисника грађевинске парцеле намијењене за стамбену или стамбено-пословну зграду индивидуалног типа становања да на дијелу грађевинске парцеле засади воће, винову лозу и сл.

55. Условима из тачке 34. под е) одређују се, у складу с посебним прописима, обавезе власника у погледу изградње склоништа, грађења објекта у складу с прописима који се односе на заштиту од ратних дејстава, дејстава сеизмичких сила, заштиту од атмосферских утицаја (термоизолација, хидроизолација и др.) противпожарну заштиту, заштиту од поплава, клизања тла, јаких вјетова, грома и других електричних удара, јонизирајућих и нејонизирајућих зрачења и техничких инцидената, заштиту на раду и сл.

Условима из претходног става за одређене јавне или друге објекте од општег значаја, може се, у складу с посебним прописима, намјеном објекта и специфичностима локације, технологије и експлоатације утврдити обавеза подизања одговарајуће оgrade, контроле улаза, излаза и кретања и предузимања других мјера за обезбјеђење сигурности објекта (заштитне зоне, системи за осматрање, обавјештавање и алармирање, чуварска служба, дежурства и др.).

Условима из става 1. одређују се опште мјере заштите на раду за објекте намијењене за радне просторије, у складу с прописима о тим мјерама.

56. Условима из тачке 34. под ж) одређује се обавеза власника да пројектовањем, начином грађења и начином експлоатације грађевине обезбједи заштиту човјекове животне, радне и природне средине од недозвољених негативних утицаја грађења, постојања и експлоатације објекта (отпадне воде или друге штетне текућине, штетни гасови, прашина, чађ, дим, топлота, непријатни мириси, бука, вибрације, јонизирајућа и нејонизирајућа зрачења, крути отпади и др.).

Уловима из става 1, у складу с посебним прописима, одређује се обавеза власника за пројектовање, изградњу, уградњу, редовно одржавање, контролу и употребу:

- а) уређаја за пречишћавање отпадних и других штетних твари које се емитују у водотоке, ваздух или тло, или које се депонују на тло или у тло,
- б) уређаја за прераду и корисну употребу отпадних твари и твари добијених пречишћавањем,
- в) објеката и простора за безбједно одлагање отпадних твари и сл.

Условима из става 1. одређују се и обавезе власника у погледу:

- а) редовне контроле одговарајућих хемијских, биолошких и физичких карактеристика твари које се емитују у воду, ваздух и тло, контроле интензитета буке, вибрација, јонизирајућих и нејонизирајућих зрачења и сл.,
- б) врсте и карактеристика горива која се могу користити,
- в) успостављања и одржавања заштитних зона и појасева,
- г) обавезне регистрације погона и постројења.

57. Условима из тачке 34. под з) одређују се обавезе власника у погледу пројектовања, изградње и одржавања објекта и уређења грађевинске парцеле, којим се обезбјеђује усклађеност одређених карактеристика објекта, њених дијелова и грађевинске парцеле (облик, волумени, грађевински материјали, обрада, боје, биљни и други материјали за уређење зелених површина и др.) са природним и створеним карактеристикама амбијента, намјеном и функцијом грађевине и њених дијелова и сл.

Условима из става 1. може се утврдити обавеза власника односно корисника да поднесе идејно рјешење или идејни пројект објекта на увид, у циљу претходне провјере усклађености са овим условима.

4. УСЛОВИ ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛОКАЦИЈСКИХ УСЛОВА

58. Посебном одлуком скупштине Града (Одлука о уређењу простора) уређују се, поред других питања, услови коришћења, изградње, уређења и заштите простора и добара на подручју обухвата Урбанистичког плана, у складу са Законом о уређењу простора и грађењу, Законом о општем управном поступку и одговарајућим плановима.

5. УРБАНИСТИЧКИ СТАТУС ЗАТЕЧЕНИХ ОБЈЕКТА

59. Урбанистички статус објекта затечених на дан ступања на снагу појединог спроведбеног плана (зонинг план, регулациони план, урбанистички пројект, план парцелације) одређује се тим планом. Тај статус начелно зависи од тога да ли се објекат задржава или је одређен за уклањање и од тога да ли је изграђен легално или бесправно.

60. Плановима из претходне тачке морају се за сваки објекат који се задржава дефинисати основни елементи који одређују његов статус (могућност и границе евентуалне хоризонталне доградње или надзиђивања, могућност реконструкције или обнове локације на истом или промијењеном положају у границама грађевинске парцеле, колски и пјешачки приступ, мјеста прикључка на хидротехничку, енергетску и телекомуникациону инфраструктуру, могућност паркирања у границама грађевинске парцеле или ван њих, облик, границе и површина грађевинске парцеле, могућност изградње помоћних просторија у саставу зграде или у посебној згради, могућност промјене намјене зграде или дијела зграде, услови уређења грађевинске парцеле, могућност постављања ограда и др.).

Када је то потребно, плановима из става 1. могу се дефинисати и привремена (прелазна) рјешења која важе до стварања услова за реализацију трајних рјешења.

61. За објекте који су плановима из тачке 59. одређени за уклањање, тим плановима морају се обезбиједити услови да могу нормално функционисати док не буду уклоњени. За ове објекте могу се, дозволити и мање интервенције, по правилу привременог карактера, којима се не онемогућава или битно не отежава реализација планских рјешења.

За објекте из претходног става који су изграђени бесправно могуће интервенције могу се дозволити након или истовремено са њиховом привременом легализацијом (привременим задржавањем) у смислу прописа о статусу бесправно изграђених објеката.

6. СТАТУС ПОСТОЈЕЋИХ ПЛАНОВА

62. Постојећи спроведбени документи просторног уређења (зонинг планови, регулациони планови, урбанистички пројекти и планови парцелације) сматрају се важећим, до њихове измјене или доношења нових у складу са Законом о уређењу простора и грађењу, ако нису у супротности са Урбанистичким планом.

63. Одлуком о доношењу Урбанистичког плана утврђују се приоритети за усклађивање постојећих планова са Урбанистичким планом и начин примјене тих планова до ступања на снагу усклађених планова.

7. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ПРИВРЕМЕНИХ ОБЈЕКТА

Изградња привремених објеката на обухватном подручју плана вршиће се у складу са важећом законском регулативом.

8. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ПОМОЋНИХ ОБЈЕКТА

Помоћне просторије за планиране зграде смјештају се, по правилу, у саставу главне зграде, у приземној, сутеренској или подрумској етажи. Изузетно, помоћни објекти за индивидуалне стамбене и стамбено-пословне зграде могу се постављати и у задњем дијелу парцела које по величини, облику, степену изграђености, диспозицији осталих објеката на парцели и сл. омогућавају функционисање тих помоћних објеката, под условом да се тиме битно не нарушава изглед уличног фронта.

9. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

Изградња грађевина на обухватном подручју плана врши се на уређеном грађевинском земљишту.

Грађевинским земљиштем се сматра земљиште које је у границама обухвата плана, без обзира које је физичко или правно лице носилац права кориштења грађевинског земљишта.

Грађевинско земљиште намијењено за изградњу објеката дијели се на грађевинске парцеле. Грађевинска парцела може да обухвата једну или више катастарских честица, односно један или више њених дијелова.

Под уређеним грађевинским земљиштем сматра се земљиште које је комунално опремљено за грађење у складу са спроведбеним документом просторног уређења, односно које има уређенприступни пут, обезбијеђено снабдијевање електричном енергијом, снабдијевање водом и обезбијеђене друге потребне услове.

Уређења градског грађевинског земљишта врши јединица локалне самоуправе, а уређење обухвата његово припремање и опремање.

Неуређено градско грађевинско земљиште је земљиште које није у потпуности уређено комунално опремљено.

Програм уређења грађевинског земљишта обухвата:

1. Припремање грађевинског земљишта, у сврху изградње
2. Изградњу комуналних објеката, уређаја и инсталација, за заједничко кориштење,
3. Изградњу комуналних објеката, уређаја и инсталација, за појединачно кориштење,
4. Прорачун трошкова уређења,
5. Изворе и начин финансирања,
6. Утврђивање трошкова и услова које инвеститор сноси на име учешћа у трошковима уређења земљишта,
7. Мјере и динамику извршења радова,
8. Носиоца провођења програма

Припремање грађевинског земљишта у сврху изградње обухвата:

- рјешавање имовинско-правних односа,
- парцелацију земљишта,
- геолошка, геомеханичка, сеизмичка испитивања земљишта, са одговарајућим извјештајима и анализама,
- уклањање постојећих грађевина, премјештање надземних и подземних инсталација
- израду техничке документације,
- санационе радове (одводњавање, насипање, равнање земљишта и сл.).

Као комунални објекти и инсталације за заједничко кориштење, у смислу просторног уређења сматрају се:

- улице (плочници, скверови, прилазни путеви, тргови, паркиралишта и сл.)
- зелене површине (насади, травњаци, дрвореди и сл.),
- уређење рекреативних терена, паркова, игралишта, шетница и сл.,
- објекти, уређаји и инсталација за јавну расвјету, вертикална саобраћајна
- сигнализација - семафори
- објекти и уређаји за одржавање јавне чистоће,
- изградња уређаја за одвод површинских вода,
- регулацију водотока и уређење обала вода и водних површина,

Као комунални објекти, уређаји и инсталације за појединачно кориштење, у смислу просторног уређења, сматрају се:

- објекти, уређаји и инсталације водовода и канализације,
- инсталације, уређаји и објекти електричне и топлотне енергије,
- објекти, уређаји и инсталације ПТТ саобраћаја
- објекти и уређаји за превоз путника у јавном саобраћају.

Минимум уређења грађевинског земљишта осигурава:

- снабдијевање водом и рјешење отпадних вода,
- колски прилаз грађевинској парцели,
- снабдијевање електричном енергијом.

10. УСЛОВИ КОРИШТЕЊА ЗЕМЉИШТА НА ЗАШТИТНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ ПОЈАСЕВИМА И ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈИМА

Изградња објеката и вршење других радова не може се вршити на земљишту које је утврђено као заштићено (заштитни инфраструктурни појас, заштитни појас уз саобраћајницу, заштитни појас уз водоток и сл.), осим ако то није одобрило предузеће које управља заштићеним подручјем.

Изузетно, изградња објеката и вршење других радова на заштићеном земљишту може се одобрити, само ако таква изградња и радови служе у сврху заштите, односно уз одобрење институције која управља тим простором.

Ширину заштитног појаса уз канализационе, водоводне и електро примарне водове осигурати у складу са Законом и одлукама предузећа која управљају предметним инфраструктурним системима.

11. УСЛОВИ ЗА ПРИВРЕМЕНО КОРИШТЕЊЕ ПОВРШИНА РЕЗЕРВИСНИХ ЗА ДРУГЕ НАМЈЕНЕ

На површинама које су резервисане планом за планирану инфраструктуру, као и остале планиране намјене утврђене Урбанистичким планом не могу се градити објекти нити вршити грађевински радови који нису у складу са истом.

На површинама наведеним у претходном ставу, изузетно се може дозволити изградња привремених објеката и привремено кориштење овог земљишта, у складу са важећом законском регулативом.

12. УСЛОВИ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДИ И МАТЕРИЈАЛНИХ ДОБАРА ОД РАТНИХ ДЈЕЛОВАЊА И ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

У циљу заштите људи и материјалних добара од елементарних непогода и ратних дејстава, проводиће се мјере заштите утврђене од стране надлежног органа одбране.

Приликом пројектовања и изградње објеката, неопходно је примијенити мјере заштите у складу са важећим техничким прописима и важећом законском регулативом.

Поред мјера утврђених другим прописима и актима, неопходно је, у поступку издавања урбанистичке сагласности, дефинисати урбанистичко-грађевинске мјере заштите од ратних разарања и елементарних непогода, које укључују следеће:

- да сви објекти буду изграђени од материјала отпорних на штетне утицаје ратних дјеловања и елементарних непогода
- да се подрумске, односно сутеренске етаже, конструктивно прилагоде наведеним условима,
- да се планом одбране размотри могућности локације склоништа.

13. УСЛОВИ ЗА ЗАШТИТУ ИНВАЛИДНИХ ЛИЦА

Изградња објеката, саобраћајница и других површина мора бити таква да обезбиједи несметано кориштење за инвалидна лица у складу са важећом законском регулативом.

14. УСЛОВИ ЗА ФАСАДЕ, ОГРАДЕ И УРБАНИ МОБИЛИЈАР

Услови за уређење фасада, постављање ограда и постављање стубова, рекламних паноа и елемената урбаног мобилијара и привремено заузимање земљишта.

Услови за уређење фасада утврђују се урбанистичко-техничким условима.

Ограда, односно подзида се може поставити на регулациону линију или око уређених зелених површина, цвјетних површина, као и око простора за које се укаже потреба, а надлежна служба то одобри.

Ограда између двије сусједне парцеле или улице не може бити виша од 2 m, а материјализацијом, бојом и обликом мора бити прилагођена окружењу.

Ограде градилишта морају бити високе 2,00 m и грађене од пуног, непровидног материјала.

Ограде уз улице се морају редовно одржавати.

Капије уличних ограда не смију се отворати према улици.

Постављање огласних стубова, рекламних паноа и других елемената урбаног мобилијара (клубе, жардињере, расвјета, корпе и сл.) планирати уз колске и пјешачке комуникације уз услов да не ометају функционисање саобраћаја, улазак у објекат и сл. У погледу материјала, боје и начина израде, ове елементе прилагодити изгледу мјеста, улице и околине.

До коначне реализације плана, неизграђено грађевинско земљиште може се користити у друге сврхе које овим Планом нису предвиђене, уз услов да привремена намјена неће ометати основну намјену простора.

15. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ЗЕЛЕНИХ И СЛОБОДНИХ ПОВРШИНА

Уређење зелених површина изводи се у склопу сваке појединачне локације на основу урбанистичко-техничких услова.

Овим планом дефинисани су услови за подизање зеленила на:

- а) индивидуалним парцелама
- б) у склопу пословних комплекса
- ц) на јавним површинама
- д) уз водотоке

а) Услови за подизање зеленила унутар индивидуалних парцела

Озелењавање индивидуалних парцела у предњем дијелу (према улици) третирају обликовно, тј. дозвољава се и подстиче садња украсног грмља, цвијећа, сијање траве и поставка мобилијара који доприносе љепшем изгледу улице.

Озелењавање индивидуалних парцела у позадини треба усмјерити на подизање стабала, воћки, грмова и сл.

б) Услови за подизање зеленила унутар пословних комплекса

Заштитни зелени појас унутар производно – пословних парцела приоритетно треба да има карактер заштите околног простора од буке, прашине и сл., а у исто вријеме треба да понуди и обликовне вриједности које ће простор оплеменити.

в) Услови за подизање зеленила на јавним површинама

Зеленило (цвјетњаке, дрвореде, травњаке и сл.) на уређеним јавним површинама треба подизати тако да не омета саобраћајне токове, надземну и подземну инфраструктуру, прегледност и да буду у функцији композиције простора.

г) Услови за подизање зеленила уз водоток

Заштитни зелени појас уз водотоке је превасходно потребно формирати у циљу заштите водотока, а у исто вријеме је могуће успоставити рекреативне површине (пјешачке, бициклическе стазе и сл.) које би биле уређене на начин да се подигну дрвореди, уреде травнате површине, цвијетњаци и сл.

16. ОДНОС ПРЕМА ПОСТОЈЕЋИМ ОБЈЕКТИМА

Постојећи објекти на заштићеним инфраструктурним појасевима и заштићеним подручјима (у потпуности или дијелом) у оквиру плана не могу се дограђивати нити надзиђивати али се могу вршити мање адаптације и радови редовног одржавања.

Постојећи бесправно изграђени објекти су објекти који су без одобрења изграђени, реконструисани, надзидани, дограђени или започети (бетонирани темљи).

Легализација бесправно изграђених грађевина може се вршити уколико су грађевине у складу са овим планом, а које су раније започете, изграђене, дограђене (у својим хоризонталним и вертикалним габаритима), реконструисане или саниране без одобрења за грађење, као и грађевине за које постоји одобрење за грађење, али је инвеститор одступио од услова прописаних у одобрењу за грађење.

17. ДЈЕЛАТНОСТИ И УСЛОВИ ПОД КОЈИМА СЕ ПОЈЕДИНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ МОГУ ОБАВЉАТИ У ПЛАНУ ПРЕДВИЂЕНОМ ПРОСТОРУ

Урбанистичким планом се, у складу са постојећим окружењем, у циљу обезбјеђења повољних услова живота и рада, као и у циљу економичног кориштења инфраструктуре, планира изградња објеката одређене намјене према формулисаним функционалним зонама (стамбена, стамбено - пословна, пословна, зона спорта и рекреације, зона за лоцирање објеката школства, вјерских објеката).

Избор дјелатности које се лоцирају на овом простору не смију угрожавати човјекову околину, тј. требају бити у складу са одредбама важеће законске регулативе за заштиту човјекове околине.

— 0 0 0 —

ГРАФИЧКИ ДИО ПЛАНА

КАРТЕ СТАЊА

КАРТЕ ПЛАНИРАНОГ РЈЕШЕЊА